Rekenkamer Breda

Lokale steun in crisis

Een vergelijking van coronasteunmaatregelen in de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg

Gemeente Breda

REKENKAMER BREDA

Lokale steun in crisis

Vergelijking van coronasteunmaatregelen in de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg

Maart 2021

‘Lokale steun in crisis’. Een vergelijking van coronasteunmaatregelen in de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg

Rekenkamer Breda
Contact: Dr. Juliët Wiggers 076-5294686 of e-mail ja.wiggers@breda.nl
Voorzitter: drs. Hans Verdellen
Leden: mr. Angelique van Erp en drs. Han Wieringa
Foto kaft: Wessel Keizer

Maart 2021

INHOUDSOPGAVE

		Pag.
Bestuurlijke nota Rekenkamer Breda inzet coronasteunmaatregelen		**4**
1.	**Inleiding en onderzoeksvragen**	**4**
2.	**De conclusies met betrekking tot Breda en de 3 andere gemeenten**	**5**
2.1	***Welke steunmaatregelen hebben de vier gemeenten genomen?***	**5**
2.2	***Op basis van welke uitgangspunten zijn beslissingen genomen door de gemeenten?***	**7**
2.3	***Welke belangen en risico's zijn meegenomen in de besluitvorming?***	**9**
2.4	***Welke rol hebben de gemeenteraden gehad bij de besluitvorming?***	**9**
2.5	***Hoe kunnen de gemeenteraden hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken verstevigen in de komende periode?***	**10**
2.6	***Welke lessen kunnen de gemeenten mogelijk van elkaar leren?***	**11**
3.	**Aanbevelingen ter overweging**	**12**
Bijlage 1	**Overkoepelend rapport 'Lokale steun in crisis'. Een vergelijking van coronasteunmaatregelen in de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg**	**15**
Bijlage 2	**Deelrapport Breda 'Lokale steun in crisis'. Een vergelijking van coronasteunmaatregelen in de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg**	**68**

Bestuurlijke nota Rekenkamer Breda inzet van coronasteunmaatregelen

1. Inleiding en onderzoeksvragen

In het najaar van 2020 heeft de Rekenkamer Breda samen met de rekenkamer(commissie)s van Arnhem, Oss en Tilburg een onderzoek laten uitvoeren naar de inzet van coronasteunmaatregelen in deze vier gemeenten. Het onderzoek is uitbesteed aan en in samenwerking met onderzoeksbureau BEA (Bureau voor Economische Argumentatie) uitgevoerd.

Sinds februari 2020 woedt een wereldwijde coronaviruspandemie. Vanaf begin maart 2020 werd duidelijk dat ook in Nederland stringente maatregelen noodzakelijk waren om de gevolgen van het coronavirus te beteugelen. Noord-Brabant lag als eerste in het centrum van de besmettingen en voelde de gevolgen al snel. In maart 2020 stelde de overheid eerst een intelligente lockdown in, later in het jaar werd dat een algehele lockdown van het openbare leven. Inwoners moesten thuis blijven, winkels/ondernemingen en openbare instellingen moesten dicht, het openbare leven kwam grotendeels tot stilstand. Daardoor kwamen al snel veel bedrijven, instellingen en inwoners in acute (in eerste instantie financiële) problemen. Zo konden ondernemers hun rekeningen niet meer betalen, dreigden bedrijven werknemers te moeten ontslaan en konden veel zzp-ers hun zaak niet meer draaiende houden. Ook de gevolgen voor het maatschappelijke leven waren groot: zo gingen scholen, winkels en openbare instellingen dicht, instellingen als verpleeghuizen op slot, werd de reguliere zorg afgeschaald c.q. gestopt, werden evenementen afgeblazen, en sloten sportverenigingen, buurthuizen etc. de deuren. Hoe langer de coronapandemie aanhoudt, hoe duidelijker de gevolgen van de coronacrisis worden voor de samenleving, niet alleen in economisch en financieel opzicht, maar ook op sociaal, maatschappelijk, psychisch, algeheel welbevinden en bv op onderwijsgebied (bv qua leerachterstanden).

Om de acute financiële problemen van bedrijven en ondernemers op te vangen zette de Rijksoverheid vanaf begin maart 2020 al financiële maatregelen in ter ondersteuning van zwaar geraakte bedrijfssectoren. De meeste gemeenten volgden in maart 2020 snel met het instellen van maatregelen om specifieke noden in hun gemeente te lenigen. In eerste instantie werd gehoopt dat een steunperiode van ca. drie maanden voldoende zou zijn. Nu we een jaar verder zijn blijkt dat de coronacrisis een langdurige uitdaging is geworden voor burgers, ondernemers en instellingen om het hoofd boven water te houden. Voor overheden is het een grote uitdaging om goed af te wegen wat noodzakelijk is, welke uitgangspunten te hanteren en of het ‘juiste’ wordt gedaan voor de burgers, bedrijven, ondernemingen en instellingen.

Om van elkaar te kunnen leren in deze bijzondere periode zijn de Rekenkamer(commissie)s van Arnhem, Breda, Oss en Tilburg in het najaar van 2020 een onderzoek gestart naar de coronasteunmaatregelen in deze vier gemeenten. Het onderzoek richt zich op de vraag welke steunmaatregelen de vier gemeenten ingezet hebben, op welke wijze besluitvorming tot stand is gekomen en welke belangen en risico’s daarbij zijn meegewogen. Een belangrijk accent in het onderzoek vormt de rol van de gemeenteraad bij de besluitvorming over corona-steunmaatregelen. Tot slot richt het onderzoek zich op mogelijke lessen, die te leren zijn, over hoe als gemeenten om te gaan met een dergelijke onverwachte, omvangrijke en langdurige crisis.

De vraagstelling in het onderzoek luidt: ‘

- Welke steunmaatregelen zijn ingezet in de vier gemeenten in de periode 1 maart 2020-1 november 2020?
- Op basis van welke uitgangspunten zijn beslissingen genomen door de gemeenten?
- Welke belangen en risico’s zijn meegewogen?
- Welke rol heeft de gemeenteraad in de besluitvorming gehad?
- Hoe kunnen de gemeenteraden hun positie verstevigen?
- Welke lessen zijn mogelijk van elkaar te leren?

In het kader van het onderzoek zijn documenten geanalyseerd, interviews gehouden met de griffiers, concerncontrollers en wethouders[1] van de vier gemeenten, zijn vragen aan de raadsfracties gesteld en heeft een bijeenkomst met de raadsfracties plaatsgevonden over de coronasteunmaatregelen. Onderzoeksbureau BEA heeft voor iedere afzonderlijke gemeente een deelrapport opgesteld (zie deelrapport Breda in bijlage 2). Daarnaast heeft BEA een overkoepelend rapport opgesteld, waarin de vier gemeenten vergeleken worden (zie bijlage 1). In deze bestuurlijke nota volgen de belangrijkste conclusies en mogelijke aanbevelingen.

Steunmaatregelen kunnen gericht zijn op veel verschillende beleidsterreinen, op de economie, op sociaal gebied, op de zorg, op informatiegebied e.d.. In het onderzoek is gepoogd om een kort algeheel overzicht van maatregelen te geven. De verdiepende analyse focust vooral op financiële maatregelen ter compensatie van weggevallen of afgenomen inkomsten van bedrijven, ondernemingen en burgers, en op de informatievoorziening hieromtrent.

2. De conclusies met betrekking tot Breda en de drie andere gemeenten

De coronacrisis en de gevolgen hiervan leeft sterk bij de raadsleden en de gemeenteraden, zowel in Breda, als in de andere gemeenten.
Wat betreft de coronasteunmaatregelen zijn overeenkomsten en verschillen tussen de vier gemeenten te zien. Dat geldt ook voor de andere onderzoeksvragen. Hieronder worden de bevindingen ten aanzien van Breda en de andere drie gemeenten per onderzoeksvraag belicht.

2.1 Welke steunmaatregelen hebben de vier gemeenten genomen?

Al snel na het uitbreken van de coronacrisis begin maart 2020 zette de rijksoverheid steunmaatregelen in om bedrijven tijdens de crisis te ondersteunen, zoals: 1. Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO), 2. Tijdelijke noodmaatregel overbrugging voor werkbehoud (NOW) en 3. Tegemoetkoming ondernemers getroffen sectoren (TOGS), later Tegemoetkoming vaste lasten MKB (TVL) genoemd. Daarnaast werden maatregelen voor bedrijven getroffen om betalingen uit te kunnen stellen (bv van belastingen) en werd een garantieregeling Ondernemersfinanciering ingesteld.
Ook in de vier gemeenten, waaronder in Breda dat vanaf het begin van de crisis al in de vuurlinie van de besmettingen lag, werden begin maart 2020 al snel lokale maatregelen genomen om de gevolgen van de pandemie op te vangen: in Breda op 14 maart, in Arnhem op 15 maart, in Oss op 18 maart en in Tilburg op 20 maart.

In de vier gemeenten is globaal de volgende ontwikkeling te zien in het pakket corona-steunmaatregelen; in de periode van maart en april 2020 is sprake van het lenigen van de eerste nood (‘echte’ crisismaatregelen, waarbij snelheid voorop stond); in mei en juni 2020 volgt stabilisatie en ‘herpakken’ in de vorm van reguliere beleidsvorming (waarbij ook de raden intensiever werden betrokken) en in/vanaf de zomer 2020 komt er aandacht voor het opstellen van herstelagenda’s (2de pakket aan maatregelen in Breda). Deze periode van normalisatie en herstel wordt in oktober 2020 onderbroken, als het aantal besmettingen weer sterk oploopt en het kabinet besluit tot een tweede lockdown. Daarna volgt in Breda in december 2020 een 3de pakket aan maatregelen, dat doorloopt in 2021, als duidelijk wordt dat de coronacrisis nog lang niet voorbij is. Deze laatste fase en maatregelen zijn in dit onderzoek niet gedetailleerd in kaart gebracht vanwege de looptijd van het onderzoek.

Uit het onderzoek blijkt dat er veel overeenkomsten in de lokale maatregelen te zien zijn tussen de vier gemeenten. Alle vier gemeenten hebben de specifieke veiligheidsmaatregelen, zoals die door de Veiligheidsregio’s zijn ingesteld, en de landelijke steunmaatregelen voor bedrijven (zoals voorschotten TOZO) uitgevoerd .

[1] In Breda is een gesprek gevoerd met wethouder Boaz Adank, wethouder Economie, Sociale Zaken en Bedrijfsvoering.

Daarnaast hebben alle gemeenten min of meer dezelfde maatregelen getroffen op veel vlakken. In Breda zijn 43 maatregelen in de periode maart tot 1 november ingezet, die kunnen worden gezien als corona-steunmaatregelen volgens de gehanteerde definitie (in Tilburg: 56, in Arnhem: 40 en Oss: 35). Vanuit de wens om vooral aanvullend te zijn op de landelijke maatregelen, hebben de vier gemeenten de lokale steunmaatregelen vooral gericht op:

- Liquiditeitsondersteuning van bedrijven en instellingen;
- Het faciliteren van bedrijven en instellingen om inkomstenverlies te beperken;
- Het doorbetalen van subsidies aan instellingen, ondanks dat deze vanwege corona hun prestaties (mogelijk) niet kunnen leveren;
- Het (deels) kwijtschelden of uitstellen van gemeentelijke belastingen/heffingen en huren van gemeentelijk vastgoed;
- In Arnhem, Breda en Tilburg hebben de gemeenten op verzoek van het Rijk extra subsidie verstrekt aan culturele instellingen, die onderdeel vormen van de landelijke basisinfrastructuur, om de subsidie van het Rijk te matchen.
- Het maken van afspraken met bedrijven/instellingen/organisaties over het uitvoeren van noodzakelijke werkzaamheden (bv ophalen afval, verlenen van zorg, opvang dak- en thuislozen);
- Het stimuleren van bedrijven en instellingen om mogelijkheden te bedenken om alternatieve inkomsten te gaan genereren.
- Diverse andere faciliterende maatregelen, zoals het toestaan van terrasuitbreidingen voor de horeca, drive thru's voor bedrijven die normaal niet aan particulieren leveren en campagnes ter bevordering van lokaal winkelen in de eigen stad;
- Informatievoorziening over (de gevolgen van) het coronavirus en ondersteuningsmogelijkheden, zowel voor bedrijven, instellingen, als voor inwoners;
- Het monitoren van hoe het met de lokale ondernemers en inwoners gaat. Zo wordt in Breda een economische monitor (vanaf juni 2020 een maandelijkse peiling), een impactmeting onder ondernemers (al 7 peilingen) en een monitor onder inwoners (al 6 peilingen, plus een aparte peiling onder jongeren) uitgevoerd).

Naast de overeenkomsten zijn ook verschillen tussen de vier gemeenten te zien. De vier gemeenten hebben deels eigen keuzes gemaakt in hun lokale maatregelen.

Zo stelt het college van de gemeente Breda al in maart 2020 als enige van de vier gemeenten een 'broodnoodregeling' in voor ondernemers/inwoners die in acute financiële nood komen. Daar is Breda uniek in. Daartoe stelt de gemeente Breda zelf geld beschikbaar. De andere gemeenten verwijzen bedrijven vooral naar de landelijke ondersteuningsregelingen en stellen zelf geen extra geld beschikbaar voor het compenseren van inkomstenderving van bedrijven/ondernemers (behalve zoals in Tilburg bij schrijnende gevallen). Via de broodnoodregeling kunnen Bredase ondernemers/inwoners die acuut in geldnood komen, weekgeld ontvangen van de gemeente Breda (€100,- per week voor gezin, €70,- voor een alleenstaande) om boodschappen te kunnen doen. Ook zet de gemeente Breda zelf extra geld in voor Business Coach Breda en een voucher-regeling voor financieel advies aan het MKB. Het college stelt een noodfonds Covid19 in ten behoeve van de financiering van steunmaatregelen.
Uiteindelijk stelt de gemeente Breda zelf het meeste geld beschikbaar van de vier gemeenten: bij het tweede maatregelenpakket in de zomer een bedrag van 6,8 mln. en bij het derde maatregelenpakket eind december 2020 een bedrag van 8,6 mln..

De andere gemeenten hebben deels andere steunmaatregelen ingezet. Uit de overzichtstabellen van maatregelen in de vier gemeenten blijkt dat de andere gemeenten wat meer maatregelen specifiek gericht op burgers hebben ingezet dan Breda.
Zo ligt de focus van Arnhem in de maatregelen op twee 'urgente impactthema's: 1. Sociaalmaatschappelijke maatregelen (welzijn en zorg), en 2. Sociaaleconomische maatregelen (economie, werk en inkomen). Het college van de gemeente Arnhem presenteert op 7 juli 2020 een voorstel aan de raad voor een Arnhemse Herstelagenda Coronacrisis. Belangrijke 'insteek' is de constatering dat vanwege corona er een toegenomen kans is op blijvende werkloosheid van Inwoners, vooral uit specifieke kwetsbare groepen. Deze herstelagenda doet voorstellen

voor extra investeringen in mensen die al langer aan de kant staan, extra ondersteuning van mensen die nieuw instromen in de bijstand, extra inzet op risicogroepen (zoals zzp-ers, jongeren en statushouders), en extra inzet op kwetsbare Arnhemmers die structurele ondersteuning nodig hebben.

Ook de focus van de gemeente Oss is qua steunmaatregelen vooral gericht op het investeren in samenleven, op het ondersteunen van kwetsbare mensen, het investeren in zorgcontinuïteit en het toeleiden naar werk van mensen, die door corona hun baan kwijtraakten. De gemeente Oss trekt zelf geen extra geld uit voor maatregelen, gezien de beperkte financiële middelen van Oss. Het college van Oss stelt dat “het niet onze rol is om individuele bedrijven te behoeden van de ondergang’. ‘Helpen verdienen is beter dan directe financiële ondersteuning’, aldus de gemeente Oss.

Ook in Tilburg is geen eigen gemeentelijke financiering voor ondernemers/bedrijven ter beschikking gesteld. Wel wordt al in maart een compensatie van ondernemersfondsen gegeven vanwege het wegvallen van de reclamebelastingen op basis waarvan zij regulier inkomsten ontvangen. Ook krijgen Tilburgse organisaties subsidies uitbetaald voor geannuleerde evenementen, indien er kosten zijn gemaakt. Daarnaast financiert de gemeente extra faciliteiten voor dak- en thuislozen en is de eigen bijdrage voor Wmo-cliënten voor de maanden maart en april geschrapt. Op 23 juni besluit het college van Tilburg om € 1,2 miljoen ter beschikking te stellen voor de vier Tilburgse culturele instellingen, die behoren tot de basisinfrastructuur. Dit in het kader van de door de Rijksoverheid gevraagde gemeentelijke matching van extra subsidiëring vanuit de landelijke cultuurfondsen. Ook besluit het college op 23 juni dat ondernemers, die van start gegaan zijn met behulp van de landelijke Bijstandsregeling voor Zelfstandigen (Bbz), langer gebruik kunnen maken van deze voorziening (48 in plaats van 36 maanden), indien zij door de coronacrisis worden geraakt.

Conclusie: Er zijn veel overeenkomsten in de steunmaatregelen die de vier gemeenten inzetten. Daarnaast zijn ook verschillen te zien. Daar waar gemeente Breda eigen aanvullende financiën voor ondersteuning van bedrijven/ondernemers heeft ingezet, voeren de andere 3 gemeenten ten aanzien van compensatie van inkomstenverlies van bedrijven/ondernemers alleen de landelijke ondersteuningsregelingen uit. Blijkens de overzichten van maatregelen in de deelrapporten hebben de 3 andere gemeenten wel wat meer maatregelen specifiek gericht op burgers ingezet dan de gemeente Breda.

2.2 Op basis van welke uitgangspunten zijn beslissingen genomen door de gemeenten?

De vier gemeenten hebben verschillende uitgangspunten geformuleerd ten aanzien van de inzet van de steunmaatregelen.

Het College van Breda heeft op 20 maart besloten om Bredase bedrijven en instellingen te ondersteunen (Collegebesluit 20 maart 2020). Uitgangspunt hierbij was dat bedrijven en instellingen eerst een beroep doen op één van de rijksregelingen en eventueel aanvullende steun wordt verleend via een lening of via het broodnoodfonds. Op 24 maart voegt het College hieraan toe dat voor schrijnende gevallen maatwerk wordt gehanteerd, waarbij wel wordt gekeken of bedrijven/instellingen rendabel/perspectiefvol zijn qua financiële positie. Op 7 mei 2020 volgt een collegebesluit met de volgende uitgangspunten ten aanzien van de inzet van coronasteunmaatregelen in Breda op de middellange termijn:

- De opgenomen maatregelen zijn aanvullend op door het Rijk getroffen regelingen.
- De lokale maatregelen richten zich in principe op specifieke doelgroepen (bedrijfssectoren, instellingen, ondernemers e.d.), niet op het totaal aantal organisaties in de stad (noch op individuele burgers).
- Per doelgroep kijkt de gemeente ook wat overige partijen doen (denk aan banken, vastgoedeigenaren, organisaties en instellingen zelf).

- Het is niet de bedoeling om maatregelen te stapelen. Het is niet de bedoeling dat bedrijven/organisaties door een beroep op regelingen ‘zwarte cijfers schrijven’ of reserves aanvullen.
- Ondersteuning vanuit de gemeente is geen gift zonder eisen of randvoorwaarden. Aanvragers dienen levensvatbare bedrijven, instellingen en organisaties te zijn. Het is de bedoeling dat de levensvatbaarheid getoetst wordt en aan organisaties en bedrijven met voldoende reserves wordt gevraagd geen beroep op de regelingen te doen. Als het uitgangspunt is ‘behoud van werkgelegenheid’, kan het niet zo zijn dat na het ontvangen van steun alsnog medewerkers ontslagen worden.
- Waar mogelijk verwacht de gemeente ‘iets terug’ voor de geboden ondersteuning.
- Daarnaast worden algemene uitgangspunten gehanteerd, zoals rechtvaardigheid, rechtmatigheid, doelmatigheid, proportionaliteit en maatwerk. Qua doelmatigheid stelt Breda bv dat regionale zorgaanbieders alleen worden ondersteund als andere gemeenten meedoen, om te voorkomen dat aanvragers alsnog failliet gaan.

De gemeente Oss is de enige gemeente die reeds in juni 2020 specifieke uitgangspunten ten aanzien van in te zetten maatregelen heeft geformuleerd en daar een debat met de raad over heeft gehouden. Deze uitgangspunten op basis waarvan besluiten ten aanzien van maatregelen zijn genomen, zijn verwoord in de opinienota COVID-19 (gemeente Oss, juni 2020). Deze konden op veel draagvlak rekenen in de raad:

- Algemeen belang voorop
- Richtlijnen en uitgangspunten als houvast
- Kwetsbaren beschermen en ondersteunen
- Profielversterkend steunen
- De samenleving heeft voorrang
- Stabiele partner
- Mentaal leiderschap.

Aanvullend zijn uitgangspunten geformuleerd om te kunnen beoordelen welke rol de gemeente in coronacrisis wil en kan spelen:

- Inkomenssteun voor mensen die dat nodig hebben maar geen omzetsteun aan bedrijven of sectoren.
- Helpen verdienen is beter dan directe financiële ondersteuning.
- Op weg naar werk.
- We investeren in samenleven.
- We investeren in zorgcontinuïteit.
- We zijn en blijven een gezonde organisatie.

Zoals gezegd heeft Oss de inzet van de eigen financiële middelen beperkt gehouden, vanwege de financiële positie van Oss.

De gemeente Tilburg heeft als enige gemeente geen specifieke inhoudelijke uitgangspunten geformuleerd ten aanzien van maatregelen, maar besloten om in eerste instantie per geval ‘te doen wat nodig is’. Wel heeft de gemeenteraad financiële uitgangspunten richting het college vastgesteld. Zo is ten aanzien van de financiële inzet vanuit de gemeente Tilburg in juni 2020 in de raad vastgesteld dat het college in principe tot € 75.000 vrij kan besluiten een maatregel te nemen, ook als niet is geborgd dat de maatregel gecompenseerd zal worden door het Rijk of dat de maatregel uit bestaande budgetten kan worden gedekt. In het raadsdebat op 14 december 2020 is met een amendement de aanvullende bepaling opgenomen dat dit mandaat beperkt is tot het jaar 2021 en dat er een overall maximum is gesteld van € 500.000. De raad houdt hierdoor goed zicht op de uitgaven in het kader van corona.

De gemeente Arnhem legt vanaf het begin van de coronacrisis de focus op twee ‘urgente impactthema’s’:

- Sociaalmaatschappelijk (welzijn en zorg).
- Sociaaleconomisch (economie, werk en inkomen).

Daarnaast besteedt de gemeente Arnhem ook veel aandacht aan onderwijs en kinderopvang. Het college van de gemeente Arnhem heeft in een raadsbrief d.d. 19 mei 2020 geformuleerd waar de beleidsmatige accenten liggen wat betreft het opvangen van de coronacrisis. Op 2 juni 2020 is door het college de zogenoemde 'Arnhemse aanpak: de weg vooruit' (uit de coronacrisis) gepubliceerd. In deze aanpak is nog eens bevestigd dat Arnhem zich vooral richt op 'oog hebben voor kwetsbare groepen', 'overeind houden van de stedelijke infrastructuur' en dat de gemeente altijd in verbinding blijft met de stad.

Conclusie: De vier gemeenten hebben verschillende uitgangspunten gehanteerd bij de inzet van steunmaatregelen, wat ook deels heeft geleid tot verschillende maatregelen.

2.3 Welke belangen en risico's zijn meegenomen in de besluitvorming?

De vier gemeenten hebben deels verschillende afwegingen gehanteerd en uitgangspunten geformuleerd, zo blijkt uit het voorgaande.
In alle vier de gemeenten is er veel aandacht voor de financiële gevolgen van de coronacrisis voor de gemeente en de beheersing van financiële risico's. Dit heeft echter vrijwel niet vorm gekregen in het opstellen van financiële scenario's of financiële risicodoorrekeningen. Door alle gemeenteraden wordt aangegeven dat deze node worden gemist. Alleen in Oss is er een scenario-uitwerking geweest na de zomer op verzoek van de raad. Daarin is aangesloten op voor de VNG ontwikkelde basisscenario's, waarbij scenario één uitgaat van een tweede coronagolf met een lockdown voor twee maanden en het tweede scenario geen tweede golf voorziet. Beide scenario's zijn overigens inmiddels achterhaald door de langdurigheid van de coronacrisis. De tweede algehele lockdown (met avondklok) duurde tot begin maart 2021, voordat enige versoepeling plaatsvond.

Voor alle vier gemeenten geldt dat niet door de gemeenteraad is getoetst of de door de gemeente geformuleerde uitgangspunten en criteria ook daadwerkelijk zo gehanteerd zijn. Het is in ieder geval niet bekend hoe criteria eventueel getoetst zijn en er is geen verslag bekend wat een toets op de uitgangspunten opleverde. Er zijn ook geen voorbeelden van gemeenteraden, die hun college hebben aangesproken op in hoeverre de uitgangspunten en criteria nageleefd zijn. De gemeente Breda heeft deels wat lagere eisen gesteld aan financiële ondersteuning van bedrijven/ondernemers dan het Rijk heeft gesteld. Ook heeft Breda zelf het meeste eigen geld in steunmaatregelen voor bedrijven/ondernemers gestoken, waardoor het financiële risico voor Breda mogelijk wat hoger is dan voor de drie andere gemeenten. Daar staat tegenover dat Breda mogelijk daardoor minder risico loopt op een oplopende werkloosheid en bijstandsafhankelijkheid onder inwoners dan de andere gemeenten. De andere gemeenten hebben wat meer sociale maatregelen genomen richting kwetsbare burgers dan Breda, waardoor mogelijk wat minder risico's op dat gebied naar voren komen. Vanwege het ontbreken van financiële doorrekeningen van de risico's (op alle beleidsterreinen) in de vier gemeenten is daar vooralsnog moeilijk zicht op te krijgen.

2.4 Welke rol hebben de gemeenteraden gehad bij de besluitvorming?

In eerste 2 à 3 maanden hebben de colleges de raden niet actief betrokken bij de besluitvorming. In alle vier gemeenten namen de colleges de besluiten in de eerste crisisperiode en werden de gemeenteraden achteraf geïnformeerd. Meerdere raadsfracties van Breda waren in eerste instantie niet heel tevreden over de informatievoorziening in Breda. Nadat de gewone vergadercyclus weer op gang kwam, de informatie via raadsbrieven en (later) raadsvoorstellen uitgebreider werd, werd de Bredase raad meer en meer tevreden over de informatievoorziening vanuit het college.

Na de eerste crisisweken zijn vooral in Breda en Arnhem veel raadsvragen gesteld en moties en amendementen ingediend. In Tilburg en Oss zijn minder vragen gesteld en moties ingediend. Enerzijds heeft dat te maken met de behoefte van de raden om goed betrokken te zijn bij de

crisis en de maatregelen die ingezet worden, en het gevoel van de raad in hoeverre zij actief betrokken wordt door het college bij de besluitvorming. Deels komt dat ook voort uit de vragen vanuit de samenleving aan de raadsfracties en de behoefte van de raad om de volksvertegenwoordigende rol goed uit te voeren. Anderzijds kan dat te maken hebben met de hoeveelheid eigen geld dat gemeenten uittrekken, de duidelijkheid over de besteding hiervan en de gevoelde behoefte van de raad om aandacht te vragen voor specifieke (onderbelichte) kwesties en mogelijk bij te sturen.
In Breda is op een gegeven moment expliciet een discussie gevoerd over de rolverdeling tussen college en raad en later in het jaar over de rolverdeling tussen burgemeester en raad. Dat heeft een verhelderend effect gehad. In de bijeenkomst met de Bredase raad in januari 2021 in het kader van het onderzoek blijkt dat bijna alle Bredase fracties tevreden zijn over de informatievoorziening vanuit het college.
Wel geven de Bredase raadsfracties tijdens de bijeenkomst in januari 2021 over onderhavig onderzoek aan dat zij graag meer keuzes hadden gehad en meer alternatieven via scenario's voorgelegd hadden willen hebben. Dat geldt overigens voor alle gemeenten dat meer keuzes en scenario's node gemist worden.

Ook in Tilburg is eind mei 2020 een motie aangenomen, waarin het college wordt opgeroepen waar mogelijk elke 14 dagen in gesprek te gaan met de raad over de gevolgen van de coronacrisis, zodat de raad de besluiten kan nemen over lokale maatregelen die nodig zijn. In de overwegingen in de motie wordt er expliciet aan gerefereerd dat "raadsleden verantwoordelijkheden hebben als volksvertegenwoordigers van de samenleving".

Het college van Breda heeft richting de raad gewerkt met pakketten van maatregelen (1ste pakket in april, 2de pakket in de zomer en het 3de pakket in december 2020). Dat heeft voordelen, omdat de informatievoorziening op die manier minder versnipperd is. In de andere gemeenten zijn maatregelen via losse raadsbrieven naar de raad gegaan, waardoor soms wel iedere week een nieuwe raadsbrief verscheen. Aan de andere kant heeft het werken met pakketten mogelijk nadelen, omdat dit gaat om gebundelde maatregelen en het voteren van een bedrag voor het hele pakket in één keer. Dat kan betekenen dat de raad minder grip heeft op de financiering van individuele maatregelen.

2.5 Op welke wijze kunnen de raden in de deelnemende gemeenten hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken ten aanzien van verder crisisbeleid in de komende periode verstevigen?

Bij het verstevigen van de rol van de raad is het belangrijk te realiseren dat de coronacrisis nog (lang) niet voorbij is en dat de gevolgen van de coronacrisis dus nog langere tijd zullen aanhouden. Ook is het belangrijk te realiseren dat vooral bij specifieke groepen de gevolgen van de crisis nadrukkelijker aanwezig zijn: jongvolwassenen, ouderen, mensen met een lage opleiding, mensen met een niet-westerse achtergrond en zelfstandigen (zie bv SCP, febr. 2021[2]).
Aan de andere kant valt van de coronacrisis ook veel te leren, aldus het SCP, o.a. van de vele nieuwe initiatieven in de samenleving en de veerkracht onder groepen. Een breed perspectief op herstelbeleid kan ook kansen bieden op economisch, maatschappelijk en bv 'groen' herstel.

Kaderstellende rol

- In de eerste periode van de coronacrisis was feitelijk niet of nauwelijks sprake van kaderstelling door de vier raden. Het college trof maatregelen en informeerde de raad hierover achteraf. Het is als raad lastig om in de eerste periode van de crisis actieve betrokkenheid bij besluitvorming te eisen zonder dat dit ten koste gaat van de slagvaardigheid in de besluitvorming. Dat is gaandeweg het voorjaar van 2020 verbeterd; raden worden zoals regulier weer in de gelegenheid gesteld om voorstellen van het college aan te nemen of te verwerpen.

[2] Een jaar met corona | Publicatie | Sociaal en Cultureel Planbureau (scp.nl)
Briefadvies Planbureaus voor herstelbeleid (cpb.nl)

- Door middel van moties hebben de raden in alle vier de gemeenten verder bijgedragen aan kaderstelling. Bijvoorbeeld door (extra) aandacht te vragen voor bepaalde kwetsbare groepen inwoners of met name door de coronacrisis getroffen bedrijven en instellingen. Moties en amendementen hebben overigens wisselend succes gehad in verschillende gemeenten
- In geen van de gemeenten heeft het college aan de raad op het coronadossier meerdere alternatieven voorgelegd om over te besluiten. De raad kreeg voorstellen toegestuurd waar zij alleen 'ja' of 'nee' tegen kon zeggen. De kaderstellende rol van de raad krijgt zo het karakter van aandacht vragen voor aspecten, waarvan de raad denkt dat deze te weinig aandacht krijgen en/of extra inzet gewenst is.
- In geen van de gemeenten zijn de mogelijk langdurige gevolgen op alle beleidsterreinen in kaart gebracht. De gevolgen op de lange termijn zijn nog onduidelijk, maar volgens o.a. het SCP zullen de gevolgen voor mensen, instanties, de zorg nog lang doorwerken. Onderzoeken (o.a. van het SCP) laten zien dat de langdurige en ingrijpende coronacrisis veel effecten heeft op de samenleving als geheel, niet alleen economisch, maar ook sociaal, maatschappelijk, psychisch en bv qua gezondheid en levensverwachting. Bij een deel van de Nederlandse inwoners is het sociale en politieke vertrouwen flink aangetast, zo blijkt. Ook is de samenleving meer gepolariseerd geworden en is de wrijving tussen groepen toegenomen. De financiële en mentale reserves raken bij sommige groepen op.

Controlerende rol

- Inzake de controlerende rol van de raad zijn in enkele gemeenten meer of minder scherpe uitgangspunten geformuleerd. In geen van de gemeenten zijn scherpe doelen en ambities geformuleerd. De controlerende rol van de raad is daardoor lastig uitvoerbaar. Het is voor de raad dan niet mogelijk om te toetsen of de gemeente 'nog op schema ligt met de uitvoering'. De controlerende rol van de raad komt dan in het verlengde te liggen van de kaderstellende rol door aandacht te vragen voor aspecten van de corona-aanpak waarvan de raad het vermoeden heeft dat extra aandacht of inzet gewenst is. Ook blijkt dat de vier raden niet echt hebben getoetst of het college zich hield aan geformuleerde uitgangspunten. Het blijkt dan ook belangrijk om, misschien wel juist, in tijden van crisis uitgangspunten te formuleren voor het gewenste handelen met een duidelijke focus en ook te toetsten of het college zich daar aan houdt.
- Ook wat betreft de financiële consequenties van de coronacrisis hebben de raden moeilijk hun controlerende rol inhoud kunnen geven. Alleen in Tilburg zijn strakke financiële afspraken gemaakt, waardoor de raad daar meer controle uit kon oefenen. Zeker in een fase van langdurige crisis met de noodzaak van herpakken en een herstelbeleid, is het aan de raad om vasthoudend te zijn inzake financiële scenario's en beleidsalternatieven. Dit vergt een dualistische opstelling van de raad, waarbij oppositie en coalitiepartijen beide onderkennen dat er voor de raad 'wat te kiezen moet zijn'.

Volksvertegenwoordigende rol

- De meeste raadsfracties in de vier gemeenten zijn gedurende de coronacrisis door instellingen, bedrijven, zzp'ers (met name vanuit sectoren horeca, cultuur, sport en zorg) en inwoners benaderd met vragen over corona en met op dat vlak ervaren problemen. Ook het lokale MKB heeft, via de lokale ondernemersverenigingen en ook op het niveau van individuele bedrijven, raadsleden benaderd. Meerdere fracties/raadsleden geven aan zelf ook actief inwoners, bedrijven of instellingen te hebben opgezocht om te kijken hoe de coronacrisis hen raakt. Het laat zien dat raadsleden ook gedurende de coronacrisis hun volksvertegenwoordigende rol zijn blijven vervullen. Enkele Bredase fracties geven aan dat zij de inwoners, belangengroepen en organisaties in Breda nu graag meer zouden willen betrekken bij de verschillende opties voor de perspectieven en herstelpakketten.
- Op een ander niveau trekken raadsleden, en een enkele keer volledige raden, aan de bel over hun zorg of zij hun volksvertegenwoordigende rol nog wel goed kunnen uitoefenen. Ook in Breda is er expliciet gediscussieerd over de positie van de raad en hoe de raad in positie kan komen en blijven.

2.6 Welke lessen kunnen gemeenten mogelijk van elkaar leren?

- Het is belangrijk om in een vroeg stadium van een crisis concrete inhoudelijke uitgangspunten te formuleren over de rol die de gemeente wil vervullen en welke taken zij wel en welke zij niet wil oppakken. En om bij het formuleren van uitgangspunten de raad vroegtijdig en actief te betrekken. De procedure zoals die in Oss heeft plaatsgevonden omtrent geformuleerde uitgangspunten kan een

inspiratie vormen. Ook is het belangrijk om na een eerste fase van acute crisis een expliciete discussie te voeren over de verantwoordelijkheden van en de rolverdeling tussen raad en college. De gemeenteraad is en blijft immers het hoogste bestuursorgaan, dat uiteindelijk verantwoordelijk is.

- Het is gewenst dat gemeenten de geformuleerde uitgangspunten en criteria ook expliciet toepassen en dat colleges in raadsbrieven, bij moties of raadsvragen bij/over te nemen maatregelen verwijzen naar de uitgangspunten. Het is ook gewenst dat raden controleren of colleges zich aan geformuleerde uitgangspunten houden en of de vastgestelde criteria gehanteerd worden bij het vaststellen van maatregelen.
- Het kan in verband met snelheid van handelen nodig zijn dat de raad het college in de eerste tijd van acute crisis in eerste instantie de ruimte geeft om te doen wat gedaan moet worden. Na een eerste korte periode zou de raad zo snel mogelijk goed betrokken moeten worden bij de besluitvorming en is duidelijkheid nodig omtrent de grenzen van het mandaat aan het college.
- Als een crisis langer duurt en mogelijk structurele effecten heeft op de dienstverlening van instellingen en bedrijven en op inwoners, is meer aandacht nodig voor de structurelere gevolgen van de crisis en de structurelere gemeentelijke inzet van maatregelen. Daarbij is expliciete aandacht nodig voor de mogelijke risico's die gepaard gaan met de ingezette maatregelen of juist met het ontbreken van maatregelen. Ook is expliciete aandacht voor een herstelagenda op langere termijn gewenst.

Een en ander komt terug in een 'haal/breng'-matrix, die samenvat wat gemeenten van elkaar kunnen leren (zie ook bijlage 1 Overkoepelend rapport):

Halen → / Brengen ↓	Arnhem	Breda	Oss	Tilburg
Arnhem			Herstelagenda Snel hervatten reguliere vergadercyclus raad	Snel hervatten reguliere vergadercyclus raad
Breda	BroodNood-regeling Steunpakketten per fase		BroodNood-regeling Herstelagenda Steunpakketten per fase	BroodNood-regeling Steunpakketten per fase Snel hervatten reguliere vergadercyclus raad
Oss	Algemene uitgangspunten corona-steunmaatregelen Corona-debat hierover	Algemene uitgangspunten corona-steunmaatregelen Corona-debat hierover		Algemene uitgangspunten corona-steunmaatregelen Corona-debat hierover
Tilburg	Convenant ketensolidariteit horeca	Convenant ketensolidariteit horeca Mandaat geven aan college met begrenzing	Convenant ketensolidariteit horeca	

3. Aanbevelingen ter overweging

De Rekenkamer Breda geeft de raad ter overweging de volgende aanbevelingen mee:

1. Houd als raad de kaderstellende rol vast die gaandeweg de coronacrisis is ingenomen en overweeg van het college te vragen om middels een aantal scenario's inzichtelijk te maken wat de lange termijn effecten van de coronacrisis kunnen zijn op (toekomstige) beleidskeuzes. Betrek bij de scenario's ook eventuele schaarsere budgetten vanuit het Rijk.

2. Vraag als raad ter versteviging van de controlerende rol aan het college om explicieter te maken welke afwegingskader en welke prioriteiten worden gesteld bij de keuze voor bepaalde corona-steunmaatregelen. Ook om explicieter aan te geven welke belangen (van welke getroffenen) worden afgewogen bij die keuzes en hoe tegengestelde of conflicterende belangen van getroffenen tegen elkaar worden afgewogen.

3. Vraag aan het college om de meerjarige (financiële) gevolgen en risico's inzichtelijk te maken voor alle beleidsterreinen om te kunnen anticiperen op mogelijke toekomstige tegenvallers c.q. problemen. Vraag ook om lange-termijn doorrekeningen en hoe de (meerjarige) risico's van de coronacrisis beheerst kunnen worden. Overweeg om te vragen hiervoor een separate risicoparagraaf uit te werken, zoals ook in raadsvoorstellen gangbaar is.

4. Vraag om een herstelagenda en perspectieven voor de lange termijn voor de inwoners, bedrijven en instellingen, waarbij rekening wordt gehouden met gevolgen van de coronacrisis op alle gebieden, naast economische en financiële gevolgen, ook sociale, maatschappelijke, psychische en bv gevolgen qua onderwijsachterstanden. Voer een debat met het college over een uitgewerkte herstelagenda, waarin brede perspectieven zijn opgenomen voor de inwoners, de sociale samenhang, de maatschappelijke verhoudingen en de leefomgeving[3].
   Het bieden van duidelijke perspectieven blijkt nu in deze fase zeer belangrijk te zijn, zo komt naar voren uit onderzoek.

5. Leer als raad van deze coronacrisis om mogelijk beter voorbereid te zijn op mogelijke volgende crises. Een suggestie kan zijn om een kort crisisprotocol vast te leggen, zodat de raad meer houvast heeft bij een eventuele volgende crisis.

[3] De Rekenkamer Breda doet in deze de suggestie aan de raad om de uitkomsten uit landelijke onderzoeken naar en adviezen over de gevolgen van de coronacrisis hierbij mee te nemen, zoals bv uit het recente onderzoek van het SCP ('Een jaar met corona', febr. 2021) en het Briefadvies van de gezamenlijke Planbureaus (febr. 2021). Hieruit blijkt dat naast de financiële en economische consequenties, ook psychologische, sociale, maatschappelijke en andersoortige gevolgen opgetreden zijn, i.c. bij groepen, die kwetsbaar gebleken zijn voor specifieke gevolgen van de coronacrisis, zoals jongeren (bv leerachterstanden, depressies, boosheid, werkloosheid), ouderen (eenzaamheid, achteruitgang, depressies), zzp-ers (inkomensachteruitgang, mogelijk verlies van zaak) en achterstandsgroepen (vaker verlies van baan, armoede, slechtere gezondheid). Vraag om die gevolgen duidelijk in beeld te brengen en vraag om duidelijk perspectief te bieden i.c. ook aan de mensen die de gevolgen van de coronacrisis nadrukkelijk ondervinden. Zie link Een jaar met corona | Publicatie | Sociaal en Cultureel Planbureau (scp.nl) en Briefadvies Planbureaus voor herstelbeleid (cpb.nl)

BEA
economische argumentatie

Lokale steun in crisis

Vergelijking van corona-steunmaatregelen in de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg

Deelrapport gemeente Breda

Maart 2020 werd Nederland overvallen door het coronavirus. Zowel inwoners als instellingen, bedrijven en zzp'ers werden hard geraakt in hun inkomsten, met name ook door maatregelen van de overheid om het virus te stoppen. Voor de Rekenkamers van Arnhem, Breda en Tilburg en de Rekenkamercommissie Oss bracht BEA in beeld welke maatregelen deze gemeenten namen om de schade te beperken en hoe de raden daarbij betrokken waren.

REKENKAMER BREDA

Rekenkamer Arnhem

Gemeente Oss Rekenkamercommissie

Rekenkamer | Tilburg

Versie 9 maart 2021

Eindrapport

Lokale steun in crisis
Vergelijking van corona-steunmaatregelen
in de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg

Deelrapport gemeente Breda

OPGESTELD OP VERZOEK VAN:

Rekenkamer Arnhem, Rekenkamer Breda, Rekenkamer Tilburg en Rekenkamercommissie Oss

DATUM

9 maart 2021

OPGESTELD DOOR:

Drs. H.M. (Herbert) ter Beek MPM
i.s.m. drs. M.A. (Michiel) Langman van Affect Strategie en Economie

VOOR INFORMATIE:

Bureau voor Economische Argumentatie

Adres: Stad van Cahen
Muurhuizen 104
3811 EL Amersfoort
Telefoon: 06 – 430 35 116
E-mail: info@bea.nl
Website: www.bea.nl

Inhoud

Voorwoord 1

Antwoorden op onderzoeksvragen 2

1 Aanleiding, doel en vraagstelling 7
1.1 Lokale corona-steunmaatregelen in aanvulling op aanbod van Rijk 7
1.2 Welke maatregelen treffen gemeenten en hoe is raad betrokken? 7
1.3 Leeswijzer 9

2 Reactie Breda op corona: aanpak en organisatie 11
2.1 Opzet van een crisisorganisatie 11
2.2 Lokale en regionale crisismaatregelen op diverse beleidsvelden 13

3 Overzicht van genomen corona-steunmaatregelen 16
3.1 Tijdlijn: van crisis naar 'herpakken' naar uitwerken van een herstelagenda 16
3.2 Aantal corona-steunmaatregelen met uitsplitsing naar categorie 26

4 Informatiepositie en rol van de gemeenteraad 30
4.1 Betrokkenheid van de raad op sleutelmomenten en breder 30
4.2 Beeld van raadleden over hun rol en betrokkenheid 37

5 Meegewogen belangen en risico's & gemaakte afwegingen 42
5.1 Omgaan met (financiële) risico's 42
5.2 Meegewogen belangen bij gemaakte beleidskeuzes 47

Bijlage I: andere maatregelen dan corona-steunmaatregelen 51

Voorwoord

In opdracht van de Rekenkamers van Arnhem, Breda en Tilburg en de Rekenkamercommissie van Oss heeft Bureau voor Economische Argumentatie (BEA) in de periode van eind oktober 2020 tot en met februari 2021 onderzoek gedaan naar door de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg genomen corona-steunmaatregelen en de wijze waarop de raden daarover zijn geïnformeerd en zijn betrokken bij besluitvorming over deze maatregelen.

Het onderzoek heeft geresulteerd in een **hoofdrapport**, met daarin antwoorden op de geformuleerde onderzoeksvragen en een inventarisatie van 'lessons learned'. Het hoofdrapport is zelfstandig leesbaar. Voor een meer diepgaande uitwerking van de onderzoeksvragen op het niveau van de afzonderlijke gemeenten verwijst BEA naar de het betreffende **deelrapport**. De beantwoording van de onderzoeksvragen gericht op 'lessons learned' en hoe de raad in voorkomende gevallen beter in positie kan komen, is te vinden in het hoofdrapport.

Het voorliggende rapport is het deelrapport gericht op de **gemeente Breda**.

Het onderzoek is uitgevoerd onder aansturing van een begeleidingscommissie onder leiding van Astrid van der Klift met daarin vertegenwoordigers vanuit de vier betrokken rekenkamer(commissie)s. BEA wil Meriam de Lange en Maaike van Elteren (namens Rekenkamer Arnhem), Hans Verdellen (namens Rekenkamer Arnhem en Rekenkamer Breda), Juliët Wiggers (Rekenkamer Breda), Margriet van Tulder en Astrid van der Klift (namens Rekenkamercommissie Oss) en Deborah van Gestel en Theo van Mullekom (namens Rekenkamer Tilburg) graag hartelijk danken voor hun inhoudelijke inbreng in het onderzoek, het meedenken over de wijze waarop de resultaten het beste konden worden weergegeven en in het algemeen het bijdragen aan het ontsluiten van informatie ten behoeve van het onderzoek.

Het onderzoek is uitgevoerd door ondergetekende namens BEA en Michiel Langman van Affect Strategie en Economie. De betrokkenheid van de vier rekenkamer(commissie)s laat onverlet dat het voorliggende onderzoek volledig voor rekening komt van BEA.

Amersfoort, 9 maart 2021

Bureau voor Economische Argumentatie
namens deze

Herbert ter Beek
herbert.ter.beek@bea.nl

Antwoorden op onderzoeksvragen

Vraagstelling voor B3A-onderzoek: centrale vraagstelling en deelvragen	
Onderzoeksvraag	Antwoord
1. Welke landelijke, regionale en lokale corona-steunmaatregelen zijn op welk moment en met welk doel genomen in de deelnemende gemeenten (ambitie is een globaal overzicht)? Welke steunmaatregelen hebben de gemeenten zelf genomen waarbij de raden actief betrokken hadden kunnen worden?	• In paragraaf 3.2 is een overzicht opgenomen van de door de gemeente Breda genomen corona-steunmaatregelen. BEA heeft 43 maatregelen geïnventariseerd die kunnen worden gezien als corona-steunmaatregelen (tot aan het 3e pakket maatregelen dat eind december 2020 aan de raad is toegezonden). • De maatregelen vallen voornamelijk in de volgende categorieën: ➢ Lenigen van acute nood, in de vorm van een 'broodnood'-regeling en een noodfonds COVID-19. ➢ Uitstel van betaling van lokale belastingen en aan de gemeente te betalen facturen of verlaging van aan te gemeente te betalen facturen (bijvoorbeeld op het terrein van afvalinzameling). ➢ Niet innen of terugbetaling van precario voor onder meer terrassen die voor een bepaalde periode niet gebruikt konden worden of evenementen die niet konden doorgaan. ➢ Coulante houding t.o.v. huurders van gemeentelijk vastgoed (uitstel, onder voorwaarden mogelijk afstel). ➢ Doorbetalen van subsidie aan instellingen ook als zij vanwege corona verwachte prestaties niet kunnen leveren. ➢ Faciliteren van instellingen of bedrijven om zich aan te passen aan gewijzigde omstandigheden (bijvoorbeeld door extra middelen voor ondersteuning door Business Coach Breda en vouchers voor financieel advies voor het mkb). ➢ Informatievoorziening over de crisis en de gevolgen daarvan, bijvoorbeeld in de vorm van digitaliseren van ondernemersspreekuren, inrichten van een werkgeversservicepunt op regionale schaal, uitvoeren van monitors en periodieke metingen van impact van corona op ondernemers, enzovoort.

	➢ Stimuleren dat ondernemers ondanks corona alsnog omzet kunnen genereren, bijvoorbeeld door bijdrage aan campagne #Bredakooplokaal en het opstellen van een herstelplan toeristische en vrijetijdssector.. ➢ Matchen van bijdragen van rijk en provincie voor culturele instellingen in landelijke Basisinfrastructuur (BIS) en nemen van gerichte maatregelen ten behoeve van overige culturele organisaties. • Daarnaast heeft de gemeente specifieke regelingen getroffen gericht op bijvoorbeeld leveren van laptops aan scholen ten behoeve van huishoudens op het sociaal minimum en.
2. Op basis waarvan zijn afwegingen en beslissingen genomen inzake corona-steunmaatregelen in de deelnemende gemeenten? Zijn daarbij risico's onderkend wat betreft de invloed op toekomstige beleidskeuzes en zijn daarvoor passende maatregelen getroffen?	• De financiële risico's van de coronacrisis voor de gemeente Breda hebben zowel in de raad als bij het college, gelet op de uitwerkingen op dit vlak in diverse raadsbrieven en andere nota's, veel aandacht gekregen. Door de raad zijn op dit vlak onder meer diverse raadsvragen gesteld. • De gemeente heeft ook diverse bepalingen geformuleerd om financiële risico's te beperken, bijvoorbeeld door maatregelen te laten gelden voor een beperkte periode en de doelgroep van maatregelen af te perken. Daarnaast zijn er diverse bepalingen geformuleerd om te voorkomen dat Breda bedrijven of instellingen steunt die desondanks niet levensvatbaar zijn (deze eis werd in de beginfase van de crisis niet expliciet gehanteerd maar wel vanaf het 2e pakket maatregelen). • De gemeente Breda heeft in aansluiting op door het CPB gehanteerde scenario's bij het 2e pakket maatregelen één scenario uitgewerkt. Hierover zijn raadsvragen gekomen omdat raadsleden bij voorkeur meerdere scenario's uitgewerkt hadden gezien. • Een belangrijk risico dat de gemeente signaleert, is dat lokaal alvast maatregelen worden genomen terwijl nog niet zeker is dat er door het rijk voor wordt gecompenseerd. Op enkele momenten heeft de gemeente Breda hier bewust een risico genomen vanuit de verwachting dat alsnog compensatie zou worden ontvangen. • Door de gemeente zijn in de operationalisering

	van de diverse maatregelenpakket allerlei bepalingen geformuleerd om te voorkomen dat (financiële) risico's te groot worden. • Daarnaast zijn er operationeel diverse uitgangspunten geformuleerd die moeten bevorderen dat door de gemeente in te zetten middelen effectief en doelmatig worden ingezet. • Andere uitgangspunten richten zich op: ➢ Rechtvaardigheid, bijvoorbeeld als er 'schrijnende gevallen' zijn die geen beroep kunnen doen op landelijke regelingen of die anderszins in het nauw komen terwijl eigenlijk wel sprake is van levensvatbaarheid. ➢ Proportionaliteit. De in te zetten middelen moet wel in verhouding staan tot de maatschappelijke behoefte. ➢ Mogelijkheid open willen houden voor het toepassen van maatwerk. ➢ Keuze voor zoveel mogelijk generieke maatregelen boven bewerkelijke maatwerkmaatregelen (vanuit het oogpunt van doelmatigheid), waarbij dit uitgangspunt en niet op het totaal aantal organisaties in de stad. ➢ Rechtmatigheid en het voorkomen van willekeur. Geconstateerd kan worden dat de uitgangspunten onderling kunnen conflicteren. Bijvoorbeeld de wens om open te staan voor het toepassen van maatwerk en het uitgangspunt om zoveel mogelijk generieke maatregelen te treffen. Daarnaast is een uitgangspunt geformuleerd dat lokale maatregelen zich in principe richten op specifieke doelgroepen (sectoren, instellingen, ondernemers e.d.).
3. Welke belangen zijn bij genomen of op dat moment te nemen corona-steunmaatregelen door wie afgewogen in de deelnemende gemeenten?	• In de eerste periode van de crisis heeft vooral het college relevante belangenafwegingen gepleegd. De raad is hierover wel geïnformeerd en ook over waar die afwegingen toe hebben geleid qua invulling van maatregelen. • Vanaf het 1e maatregelenpakket in maart/april 2020 is in de raad wel actief gediscussieerd over voorgestelde maatregelen en mogelijke aanscherpingen op aanvullingen. Er wordt onder meer aandacht gevraagd voor beter inzicht in de financiële risico's, voor een proactieve houding

	richting ondernemers, het voorkomen dat corona tot allerlei sociale problemen leidt (bijvoorbeeld onderwijsachterstanden). Bij het 2e pakket is er aandacht voor financiële risico's en het ontbreken van meerdere scenario-uitwerkingen, voor groepen die zwaar geraakt worden als de horeca en andere groepen ondernemers. • Specifieke aandacht is er ook via raadsvragen over de eis van behoud van banen als bedrijven steun van de gemeente ontvangen en voor het uitgangspunt dat "de gemeente alleen dingen gaat redden die perspectief hebben" en hoe de gemeente hier in de praktijk invulling aan geeft.
4. Op welke wijze kwamen de raden in de deelnemende gemeenten in positie voor de uitvoering van hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken ten aanzien van corona-steunmaatregelen?	• De gemeenteraad in Breda is vanaf het begin actief betrokken op het coronadossier, blijkend uit een groot aantal raadsvragen en bij de presentatie van onder meer het 1e en 2e maatregelenpakket levendige discussies in de raad. • Uit antwoorden op voor het voorliggende onderzoek aan raadsfracties voorgelegde vragen blijkt waardering voor het snelle handelen van het college, waarbij veel raadsleden accepteren dat met name in de eerste fase van de crisis de betrokkenheid van de raad minder was en dat daarover vooral achteraf is geïnformeerd. • Vragen worden gesteld over de informatiepositie van de raad en over het ontbreken van scenario's, op basis waarvan de raad beter kan beoordelen wat 'goed' is. • Ten aanzien van het 1e maatregelenpakket is door een raadslid opgemerkt dat de raad "een beetje langs de zijlijn staat en achteraf mag meedenken". Wel is dit maatregelenpakket en ook het 2e en 3e pakket besproken in een reguliere cyclus raadsvergaderingen (beeldvormend, oordeelsvormend en besluitvormend). • Door een ander raadslid is een initiatief genomen om als raad meer bij de besluitvorming over de inrichting van steunmaatregelen te worden betrokken. Met name richtte de aandacht zich op de wens om meer keuzemogelijkheden voorgelegd te krijgen, bijvoorbeeld in de vorm van enkele beleidsscenario's. In het Bredaas Beraad van 19 november is hierover uitgebreid gesproken, ook aan de hand van een door een raadslid

	opgesteld notitie. • De aandacht richtte zich hierbij ook op specifieke burgemeestersbevoegdheden in geval van crisis. Op 15 december heeft de burgemeester hier op gereageerd en op de inbreng van fracties in het debat van 19 november. Hij stelt ten aanzien van de specifieke burgemeestersbevoegdheden voor: ➢ Bij losstaande, spoedeisende beslissingen is overleg vooraf met uw raad niet praktisch haalbaar. De burgemeester stelt voor dan zo spoedig mogelijk achteraf uw raad informeren. ➢ Bij besluiten die betekenis hebben voor meer dan één geval/ persoon, meer beleidsmatig van aard zijn en voor langere tijd gelden zal ik in principe streven naar bespreking met uw raad vooraf in een zo mogelijk openbare sessie. Duidelijk is dat een dergelijke mate van lokale ruimte voor burgemeesters de komende tijd nog niet aan de orde zal zijn. Het karakter van het overleg dat ik zal hebben met uw raad is te vergelijken met de zogenaamde voorhangprocedure: voorafgaande aan de toepassing van mijn bevoegdheden leg ik mijn oor te luister bij uw raad. ➢ Uiteindelijk is de afweging aan de burgemeester als bestuursorgaan, waarbij deze uiteraard achteraf verantwoording zal afleggen over de gemaakte keuzes.

***

1 Aanleiding, doel en vraagstelling

1.1 Lokale corona-steunmaatregelen in aanvulling op aanbod van Rijk

Maatregelen rijksoverheid…

Nadat eind februari 2020 in Nederland de eerste besmettingen met COVID-19 (hierna: corona) werden geconstateerd, heeft het kabinet medio maart diverse maatregelen genomen om ondernemers en burgers te steunen die hard geraakt worden door de gevolgen van corona. Het ging om drie tijdelijke overbruggingsmaatregelen: overheidsgaranties onder voorwaarden voor bedrijven die liquiditeitssteun zoeken bij banken vanwege fors afgenomen inkomsten, uitstel van belastingen en de mogelijkheid beroep te doen op deeltijd-WW. Kort daarna zijn de volgende maatregelen afgekondigd:

- Tijdelijke noodmaatregel overbrugging voor behoud werkgelegenheid (NOW) op basis waarvan tot 90 procent van de loonkosten, afhankelijk van de omzetdaling, worden vergoed.
- Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo), op basis waarvan onder voorwaarden aanvulling van het inkomen tot het sociaal minimum mogelijk is zonder vermogens- of partnertoets.
- Beleidsregel tegemoetkoming ondernemers getroffen sectoren (TOGS), bestaande uit een eenmalige gift onder voorwaarden van € 4.000 voor ondernemingen met bepaalde SBI-codes.

Tegelijk met deze nieuwe maatregelen zijn diverse bestaande regelingen opengesteld voor ondernemers en zelfstandigen. Het gaat onder meer om regelingen als borgstelling MKB-kredieten (BMKB-C), verruiming BMKB voor lenen bij banken, mogelijkheid van belastinguitstel en verlaging van winstbelasting enzovoort.

… aangevuld met lokale maatregelen

Op het moment dat het kabinet zich beraadt over steunmaatregelen, beraden zich ook gemeenten op aanvullende maatregelen. De gemeenten zijn de bestuurslaag die het dichtst staan op burgers en ook met bedrijven, ondernemers en instellingen vaak een nauwe relatie hebben. De gemeenten ervaren ook het meest direct hoe hoog de nood bij een deel van de inwoners, ondernemers en instellingen is. Vanaf het uitbreken van de corona-crisis hebben de gemeenten daarom nagedacht over manieren waarop zij dalende inkomsten of anderszins nadelige gevolgen vanwege corona voor inwoners, ondernemers en instellingen zouden kunnen beperken of compenseren. Het voorliggende onderzoek richt zich op deze door gemeenten getroffen maatregelen.

1.2 Welke maatregelen treffen gemeenten en hoe is raad betrokken?

Dilemma

Het acute karakter van de problemen die een deel van de inwoners, ondernemers en instellingen ervaren als gevolg van de coronacrisis, noopt tot snelle besluitvorming. Deze omstandigheden kunnen er toe leiden dat besluiten op andere wijze plaatsvinden dan anders en dat de gemeenteraad minder in positie is gebracht om ‘er iets van te vinden’. De

geschetste situatie vormde voor de Rekenkamercommissie Oss en de Rekenkamers van Arnhem, Breda en Tilburg (deze gemeenten in dit onderzoek aangeduid als de B3A-gemeenten) aanleiding tot een onderzoek naar de corona-steunmaatregelen.

De door de B3A-rekenkamers geformuleerde vraagstelling richt zich zowel op inzicht verschaffen in welke maatregelen zijn getroffen als op de wijze waarop de besluitvorming over deze maatregelen heeft plaatsgevonden en welke belangen daarbij zijn meegenomen. Een belangrijk accent in het onderzoek is de rol van de gemeenteraad bij de besluitvorming over corona-steunmaatregelen en ook welke rol zij hadden kunnen of zelfs hadden moeten spelen en hoe gemeenteraden in voorkomende gevallen 'goed' of 'beter' in positie gebracht kunnen worden.

Vraagstelling voor B3A-onderzoek: centrale vraagstelling en deelvragen	
Centrale vraagstelling	• Welke regionale/lokale corona-steunmaatregelen zijn er tot op heden in de aan het onderzoek deelnemende gemeenten genomen? • Op basis van welke afwegingen en belangen en met onderkenning van welke risico's? • En wat is de informatiepositie en de rol van de gemeenteraden daarbij geweest – ook in relatie tot de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol in het verdere vervolg van de corona-crisis?
Deelvragen	1. Welke landelijke, regionale en lokale corona-steunmaatregelen zijn op welk moment en met welk doel genomen in de deelnemende gemeenten (ambitie is een globaal overzicht)? Welke steunmaatregelen hebben de gemeenten zelf genomen waarbij de raden actief betrokken hadden kunnen worden.
	2. Op basis waarvan zijn afwegingen en beslissingen genomen inzake corona-steunmaatregelen in de deelnemende gemeenten? Zijn daarbij risico's onderkend wat betreft de invloed op toekomstige beleidskeuzes en zijn daarvoor passende maatregelen getroffen?
	3. Welke belangen zijn afgewogen bij genomen of te nemen corona-steunmaatregelen en door wie in de deelnemende gemeenten?
	4. Op welke wijze kwamen de raden in de deelnemende gemeenten in positie voor de uitvoering van hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken ten aanzien van corona-steunmaatregelen?
	5. Op welke wijze kunnen de raden in de deelnemende gemeenten hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken ten aanzien van verder crisisbeleid in de komende periode verstevigen?
	6. Wat kunnen de deelnemende gemeenten van elkaar leren bij het versterken van hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken?

Afbakening van corona-steunmaatregel

In samenspraak met de opdrachtgevende rekenkamers en rekenkamercommissie is een pragmatische afbakening gekozen van het begrip 'corona-steunmaatregel'. Als corona steunmaatregelen worden opgevat door de gemeente, alleen of in samenwerking met derden, genomen maatregelen

- ter compensatie van weggevallen of afgenomen inkomsten vanwege corona of gericht op het voorkomen dan wel beperken van inkomstendaling bij
  - inwoners
  - instellingen (al dan niet gesubsidieerd)
  - verenigingen
  - bedrijven en zzp'ers
- en maatregelen die gericht zijn op het bevorderen van de informatievoorziening met betrekking tot de mate waarin en de wijze waarop corona van invloed is op de inkomsten van genoemde groepen.

In het onderzoek wordt meegenomen dat corona niet alleen van invloed is op inkomsten van inwoners, instellingen, verenigingen, bedrijven en ondernemers, maar dat corona ook kan leiden tot gezondheidsproblemen, sociale problemen kan versterken en bijvoorbeeld eenzaamheid, depressies of angsten. Daarnaast is van belang dat mensen zich anders (moeten) gedragen, bijvoorbeeld vanwege het voorschrift om minimaal anderhalve meter afstand te houden, en omdat door overheden maatregelen worden genomen die met name bedrijven, ondernemers, instellingen en verenigingen raken in hun inkomsten.

Corona-steunmaatregelen kunnen de vorm aannemen van directe financiële ondersteuning, maar het kan ook in de vorm van bijvoorbeeld kredietverschaffing, uitstel van betaling van lokale lasten of het faciliteren van bedrijven of instellingen om extra inkomsten te genereren in de 'corona-samenleving' waar mensen bijvoorbeeld (1,5 meter) afstand tot elkaar dienen te houden.

Van breed naar gericht verdiepen

In het onderzoek is 'breed' gestart met een inventarisatie van de door de gemeente genomen maatregelen, om vervolgens te focussen en te verdiepen op de specifiek als corona-steunmaatregel op te vatten maatregelen. De scheidslijn tussen beide soorten-maatregelen is niet volledig hard te trekken. In bijlage I is een overzicht opgenomen van 'overige' maatregelen waarvan door BEA is geoordeeld dat deze niet passen binnen de hiervoor toegelichte definitie van corona-steunmaatregelen.

1.3 Leeswijzer

De opbouw van het voorliggende deelrapport voor Breda is als volgt:

- Hoofdstuk 2: toelichting op de wijze waarop de gemeente heeft gereageerd op de corona-uitbraak, toegespitst op de door de gemeente gehanteerde crisisorganisatie en op de eerste corona-steunmaatregelen in maart 2020.
- Hoofdstuk 3: toelichting op de door de gemeente genomen corona-steunmaatregelen, wat betreft tijdlijn en categorisering van deze maatregelen.

- Hoofdstuk 4: beschouwing van de wijze waarop de gemeenteraad is betrokken bij de besluitvorming over de corona-steunmaatregelen, onder andere blijkend uit ingediende raadsvragen en moties.
- Hoofdstuk 5: toelichting op de belangen en risico's die door de gemeente, met name door het college en de raad, zijn betrokken bij de besluitvorming over corona-steunmaatregelen, met in paragraaf 5.1 aandacht voor financiële risico's en in paragraaf 5.2 aandacht voor overige aspecten en bij de te maken afwegingen gehanteerde uitgangspunten.
- Bijlage I bevat een overzicht van door de gemeente genomen maatregelen die op basis van de voor het voorliggende onderzoek gehanteerde afbakening niet worden gezien als corona-steunmaatregelen.

2 Reactie Breda op corona: aanpak en organisatie

2.1 Opzet van een crisisorganisatie

Interne crisis-organisatie

De gemeente Breda gekozen voor een collegebrede inzet op corona. Waar in andere gemeenten de burgemeester fungeert als trekker, heeft het college er in Breda bewust voor gekozen om bestuurlijk als team te reageren op de coronacrisis, vanuit de verwachting dat corona alle beleidsvelden raakt. In de ambtelijke organisatie is voor de opzet en uitvoering van corona-steunmaatregelen een team geformeerd vanuit diverse disciplines en beleidsvelden, met als coördinator de manager Economische en Culturele Zaken en onder aansturing van de directeur Stedelijke Ontwikkeling. Dit team bleef ingebed in de ambtelijke lijnorganisatie.

Het college heeft ervoor gekozen om na de corona-uitbraak geen parallelle crisisstructuur op te zetten naast de bestaande (lijn-) organisatie. De gedachte was dat de corona-uitbraak vrijwel alle beleidsterreinen zou raken en waarvoor dus alle netwerken en capaciteit van de gemeente nodig zouden zijn. Bij het managen van de crisis lag de lead in Breda daarom bestuurlijk bij het college en ambtelijk bij directie en managementteam. Ten behoeve van de onderlinge afstemming heeft het college in de eerste crisisperiode veelvuldig contact met elkaar gehad. Uiteraard tijdens de collegevergaderingen op dinsdag, maar vaak ook bilateraal en in het begin van de crisis vrijwel dagelijks.

Het college heeft direct na de corona-uitbraak besloten om de raad frequent te informeren over te nemen besluiten, wat heeft geleid tot een groot aantal raadsbrieven. Daarbij speelde mee dat in Breda vanaf het begin van de crisis door raadsleden vragen zijn gesteld over de gevolgen, de te nemen maatregelen en de aanpak van de crisis.

Voor een deel van de vraagstukken die voorlagen was de veiligheidsregio de organisatie die in de regio Midden- en West-Brabant de lead had. Dit betrof met name maatregelen die betrekking hebben op veiligheid en gezondheidsaspecten zoals het uitvoeren van corona-testen en vaccineren (taken die worden opgepakt door de Veiligheidsregio en daarbinnen ook de GHOR[1]).

Opschaling naar GRIP 4

In een raadsbrief van 20 maart 2020 licht het college van B&W toe dat sprake is van een GRIP 4-situatie[2]. Dit houdt in dat sprake is van “een regionale aanpak, in nauwe afstemming met de landelijke aanpak”.[3] De trekker bij deze regionale aanpak is de voor-

[1] De Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) organiseert de geneeskundige hulpverlening bij zware ongevallen, rampen en crises. De GHOR is onderdeel van een veiligheidsregio.
[2] Gemeente Breda, college van B&W, raadsbrief met onderwerp: *Bredase maatregelen bestrijding corona crisis*, 20 maart 2020.
[3] Zie bijvoorbeeld Instituut voor Fysieke Veiligheid (IFV), Nederlandse Vereniging voor Raadsleden en Nederlands Genootschap van Burgemeesters (NGB), *De veiligheidsregio en de gemeenteraad*, december 2019.

zitter van de veiligheidsregio. In het geval van de gemeente Breda is dit de voorzitter van de veiligheidsregio Midden- en West- Brabant (momenteel de burgemeester van Tilburg).

GRIP-3	GRIP-4
• Situatie waarbij sprake is van (dreigende) maatschappelijke onrust, komen in aanmerking voor GRIP-3. • In deze situaties komt de burgemeester in beeld. • Hij laat zich ondersteunen door een gemeentelijk beleidsteam (GBT) met vertegenwoordigers van de belangrijkste betrokken organisaties.	• Omdat niet elke ramp of crisis zich aan de gemeentegrenzen houdt, kan opgeschaald worden naar GRIP-4. • Dit is het geval als de ramp of crisis de grenzen van een gemeente overstijgt (of als de betreffende gemeente de situatie niet alleen aankan). • In zo'n situatie, zo is in de wet bepaald, krijgt de voorzitter van de veiligheidsregio de leiding en wordt er een regionaal beleidsteam (RBT) gevormd.

De burgemeester van Breda neemt deel aan het regionaal beleidsteam (RBT) en hij blijft verantwoordelijk voor de Bredase situatie. De burgemeester is in zijn of haar gemeente (politiek) verantwoordelijk voor de inzet van alle hulpverleningsdiensten die betrokken zijn bij de handhaving van de openbare orde en veiligheid in het kader van de Wet veiligheidsregio's (Wvr). Door de veiligheidsregio te treffen (nood-)verordeningen worden voor kennisgeving toegezonden aan de gemeenteraad. Op 18 maart gaat een noodverordening in werking met de volgende bepalingen[4]:

- Het is verboden om openbare samenkomsten en vermakelijkheden als bedoeld in artikel 174 van de Gemeentewet, samenkomsten in voor het publiek toegankelijke gebouwen en bijbehorende erven en samenkomsten in besloten sfeer te laten plaatsvinden, te (laten) organiseren dan wel te laten ontstaan waar meer dan honderd personen gelijktijdig samenkomen, dan wel aan dergelijke samenkomsten deel te nemen. Dit verbod is niet van toepassing op de dagelijkse gang van zaken in het openbaar vervoer en in gebouwen en bijbehorende erven van overheidsinstellingen en zorginstellingen.
- Het is verboden om een van de volgende inrichtingen geopend te houden:
  - Inrichtingen waar ter plaatse eten of drinken wordt verkocht en genuttigd (eet- en drinkgelegenheden), met uitzondering van inrichtingen in bedrijven die niet voor het publiek toegankelijk zijn (bedrijfskantines en bedrijfscatering) en inrichtingen in hotels ten behoeve van de hotelgasten.
  - Sport- en fitnessclubs (sportaccommodaties en sportinrichtingen), waaronder zwembaden, sporthallen en sportvelden.
  - Sauna's.
  - Inrichtingen waar bedrijfsmatig gelegenheid wordt gegeven tot het verrichten van seksuele handelingen met of voor een derde tegen betaling of bedrijfsmatig vertoningen van erotisch-pornografische aard worden aangeboden.

[4] http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/XHTMLoutput/Actueel/Waalwijk/CVDR638457.html .

  - Coffeeshops, behalve voor zover uitsluitend sprake is van de verkoop, aflevering of verstrekking van softdrugs (afhaalfunctie).
- Deze verboden gelden niet voor de hulpdiensten en voor door de voorzitter van de veiligheidsregio aangewezen (categorieën van) gevallen.

In de periode daarna volgen meerdere verordeningen, met aanvullende maatregelen. In juni en per 1 juli 2020 volgen vervolgens versoepelingen van een deel van de beperkende maatregelen.

Op 14 augustus 2020 publiceert de veiligheidsregio een tussentijdse evaluatie[5] van de wijze waarop de voorzitter van de veiligheidsregio in de afgelopen maanden gebruik heeft gemaakt van zijn speciale bevoegdheden. Wettelijk is vastgelegd dat de voorzitter van de veiligheidsregio na afloop van een ramp of crisis van meer dan plaatselijke betekenis verslag uitbrengt aan de gemeenteraden van de getroffen gemeenten. Hoewel op dat moment de coronacrisis nog niet voorbij is, wordt het wenselijk geacht tussentijds verantwoording af te leggen aan de raden van de gemeenten in Midden- en West-Brabant[6]. De tussentijdse evaluatie bevat geen kritische kanttekeningen bij hoe in deze veiligheidsregio het crisismanagement heeft gefunctioneerd.

In een raadsbrief van 7 mei 2020 meldt het college van B&W dat wethouder Adank de coordinatie in het kader van de maatregelen rond COVID-19 op zich genomen.

2.2 Lokale en regionale crisismaatregelen op diverse beleidsvelden

Nadat op 27 februari een eerste coronabesmetting was geconstateerd in Nederland (in het Tilburgse Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis) en in de eerste dagen van maart het aantal besmettingen opliep, kwam de regering op 9 maart met diverse hygiënemaatregelen (advies om regelmatig handen te wassen, in de elleboog niezen of hoesten enzovoort). Het kabinet riep, gelet op de concentratie van besmettingen in Noord-Brabant de inwoners van deze provincie op zoveel als mogelijk vanuit huis te werken.

Eerste communicatie met raad

Het college van B&W heeft op vrijdag 13 maart 2020 de gemeenteraad geïnformeerd over het coronavirus. In een brief aan raadsleden en burgerraadsleden wijst de burgemeester op richtlijnen en besluiten van het RIVM over hoe om te gaan met de corona-situatie. Aan mensen, organisaties en ook de gemeente wordt gevraagd activiteiten, waarbij meerdere mensen bijeen komen, uit te stellen of af te gelasten. De burgemeester geeft aan de komende week, na overleg met de griffier en de agendacommissie van de raad, te besluiten

[5] Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant, *Tussentijdse verantwoording gemeenteraden COVID 19-crisis*, 14 augustus 2020.

[6] Op 7 januari 2021 heeft de burgemeester de gemeenteraad een tussentijdse verantwoordingsrapportage vanuit de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant toegezonden. De tussentijdse verantwoording heeft betrekking op de periode van 15 juli 2020 tot 1 december 2020.

over welke activiteiten en vergadering spoedeisend zijn of uitgesteld kunnen worden[7]. Verder wordt aangegeven dat er geen aparte informatielijn wordt geopend vanuit burgemeester of college naar de raad. Verwezen wordt naar de al door de Veiligheidsregio opgezette 'weekmail voor raadsleden, die speciaal voor Breda is gemaakt en vanaf nu elke week aan de raadsleden wordt toegezonden.

Deze keuze is ook gemaakt om als college van B&W te kunnen focussen op gebruikers, inwoners, en exploitanten en ondernemers in de stad.

Eerste maatregelen

Op 14 maart wordt een raadsbrief verstuurd over de 'Bredase invulling Coronamaatregelen'. Het college bericht de raad onder meer het volgende:

- Raadsleden worden separaat door de veiligheidsregio geïnformeerd (wekelijkse nieuwsbrief).
- Gemeente was zich al aan het voorbereiden op kritische processen die te allen tijde door moeten gaan (o.a. afval ophalen, open houden publieksbalie, telefonisch bereikbaar blijven), ook als mogelijk veel medewerkers gaan uitvallen.
- Vanwege het advies om vooral thuis te werken, moet de gemeente inspelen op een dubbel zo groot aantal thuiswerkers (1000) als normaliter.
- Omdat op de gemeentelijke werklocaties minder facilitaire medewerkers nodig zijn, wordt overlegd met Amphia ziekenhuis of zij daar nuttig ingezet kunnen worden. Dit is ook gebeurd. Ambtenaren hebben zich vrijwillig aangemeld en zijn aan het werk in het Amphia gegaan.
- Omdat de afgekondigde maatregelen grote impact hebben op culturele, zorg- en onderwijsinstellingen, is er overleg met deze instellingen.
- Er is in kaart gebracht welke zorginstellingen cruciale zorg leveren. Ook daarmee is contact.
- Er is ook contact met het bedrijfsleven, waarvan een deel wordt geraakt door de maatregelen. Het ondernemersteam van de gemeente staat in nauw contact met bedrijven die het moeilijk hebben en er is overleg gepland met de horecavertegenwoordigers.

Op 20 maart verstuurt het college van B&W de eerste raadsbrief met overzicht van Bredase maatregelen gericht op de coronacrisis[8]. De brief bevat een overzicht van onderwerpen waarover het college zich beraadt, met al enkele genomen maatregelen. Vooruitlopend op het landelijke pakket aan maatregelen, neemt het college van B&W op enkele aspecten alvast maatregelen. Dit laatste betreft onder meer:

[7] Aangegeven wordt verder dat de situatie vraagt om snelheid en duidelijkheid en dat achteraf moet worden bezien hoe de situatie is gelopen en welke lessen we daaruit kunnen trekken.

[8] Gemeente Breda, college van B&W, raadsbrief met onderwerp: *Bredase maatregelen bestrijding Corona crisis*, 20 maart 2019.

- De broodnoodregeling voor mensen waarbij het inkomen direct wegvalt en die geen spaargeld hebben of een partner om op terug te vallen. In de eerste week hebben 600 inwoners een beroep op deze voorziening gedaan.
- Daarnaast kunnen zzp'ers die door de coronacrisis geen of weinig inkomen hebben een beroep doen op een tijdelijke regeling om hun inkomen aan te vullen tot bijstandsniveau (de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers, afgekort: Tozo). Deze maatregel is door het kabinet op 17 maart aangekondigd.
- Mogelijkheid van een lening voor bedrijfskapitaal, in navolging van de gemeente Rotterdam (waarbij in lijn met Rotterdam minder strenge eisen worden gesteld dan landelijk wordt voorgesteld).

3 Overzicht van genomen corona-steunmaatregelen

3.1 Tijdlijn: van crisis naar 'herpakken' naar uitwerken van een herstelagenda

BroodNood-regeling

De eerste corona-steunmaatregel die is genomen door het college van B&W, betreft de zogenoemde BroodNood-regeling[9]. De maatregel is opgezet voor Bredanaars met acute geldproblemen, zodat zij snel over geld kunnen beschikken om in het dagelijks levensonderhoud te voorzien. De maatregel is specifiek van belang, maar niet uitsluitend, voor werknemers met 0-uren-contracten, zzp'ers en uitzendkrachten die door het coronavirus in een situatie komen dat ze geen boodschappen kunnen doen omdat ze geen inkomen of eigen spaargeld hebben en ook geen partner met inkomsten.

Implementatie Tozo 1 is grote operatie

Eén van de eerste maatregelen waar de gemeente Breda zich op richt, is inspelen op de aankondiging door het kabinet op 17 maart aan de Tweede Kamer dat er een noodpakket banen en economie zou worden opgezet. Eén van die maatregelen is de Tijdelijke ondersteuning zelfstandige ondernemers (Tozo). De regeling wordt uitgevoerd door gemeenten[10]. Zelfstandigen kunnen aanvullende inkomensondersteuning krijgen voor levensonderhoud en/of een lening voor bedrijfskapitaal bij liquiditeitsproblemen. De AMvB voor Tozo is op 21 april gepubliceerd. In een brief aan de raad licht het college van B&W de gang van zaken toe bij de lokale implementatie van Tozo 1[11]. Omdat de nood ook in Breda hoog was op het moment dat het kabinet de maatregel aankondigde, is snel gehandeld. Gelijk na aankondiging door het kabinet en vooruitlopend op de kamerbrief, heeft de keten Participatie een proces voorbereid waardoor ondernemers vanaf 24 maart aanvragen konden indienen conform de op dat moment bekende richtlijnen. Diezelfde dag werden er 1.600 aanvragen ingediend. De daaropvolgende dagen liep het snel op en de teller stond op 1 april al op 2.900 aanvragen.

Er is in die week een team van 28 medewerkers georganiseerd om de aanvragen te behandelen. Vanaf 27 maart is een projectorganisatie in het leven geroepen om de Tozo 1-uitvoering in goede banen te leiden. De aantallen aanvragen liepen dusdanig snel op en er waren daarnaast veel vragen vanuit ondernemers om te beantwoorden, dat na een snelle analyse bleek dat de capaciteit niet toereikend was om tijdig deze grote hoeveelheid aanvragen van de ondernemers te beoordelen en tijdig financiële steun te bieden. Ook inhuren op een dergelijke korte termijn was niet mogelijk. Via interne werving heeft de gemeente snel collega's uit de eigen organisatie bereid gevonden om te ondersteunen,

---

9 Gemeente Breda, Persbericht, *Noodplan voor mensen met directe geldproblemen*, 17 maart 2020.
10 Het idee is dat gemeenten de regeling uitvoeren en dat het rijk de uitvoeringskosten compenseert en de kosten voor uitkeringen en leningen voor zijn rekening neemt. Zie ook toelichting van FAMO op deze regeling: https://www.famo.org/nieuws/nieuws/gemeente-en-de-tozo-regeling/ .
11 Gemeente Breda, college van B&W, brief aan gemeenteraad met onderwerp: *Tozo 1 regeling 2020*, 3 juli 2020.

waarbij dit zowel mensen in dienst van de gemeente zelf betroffen als mensen die al extern ingehuurd werden. Met als resultaat dat er binnen 2 weken nog eens met 75 collega's kon worden opgeschaald, die ieder 8 tot 32 uur per week konden ondersteunen.
Er zijn tot en met 31 mei in totaal 4.620 aanvragen ingediend en 3.237 aanvragen Tozo 1 toegekend. Tozo 1 liep tot 1 juni 2020. Daarna is Tozo 2 van kracht geworden voor de periode tot en met 30 september.

1e pakket maatregelen korte termijn

Op 24 maart 2020 is een collegebesluit genomen over een 'noodplan in het kader van de coronacrisis'. Op 25 maart wordt in een raadsbrief toegelicht op de genomen besluiten en wordt toegelicht op de maatregelen om met name ondernemers maar ook culturele instellingen, sportorganisaties en vrijwilligersorganisaties te ondersteunen bij de gevolgen die zij ondervinden van de coronacrisis. In de raadsbrief licht het college van B&W toe dat zij waardering heeft voor de landelijke steunmaatregelen maar waar nodig aanvullende maatregelen overweegt om voor zover nodig aanvullende maatregelen te nemen om kansrijke bedrijven door de crisis heen te helpen.

Het college hanteert hierbij de volgende uitgangspunten:

- De onderneming of de instelling doet een beroep op één van de rijksregelingen.
- Uitgangspunt is een normale bedrijfsvoering van zowel ondernemingen als instellingen. Daarbij is in de raadsbrief niet geëxpliciteerd wat precies onder een 'normale bedrijfsvoering' wordt verstaan en of dit wordt verondersteld zo te zijn óf dat er bij bijvoorbeeld steunaanvragen op wordt getoetst.
- Eventuele steun aan ondernemingen, stichtingen of verenigingen komt in principe vanuit de rijksregelingen, wordt voorgeschoten of wordt indien nodig aangevuld vanuit het lokale noodfonds.
- De gemeente betaalt of subsidieert in principe daadwerkelijk geleverde diensten en stuurt facturen voor daadwerkelijk geleverde diensten. Tegelijkertijd neemt het college wel het besluit dat de betaling van subsidies aan instellingen in acute nood wordt aangepast en dat daarbij maatwerk mogelijk is.

In de raadsbrief onderscheidt het college van B&W drie fasen in de aanpak van de coronacrisis:

- Korte termijn, waarin wordt gefocust op overbrugging. De gemeente ondersteunt in Breda gevestigde ondernemingen die in acute nood verkeren. Dit gaat om met name mkb-bedrijven in de periode tussen nu en 3 weken en om individuele werknemers/zzp'ers in acute financiële nood. Maatregelen zijn gericht op het verlenen van liquide middelen om deze periode te kunnen overleven
- Middellange termijn-maatregelen zijn gericht op het overleven van een langere periode zonder omzet. Van groot belang is bijvoorbeeld in welke mate ondernemingen de vaste lasten kunnen terugbrengen zonder al te grote effecten op de werkgelegenheid.

- De langere termijnmaatregelen die moeten voorzien in continuering van wat “tot twee weken geleden nog normaal was”. Deze richten zich op het op peil houden van de werkgelegenheid, consumenten- en producentenvertrouwen.

Het maatregelenpakket voor de korte termijn is als volgt opgebouwd:

- Er wordt tot eind juni uitstel van betaling verleend voor lokale belastingen en heffingen zoals precario en leges. Dit is in lijn met het eerder gecommuniceerde uitstel voor heffingen van de Belastingsamenwerking West-Brabant (afvalheffing, riool, OZB)
- De reeds opgelegde voorlopige aanslagen toeristenbelasting worden per direct verminderd. Dit houdt in dat ondernemers voor het restant van dit jaar geen toeristenbelasting meer hoeven af te dragen
- Er wordt tot eind juni uitstel van betaling gegeven voor facturen die de Gemeente Breda verstuurt voor door de gemeente geleverde diensten (bijvoorbeeld het ophalen van bedrijfsafval of het verhuren van gebouwen en sportvelden die nu niet gebruikt kunnen of mogen worden).
- De betaling van verleende subsidies aan instellingen in acute nood wordt aangepast. Voor organisaties die op basis van activiteiten subsidie krijgen, zoals cultuur en evenementenorganisaties zal op basis van maatwerk besluitvorming plaatsvinden.
- Er wordt een noodfonds COVID-19 gecreëerd dat een voorschot kan verlenen aan bedrijven die aanspraak maken op rijksregelingen maar voor wie de ontvangst van deze middelen te lang duurt. Het is een éénmalig vast bedrag van € 4.000 in de vorm van een renteloze lening. De totale hoogte van het noodfonds voor acute liquiditeit bedraagt € 1,2 miljoen.
- Business Coach Breda wordt uitgebreid met in totaal € 50.000: Zzp’ers en mkb-bedrijven kunnen een gratis adviesgesprek aanvragen met een business coach.
- Er kunnen vouchers, voor in totaal € 50.000,-, ter beschikking worden gesteld aan mkb-ondernemers die vanwege bankleningen en BMKB-garantie extra financiële stukken moeten overleggen.
- Een belangrijke maatregel is de uitvoering van de “Tijdelijke voorziening Inkomensondersteuning zzp en mkb” (een landelijke maatregel die lokaal wordt uitgevoerd).
- Broodnood-regeling: een lokale regeling voor Bredase burgers die door het direct wegvallen van inkomen (en het niet hebben van spaargeld, partnerinkomsten of hulp van naasten) tenminste de komende week of weken geen boodschappen kunnen doen. Afhankelijk van de gezinssituatie wordt een weekbedrag (voor een maximum van drie weken) vergoed dat varieert afhankelijk van de gezinssituatie:
  - Gehuwden (met/zonder kinderen): € 100,- .
  - Alleenstaande ouders: € 100,- .
  - Alleenstaande: € 70,- .
- Aanpassen van de uitbetalingen verleende subsidies aan instellingen in acute nood, waarbij uiteenlopende richtlijnen worden gehanteerd voor subsidies over de jaren 2019, 2020 en 2021. Een extreme variant, waaraan het college niet de voorkeur geeft

maar die voor instellingen in acute nood wel een optie is, is het alvast bevoorschotten van subsidies voor het jaar 2021.
- Binnengekomen facturen worden, zoals de gemeente Breda al nastreeft, zo snel mogelijk betaald.

In de bijlage van de raadsbrief van 24 maart 2020 geeft het college aan ruimte te willen hebben om maatwerk te leveren voor 'schrijnende gevallen'. Hieronder wordt verstaan bedrijven die "buiten de boot vallen" wat betreft rijksregelingen of reguliere financiering, die als gevolg van de coronacrisis in de problemen komen maar die in de basis rendabel c.q. perspectiefvol zijn. Bij het verlenen van ondersteuning aan deze bedrijven, ondernemers of verenigingen worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:
- Bedrijven, ondernemingen of verenigingen die aantoonbaar niet in aanmerking komen voor rijksregelingen of reguliere financiering.
- Bedrijven, ondernemingen of verenigingen die als gevolg van de crisis in de problemen zijn gekomen en derhalve in de basis rendabel c.q. perspectiefvol zijn: Inzicht in de -financiële- situatie is vereist. Kosten om dit inzicht te leveren kunnen worden voorgefinancierd.
- Voor de feitelijke bijdrage per aanvrager worden nadere criteria opgesteld, waarmee we berekenen hoeveel steun nodig is. Daarbij wordt gekeken naar liquiditeitsratio's, terugbetaling bancaire schulden, direct beschikbaar eigen vermogen, etc. Dit vraagt om uitvoeringscapaciteit en specifieke deskundigheid voor de beoordeling die wellicht extern ingehuurd moet worden.
- Ook voor deze doelgroep geldt dat we er vanuit gaan dat ook partijen die een belang hebben bij continuïteit van de onderneming hun verantwoordelijkheid nemen. Afstemming met deze partijen dient te worden georganiseerd.
- De vorm is een achtergestelde renteloze lening;

Hiervoor is toegelicht dat door het college als uitgangspunt is geformuleerd dat de gemeente in principe daadwerkelijk geleverde diensten betaalt of subsidieert. In de bijlage bij de raadsbrief van 24 maart 2020 wordt een uitzondering gemaakt voor zorgaanbieders, in lijn met een verzoek vanuit het ministerie van VWS aan de VNG. VWS roept gemeenten op om financiële zekerheid te bieden aan de gemeentelijke contractpartners, met als doel zo het zorglandschap te in tact te houden. Dit veronderstelt dat gemeenten zorgaanbieders betalen conform onafhankelijk van de vraag of de overeengekomen prestatie al dan niet is geleverd. Het college merkt op dat dit strijdig is met het hiervoor toegelichte algemene uitgangspunt maar vindt deze uitzondering acceptabel. Wel verbindt het college aan het maken van een uitzondering op de regel voor zorgaanbieders voorwaarden:
- Veel zorgaanbieders bedienen meerdere gemeenten. Het college geeft aan dat het zaak is dat gemeenten uniform optreden in hun houding ten aanzien van zorgaanbieders, zodat niet de ene gemeenten wel de subsidie volledig uitbetaald en een andere gemeente niet. Los van rechtvaardigheidsoverwegingen speelt hierbij ook mee dat als niet alle gemeenten de zorgaanbieder blijven doorbetalen, deze alsnog kan 'omvallen'

waardoor de gemeenten die wel hebben doorbetaald het risico lopen dat de subsidie niet effectief is in die zin dat het doel om de zorgaanbieder door de crisis te helpen alsnog niet wordt gerealiseerd.

In de raadsbrief van 24 maart 2020 is als uitgangspunt opgenomen dat bij de ondersteuning op de korte en middellange termijn sprake is van het verschuiven van lasten. Basisgedachte hieronder is dat de economie weer aantrekt, en dat ondernemingen in een later stadium deze ondersteuning terugbetalen. De vorm waarin ondersteuning vorm krijgt is die van een lening. Verstrekkingen worden in een overeenkomst vastgelegd.

Een ander uitgangspunt in de raadsbrief van 24 maart 2020 is dat de gemeente ondernemingen wil ondersteunen op korte termijn zonder al teveel eisen/criteria. Snelheid is in eerste instantie een essentieel criterium. Naarmate de ondersteuning structureler wordt, worden ook extra eisen en criteria gesteld aan de toekenning, evenals aan de betrokkenheid/inzet van meerdere partijen die een belang hebben bij continuïteit van een onderneming;

Daarnaast heeft het college een inventarisatie gemaakt van mogelijke maatregelen voor de middellange en langere termijn.

2e pakket middellange termijn

Op 21 april komt een maatregelenpakket voor de middellange termijn in het college, maar het voorstel wordt aangehouden. Uiteindelijk wordt in het collegeoverleg van 6 mei over dit pakket besloten. Over het collegebesluit wordt toegelicht aan de raad in de raadsbrief van 7 mei 2020[12]. De raad wordt gevraagd de notitie waarin de kaders, uitgangspunten en maatregelen zijn opgenomen vast te stellen en middelen beschikbaar te stellen om het pakket aan maatregelen te kunnen uitvoeren. De middellange termijn omvat de periode van 1 april tot 1 oktober.
De raadsbrief bevat de volgende uitgangspunten[13]:

- De opgenomen maatregelen zijn aanvullend op door het Rijk getroffen regelingen.
- De lokale maatregelen richten zich in principe op specifiek doelgroepen (sectoren, instellingen, ondernemers e.d.) en niet op het totaal aantal organisaties in de stad.
- Per doelgroep kijkt de gemeente niet alleen naar wat het Rijk doet, maar ook wat overige partijen doen (denk aan banken, vastgoedeigenaren, organisaties en instellingen zelf).
- Het is niet de bedoeling om maatregelen te stapelen. Het is niet de bedoeling dat organisaties door een beroep op regelingen ‘zwarte cijfers schrijven’ of reserves aanvullen.

[12] Gemeente Breda, college van B&W, raadsbrief met onderwerp: *Middellange aanpak effecten coronavirus gemeente Breda*, 7 mei 2020.
[13] Zie ook Gemeente Breda, *Samen sterk tegen corona, middellange termijn aanpak effecten coronavirus: uitgangspunten, maatregelen en doelgroepen*, 6 mei 2020.

- Ondersteuning vanuit de gemeente is geen gift zonder eisen of randvoorwaarden. Aanvragers dienen levensvatbare bedrijven, instellingen en organisaties te zijn. Als het uitgangspunt is 'behoud van werkgelegenheid', kan het niet zo zijn dat na het ontvangen van steun alsnog medewerkers ontslagen worden.
- Waar mogelijk verwacht de gemeente 'iets terug' voor de geboden ondersteuning.

Het college geeft aan dat de verwachting is dat de ondersteuning van de gemeente, gelet op rol en positie van de gemeente, het meest effectief is als deze zich richt op:
- Verkleinen van de vaste lasten.
- Verlenen van directe financiële steun in acute gevallen.
- Aanpassen van publieke of private prestatieafspraken (subsidies en contracten).
- Bestendigen van continuïteit bij Bredase bedrijven.
- Ondersteunen met kennis en expertise van vrijwilligersorganisaties en verenigingen in het maatschappelijk middenveld.

Bij de raadsbrief is een nota 'Middellange termijn aanpak effecten coronavirus: uitgangspunten, maatregelen en doelgroepen' d.d. 6 mei 2020 opgenomen. De nota bevat twee soorten maatregelen:
- Overkoepelende, generieke maatregelen.
- Sectorspecifieke maatregelen.

De generieke maatregelen betreffen de volgende maatregelen:
- Niet innen (of terugbetalen) van precario voor terrassen gedurende de tijd dat deze van overheidswege niet gebruikt mogen worden. Financiële consequenties is ingeschat op € 35.400 per maand, omgerekend € 212.400 tot 1 oktober).
- Niet innen (of terugbetalen) van precario voor evenementen die door een overheidsverbod geen doorgang konden vinden, voor zover niet gedekt door een verzekering van de organisator. Financiële consequentie is ingeschat op € 22.500 vanwege niet innen van leges en precario tot oktober met daarnaast € 43.440 vanwege niet innen van markt- en reclamegelden van marktlieden vanwege het niet kunnen gebruiken van hun standplaatsen.
- Aan huurders van gemeentelijk vastgoed een restitutie van de huur toe te kennen voor organisaties en instellingen die hun werkzaamheden niet op reguliere wijze hebben kunnen voortzetten vanwege coronabeperkingen. Maatschappelijke huurders komen in aanmerking voor 100% restitutie, overige huurders voor 33% restitutie en voor horeca-ondernemers wordt verwezen naar het 'horeca convenant'.
- De termijn van uitstel van betaling voor huurnota's voor gemeentelijke gebouwen verlengen tot 1 oktober 2020 indien geen gebruik gemaakt kan worden van de accommodatie.
- Ten aanzien van subsidieontvangers is de lijn dat de gemeente bij subsidies een lagere prestatie accepteert als gevolg van de crisis en genomen coronamaatregelen.
- Verzoeken om aanpassing/verlaging van reguliere afvalcontracten worden gehonoreerd voor die contractanten die van overheidswege gesloten zijn en geen afval meer aanbie-

den. De financiële impact voor de gemeente komt neer op € 84.000 per maand (€ 504.000 tot 1 oktober).

De sectorale maatregelen zijn gericht op onder meer cultuur, sport, zorg en maatschappelijk werk, dorps- en wijkcentra en de economie:

- Cultuur: maatregelen betreffen het accepteren van een lagere subsidieprestatie als gevolg van de coronamaatregelen. Verder het niet innen van huur voor cultuurpanden.
  Het college geeft verder aan dat er (met name niet-gesubsidieerde) instellingen kunnen zijn waarvoor deze maatregelen onvoldoende soelaas bieden. Zij kunnen onder voorwaarden op ondersteuningsmiddelen cultuur met een maximum van € 100.000 per organisatie (indien zij acuut worden bedreigd in het voortbestaan). Generaal Maczek Memorial en CLIB worden genoemd als mogelijke voorbeelden).
  Voor de amateurkunstensector is onder voorwaarden maximaal € 5.000 beschikbaar. Het college kondigt aan dat deze week een monitor wordt opgestart om inzicht te krijgen in de problematiek van de amateurkunst.
  Financieel beslag van de cultuurmaatregelen komt neer op € 300.000 plus € 22.000 voor amateurkunst.
- Sport: maatregelen betreffen compensatie voor de huur die zij verschuldigd zijn aan de gemeente voor (binnen of buiten)ruimte waar ze vanwege corona geen gebruik van maken. Verder niet innen van leges voor evenementen die niet door kunnen gaan; maatwerk bij toepassing van subsidieverstrekking; aanpassing van subsidiabel percentage van de begroting van 33% naar 50% indien noodzakelijk voor voortbestaan van de organisatie; niet innen van huur voor sportaccommodaties.
  Financieel beslag voor sportmaatregelen wordt geraamd op
  € 250.000.
- Zorg en sociaal maatschappelijk:
  Voor het domein Jeugd is een gemeentelijke continuïteitsbijdrage-regeling uitgewerkt. Deze regeling is nodig vanwege de p x q-systematiek in de financiering. Zorgaanbieders kunnen vanaf begin mei een continuïteitsbijdrage aanvragen over de periode van 1 maart tot en met 1 juni 2020.
  Voor het domein Wmo geldt een soortgelijke regeling. De gemeente werkt in dit domein vooral met resultaatfinanciering (niet o.b.v. ‘p x q’). De gemeente kiest ervoor de financiering op basis van gecontracteerde resultaatafspraken doorgang te laten vinden en op een later moment “te bezien op welke wijze in redelijkheid en billijkheid verrekening opportuun is in relatie tot de geleverde resultaten”. Aangegeven is dat daarbij “continuïteit voorop staat.
  Voor het doelgroepenvervoer heeft de gemeente in regionaal verband afspraken gemaakt waarbij tot 80% van de vaste ritvergoeding wordt gecompenseerd.
- Dorps- en wijkcentra:
  Het college geeft aan dat dorps- en wijkcentra door gekozen constructie met vrijwillige stichtingsbesturen vaak geen sprake is van een huursituatie maar van bruikleen van een pand. Mede daardoor passen ze niet goed in andere maatregelen, behalve dat de eenmalige € 4.000 als noodmaatregel enig soelaas biedt. Voorgesteld wordt “maatwerk te leveren” als het bestaansrecht van dorps- en wijkcentra in het geding komt.

- Economie:
  Verwezen wordt naar landelijke maatregelen als NOW, TOGS, TOZO-regelingen, uitstel van betaling van belastingen en versoepeling van kredieten (B-MKB regeling, overbruggingsleningen et cetera). De volgende maatregelen worden voorgesteld die aanvullend zijn op al staand beleid:
  - Voortzetting businesscoaches en vouchers.
  - Snelproces beoordeling tijdelijke initiatieven.
  - Uitbreiding Ondersteuningsmiddelen economie voor starters, scale-ups en schrijnende gevallen.
  - Voor ondernemers die buiten allerlei regelingen vallen kan in “schrijnende gevallen” maatwerk worden geleverd.
  - Unlock Challengers: uitzetten van concrete vragen van ondernemers (indien mogelijk via Plan Breda) om bedrijven uit te dagen met creatieve ideeën te komen voor de 1,5 meter economie en voor herstel en transitie.
  - Campagne #Bredakooplokaal.
  - Integraal herstelplan toeristische en vrijetijdssector.
- Participatie en armoedebestrijding:
  De inzet vanuit participatie is erop gericht om te voorkomen dat mensen gebruik moeten maken van steunmaatregelen:
  - Verruiming van formatieve inzet proces mainstream Werk (van intake tot uitbetaling) en team Bbz (voor uitvoering TOZO).

In het tweede maatregelenpakket wordt op bepaalde aspecten ‘over de corona-crisis heen’ gekeken. Er is budget gereserveerd (in totaal € 200.000) om in de komende maanden na te denken over hoe de economie kan functioneren, met onder meer de 1,5 meter-regel.

Het totale budgettaire beslag van het tweede maatregelenpakket is geraamd op circa € 6,8 miljoen. Door in te stemmen met het raadsvoorstel creëert de gemeenteraad voor de periode tot 1 oktober 2020 een financiële basis en geeft daarmee het college van B&W financiële armslag[14]. In het raadsvoorstel ‘middellange termijn aanpak effecten coronavirus Breda’ (zaaknummer 783771) geeft het college van B&W verder aan dat een deel van de maatregelen met terugwerkende kracht worden ingevoerd (het college denkt daarbij aan precario voor terrassen en leges voor evenementen die geen doorgang konden vinden).

De raadsbrief van 7 mei 2020 bevat een groot aantal uitgangspunten voor specifieke door de gemeente Breda getroffen corona-steunmaatregelen. Enkele uitgangspunten ter illustratie:

- Uitgangspunten met betrekking tot de huur van gemeentelijk vastgoed:
  - Gemeente Breda maakt zoveel als mogelijk gebruik van generieke maatregelen om complexe en zeer bewerkelijke en tijdrovende maatwerkoplossingen te voorkomen

[14] Door diverse raadsfracties worden hierbij wel vragen gesteld. Zie paragraaf 4.1 voor een toelichting op deze vragen.

en om gelijksoortige accommodaties zoveel als mogelijk op eenzelfde wijze te behandelen.
  - Bij maatschappelijke partners met afdoende reserves en weerstandsvermogen doet de gemeente een dringend beroep geen aanspraak op de regeling te maken.
  - Indien door een besluit van de overheid geen gebruik gemaakt kan worden van een gemeentelijke accommodatie vindt restitutie van de huur plaats uitsluitend voor die periode dat er geen gebruik gemaakt kan worden.
  - Waar onderliggende financieringsstromen niet veranderen, vindt ook geen restitutie van de huur plaats. Zo komen scholen niet in aanmerking voor een restitutie van de huur van de sportaccommodaties omdat de vergoeding voor de schoolsport die zij ontvangen vanuit de Rijksoverheid of gemeente niet verandert.
- Uitgangspunten voor het aanpassen van subsidiëring voor instellingen die in acute financiële nood verkeren:
  - Bij subsidies accepteert de gemeente een lagere prestatie accepteren als gevolg van de huidige crisis en genomen maatregelen vanuit de Rijksoverheid.
  - Er zijn organisaties waar meer inzet wordt gevraagd als gevolg van de crisis. Deze inzet kan leiden tot een hogere definitieve vaststelling van de subsidie t.o.v. de begroting.
  - De gemeente gaat er wel vanuit dat ontvangers van subsidie een maximale inspanning leveren om andere, vergelijkbare activiteiten te verrichten binnen de grenzen van de (wettelijke) mogelijkheden.

Overige maatregelen

Op 30 juni 2020 heeft het college van B&W enkele subsidieregelingen voor de culturele sector, waaronder een ‘makersregeling’. Het beschikbare subsidiebudget van de ‘makersregeling’ 2020 is verdubbeld van € 50.000 naar € 100.000. De helft van de verhoging komt van de provincie Brabant. De maximale subsidie per ‘maker’ bedraagt € 5.000.

Op 7 juli 2020 heeft de gemeenteraad de tijdelijke verordening ‘kwijtschelding leges, precariobelasting en markt- en reclamegelden’ vastgesteld. De verordening is terugwerkend vanaf 1 april 2020 van kracht.

In de raadsbrief ‘Corona-update 7’ van 10 juli 2020 licht het college van B&W toe dat de Rijksfondsen in opdracht van het ministerie van OCW de ‘Regeling aanvullende ondersteuning culturele en creatieve instellingen sector COVID-19’ uitvoert. Naar verwachting zullen drie Bredase instellingen een aanvraag doen binnen spoor 3 van deze regeling (‘investeren in de vitale regionale infrastructuur via de Rijkscultuurfondsen voor cruciale regionale musea, (pop)podia en filmtheaters’). Het betreft Chassé Cinema, Mezz en Stedelijk Museum Breda. Gemeente en provincie moeten de bijdrage van de Rijksfondsen matchen. Het college van B&W stelt voor te matchen door huurkwijtschelding en soms een aanvullende bijdrage van de gemeente Breda. De instellingen moeten op 10 juli hun aanvraag hebben ingediend. Ter voorbereiding zijn met de genoemde instellingen gesprekken gevoerd over hun bedrijfsvoering en de benodigde matching.

Op 21 juli 2020 besluit het college van B&W over de Tijdelijke subsidieregeling ondersteuning wijk en dorpscentra COVID-19.

Op 27 oktober besluit het college van B&W tot verlenging van de gemeentelijke subsidieregelingen COVID-19 voor cultuur, wijk- en dorpsraden en sport.

3e pakket, van ondersteunen naar investeren

Een 3e pakket maatregelen is 22 december door het college naar de raad gestuurd[15] en vastgesteld. Bij het raadsvoorstel is een nota gevoegd met als titel 'Corona-aanpak (2021) met doorkijk naar lange termijn: van ondersteunen naar investeren voor een wendbaar en weerbaar Breda'. Voor uitvoering van de activiteiten en maatregelen die in de aanpak voor de lange termijn zijn opgenomen, is een budget nodig van € 8.630.000.

De inhoudelijke focus ligt op de volgende thema's:

- Werken.
- Recreëren.
- Ontmoeten.

De thema's zijn op hoofdlijnen als volgt uitgewerkt:

- Het uitgewerkte Plan van aanpak voor 'werken' is uitgesplitst naar arbeidsmarkt en ondernemen en voorzien van onder meer initiatieven of extra inzet op de volgende terreinen:

  Werken
  - Opzet van regionale mobiliteitsteams[16].
  - Scholingsagenda.
  - Aanpak en aandacht voor jongeren en studenten.
  - Werkgevers ondersteunen bij behouden, ontwikkelen en opleiden van personeel.
  - Werkleerlijn voor de zorg (de 'zorgschool').
  - Armoede.

  Ondernemen
  - Crisisondersteuning voor ondernemers in het algemeen.
  - Initiatieven gericht op specifieke sectoren, zoals met name horeca, evenementensector, cultuursector, sport(verenigingen).
  - Project 'Challenges', nieuwe fase.
  - Ondernemen en locaties.
  - Binnenstad, online platform.
  - Randvoorwaardelijke ondersteuningsmaatregelen, met name vanwege de tweede lockdown waarin Nederland op het moment van schrijven van deze nota zich bevindt, zoals het kwijtschelden van precario voor terrassen als de horeca verplicht

[15] Zie Gemeente Breda, *Plan van aanpak lange termijn corona*, zaaknummer Zaaknummer: 1153405, 22 december 2020; Gemeente Breda, Raadsbrief, met onderwerp *'Financiële dekking en –impact corona-ondersteuningspakket 2021*, 8 januari 2021.

[16] Om mensen die hun baan dreigen te verliezen of hebben verloren, ook vanwege de coronacrisis, passende begeleiding bieden naar nieuw werk en inkomen. .

dicht is, kwijtschelding van leges en precario voor evenementen als er geen evenementen toegestaan zijn en kwijtschelding van markt- en reclamegelden van marktlieden die geen gebruik mogen maken van hun standplaats.

- Het in de nota opgenomen Plan van aanpak voor 'recreëren' richt zich onder meer op zwemmen in de stad, het inrichten van een zandwinput als zwemplas, nog te ontwikkelen gebieden inrichten als tijdelijk park, op orde brengen van voorzieningenniveau van parken en recreatieplassen, peilen van de behoefte aan beweegplekken in de openbare ruimte en zorgen voor goede voorzieningen voor kinderen.
- Het thema 'ontmoeten' is in het betreffende plan van aanpak voorzien van initiatieven of extra inzet gericht op onder meer wijk- en dorpscentra, cultuur, vrijwilligers(verenigingen), jongeren en studenten, de stadsprogrammering voor 2021 en een serie kleinschalige evenementen met grote artiesten in een coronaveilige omgeving onder de naam 'Bij ons in Breda' en op zorg en welzijn.

Begin 2021 diffuse situatie

De recente, tweede, lockdown plaatst de raadsbrief van 22 december met de bijgevoegde op herstel gerichte uitwerking van de plannen van aanpak op de thema's 'werk', 'recreëren' en 'ontmoeten' (met een accentverschuiving van 'ondersteunen' naar 'investeren') in een wat ander perspectief. Vooralsnog is van een normalisering op korte termijn waarschijnlijk nog geen sprake en zal er alsnog een wellicht sterker dan gedacht en gehoopt accent komen te liggen op 'ondersteuning' van door de verlengde crisis geraakte inwoners, ondernemers of instellingen.

3.2 Aantal corona-steunmaatregelen met uitsplitsing naar categorie

Op basis van uitgebreide deskresearch in combinatie met gevoerde gesprekken met de ambtelijke coördinator voor de corona-steunmaatregelen en de coördinerend portefeuillehouder is het navolgende overzicht opgesteld van door de gemeente Breda genomen corona-steunmaatregelen[17].

Besluit

B Burgemeestersbesluit
C Collegebesluit
RB Raadsbesluit

Steuncategorieën

F Faciliterende maatregel
L Liquiditeitsondersteuning
G Financiële maatregel
O Overige hulp

[17] Zie bijlage I voor een overzicht van maatregelen gericht op corona met een ander karakter, die uitgaand van de in paragraaf 1.2 opgenomen afbakening niet kwalificeren als corona-steunmaatregel.

Doelgroepcategorieën

G Generiek
S Sector
L/A Leveranciers/afnemers
B Burgers (inwoners)

Nr.	Datum 2020	Maatregel	Bron	Steun	Doel groep
1.	24-3	Oprichten noodfonds COVID-19 à € 1,2 miljoen t.b.v. acute liquiditeit van ondernemers	C	L	S
2.	24-3	Uitbreiden ondersteuning Business Coach Breda à € 50.000	C	G	G
3.	24-3	Instellen vouchers voor financieel advies MKB a € 50.000	C	G	G
4.	24-3	Instellen broodnoodfonds (met terugwerkende kracht vanaf 17 maart)	C	G	G
5.	24-3	Uitstel van betaling lokale belastingen, heffingen, precario en leges afgelaste evenementen	C	L	S
6.	24-3	Aanpassen betaling verleende subsidie aan instellingen in acute nood	C	G	G
7.	24-3	Verlenen uitstel van betaling facturen van getroffen bedrijven	C	L	L/A
8.		Implementatie TOZO	C	L	G
9.	22-4	Convenant ketensolidariteit met Koninklijke Horeca Breda, pandeigenaren en brouwerijen, gericht op matiging van huurverplichting van gezonde horecabedrijven. Gemeente heeft niet getekend maar was gesprekspartner.	n.v.t.	F	S
10.	6-5	Niet innen (of terugbetalen) van precario voor terrassen gedurende de tijd dat deze van overheidswege niet gebruikt mogen worden.	RB	G	G
11.	6-5	Niet innen (of terugbetalen) van precario voor evenementen die door een overheidsverbod geen doorgang konden vinden, voor zover niet gedekt door een verzekering van de organisator	RB	G	G
12.	6-5	Aan huurders van gemeentelijk vastgoed een restitutie van de huur toe te kennen voor organisaties en instellingen die hun werkzaamheden niet op reguliere wijze hebben kunnen voortzetten vanwege coronabeperkingen	RB	G	G
13.	6-5	De termijn van uitstel van betaling voor huurnota's voor gemeentelijke gebouwen verlengen tot	RB	L	G

		1 oktober 2020 indien geen gebruik gemaakt kan worden van de accommodatie.			
14.	6-5	Met subsidieontvangers die meer dan € 1 mln ontvangen wordt een individueel gesprek aangegaan om recht te doen aan bijzondere omstandigheden en goede (juridische en financiële) afspraken te maken.	RB	F	S
15.	6-5	Ten aanzien van subsidieontvangers is de lijn dat de gemeente bij subsidies een lagere prestatie accepteert als gevolg van de crisis en genomen coronamaatregelen	RB	G	G
16.	6-5	Verzoeken om aanpassing/verlaging van reguliere afvalcontracten worden gehonoreerd voor die contractanten die van overheidswege gesloten zijn en geen afval meer aanbieden	C	G	G
17.	6-5	Voor (met name niet-gesubsidieerde) culturele instellingen beroep mogelijk op ondersteuningsmiddelen cultuur	RB	G	S
18.	6-5	Start monitor financiële problemen van amateurkunst	RB	F	S
19.	6-5	Op terrein van sport niet innen van leges voor evenementen die niet door kunnen gaan	RB	G	S
20.	6-5	Maatwerk toepassen bij verstrekte subsidies aan evenementen die geen doorgang vinden dan wel in afgeslankte vorm.	RB	F/G	S
21.	6-5	Op terrein van sport aanpassing van subsidiabel percentage van begroting van 33% naar 50%	RB	G	S
22.	6-5	Ondersteuningsmiddelen sport beschikbaar stellen, om maatwerk te kunnen bieden, erop gericht bestaansrecht verenigingen te borgen.	RB	G	S
23.	6-5	Continuïteitsbijdrage-regeling voor domein Jeugd	RB	G	S
24.	6-5	Mogelijkheid voor zorgaanbieders om compensatie aan te vragen voor directe extra kosten i.v.m. corona	RB	G	S
25.	6-5	Continuïteitsbijdrage-regeling voor domein Wmo	RB	G	S
26.	6-5	Voor doelgroepenvervoer afspraak dat tot 80% van vaste ritvergoeding wordt gecompenseerd	RB	G	S
27.	6-5	Leveren maatwerk voor dorps- en wijkcentra als voortbestaan in het geding komt	RB	F	S
28.	6-5	Uitbreiding informatievoorziening, o.a. d.m.v. digitaliseren van bestaand ondernemersspreek-	RB	F	G

		uur in de vorm van wekelijkse online-sessies.			
29.	6-5	Inrichten werkgeversservicepunt op regionale schaal als loket waar werknemers en werkgevers terecht kunnen met vragen over arbeidsmarkt m.b.t. corona.	RB	F	G
30.	6-5	Gebruik van structuren en netwerken om aanpassingen te bespreken, bijvoorbeeld overleg met pandeigenaren, inbrengen van 'uitdagingen' bij onderwijs/Urban Living Lab/Logistic Community Brabant	RB	F	G
31.	6-5	Voortzetting businesscoaches	RB	F	S
32.	6-5	Voortzetting vouchers	RB	G	S
33.	6-5	Uitbreiding ondersteuningsmiddelen voor starters, scale-ups en schrijnende gevallen	RB	F/G	S
34.	6-5	Voor ondernemers die buiten alle regelingen vallen in schrijnende gevallen maatwerk	RB	F/G	G
35.	6-5	Campagne #Bredakooplokaal	RB	F	S
36.	6-5	Integraal herstelplan toeristische en vrijetijdssector	RB	F	S
37.	6-5	Verruiming van formatieve inzet proces mainstream Werk (van intake tot uitbetaling) en team BBZ (voor uitvoering TOZO)	RB	F/G	G
38.	14-5	Verlaging huur NAC-stadion (33% korting)		G	S
39.	30-6	Subsidieregelingen Culturele sector Breda COVID-19	C	G	S
40.	30-6	Verhoging plafond van (culturele) makersregeling	C	G	S
41.	9-7	Tijdelijke verordening kwijtschelding leges (evenementen), precario (evenementen en terrassen) en markt- en reclamegelden Breda vanaf 1 april	RB	G	S
42.	14-7	Tijdelijke subsidieregeling ondersteuning wijk en dorpscentra COVID-19.	C	G	S
43.	27-10	(verlenging) gemeentelijke subsidieregelingen voor cultuur, wijk- en dorpscentra en sport	C	G	S
44.	22-12	Als onderdeel van een 3e pakket corona-maatregelen worden diverse nieuwe initiatieven en intensiveringen van bestaand beleid aangekondigd. Een gedetailleerde uitwerking van deze initiatieven naar concrete maatregelen is in de raadsbrief van 22 december 2020 nog niet opgenomen en evenmin in de bijgevoegde nota 'middellange termijn aanpak'.			

4 Informatiepositie en rol van de gemeenteraad

4.1 Betrokkenheid van de raad op sleutelmomenten en breder

De betrokkenheid van de raad bij het dossier van corona-steunmaatregelen is groot. Het college van B&W heeft een intensieve informatievoorziening opgezet, vanaf eerste helft maart tot heden. Met name in de eerste maanden was sprake van onder meer raadsinformatiebrieven die met een frequentie van één keer per week of zelfs vaker aan de raad werden toegezonden. In paragraaf 4.2 is toegelicht hoe de informatievoorziening door het college van B&W op gang is gekomen in de periode vanaf 13 maart, met in de eerste week de volgende brieven aan de raad:

- Vrijdag 13 maart eerste brief aan de raad over hoe om te gaan met corona-crisis, mede naar aanleiding van richtlijnen en besluiten van het RIVM en eerste kabinetsmaatregelen.
- Op zaterdag 14 maart een raadsbrief met nadere toelichting over een 'Bredase invulling coronamaatregelen', met daarin ook toelichting op hoe de raad geïnformeerd zal gaan worden vanuit gemeente en veiligheidsregio.
- Op 20 maart is er de eerste raadsbrief met daarin een overzicht van mogelijke maatregelen waarover het college van B&W zich beraadt.

Bespreking 1e pakket

Het college beslist over het eerste pakket corona-steunmaatregelen op 24 maart 2020. Dit maatregelenpakket wordt besproken op onder meer de volgende momenten:

- Op 9 april in een oordeelsvormende vergadering van de raad, die via Teams wordt belegd.
  - In de agendacommissie is afgesproken dat er een eerste termijn is waarin elke fractie 4 minuten zuivere spreektijd krijgt, met een maximum van 4 voor interrumperen van andere raadsleden 4 voor interrumperen van het college van B&W[18].
  - Nadat de fracties het woord hebben gehad reflecteert het college van B&W.
  - Voor technische vragen wordt verwezen naar het schriftelijk vragenrecht.
  - De voorzitter bewaakt en stimuleert dat de nadruk in de raadsvergadering ligt op oordeelsvorming in het onderlinge debat van de fracties.
  - In de tweede termijn krijgen alle fracties 1 minuut spreektijd, waarin zij ook moties kunnen aankondigen, waarin elke fractie in totaal 4 interrupties mag plaatsen bij inbreng van andere fracties.
- Op 23 april in een debatraad[19] met als bespreekpunten onder andere het lokale maatregelenpakket in verband met corona. Er zijn twee termijnen:
  - 1e termijn met maximale spreektijd van 3 minuten per fractie.

[18] Zie https://breda.raadsinformatie.nl/document/8640542/1#search=%22corona%22.

[19] Zie https://breda.raadsinformatie.nl/document/8653961/1#search=%22vergaderorde%20corona%22 .

- 2e termijn met een maximale spreektijd van 2 minuten (afhankelijk van verloop 1e termijn).

Het ingebrachte voorstel van het college, van 24 maart 2020, voor het noodplan in het kader van de coronacrisis In dit voorstel is aangegeven dat het de bevoegdheid van het college van B&W is om te besluiten over de maatregelen voor de korte termijn.

Op 16 april 2020 is er een beeldvormende vergadering van het Bredaas Beraad over het pakket maatregelen met betrekking tot de coronacrisis. De in dit beraad ingebrachte beelden, ideeën en vragen kan het college van B&W gebruiken bij het daarna op te stellen collegevoorstel en vervolgens raadsbrief gericht op het 2e pakket voor de middellange termijn. Enkele beelden uit deze vergadering illustreren de houding van de meeste fracties:

- VVD-fractie geeft aan dat er breed waardering is voor aanpak van het college, veel steun voor de compassie die getoond is. Het is nu zaak om voor te bereiden op de 1,5 meter-samenleving. En de stad moet blijven investeren.
- CDA-fractie wil graag een nog meer proactieve houding, met extra inzet op accountmanagement. Daarnaast is beter inzicht nodig in financiën van gemeente en impact van corona daarop. Gevraagd wordt om een eerste set van scenario's op dit vlak.
- D66-fractie waardeert dat het college handelt en niet afwacht. De fractie wil dat het college een uiterste inspanning levert om, met onderwijs en ouders, te voorkomen dat corona leidt tot ongelijke kansen en onderwijsachterstanden.
- GroenLinks-fractie vindt dat het college in de afgelopen weken veel ruimte heeft gekregen om te inventariseren hoe corona Breda raakt. In de eerste weken leek het of vooral ondernemers een probleem hadden maar de fractie is blij dat de bredere inzet die van het college zoals die nu blijkt uit de raadsbrieven.
- PvdA-fractie roept op om te leren van 2008, toen er in de crisis misschien te hard werd bezuinigd. De fractie voelt meer voor anticyclisch investeren. De fractie deelt de oproep om beter inzicht te krijgen in de impact van corona op de financiën.
- SP-fractie twijfelt niet aan goede intenties van het college maar merkt een verschil in de theorie in de raadsbrieven en de praktijk die de SP ziet. Bijvoorbeeld gaat het dan om persoonlijke beschermingsmiddelen in verpleeghuizen en voor huishoudelijke hulpen of om voorkomen van drang op medewerkers van ATEA om te gaan werken.
- 50Plus-fractie stelt dat de maatregelen die in Breda worden getroffen binnen de grenzen moet blijven die de rijksoverheid bepaalt. Er is geen ruimte voor eigen interpretatie van regels. Wel is het goed om op bepaalde punten aanvullend beleid te formuleren, zoals Breda doet. De fractie oordeelt dat college en veiligheidsregio de informatievoorziening aan de raad zeer serieus hebben genomen.
- Breda'97-fractie wil de nodige complimenten geven over de snelheid van handelen en de tot nu genomen maatregelen. Punt van zorg voor de fractie is dat nog weinig gezegd kan worden over de financiële impact van corona voor de gemeente.
- Fractie Huong waardeert de zichtbaarheid en inzet van het college en zijn oprechte betrokkenheid bij problemen die burgers ervaren. Als kritische kanttekening brengt de

fractie in dat de raad een beetje langs de zijlijn staat en achteraf mag meedenken en oordelen. De raad geeft het college vertrouwen, maar geeft het college de raad ook het vertrouwen door haar mee te nemen in de afwegingen en de te nemen stappen?

Bespreking 2e pakket

Het tweede maatregelenpakket wordt op 14 mei 2020 in een beeldvormend Bredaas Beraad besproken[20]. In het raadsvoorstel[21] dat besproken wordt , wordt besluitvorming gevraagd over de volgende punten:

- Vast te stellen de notitie 'middellange aanpak effecten coronavirus gemeente Breda: uitgangspunten, maatregelen en doelgroepen'.
- Een bedrag van € 6,83 miljoen ter beschikking te stellen voor de uitvoering van deze notitie.
- Ter dekking van deze kosten € 6,83 miljoen te onttrekken aan de algemene reserves.

De in het beeldvormende Bredase Beraad door fracties ingebrachte en uitgewisselde beelden, ideeën en vragen, kunnen als volgt worden geïllustreerd[22]:

- VVD-fractie vindt dat er een goed pakket ligt waarmee we bewoners, instellingen en ondernemers helpen in deze moeilijke tijd. De fractie vindt het pakket financieel solide en gaat ervan uit dat het Rijk een fors deel van de voorfinanciering zal afdekken en dat het goed is om € 6,8 miljoen uit reserves voor te financieren. Enkele andere accenten in de inbreng betreffen de enorme impact van corona op de economie (mogelijk 1.500 tot 10.000 banen krimp voor Breda) en de vraag hoe het college toetst of steun niet wordt gebruikt om zwarte cijfers te schrijven.
- CDA-fractie vraagt zich af waarom voor uitwerking van één scenario is gekozen en er niet meer scenario's zijn doorgerekend zodat de raad de bandbreedte kan beoordelen van de financiële gevolgen. De fractie geeft aan dat ervan uitgegaan wordt dat het Rijk de extra uitgaven gaat compenseren, maar hoe reëel is dat? Verder pleit de fractie voor het integraal beschouwen van bijvoorbeeld vraag van horecaondernemers voor terras-uitbreiding omdat ook fitnessbranche, buurthuizen en verenigingen ook graag de openbare ruimte willen benutten.
- D66-fractie vindt het goed dat Breda als één van de eerste gemeenten doorpakt om haar inwoners, ondernemers en organisaties bij te staan. De fractie vraagt zich verder af hoe het gaat met generieke maatregelen, bijvoorbeeld kwijtschelden van precario, als ondernemers de kwijtschelding niet nodig hebben? Of dit dan ten goede kan komen aan het collectief, bijvoorbeeld via het Ondernemersfonds zoals in Tilburg.
- GroenLinks-fractie pleit ook voor meerdere scenario's, zodat adaptief beleid gevoerd kan worden. Verder de vraag waarom het pakket 'middellange termijn'-pakket heet

[20] In deze vergadering is een groot aantal vragen door raadsfracties gesteld aan het college van B&W. Het aantal vragen waarbij het college ervoor kiest deze schriftelijk te beantwoorden telt op tot 40. Zie: https://breda.raadsinformatie.nl/document/8768041/1#search=%22matching%20rijksfondsen%22.

[21] Gemeente Breda, college van B&W, raadsvoorstel met onderwerp: *middellange termijn aanpak effecten coronavirus gemeente Breda*, zaaknummer 783771,7 mei 2020.

[22] Zie https://breda.raadsinformatie.nl/document/8755385/1#search=%22notulen%20corona%22.

omdat de doorkijk tot 1 september eigenlijk vooral korte termijn betreft. De fractie merkt verder op dat het college stelt dat “we alleen dingen gaan redden die perspectief hebben”, maar hoe blijkt dat in de uitwerking van het pakket? Bijvoorbeeld over de horeca hoor je dat het allemaal wel erg veel aan het worden is, moet je alles willen redden?

- PvdA-fractie vindt dat het maatregelenpakket getuigt van lef, om als één van de eerste steden te komen met zo’n pakket. De fractie stelt vragen over of de risico’s in het risicoprofiel adequaat zijn. De PvdA ziet dat in het pakket staat dat werkgelegenheid een belangrijk uitgangspunt is. Blijft het college er stevig op sturen dat het niet zo kan zijn dat je aanspraak maakt op steun en vervolgens mensen buiten je organisatie zet?
- SP-fractie is positief over het nieuwe pakket, maar stelt de vraag of je er vanuit kunt gaan dat de rijksoverheid ok de rekening van Breda gaat betalen? De fractie pleit ook voor toets op behoud van banen als voorwaarde voor steun aan ondernemers. De fractie stelt de vraag wie de levensvaatbaarheid toetst van bedrijven e.d. In de TOZO wordt die levensvatbaarheidstoets losgelaten, waarom doen we dat als Breda dan wel?
- 50Plus-fractie vindt de intenties van het college volstrekt helder. “Het lijkt of niets aan de aandacht van het college ontsnapt”. De fractie signaleert dat de maatregelen lopen tot 1 oktober, maar de coronacrisis zal dan nog niet voorbij zijn. Zijn er financiële middelen voor een aanpak daarna? Alles is afhankelijk van de compensatie van het Rijk. Is deze ruimhartig, dan ziet de toekomst er niet zo slecht uit maar als het anders zou uitpakken, dan hebben we een groot probleem.
- Breda’97-fractie heeft vragen gesteld en geeft aan daar goede antwoorden op te hebben ontvangen. De fractie stelt verder vragen over het weerstandsvermogen van de stad in verband met de coronacrisis.
- Fractie Huong ziet een maatregelenpakket met veel aandacht voor ondernemers en instellingen en veel minder voor mensen. Dit is ook zo bij de rijksoverheid. De fractie vraagt of de gevraagde middelen van € 6,8 miljoen wel ruimhartig zijn, want het weerstandsvermogen is ook nog € 20 miljoen. De fractie vraagt de wethouder of hij zich ervan bewust is dat thuiszitten met kinderen meer geld kosten. De vraag wordt gesteld of voor mensen in de bijstand niet voorzien moet worden in een bijdrage om bijvoorbeeld spelletjes aan te schaffen of om uit de voeten te kunnen met knutselopdrachten van school.

Moties & amendementen

Op 28 mei 2020 is een besluitvormend overleg over het middellange termijn-pakket. Het betreffende raadsvoorstel wordt unaniem aangenomen. Er zijn daarnaast diverse moties ingediend, waarbij een deel wordt aangenomen en andere worden verworpen[23]:

[23] Zie https://breda.raadsinformatie.nl/vergadering/741179#ai_5332744.

Overzicht van moties in raadsvergadering van 28 mei 2020	
Aangenomen	Verworpen
• Slagvaardig schakelen op maatregelen (33 voor, 0 tegen). • Een toegankelijke 1,5 meter-samenleving (33/0). • Durf te vragen (32/1). • Laat volwassenen van de toekomst nu meedenken (34/0). • Noodfonds verenigingen en organisaties (33/2). • Samen op zoek naar ruimte (32/2).	• Schaarste openbare ruimte (12/20). • Meer ruimte voor voetgangers in corona-tijd (11/20). • 0% huurverhoging is genoeg (8/25). • Mondkapjes voor minima (8/27). • Jongeren in bijstand geen maand zonder inkomen (3/31). • € 200 voor alle Bredase minima vanwge corona (3/30).

In de periode vanaf mei 2020 zijn er diverse andere moties in stemming gebracht in de gemeenteraad, en één amendement, die gericht zijn op corona-steunmaatregelen of daar aan raken. Het betreft de volgende moties:

Overzicht van moties en amendementen in periode vanaf mei 2020	
Aangenomen	Verworpen
• Maak kansen voor mensen in crisistijd. • Herstelplannen voor zwaar getroffen sectoren. • Breda Gezondheidsstad. • Ruimtemakers stadsstranden, verlichte voet- en fietspaden en buitensportfaciliteiten. • Herstelplan armoede, verklein de tweedeling in de stad.	• Steun de horeca starters. • Zet coronasteun in voor coronacrisis-gedupeerden. • Deltaplan cultuur en economie. • Overgebleven TOZO-gelden naar minima.* • Bijstand van jongeren versoepelen tijdens corona. • Corona Noodfonds.

* dit betreft een amendement, de overige raadsinitiatieven betreft moties.

Raadsvragen

De Bredase raad heeft vanaf het begin diverse raadsvragen gesteld over onderwerpen die raken aan corona en de coronacrisis. Navolgend overzicht laat de breedte zien van de onderwerpen die zijn aangekaart:

Selectie van raadsvragen over corona-gerelateerde zaken	
Datum indiening	Onderwerp
13-3-2020	Vragen om het MKB te ondersteunen (VVD)
18-3-2020	Inwoners, organisaties en ondernemers over coronacrisis (SP)
26-3-2020	Kwijtschelden parkeerkosten van onze helden bij het Amphia (SP)
30-3-2020	Coronabesmettingen bij ATEA en de gebrekkige communicatie (SP)

31-3-2020	Dak- en thuislozenopvang (SP en GroenLinks)
7-4-2020	Gevolgen coronacrisis voor scholieren, voedselbank ,sociale dienst en mantelzorg (Fractie Huong)
21-4-2020	Zorgen van Bredase moslims omtrent hun laatste rustplaats (D66 en 50PLUS)
15-5-2020	Openbare ruimte voor iedereen in coronatijd (GroenLinks)
2-6-2020	Handhaving in coronatijd (CDA)
16-6-2020	Brede aanpak dak- en thuislozen (SP en GroenLinks)
15-7-2020	Bezoek ouderen tijdens COVID-19 periode en vakantie (CDA)
27-7-2020	Corona Teststraat verdwijnt uit Breda (SP)
13-8-2020	Bron- en contactenonderzoek (PvdA)
18-8-2020	Corona Teststraat, deel 2 (SP)
18-8-2020	Over economische krimp naar aanleiding van coronacrisis (PvdA)
1-9-2020	Chassétheater, ontslagen en bezuinigingen (SP en GroenLinks)
16-9-2020	Ondersteuning sportclubs in coronatijd (D66)
20-9-2020	Flinke toename autobranden (PvdA)
25-9-2020	Houdbaarheid voorzitter Veiligheidsregio vanwege gebeurtenissen Olympiaplein Tilburg (SP)
28-9-2020	Gevolgen tekort aan MBO-stageplekken (PvdA)
2-10-2020	Oplopende wachttijden coronateststraat (VVD)
4-10-2020	Verlenging coronamaatregelen (Breda Beslist)
5-10-2020	Mogelijke tekorten in vitale publieke sectoren door uitbraak coronavirus (PvdA)
8-10-2020	Coronasteun jeugdorganisaties (CDA)
15-10-2020	Overlast station (CDA)
26-10-2020	Een veilige teststraat (VVD, D66, PvdA, SP, Breda Beslist, GroenLinks, CDA, 50PLUS)
30-10-2020	Over eventueel verdwijnen van Dagbesteding Ariba in Bavel (SP)
2-11-2020	Coronavoorlichting beperking gezondheidsrisico's mensen met migratie-achtergrond en laaggeletterden (VVD)
23-11-2020	Overlast door jongeren in de wijken van Breda (D66 en PvdA)
26-11-2020	Overlast Hoge Vucht (VVD)
3-12-2020	Lokaal maatwerk coronamaatregelen (D66)
15-12-2020	Situatie station (VVD)
17-12-2020	Openingstijden Jumbo Foodmarkt (Breda Beslist)
18-12-2020	Overlast Willemstraat en omgeving (CDA)
24-12-2020	Aanpak huiselijk geweld (SP en VVD)
31-12-2020	Steunpakketten (50PLUS)
11-1-2021	Snottebellenbeleid (VVD)
12-1-2021	Sessie plan van aanpak lange termijn Corona (Fractie Huong)
20-1-2021	Schuld, over schuldhulpverlening (CDA)

21-1-2021	Drive-in stembureaus (D66)
1-2-2021	Precario van 2020 (VVD)
23-2-2021	Lange wachtrijen bij de milieustraat (Breda Beslist)

Bevoegdheden burgemeester

Op 7 september 2020 heeft de CDA-fractie een bespreeknotitie toegezonden naar de raad en het college van B&W met als onderwerp 'Betrokkenheid raad bij gebruikmaking burgemeestersbevoegdheden Corona'. Aanleiding is dat de raad zelf meer en actiever bij de besluitvorming betrokken wilde worden en graag ook meer keuzemogelijkheden wilde hebben. Verder richtte de notitie zich op het gegeven dat de burgemeester in de COVID-bestrijding uitgebreide bevoegdheden heeft op basis van de regionale noodverordeningen en de Wet Publieke Gezondheid. De wetgever heeft deze bevoegdheden bij de burgemeester neergelegd om te waarborgen dat er snelheid en integraliteit in de besluitvorming zit. De fractie stelt dat deze keuze en de bevoegdheden van de burgemeester 'onomstreden' zijn.

De fractie geeft verder aan dat de COVID-crisis langdurig is. Spoedmaatregelen worden op die manier tot 'staand beleid'. Verder worden in de beoogde tijdelijke coronawet de bevoegdheden van de burgemeester uitgebreid en de regionale aanpak prominenter. De burgemeester legt over al zijn bevoegdheden, dus ook deze, verantwoording af aan de raad. Het gaat in dit geval dan om achteraf beoordelen van maatregelen. De CDA-fractie stelt voor om een 'gremium' te organiseren, bijvoorbeeld bestaande uit de woordvoerders veiligheid, waar de burgemeester het 'gevoel van de raad' over mogelijke maatregelen kan toetsen. De burgemeester kan dan zelf een afweging maken dit gevoel mee te wegen of niet. De fractie stelt de volgende vragen:

- Aan de burgemeester: wat is uw visie hierop?
- Aan de raad: wat is uw visie hierop?
- Aan beide: wat zou een gepaste afvaardiging van de raad kunnen zijn en welke randvoorwaarden acht u dan wenselijk?

In het Bredaas Beraad van 19 november is verder gesproken over de wens van de raad om actiever betrokken te worden bij besluitvorming, daarbij meer keuzes voorgelegd te krijgen, en over de burgemeestersbevoegdheden. In de notulen staat dat er inmiddels een beeldvormende sessie is afgerond over dit onderwerp en dat daarna een gesprek heeft plaatsgevonden tussen de CDA-fractie en de burgemeester. In het overleg van 19 november wordt door de CDA-fractie aandacht gevraagd voor de tijdelijke COVID-19-wet die per 1 december van kracht wordt. Die wet geeft de burgemeester specifieke bevoegdheden, binnen een model van centrale sturing vanuit het rijk waarbij decentraal bevoegdheden komen te liggen bij de burgemeester, met betrokkenheid van gemeenteraad en college. Het lijkt goed om vooraf als raad voldoende sturing mee te geven aan de burgemeester, al zal in de praktijk de ruimte daarvoor afhankelijk zijn van de ernst van de situatie en moet die misschien niet worden overschat. In het overleg geeft de burgemeester aan dat met de COVID-19-wet wat meer bevoegdheden naar de gemeente toekomen die eerst bij de vei-

ligheidsregio lagen, althans als de situatie verandert van ‘zeer ernstig’ naar ‘zorgelijk’ of ‘waakzaam’.

De burgemeester reageert met een brief aan de gemeenteraad d.d. 15 december 2020. Hij schetst over welke bevoegdheden hij uit functie van het burgemeesterschap beschikt, mede ook als gevolg van de Tijdelijke wet maatregelen COVID-19 (Twm), die op 1 december 2020 in werking is getreden. Deze bevoegdheden betreffen het verlenen van ontheffingen op landelijke regels om handhaving te gebieden van coronamaatregelen en om gebieden aan te wijzen waar ministeriële regelingen gelden. Naar aanleiding van vragen van het raadslid Rutten zijn al praktische werkafspraken gemaakt voorafgaand aan het raadsoverleg van 19 november 2020 waarin het door het raadslid aangekaarte onderwerp werd besproken. Een en ander heeft ertoe geleid dat de burgemeester voorstelt de volgende uitgangspunten te hanteren over het betrekken van de raad:

- Bij losstaande, spoedeisende beslissingen is overleg vooraf met uw raad niet praktisch haalbaar. De burgemeester stelt voor dan zo spoedig mogelijk achteraf uw raad informeren.
- Bij besluiten die betekenis hebben voor meer dan één geval/ persoon, meer beleidsmatig van aard zijn en voor langere tijd gelden zal ik in principe streven naar bespreking met uw raad vooraf in een zo mogelijk openbare sessie. Duidelijk is dat een dergelijke mate van lokale ruimte voor burgemeesters de komende tijd nog niet aan de orde zal zijn. Het karakter van het overleg dat ik zal hebben met uw raad is te vergelijken met de zogenaamde voorhangprocedure: voorafgaande aan de toepassing van mijn bevoegdheden leg ik mijn oor te luister bij uw raad.
- Uiteindelijk is de afweging aan de burgemeester als bestuursorgaan, waarbij deze uiteraard achteraf verantwoording zal afleggen over de gemaakte keuzes.
- De burgemeester vraagt om begrip als, vanwege onvoorspelbaarheid en/of urgentie, alsnog moet worden afgeweken van ‘hoe het zou moeten’.

De burgemeester stelt verder voor om in overleg met de agendacommissie van de raad een moment in of om het Bredaas beRaad in te plannen om u te kunnen bijpraten over het verloop van de coronacrisis in het algemeen en dat hij daartoe het initiatief zal nemen. Dit heeft inmiddels plaatsgevonden.

4.2 Beeld van raadleden over hun rol en betrokkenheid

Als onderdeel van het onderzoek zijn in november 2020 aan alle raadsfracties in Breda enkele vragen voorgelegd, met als bedoeling in beeld te brengen hoe raadsfracties oordelen over de door de gemeente genomen maatregelen, over de informatie vanuit het college van B&W en hoe de raad bij besluitvorming betrokken is en waar men terugkijkend tevreden over is en waarover minder tevreden.

De precieze formulering van de aan de raadsfracties voorgelegde fracties luidt als volgt:

a. Heeft u als raadslid of als raadsfractie sinds 1 maart 2020 zelf initiatieven genomen voor één of meer corona-steunmaatregelen, zo ja welke en waren deze initiatieven suc-

cesvol?

b. Bent u sinds 1 maart 2020 benaderd door instellingen, bedrijven, zzp'ers of inwoners om bepaalde corona-steunmaatregelen?

c. Kunt u aangeven waar u, terugkijkend, tevreden over bent wat betreft de inhoudelijke invulling van het pakket corona-steunmaatregelen in uw gemeente en wat betreft uw betrokkenheid bij de besluitvorming daarover? En waar bent u minder tevreden over?

Navolgend een **bloemlezing** van de ontvangen respons, met als eerste een beeld van de mate waarin fracties zelf initiatieven hebben ondernomen[24]:

Heeft u als raadslid of als raadsfractie sinds 1 maart 2020 zelf initiatieven genomen voor één of meer corona-steunmaatregelen, zo ja welke en waren deze initiatieven succesvol?
Fracties geven aan diverse moties te hebben ingediend, waaronder • Motie 'ruimtemakers' en 'motie herstelplannen corona' • Motie meer ruimte voor terrassen (en aanverwante zaken in openbare ruimte). • Opening tweede milieustraat vanwege grote drukte. • Alternatief zomerprogramma voor kinderen (zomerstraten). • Toegankelijke 1,5 meter-samenleving. • Motie herstelplan armoede. • Jongvolwassenen. • Aanvalsplan kansgelijkheid. • Sporten in openbare ruimten. Fracties geven verder aan aandacht te hebben gevraagd voor onder meer: • In het begin gevraagd om een coronadebat (gehonoreerd). • Uitdelen van 4.000 mondkapjes via voedselbank naar aanleiding van daarover gestelde vraag. • Adequate opvang voor daklozen. • Voldoende digitale leermiddelen voor kinderen. • Steun aan kunstenaars die werken o.b.v. kleine losse inkomsten (bijv. zangles). • Vragen gesteld over voldoende verkeersruimte voor voetgangers en fietsers. • Om meer steun gevraagd voor culturele en sportieve instellingen (bijv. Pier15) die hun accommodatie maar deels hebben moeten sluiten (eerdere regelingen hadden alleen betrekking op instellingen die geheel moesten sluiten). • Verder maakt de fractie zich zorgen over jongeren die hun bijbaantje kwijtraken en daaruit hun studie deels bekostigden. • Met name ingezet op 'Koop Lokaal'. • Ook aandacht gevraagd voor groepen die buiten regelingen vallen (zzp'ers, Team Uniek in Teteringen, buurthuizen).

[24] Uiteindelijk hebben acht fracties geantwoord op de voorgelede schriftelijke vragen. Het betreft twee fracties van partijen die behoren tot de coalitie en zes fracties in een oppositierol.

- In raadsvergadering van 28 mei motie ingediend voor mondkapjes verstrekken aan minima (motie is verworpen).
- Aandacht gevraagd voor broodnoodregeling omdat deze gaandeweg gewoon stop zou zijn gezet zonder raadsconsultatie, vanwege te beperkt gebruik. Portefeuillehouder heeft de regeling weer opgestart in oktober.
- Summervibes, activiteiten voor kinderen.
- Inzet op schoolachterstanden.
- Bedrijfsleven vragen om laptops.
- Mondkapjes verschaffen aan minima (verworpen motie).
- Adviesvouchers voor bedrijven.
- Tekort aan mbo-stageplaatsen.
- Tekort aan medewerkers in de zorg oplossen.
- Meer stadsstranden in Breda.
- Veilig terug naar school in de 1,5 meter-samenleving.
- (extra) Speelstraten voor kinderen.

Eén fractie geeft aan geen aandacht te hebben gevraagd voor een bepaald thema.

Fracties geven ook diverse voorbeelden van maatschappelijke instellingen, ondernemingen en inwoners die contact zochten vanwege corona:

Bent u sinds 1 maart 2020 benaderd door instellingen, bedrijven, zzp'ers of inwoners om bepaalde corona-steunmaatregelen?
Bloemlezing van fracties ontvangen reacties: • Ja, veelal met vragen hoe of waar ze iets kunnen vinden. Zelf ook contact gezocht met instellingen en bedrijven. • Ja, vanuit horeca-, cultuur- en evenementenorganisaties, als zij iets wilden maar tegen problemen aanliepen. • Ja, door maatschappelijke organisaties, docenten, individuele inwoners, met zorgen en vragen. • Voor gemeenschapshuis gekeken naar subsidiemogelijkheden. • Benaderd door culturele/sportieve accommodaties die slechts deels moesten sluiten en daardoor buiten steunmaatregelen vielen. • Benaderd door werkveld van daklozenopvang omdat dit aanvankelijk warrig geregeld was. • Benaderd door mensen die een horecagelegenheid gestart zijn, veel kosten hadden, maar nog geen daling ten opzichte van gerealiseerde inkomsten kunnen aangeven. • Geluiden opvangen van vrijwilligers die hun vergoeding voor vrijwilligerswerk missen en dit eigenlijk niet kunnen missen naast hun uitkering. • Contact met 'makers' uit de culturele sector die kleine inkomsten zien wegvallen. • Contact met studenten over wegvallen bijverdiensten in relatie tot studieschuld • Ja, met name gericht op actie 'Koop Lokaal'.

- Ja, met name benaderd door horeca en de culturele sector. De steunmaatregelen sloten op deze vragen aan.
- Ja, benaderd door KBO Prinsenbeek i.v.m. subsidieaanvraag bij gemeente.
- Tevens nauw betrokken bij organiseren van evenement WinterWonderBeek.
- De fractie is onder meer benaderd door cultuurinstellingen en in gesprek met (horeca-) ondernemers die het zwaar hebben.

Eén fractie gaf aan niet benaderd te zijn door instellingen, bedrijven, zzp'ers of inwoners.

Tot slot is er een eerste beeld van de tevredenheid over de inhoudelijke vulling van het pakket en de betrokkenheid bij de besluitvorming over maatregelen:

Kunt u aangeven waar u, terugkijkend, tevreden over bent wat betreft de inhoudelijke invulling van het pakket corona-steunmaatregelen in uw gemeente en wat betreft uw betrokkenheid bij de besluitvorming daarover? En waar bent u minder tevreden over?
Beelden: • Leden van de fractie geven aan tevreden te zijn over de proactieve crisisaanpak. • Een raadslid geeft aan dat het lastig blijft om 'te sturen in de mist'. De vraag 'wat het goede is' kan nu lastig worden beantwoord omdat je weinig zicht hebt op langetermijneffect. • Raadslid geeft aan tevreden te zijn over de breedte van het steunpakket en sectoren waarvoor die golden (hier en daar zelfs te breed), dat gaf vertrouwen. • Betrokkenheid bij de besluitvorming was van ondergeschikt belang omdat de nood om (snel) te helpen hoger was dan een uitgebreid en zorgvuldig proces. • Minder tevreden over hoe lang het duurt voor er (langere termijn) perspectieven en herstelpakketten samen met getroffen sectoren tot stand komen. • Raadslid geeft aan tevreden te zijn over de eensgezindheid in de raad, doortastendheid van college en burgemeester die goed luistert. We werden continu goed op de hoogte gehouden. • Inhoudelijk hadden we meer kunnen kijken naar ruimte geven en perspectief bieden. Een meedenk-modus in plaats van 'hier heb je geld'-modus. • Goed was vooral de snelheid waarmee maatregelen werden genomen. • Veel minder goed is de informatiepositie van en navolgbaarheid voor de raad. Uit welke rijksregelingen krijgt Breda fondsen binnen en zet Breda die volledig in? In onze ogen is virussteun geen verdienmodel. • We hebben als raad ook diverse malen om meer keus/opties gevraagd bij het vrijmaken van geld om met maatregelen op de crisis in te spelen. • Verder zouden we als raad veel meer betrokken moeten worden bij verdelen van de schaarse openbare ruimte. • Tevreden over de flexibiliteit van het college om vooral de sociaalmaatschappelijke rol als gemeente te nemen en diverse doelgroepen te steunen. College heeft ook regelmatig de raad geïnformeerd, ook over moeilijke situaties en dilemma's.

- Lastig om aan te geven waarover we minder tevreden zijn, maar als ik iets moet noemen is dat behoud van de COVID-19 teststraat in Breda. Uiteindelijk met twee teststraten wel allemaal goed gekomen.
- In de raadsvergaderingen heeft onze fractie steun gegeven aan de pakketten steunmaatregelen. De raad werd goed geïnformeerd en was voldoende betrokken bij besluitvorming, maar minder dan gewenst bij de voorbereiding van de aanpak. In de gegeven omstandigheden was dat geen reden om daarover ontevreden te zijn.
- Niet tevreden want er zijn bijna geen maatregelen geweest naast de landelijke. Er is ook alleen maar steun gegeven aan bedrijven, instellingen en instanties, niet aan mensen in armoede, ouderen in eenzaamheid of jongeren die het moeilijk hebben.
- Heb met de maatregelen ingestemd, want 'iets beter dan niets'.
- Voor zover te overzien zijn de aanvullende maatregelen van de gemeente goed geweest. Alleen kun je je afvragen of deze voldoende zijn, nu het virus langer rond dwaalt dan verwacht.
- We zijn voldoende geïnformeerd en betrokken bij besluitvorming. We vinden het jammer dat er weinig of niet met scenario's is gewerkt, dat geeft een beter beeld van de risico's die de gemeente loopt.
- Goed dat er een aanvullend pakket is in Breda bovenop landelijke maatregelen. De informatievoorziening was in de crisistijd niet optimaal, maar gezien de omstandigheden goed. Er is veel waardering voor de manier waarop het college de raad meeneemt via raadsbrieven en de stad informeert via onder andere Facebook Live-sessies. In de totstandkoming van de maatregelen is de raad minder betrokken geweest (aan de voorkant met de vraag 'waar zou een Bredaas pakket zich op moeten richten?'), dat had wellicht beter gekund.
- We zijn erg tevreden, kregen veel informatie en spreken al geregeld over focus en mogelijkheden in Breda. Vanaf nu worden we maandelijks bijgepraat door het college en er is al afgesproken dat we over maatregelen 2021 en focus daarbij met elkaar in gesprek gaan begin volgend jaar

5 Meegewogen belangen en risico's & gemaakte afwegingen

Onderdeel van het voorliggende onderzoek is om in beeld te brengen op basis waarvan afwegingen en beslissingen zijn genomen inzake corona-steunmaatregelen in de vier gemeenten waarop het onderzoek zich richt. Met name wordt in beeld gebracht:

- Of daarbij risico's zijn onderkend wat betreft de invloed op toekomstige beleidskeuzes.
- Of daarvoor passende maatregelen zijn getroffen.
- Welke belangen genomen zijn bij genomen of op dat moment te nemen corona-steunmaatregelen door wie afgewogen?

Deze aspecten worden navolgend in beeld gebracht.

5.1 Omgaan met (financiële) risico's

De gemeentelijke contactpersonen voor het rekenkameronderzoek geven aan dat de gemeente reguliere interne planning & control-producten gebruikt om te kunnen sturen. Als onderdeel daarvan heeft de gemeente 'forecasts' opgesteld. In voorbereidende gesprekken is daarbij aan scenariodenken gedaan, om als gemeente voor te bereiden op de meest waarschijnlijke ontwikkelingen. De onzekerheden en bandbreedtes waren echter relatief groot, wat het maken van goede scenario's bemoeilijkt. Navolgend wordt nader toegelicht hoe de gemeente op enkele belangrijke momenten financiële keuzes heeft gemaakt en risico's heeft ingeschat.

Toelichting op dekking voor pakket 2021

In een raadsbrief d.d. 8 januari 2021 heeft het college van B&W inzicht verschaft in de financiële dekking en –impact van het corona-ondersteuningspakket voor 2021[25]. Toegelicht wordt dat het voor 2021 voorziene ondersteuningspakket aanvullende financiële dekking vergt van € 8,6 miljoen. Deze dekking is als volgt gecreëerd:

- € 1 miljoen komt uit de exploitatie begroting 2021.
- € 1,5 miljoen uit het meerjareninvesteringsprogramma (MIP).
- € 2,1 miljoen betreft coronasteun vanuit het rijk, zoals opgenomen in de decembercirculaire 2020.
- Een pm-post betreft aanvullende steun in 2021 vanuit het rijk in het kader van corona.
- Een andere pm-post betreft budgetoverhevelingen van het resterend bedrag voor het middellange termijn-steunpakket 2020.
- Gebruik van de algemene reserves, afhankelijk van de pm-posten zoals hiervoor toegelicht, voor een bedrag van maximaal € 4,3 miljoen.

Onder meer door de fractie van GroenLinks zijn 'technische vragen' gesteld naar aanleiding van het financieel overzicht. Gevraagd is om een nadere toelichting op de voorziene dekking per individuele post in de gepresenteerde kostenraming. Door het college wordt

[25] Gemeente Breda, Raadsbrief, met onderwerp *'Financiële dekking en –impact corona-ondersteuningspakket 2021*, 8 januari 2021. .

de dekking als volgt toegelicht:

Dekking 3e pakket corona-steunmaatregelen, januari 2021		
€ 1 mln opgenomen in exploiteatie-begroting	• Ondersteuningsmiddelen startups/scale-ups • Schrijnende gevallen • Specifieke gevallen horeca • Challenges, nieuwe fase • Ondernemen en locaties • Randvoorwaardelijke onderst.-maatregelen • Capaciteit projectleiding	€ 75.000 € 200.000 € 185.000 € 40.000 € 250.000 € 100.000 € 150.000
€ 1,5 mln dekking via Meerjaren-Investerings-programma (MIP)	• Zandwinput inrichten als zwemplas • Toegankelijk maken van tijdelijke parken • Goede voorzieningen voor kinderen • Inrichten groene straten en pleinen	€ 350.000 € 425.000 € 350.000 € 375.000
Reguliere middelen elders opgenomen in de begroting 2021	In de financiële paragraaf van het plan van aan-pak zijn de extra middelen opgenomen die nodig zijn. In de teksten wordt indien sprake is van inzet van reguliere middelen of andere financie-ringsbronnen hieraan gerefereerd	pm
Al ontvangen bedra-gen van Rijk of pro-vincie vanwege compensatie corona	Er blijven naar verwachting coronarijksmiddelen uit 2020 over. Besluitvorming over het exacte bedrag vindt plaats bij de vaststelling van de jaarrekening 2020. Inmiddels is er vanuit het ministerie van OCW een bedrag van ruim € 2.100.000 ontvangen t.b.v. de culturele en creatieve sector (lokale culturele infrastructuur). Hieraan zijn de volgende detailmaatregelen gekoppeld • Overige rijksmiddelen 2021 cultuur • Jongeren en (internationale) studenten • Stadsprogrammering • Bij ons in Breda	 € 1.400.000 € 150.000 € 500.000 € 50.000
Nog te verwachten bedragen van Rijk of provincie	Nog geen informatie over bekend	pm
Noden die zo be-langrijk zijn dat we die opvangen uit algemene reserves	De algemene reserves worden ingezet voor zover de overige dekkingsmiddelen ontoereikend blij-ken.	

Het college verwijst in de beantwoording van de technische vragen verder naar een bin-nenkort aan de raad toe te zenden raadsbrief met daarin nadere uitwerking, inclusief op-

name van alle effecten die samenhangen met de decembercirculaire 2020.

Voorfinanciering middellangetermijnpakket

Bij het tweede corona-steunmaatregelenpakket, voor de middellangetermijn, dat op 7 mei is toegezonden door het college aan de gemeenteraad, is de dekking aanvankelijk volledig gevonden in voorfinanciering vanuit de eigen reserves, met goedvinden van de gemeenteraad, vooruitlopend op nog te ontvangen compensatie vanuit het rijk. Het budgettaire beslag van het tweede corona-steunpakket besloeg € 6,8 miljoen.

In de raadsbrief 'Financieel inzicht en overzicht effecten' van 7 mei 2020 wordt verwezen naar door het Centraal Planbureau (CPB) opgestelde scenario's. Aangegeven wordt dat het CPB op 17 maart 2020 nog het Centraal Economisch Plan 2020 publiceerde en dat daarin werd uitgegaan van een gestage groei van de Nederlandse economie, uitgaand van "beperkte effecten van corona". Op 26 maart 2020 publiceerde het CPB een scenariostudie, vanwege de grote onzekerheden rondom de opgestelde centrale raming. Het CPB onderscheidt de volgende scenario's:

- Scenario 1: Contactmaatregelen duren 3 maanden. Productiecapaciteit wordt behouden mede door steunpakket overheid. Recessie in de eerste helft van 2020, eerste herstel in de tweede helft.
- Scenario 2: Contactmaatregelen duren 6 maanden. Industrie wordt zwaarder getroffen, omdat ook leveringsproblemen ontstaan. Recessie in 2020, gevolg door herstel in 2021. Werkloosheid loopt iets op.
- Scenario 3: Contactmaatregelen duren ook 6 maanden, maar leiden tegelijk tot problemen in het financiële stelsel. De recessie duurt 1 jaar, met een traag herstel in 2021. Bedrijven moeten met overheidshulp worden gered. Werkloosheid loopt snel op.
- Scenario 4: Contactmaatregelen duren 12 maanden. De recessie houdt 1,5 jaar aan en herstel in 2021 blijft uit als gevolg van financiële problemen in het stelsel, ook in het buitenland. Nog meer bedrijven moeten worden gered. Werkloosheid loopt nog wat sneller op.

Het college geeft aan dat het (financiële) effect vanwege deze uiteenlopende scenario's lastig is in te schatten. Aangegeven wordt dat de onzekerheid over de duur van de crisis bepaalt in belangrijke mate de omvang van financiële effecten bepaalt.

Op 14 mei 2020 is er in de auditcommissie een presentatie gegeven over de eerste effecten en financiële risico's. Daarna is op meerdere momenten informatie met de raad gedeeld. In vergaderingen van de auditcommissie, bij besprekingen van voorjaarsnota, bestuursrapportage en begroting en bij de bespreking van de diverse steunpakketten.

Raad over financieel risico 2e pakket

Het tweede steunpakket met middellangetermijnmaatregelen is besproken in een beeldvormende vergadering van 14 mei 2020. De in deze vergadering gestelde vragen ten aanzien van de financiële gevolgen en risico's van dit pakket geven aan op welke manier deze invalshoek speelt bij de verschillende fracties in de raad:

- De VVD vindt het pakket financieel solide en gaat ervan uit dat het Rijk een fors deel van de voorfinanciering zal afdekken maar het is goed dat € 6,8 miljoen uit reserves voorgefinancierd wordt.
- Het CDA legt de volgende accenten:
  - De fractie vraagt zich af waarom er gekozen is voor één uitgewerkt scenario en waarom de raad niet meer scenario's doorgerekend heeft gekregen. Met twee of drie scenario's kan de raad de bandbreedte van de risico's voor Breda zien.
  - De scenario's zijn sec financieel terwijl het CDA gevraagd heeft om scenario's waar ook andere dan de financiële gevolgen naar voren komen.
  - Er wordt vanuit gegaan dat het Rijk de extra uitgaven gaat compenseren maar hoe reëel is dat?
  - Hoe gaan we deze maatregelen in zijn totaliteit en de gevolgen van de coronacrisis financieren?
  - Moet de rekening in de toekomst betaald worden of kunnen we in deze termijn al een deel van de rekening nemen?
- D66 vraagt zich af of het college kijkt naar financiering van extra uitgaven uit bestaande middelen, bijvoorbeeld bij citymarketing, het herstelplan toeristische sector of de zomerschool. Verder vraagt de fractie welke inspanningen het college gaat ondernemen om de match tussen het rijksgeld en het provinciale geld te bewerkstelligen. Aangegeven wordt dat er een hoge rijksbijdrage wordt verwacht, maar wat gaat de gemeente dan zelf doen om dat geld 'deze kant op te krijgen'?
- GroenLinks vraagt waarom er één scenario is uitgewerkt, terwijl scenario's juist bedoeld zijn om in onzekere situaties zoals deze adaptief beleid te ontwikkelen. De fractie stelt verder de vraag hoe het college zo stellig kan zijn "dat alles financieel nog past". De fractie geeft aan dat de negatieve financiële gevolgen van extra bijstandsuitkeringen en minder grondverkopen nog niet meegenomen zijn. De fractie vraagt bovendien of de van het rijk verwachte compensatie nu opgenomen is in de risicoparagraaf.
- De PvdA vindt het maatregelenpakket getuigen van lef maar stelt wel de vraag in hoeverre de geschatte kosten in het pakket uiteindelijk overeen (zullen) komen met de kosten die de gemeente moet gaan maken en of de risico's die zijn opgenomen in het risicoprofiel wel adequaat zijn. De fractie vraagt verder of het college vasthoudt aan het uitgangspunt dat bij aanspraak maken op steun hoort dat de betreffende bedrijven of instellingen dan geen mensen ontslaan.
- De SP is positief over het feit dat Breda opnieuw met een pakket aan noodmaatregelen komt, dit maal ter waarde van een bedrag van € 6,8 miljoen, maar stelt de vraag of je er zomaar van uit kunt gaan dat de rijksoverheid uiteindelijk de rekening van Breda gaat betalen. De fractie vraagt verder of het college er alleen maar vanuit gaat dat bedrijven die geld ontvangen van de gemeente alle werknemers behouden of dat dit een keiharde voorwaarde is? Verder vraagt de SP-fractie wie er beoordeelt of steun aanvragende bedrijven, instellingen of organisaties levensvatbaar zijn? Zij verwijst naar de TOZO waar dit uitgangspunt is losgelaten omdat het te veel geld kost.
- 50Plus brengt in dat "alles afhankelijk is van de compensatie van het Rijk. Is die ruim-

hartig, dan ziet de toekomst er niet zo slecht uit maar als het anders zou uitpakken hebben we een groot probleem". 50Plus vindt het terecht dat de reserves worden aangesproken voor dit doel maar denkt dat het college op korte termijn een visie moet hebben voor de toekomst.

- Breda'97 stelt vragen over het weerstandsvermogen in relatie tot wat deze maatregelen betekenen. In de jaarrekening is de stand van 31 december € 102,9 miljoen. Ondertussen komt het college erachter dat er voor € 29 miljoen geen bestemming is, die wordt eruit gehaald en in mei 2020 komt het college met een nieuwe stand van € 73,9 miljoen. Het voorstel bij de jaarrekening is om die € 29 miljoen aan de algemene reserve toe te voegen en na een positief besluit op de € 1,8 miljoen onttrekking na, zitten we weer op € 101,8 miljoen. Klopt dat?
- Fractie Huong stelt vragen over dat er "zomaar € 29 miljoen extra te besteden is". Omdat er geen doel is voor de investeringsreserve zou dit teruggaan naar de algemene reserve maar als we meer maatregelen nodig hebben, kunnen deze dan hiervan worden betaald? Heeft de raad ook wat te zeggen of die € 29 miljoen aangewend wordt voor de coronamaatregelen? Is de € 7 miljoen aan maatregelen wel ruimhartig want het weerstandsvermogen is ook nog € 20 miljoen.

Het college reageert op deze opmerkingen en vragen onder meer met de toelichting dat het college probeert het meest realistische scenario te presenteren bij de kaderbrief en dat daarvoor voortschrijdend inzicht opgebouwd moet worden. Aangegeven wordt dat de controller in de auditcommissie heeft aangegeven dat de gemeente Breda er rekening mee houden dat er een volledige financiële compensatie van het Rijk zal zijn voor datgene wat we extra uitgeven vanwege de coronacrisis en hetgeen we derven aan inkomsten. Dat is al met zoveel woorden besproken tussen het Rijk en de VNG commissie Financiën. In zijn algemeenheid geeft de portefeuillehouder Financiën aan dat de risico's naar beste weten zijn ingeschat, maar dat de gemeente wel te maken heeft met een unieke situatie. Breda, en dat "Breda behoorlijk ver vooruit loopt in het maken van een goed risicoprofiel".

De gemeentelijke contactpersonen voor het rekenkameronderzoek geven aan dat de gemeente bij de jaarrekening over 2020 voornemens is een sluitend overzicht op te nemen van de uitgaven vanwege de in 2020 uitgewerkte steunpakketten enerzijds en de van het Rijk ontvangen compensatie anderzijds. Op dit moment is dit inzicht er nog niet. Het is nog te vroeg om de vraag te kunnen beantwoorden hoeveel geld de gemeente heeft uitgegeven aan corona-steunmaatregelen waarvoor uiteindelijk geen compensatie zal owrden ontvangen van het Rijk.

Aangegeven wordt verder dat de gemeente de kans op terugbetaling van rijksmiddelen nihil acht. Over specifieke uitkeringen, zoals de bijdragen van het Rijk voor de Tozo-uitkering en de uitkering voor accommodaties, moet een gemeente zich verantwoorden. Over niet specifieke uitkeringen is dit niet het geval en is er ook geen risico dat het Rijk eventueel middelen terugvordert.

Ruim mandaat i.c.m. behoefte aan 'grip' op financiën

De voorgaande weergaves van de bespreking van het tweede maatregelenpakket en bij het derde pakket gestelde raadsvragen geven een beeld van het (grote) gewicht dat in Breda wordt toegekend door raadsleden aan de financiële impact van corona en aan de wens om, zo mogelijk door middel van scenario's, meer grip te krijgen op de financiële aspecten (onder meer door informatievoorziening en opstellen van scenario's). Tegelijkertijd illustreren deze beelden ook de ruimte die het college kreeg om gemeentelijke middelen vrij te maken ten behoeve van corona-steunmaatregelen, bijvoorbeeld door het in mei 2020 door de raad goedkeuren van een voorfinanciering en uiteindelijk een maximaal beslag op de algemene reserves van de gemeente van € 6,8 miljoen.

In het kader van het financieel toezicht dat de provincie Noord-Brabant uitoefent gericht op de gemeentelijke bestuurslaag, is aan de gemeente Breda voor de begroting voor 2021 de kleur 'oranje' toegekend. De provincie oordeelt dat de begroting 2021 "niet structureel en reëel in evenwicht is". Verder oordeelt de provincie wel dat het voldoende aannemelijk is dat dit evenwicht in het laatste jaar van de meerjarenbegroting tot stand zal worden gebracht. Ook vanuit het perspectief van deze 'code oranje' is extra aandacht oo vanuit de raad voor de gemeentelijke financiën en de financiële impact van de coronacrisis logisch.

5.2 Meegewogen belangen bij gemaakte beleidskeuzes

Diversiteit aan thema's

Het grote gewicht van de financiën laat onverlet dat in discussies in de gemeenteraad ook andere aspecten voluit meewegen. De door raadsleden gegeven antwoorden op in het kader van het onderzoek voorgelegde vragen (zie paragraaf 4.2) illustreren dit. Er wordt onder meer aandacht gevraagd voor:

- Cultuur c.q. culturele instellingen en 'makers'.
- Drukte bij de milieustraat omdat inwoners massaal zolders opruimen en gaan snoeien.
- Armoede.
- Jongvolwassenen.
- Aanvalsplan 'kansgelijkheid'
- Sporten in openbare ruimten.
- Digitale leermiddelen voor kinderen uit huishoudens met lage inkomens.
- Opvang van daklozen.
- Studenten die hun (bij-)baantje kwijtraken.
- Gratis verstrekken mondkapjes aan minima.
- Activiteiten voor kinderen (o.a. 'Summervibes', extra speelstraten).
- Mbo-stageplaatsen.

Zoals is toegelicht in paragraaf 4.1, is ongeveer de helft van de moties die raken aan corona aangenomen in de raad en de andere helft werden door de raad verworpen.

Raadsleden zijn ook benaderd door onder meer horecaondernemers, culturele instellingen en sportverenigingen, door 'makers' in de culturele sector, door bij daklozenopvang betrokken inwoners, enzovoort. Het laat zien dat het politieke corona-debat in Breda zeker niet eenzijdig gedomineerd werd door de financiële aspecten.

Voorbeeld: aandacht voor jongeren

Een voorbeeld van de aandacht die de raad heeft ook voor andere aspecten betreft bijvoorbeeld de op 14 januari 2020 belegde sessie van de gemeenteraad met zeven jongeren. Aanleiding voor de sessie was een door de fracties van D66 en PvdA opgestelde bespreeknotitie 'Jongeren in tijden van corona: naar een perspectief voor 2021', waarin ingegaan werd op de moeilijke positie van jongeren, die veel minder sociale contacten hebben vanwege wegvallen van school en andere corona-gerelateerde maatregelen (sluiten van buurthuizen, wegvallen van sportactiviteiten, enzovoort) op een leeftijd dat dit juist erg belangrijk is voor opleiding en vorming. Door de beide fracties ingebrachte denklijnen op dit vlak betreffen onder meer:

- Met jongeren praten en niet alleen over jongeren.
- Zo veel mogelijk bevorderen van fysiek onderwijs en sport- en sociale activiteiten.
- Geschikt maken van buitenruimte voor activiteiten van jongeren.
- Extra inzet op jongerenwerk.

Afweging van belangen?

De middelen van gemeenten zijn niet onbeperkt. Gemeenten zijn niet in staat de volledige schade van een crisis als de coronapandemie voor de eigen organisatie, voor de eigen inwoners en voor alle ondernemingen, instellingen en verenigingen te compenseren. Dit betekent dat de gemeenten keuzen moeten maken en belangen tegen elkaar moeten afwegen. Bij het 3e maatregelenpakket, dat in december door het college aan de raad is aangeboden, worden duidelijke accenten gelegd, namelijk op 'werken', 'recreëren' en 'ontmoeten' (waarbij aangetekend dat dit brede thema's zijn, die alsnog veel ruimte laten voor te kiezen activiteiten binnen deze thema's) als activiteiten die zowel economisch als maatschappelijk van groot belang worden geacht. Bovendien is de analyse van het college dat juist op deze thema's de negatieve impact van corona het grootst is. Een focus op deze thema's wordt vanuit dit perspectief daarom het meest effectief geacht.

De gemeente Breda heeft zowel bij het 1e pakket maatregelen als vooral bij het 2e pakket maatregelen met name op het niveau van soorten maatregelen (bijvoorbeeld 'iets doen' op het terrein van huren vanuit de positie van de gemeente als vastgoedeigenaar, idem dito iets willen betekenen voor bijvoorbeeld gesubsidieerde instellingen indien zij in acute nood komen, enzovoort). Het gaat om onder meer de volgende soorten uitgangspunten:

- Effectiviteit en doelmatigheid (niet met zoveel woorden benoemd, maar er zijn diverse uitgangspunten op operationeel niveau die hier betrekking op hebben).
- Rechtvaardigheid, bijvoorbeeld als er 'schrijnende gevallen' zijn die geen beroep kunnen doen op landelijke regelingen of die anderszins in het nauw komen terwijl eigenlijk wel sprake is van levensvatbaarheid.
- Proportionaliteit. De in te zetten middelen moet wel in verhouding staan tot de maatschappelijke behoefte.
- Mogelijkheid open willen houden voor het toepassen van maatwerk.
- Keuze voor zoveel mogelijk generieke maatregelen boven bewerkelijke maatwerkmaatregelen (vanuit het oogpunt van doelmatigheid), waarbij dit uitgangspunt kan conflicteren met het uitgangspunt om open te staan voor het toepassen van maatwerk en het

ook geformuleerde uitgangspunt dat lokale maatregelen zich in principe richten op specifieke doelgroepen (sectoren, instellingen, ondernemers e.d.) en niet op het totaal aantal organisaties in de stad.
- Rechtmatigheid en het voorkomen van willekeur.

Effectieve en doelmatige inzet middelen

Ook bij andere keuzes met betrekking tot corona-steunmaatregelen kan worden vastgesteld dat de effectiviteit en doelmatigheid mee worden gewogen in de afweging welke maatregelen te nemen en hoe deze vorm te geven. Enkel voorbeelden ter illustratie:

- Door de gemeente te treffen maatregelen dienen aanvullend te zijn op die van het rijk. Een dubbeling van maatregelen is niet efficiënt.
- Het is ook nadrukkelijk niet de bedoeling 'maatregelen te stapelen'. Anderzijds is een uitgangspunt van de gemeente Breda, expliciet benoemd bij de toelichting op het 1e pakket van maart 2020, dat bedrijven of instellingen die een beroep doen op steun van de gemeente in ieder geval óók een beroep hebben gedaan op de rijksregelingen.
- De gemeente wil verder voorkomen dat zij geld besteedt aan bedrijven of instellingen die niet levensvatbaar blijken, ook niet met ondersteuning. Steun verlenen aan niet levensvatbare bedrijven is niet effectief.
- Voor zorgaanbieders die regionaal werken betekent dit dat de gemeente als uitgangspunt hanteert dat zij bereid is subsidies door te betalen, ook als overeengekomen prestaties vanwege corona niet kunnen worden geleverd, maar onder de voorwaarde dat andere gemeenten waarvoor de zorgaanbieder werkt dan 'mee moeten doen'. Indien dit niet zo is, is er alsnog het risico dat de zorgaanbieder 'omvalt' en de subsidie van de gemeente Breda alsnog nutteloos blijkt.
- Het college geeft bij de toelichting op het 2e pakket van mei 2020 aan dat het verwacht dat de ondersteuning van de gemeente het meest effectief is als deze zich richt op:
  - Verkleinen van de vaste lasten.
  - Verlenen van directe financiële steun in acute gevallen.
  - Aanpassen van publieke of private prestatieafspraken (subsidies en contracten).
  - Bestendigen van continuïteit bij Bredase bedrijven.
  - Ondersteunen met kennis en expertise van vrijwilligersorganisaties en verenigingen in het maatschappelijk middenveld.
- De gemeente heeft in de raadsbrief van 4 maart 2020 als uitgangspunt opgenomen dat naarmate ondersteuning structureler wordt er ook extra eisen en criteria worden gesteld aan toekenning daarvan, bijvoorbeeld dat ook andere bij het betreffende bedrijf betrokken stakeholders dan hun inbreng moeten leveren.
- Ondersteuning vanuit de gemeente is geen gift zonder eisen of randvoorwaarden. Dit betekent dat als het uitgangspunt is 'behoud van werkgelegenheid', het niet zo kan zijn dat na het ontvangen van steun alsnog medewerkers ontslagen worden.
- In het algemeen stelt de gemeente als voorwaarde voor steun dat het betreffende bedrijf of de instelling dan een tegenprestatie dient te leveren als dit mogelijk is.
- Ook de handelswijze van de gemeente met betrekking tot de huur van gemeentelijk vastgoed, zoals vastgelegd in de raadsbrief van 7 mei, is geënt op overwegingen van effectiviteit en doelmatige inzet van middelen:

- Er wordt zoveel als mogelijk gebruik gemaakt van generieke maatregelen om complexe en zeer bewerkelijke en tijdrovende maatwerkoplossingen te voorkomen en om gelijksoortige accommodaties zoveel mogelijk op eenzelfde wijze te behandelen.
- Bij maatschappelijke partners met afdoende reserves en weerstandsvermogen doet de gemeente een dringend beroep geen aanspraak op de regeling te maken.
- Indien door een besluit van de overheid geen gebruik gemaakt kan worden van een gemeentelijke accommodatie vindt restitutie van de huur plaats uitsluitend voor die periode dat er geen gebruik gemaakt kan worden.
- Waar onderliggende financieringsstromen niet veranderen, vindt ook geen restitutie van de huur plaats. Zo komen scholen niet in aanmerking voor een restitutie van de huur van de sportaccommodaties omdat de vergoeding voor de schoolsport die zij ontvangen vanuit de Rijksoverheid of gemeente niet verandert.

Maatwerk voor 'schrijnende gevallen'

Een ander belang waar de gemeente een rol voor zichzelf ziet, betreft het bieden van steun aan 'schrijnende gevallen' (zie raadsbrief van 24 maart 2020). Hieronder wordt verstaan bedrijven die "buiten de boot vallen" wat betreft rijksregelingen of reguliere financiering, die als gevolg van de coronacrisis in de problemen komen maar die in de basis rendabel c.q. perspectiefvol zijn. Bij het verlenen van ondersteuning aan deze bedrijven, ondernemers of verenigingen worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Bedrijven, ondernemingen of verenigingen die aantoonbaar niet in aanmerking komen voor rijksregelingen of reguliere financiering.
- Bedrijven, ondernemingen of verenigingen die als gevolg van de crisis in de problemen zijn gekomen en derhalve in de basis rendabel c.q. perspectiefvol zijn: Inzicht in de -financiële- situatie is vereist. Kosten om dit inzicht te leveren kunnen worden voorgefinancierd.
- Voor de feitelijke bijdrage per aanvrager worden nadere criteria opgesteld, waarmee we berekenen hoeveel steun nodig is. Daarbij wordt gekeken naar liquiditeitsratio's, terugbetaling bancaire schulden, direct beschikbaar eigen vermogen, etc. Dit vraagt om uitvoeringscapaciteit en specifieke deskundigheid voor de beoordeling die wellicht extern ingehuurd moet worden.
- Ook voor deze doelgroep geldt dat we er vanuit gaan dat ook partijen die een belang hebben bij continuïteit van de onderneming hun verantwoordelijkheid nemen. Afstemming met deze partijen dient te worden georganiseerd.
- De vorm is een achtergestelde renteloze lening;

De keuze van de gemeente Breda om op deze manier open te staan voor maatwerk, kan problemen opleveren ten aanzien van de wens om niet te veel hooi op de vork te nemen als gemeente. Bovendien vereist toepassing van maatwerk, zoals de gemeente zelf ook aangeeft, dat goed wordt gekeken naar de levensvatbaarheid van een organisatie die steun vraagt en dat het maatwerk zorgvuldig wordt toegepast om precedenten te voorkomen en te voorkomen dat er willekeur ontstaat in de behandeling van de ene aanvrager ten opzichte van de ander.

Bijlage I: andere maatregelen dan corona-steunmaatregelen

De gemeente heeft niet alleen corona-steunmaatregelen genomen, om de negatieve effecten van corona op de inkomsten van zzp'ers, andere ondernemers, bedrijven, instellingen en burgers te beperken, maar ook andere corona-maatregelen. Deze zijn bijvoorbeeld gericht op welzijn, zorg, onderwijs en kinderopvang:

Legenda:
RB Raadsbrief
CB Gepubliceerde collegebesluiten

nr	datum	Kleine selectie van 'overige maatregelen'	**Bron**
1	24-3	In samenwerking met onderwijs en jeugdgezondheidsdienst benaderen van kwetsbare kinderen om te voorkomen dat hun kwetsbare positie verslechtert door het zonder hulp en aandacht thuiszijn. Meest 'onveilige' kinderen hebben een aanbod gekregen, soms via opvang op school maar meestal in de vorm van extra ondersteuning thuis.	RB
2	24-3	Maatwerkafspraken voor groep van 250 kwetsbare kinderen in samenwerking met onderwijs en jeugdhulp.	RB
3	24-3	Afspraak met aanbieders van dagbesteding zodat de aanbieders met alle cliënten frequent (minimaal wekelijks) contact hebben (telefoon/mail/app/videobellen en/of door middel van inzet van alternatieve vormen van begeleiding).	RB
4	24-3	Inrichten van een quarantainelocatie voor besmette dak- en thuislozen in de vorm van de voormalige PAAZ-afdeling van het Amphia-ziekenhuis aan de Langedijk.	RB
5	24-3	Ontwikkelen van een 'toolbox participatie' ter compensatie van eht wegvallen van fysieke bijeenkomsten in participatietrajecten met inwoners (t.b.v. besluitvorming in RO-domein maar ook voor visies en beleidsstukken op andere terreinen).	RB
6	24-3	Organiseren van Facebook-sessies met bestuurders voor inwoners.	RB
7	15-4	In samenwerking met Stichting Leergeld voorzien in laptops voor huishoudens met lage inkomens en kinderen ten behoeve van thuisonderwijs (de gemeente heeft 25 laptops bijgedragen in aanvulling op bijgedragen laptops door Bredase bedrijven en scholen). 70 laptops geleverd en gemeente Breda vult dit met 25 laptops aan.	RB
8	22-4	In week van 28 april t/m 2 mei organiseren van een FIFA20-toernooi voor jongeren van 10 tot 18 jaar, in samenwerking met MCON Esports en Breda-Actief. Dit als alternatief aanbod voor een deel van de activiteiten die normaal georganiseerd zouden worden in de meivakantie.	RB
9	6-5	Starten monitor om inzicht te krijgen in financiële problemen van amateurkunst	RB
10	6-5	Tijdelijke opvang voor dak- en thuislozen (waaronder MOE-landers) die normaliter buiten gemeentelijke kaders van maatschappelijke opvang vallen	RB

11	6-5	Gemeente laat enkele gesubsidieerde organisaties (bijvoorbeeld aangesloten bij Zorg Voor Elkaar Breda) extra taken en inspanningen verrichten.	RB
12	6-5	Inrichting team WW-aanvragen kortlopend (3 maanden) in kader van preventie i.s.m. UWV	RB
13	6-5	Inrichten online platform dat 'Werk naar Werk' faciliteert (regionaal)	RB
14	6-5	Inrichting online platform voor scholing/bemiddeling bij economisch herstel (regionaal)	RB
15	6-5	Inrichten crisisloket vroeg-signalering schulden, beleidskader armoede & schulden	RB
16	6-5	Loketfunctie waar burgers terecht kunnen voor (financieel) advies	RB
17	6-5	Onverminderde inzet op doelgroep banenafspraak maar daarnaast inzet Perspectief op Werk gedeeltelijk (niet geheel) laten verschuiven naar 'makkelijkere' doelgroep werkzoekenden	RB
18	8-5	Lokaal protocol sporten en bewegen kinderen en jongeren in Breda na 28 april 2020	RB
19	19-5	Besluit behandeling bezwaarschriften inzake maatregelen COVID-19	CB
20	10-7	Mensen met een beperking zijn door de ambtelijke coördinatiegroep geconsulteerd en direct betrokken bij de vormgeving van de Bredase 'anderhalvemetersamenleving'.	RB
21	4-11	Onderzoek naar gedrag van jongeren tijdens de coronacrisis	
22	8-2-21	Organiseren van expertsessie over thema eenzaamheid in relatie tot corona.	RB

Bureau voor Economische Argumentatie
Stad van Cahen, Muurhuizen 104
3811 EL Amersfoort

t 06 - 43 03 51 16
e info@bea.nl
i www.bea.nl

7 april 2021

Betreft: Onderzoek Coronasteunmaatregelen

Geachte raadsleden,

Hierbij bieden wij u aan het rapport ‘Lokale steun in crisis. Vergelijking van coronasteunmaatregelen in de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg.’

Aanleiding

Nadat eind februari 2020 in Nederland de eerste besmettingen met COVID-19 (hierna: corona) werden geconstateerd, heeft het kabinet medio maart diverse maatregelen genomen om ondernemers en burgers te steunen die hard geraakt worden door de gevolgen van corona. Daarnaast hebben gemeenten aanvullende lokale maatregelen genomen. Nu het eerste jaar van de crisis achter ons ligt, heeft de rekenkamercommissie besloten om samen met de rekenkamers van Arnhem, Breda en Tilburg terug te blikken op deze periode en een onderzoek te starten naar de omvang en aard van de genomen maatregelen en de wijze waarop de besluitvorming van deze maatregelen in de gemeenteraad heeft plaatsgevonden. De rekenkamercommissie heeft besloten om dit gezamenlijk met de drie hiervoor genoemde rekenkamers te doen om van elkaar te kunnen leren in deze bijzondere periode.

Inhoud onderzoek

De rekenkamers van Arnhem, Breda en Tilburg en de rekenkamercommissie van Oss hebben Bureau voor Economische Argumentatie (BEA) gevraagd om onderzoek te doen naar door de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg genomen corona-steunmaatregelen en de wijze waarop de raden daarover zijn geïnformeerd en zijn betrokken bij besluitvorming over deze maatregelen. Het onderzoek betreft de periode vanaf het begin van de coronacrisis tot en met februari 2021. De te inventariseren steunmaatregelen betreffen niet zorginhoudelijke maatregelen of maatregelen in de sfeer van veiligheid en openbare orde. Corona-steunmaatregelen richten zich op instellingen, bedrijven, zzp-ers en inwoners die zodanig door corona geraakt worden dat zij behoefte hebben aan ondersteuning. Dit kan financiële ondersteuning zijn maar ook niet-financieel.

Onderzoeksvragen

De voor het onderzoek geformuleerde onderzoeksvragen luiden als volgt:

1. Welke corona-steunmaatregelen zijn er genomen?
2. Op welke wijze heeft besluitvorming over deze maatregelen plaatsgevonden, welke belangen zijn meegenomen en met onderkenning van welke risico’s?
3. Wat is de rol van gemeenteraden geweest bij besluitvorming over deze maatregelen?
4. Hoe kunnen gemeenteraden ‘goed’ of ‘beter’ in positie worden gebracht in het vervolg van de coronacrisis?

Aan de hand van deze centrale vraagstellingen zijn de volgende zes deelvragen geformuleerd:

1. Welke landelijke, regionale en lokale corona-steunmaatregelen zijn op welk moment en met welk doel genomen in de deelnemende gemeenten? Welke corona-steunmaatregelen hebben de deelnemende gemeenten genomen waar de raden ook zelf beslissingen in hadden kunnen nemen?
2. Op basis waarvan zijn afwegingen en beslissingen genomen inzake corona-steunmaatregelen in de deelnemende gemeenten? Zijn daarbij risico's onderkend wat betreft de invloed op toekomstige beleidskeuzes en zijn daarvoor passende maatregelen getroffen?
3. Welke belangen zijn bij genomen of op dat moment te nemen corona-steunmaatregelen door wie afgewogen in de deelnemende gemeenten?
4. Op welke wijze kwamen de raden in de deelnemende gemeenten in positie voor de uitvoering van hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken ten aanzien van coronasteunmaatregelen?
5. Op welke wijze kunnen de raden in de deelnemende gemeenten hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken ten aanzien van verder crisisbeleid in de komende jaren verstevigen?
6. Wat kunnen de deelnemende gemeenten van elkaar leren bij het versterken van de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken van de raden?

Afbakening

Het onderzoek is gestart met een brede inventarisatie van de door de gemeente genomen maatregelen, om vervolgens te focussen op maatregelen die kunnen worden opgevat als specifieke corona-steunmaatregelen.

Onder corona-steunmaatregelen verstaat de rekenkamercommissie in het onderzoek: maatregelen ter compensatie van weggevallen of afgenomen inkomsten vanwege corona of gericht op het voorkomen dan wel beperken van inkomstendaling bij:

- inwoners
- instellingen (al dan niet gesubsidieerd)
- verenigingen
- bedrijven
- ondernemers en zzp-ers

en maatregelen die gericht zijn op het bevorderen van de informatievoorziening met betrekking tot de mate waarin en de wijze waarop corona van invloed is op de inkomsten van genoemde groepen.

Bevindingen

De resultaten van het onderzoek naar de gemeenten Arnhem, Breda, Oss enTilburg zijn opgenomen in het hoofdrapport: 'Leren van elkaar: Een vergelijking van (besluitvorming over) corona-steunmaatregelen.' Daarnaast is er voor iedere gemeente een deelrapport uitgebracht waarin nader wordt ingegaan op de specifieke omstandigheden van de betreffende gemeente. Voor een overzicht van de belangrijkste bevindingen van het gezamenlijke onderzoeken verwijzen wij u naar de inzichten die zijn opgenomen in de 'Samenvatting' van het hoofdrapport en de 'Antwoorden op de

onderzoeksvragen' in het deelrapport van de gemeente Oss.

Conclusies

Op basis van de hiervoor genoemde rapportages komen wij tot een aantal conclusies. Wij geven u hierna een overzicht van de algemene conclusies die betrekking hebben op de vier onderzochte gemeenten. Daarnaast hebben wij conclusies geformuleerd ten aanzien van de gemeente Oss.

Inzicht in Coronasteunmaatregelen

Algemeen

1. Coronasteunmaatregelen van de vier onderzochte gemeenten komen in belangrijke mate overeen.

   Toelichting:
   Alle vier onderzochte gemeenten hebben steunmaatregelen genomen die aanvullend zijn op de door de Rijksoverheid genomen steunmaatregelen. Het onderzoek laat zien dat de door de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg genomen corona-steunmaatregelen voor een belangrijk deel overeenkomen. Het aantal genomen maatregelen in de vier genomen varieert. Oss heeft 35 aanvullende maatregelen genomen, Arhem 40, Breda 43 en Tilburg 56.
   Gemeenten hebben met name gekozen voor:
   a. Inzet op liquiditeitsondersteuning van bedrijven en instellingen
   b. Het faciliteren van bedrijven en instellingen om het inkomstenverlies te beperken en minder op directe financiële ondersteuning.

   In de vier gemeenten is een ontwikkeling te zien in het pakket steunmaatregelen waarbij in maart en april 2020 sprake is van lenigen van de eerste nood ('echte' crisismaatregelen), waarna in mei en juni 2020 sprake is van stabilisatie en 'herpakken' door de gemeente van reguliere beleidsvorming en vanaf de zomer 2020 aandacht voor het opstellen van herstelagenda's.

Oss

2. Gemeente Oss heeft specifieke regelingen getroffen zoals:
   - Tijdelijk invoeren van gratis parkeren in deel van centrumgebied.
   - Tijdelijk stoppen met fiscale handhaving fietsverbod centrumgebied.
   - Toestaan van enkele 'drive thru's' in de gemeente.
   - Geldlening aan Stichting Cultureel Centrum De Hoeve in Lith om acute liquiditeitsproblemen door omzetdaling te kunnen overleven.

Afwegingen en belangen

Algemeen

3. In de vier onderzochte gemeenten is veel aandacht besteed aan de financiële gevolgen van de coronacrisis voor de gemeente en de financiële risico's.

Oss

4. Oss onderscheidt zich ten opzichte van de andere gemeenten door:
    a. het formuleren van uitganspunten op basis waarvan besluiten konden worden genomen.
    b. het opstellen van een scenario-uitwerking op verzoek van de raad
5. De basisafweging in Oss betreft de nood van burgers en ondernemers enerzijds en de financiële spankracht van de gemeente anderzijds.

    Toelichting:
    In een vroeg stadium van de coronacrisis zijn uitgangspunten geformuleerd op basis waarvan besluiten konden worden genomen over welke corona-steunmaatregelen wel en niet te nemen. Deze uitgangspunten zijn verwoord in de opinienota COVID-19 en konden op veel draagvlak rekenen in de raad:
    - Algemeen belang voorop
    - Richtlijnen en uitgangspunten als houvast
    - Kwetsbaren beschermen en ondersteunen
    - Profielversterkend steunen
    - De samenleving heeft voorrang
    - Stabiele partner
    - Mentaal leiderschap

    Aanvullend zijn uitgangspunten geformuleerd om te kunnen beoordelen welke rol de gemeente in de coronacrisis wil en kan spelen:

    - Inkomenssteun voor mensen die dat nodig hebben maar geen omzetsteun aan bedrijven of sectoren.
    - Helpen verdienen is beter dan directe financiële ondersteuning.
    - Op weg naar werk.
    - We investeren in samenleven.
    - We investeren in zorgcontinuïteit.
    - We zijn en blijven een gezonde organisatie.

Positie van de gemeenteraad

Algemeen

6. In de eerste periode van de coronacrisis hebben colleges van de vier onderzochte gemeenten de raden niet actief betrokken bij besluitvorming over corona-steunmaatregelen. De raad werd achteraf geïnformeerd.
7. Vanaf het begin van de coronacrisis hebben colleges van de vier onderzochte gemeenten geïnvesteerd in een intensieve informatievoorziening aan de raden.
8. De voor het onderzoek geïnventariseerde raadsvragen, moties en amendementen in de vier gemeenten laten zien dat de raden zowel economische als sociaalmaatschappelijke belangen inbrengen en dat er continu aandacht wordt gevraagd voor de gewenste beheersing van financiële risico's.
9. Het onderzoek laat zien dat de colleges niet of niet expliciet ambties en doelen hebben geformuleerd op basis waarvan de raad kon toetsen of er voldoende voortgang werd geboekt.

Oss

10. Begin juni 2020 is er in Oss debat in de raad over de rolverdeling tussen college en raad. Daarbij staan ook de door het college geformuleerde uitgangspunten voor de corona-steunmaatregelen centraal. Deze bespreking markeert het moment waarop de raad zijn normale rol weer oppakt en actief wordt betrokken bij besluitvorming over de corona-steunmaatregelen.
11. Het college heeft op verzoek van de raad twee scenario's uitgewerkt. Op basis van deze scenario-uitwerking was het voor de raad niet mogelijk om tot echte keuzes te komen. Er worden geen beleidsmatige alternatieven voorgelegd.

    Toelichting: het verzoek van de raad (per motie) was breder dan de geleverde twee scenario's. Er werd gevraagd om een uitwerking van structurele en incidentele effecten van corona voor de gemeente Oss, de inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen. De twee scenario's die gemaakt zijn betroffen een best case scenario: het beeld van de extra kosten zonder een nieuwe lockdown of een worst case-scenario: met een nieuwe lockdown van 2 maanden.

Leren van elkaar

De rekenkamers van Arnhem, Breda, Tilburg en de rekenkamercommissie Oss hebben de handen ineen geslagen om gezamenlijk een onderzoek uit te voeren naar de Corona-steunmaatregelen. Doel van dit gezamenlijke onderzoek was om van elkaar te leren. Hierna treft u een korte samenvatting aan van de lessons learned:

Leren van Oss

- In vroeg stadium zijn uitgangspunten geformuleerd over de te kiezen rol en het soort maatregelen dat de gemeente wel en welke maatregelen de gemeente niet wil nemen.
- Nauwe samenwerking van college en directieteam.
- Uitvoeren van Tozo-maatregel met vooral eigen medewerkers, zodat de gemeente hier financieel voordeel uit haalde.

Leren van Arnhem, Breda en Tilburg

- Kiezen voor collegiale verantwoordelijkheid met op elk thema twee betrokken portefeuillehouders (Arnhem).
- Initiatief 'Voor elkaar in Arnhem', waarmee de samenwerking tussen aanbieders op het terrein van welzijn en zorg is bevorderd en waardoor de hulpvraag van kwetsbare inwoners kon worden verbonden met het beschikbare aanbod van vrijwilligers en buurtinitiatieven (Arnhem).
- Een corona financiën dashboard en een 'corona finance team' wordt opgericht om inzicht te geven in de financiele risico's (Arnhem)
- Tijdige aanzet voor een corona-herstelagenda (Arnhem)
- Instellen van een BroodNood-fonds dat voorzag in hulp voor Bredanaars met acute geldproblemen, zodat zij snel over geld kunnen beschikken om in het dagelijks levensonderhoud te voorzien. (Breda)
- Keuze voor beperkt aantal steunpakketten (Breda)
- Duidelijkheid raad richting college over (begrenzing van) ruimte zowel financieel als wat betreft de vraag wanneer een besluit 'langs de raad' moet (Tilburg)

- Monitor corona met informatie over gevolgen van corona (ook financieel) en welke maatregelen de gemeente neemt (Tilburg)
- Convenant ketensolidariteit horeca met het doel om tot huurverlaging te komen voor horecaondernemers op het vlak van huurverplichtingen (Tilburg).

Bestuurlijke reactie college

Aan het college is een reactie op het rapport gevraagd in het kader van de procedure van bestuurlijk hoor- en wederhoor. De reactie die wij van het college hebben ontvangen is bijgevoegd. Hoewel er geen expliciete corona-herstelagenda is opgesteld, is er wel degelijk sprake van een herstelagenda als onderdeel van de reguliere programmabegroting 2021-2024. Er zijn extra middelen vrijgemaakt en diverse investeringsimpulsen vastgesteld. Het college geeft aan dit soort zaken in de toekomst meer expliciet te maken. Wij adviseren u deze explicitering van de herstelagenda de komende tijd nauwlettend te volgen.

Met vriendelijke groet,

Astrid van de Klift

Voorzitter rekenkamercommissie Oss

BESTUURLIJKE REACTIE OP HET RAPPORT

Rekenkamercommissie gemeente Oss
T.a.v. mevrouw Van de Klift

Postbus 5

5340 BA Oss

E-mail gemeente@oss.nl

www.oss.nl

Postbus 5

Dtum	Ons kenmerk	Behandeld door	Doorkiesnummer
30 maart 2021		Coen van den Hout	9380

Onderwerp

Onderzoek Corona- steunmaatregelen
Rekenkamercommissie

Geachte mevrouw Van de Klift,

De Osse rekenkamercommissie heeft onderzoek laten doen naar Corona-steunmaatregelen. Ze hebben dit onderzoek uitgebracht in het rapport: ‘Lokale steun in crisis. Vergelijking van coronasteunmaatregelen in de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg.’ Deze rapportage bevat de resultaten van het onderzoek dat de rekenkamers van de gemeenten Arnhem, Breda, Tilburg en de rekenkamercommissie van Oss hebben uitgevoerd naar de genomen corona-steunmaatregelen en de wijze waarop de raden daarover zijn geïnformeerd en zijn betrokken bij besluitvorming over deze maatregelen.

Onderstaand vindt u onze bestuurlijke reactie op de resultaten van het onderzoek. Dit doen we aan de hand van de conclusies in het rapport.

Algemeen

De uitbraak van COVID-19 en de crisis die hieruit is gevolgd is voor iedereen een bijzondere periode. We waarderen het zeer dat de rekenkamer dit onderwerp heeft gekozen en in beeld heeft gebracht hoe iedere gemeente verschillend, maar toch ook vergelijkbaar heeft gereageerd op deze crisis.

Inzicht in Coronasteunmaatregelen

De coronamaatregelen van de vier onderzochte gemeenten komen in belangrijke mate overeen. Dit vinden we goed om te lezen. Dit sluit ook aan bij ons eigen beeld als we bijvoorbeeld afstemming zoeken in de regio over corona steunmaatregelen. We vinden het daarbij overigens belangrijk te melden dat we er nog niet zijn en dat aanvullende steunmaatregelen noodzakelijk zijn. We zijn bijvoorbeeld nog bezig met:

- Voorstellen voor het niet innen van reclamebelasting en precariobelasting in 2021.
- Het uitwerken van kwijtschelding van huren over het 4e kwartaal 2020 (met name sport en cultuur).
- Compensatie van onze grotere culturele instellingen over 2020 op basis van conceptjaarrekeningen 2020.
- Afrekening van inhaalzorg en meerkosten Wmo en Jeugd.
- Compensatie voor vrijwilligersorganisaties Jeugd.

Afwegingen en belangen

We vinden en vonden het belangrijk om al snel vanaf de start van de crisis te werken met bestuurlijke uitgangspunten. We beseften al snel dat deze crisis te groot was om als gemeente op te lossen. Door te werken met deze uitgangspunten voorkomen we willekeur, hoewel we beseffen dat het ook dan nog lastig blijft wat onze rol als gemeente is en hoe we kunnen zorgen voor een optimale ondersteuning.

Positie van de gemeenteraad

We herkennen de positie van de gemeenteraad, zoals deze in het rapport is geschetst. We hebben naar onze mening in de eerste periode van de crisis vooral informeel het contact gezocht met de gemeenteraad. Dit liep via de fractievoorzitters. Bijna wekelijks

werden zij door de burgemeester (soms bijgestaan door wethouder Den Brok) bijgepraat.. Deze meer informele afstemming over maatregelen gaf ons het gevoel van vertrouwen. Wij hebben in het voorjaar het COVID debat als een ferme steun in de rug ervaren. Het illustreert dat gemeenteraad en College in de strijd tegen corona gezamenlijk optrokken. In deze debatten heeft u ons ook richting mee gegeven. Het formuleren van ambities en doelen hebben we naar onze mening meer impliciet gedaan. Uitspraken zoals, “we zorgen ervoor dat er geen vereniging omvalt door corona” en “we staan garant voor een essentieel niveau van maatschappelijke voorzieningen” passen hier wel bij. In deze crisistijd is het voor ons wel een dilemma hoe expliciet en concreet je vooraf doelen kunt stellen gezien alle onzekerheden. Ons lange termijn focus is echter helder.

Leren van elkaar

We zien veel herkenning bij andere gemeenten. Iedereen heeft vergelijkbare onderwerpen op haar eigen manier opgepakt. We denken dat de cultuur in Oss (“aanpakken, gewoon doen en daarover niet de publiciteit zoeken”) terugkomt in de wijze waarop we samen ook de crisis hebben aangepakt.

We hebben bijvoorbeeld geen expliciete corona-herstelagenda gemaakt. Overigens een mooi voorbeeld uit Arnhem. We hebben echter wel degelijk een herstelagenda, als onderdeel van de reguliere programmabegroting 2021-2024. Hierin hebben we samen met de gemeenteraad de koers naar herstel bepaald. We hebben ervoor gekozen om NIET te bezuinigen en om juist anticyclisch te investeren. We zetten vol in op realisatie van onze topprioriteiten:

- Dynamisch stadscentrum;
- Voorzieningen voor ontmoeten, sport en cultuur;
- Bouwen voor de toekomst;
- Uitvoering sociaal domein;
- Duurzaamheid;
- Investeren in de organisatie.

Hiervoor hebben we ook diverse investeringsimpulsen vastgesteld.

Daarnaast hebben we via nieuw beleid extra geld vrijgemaakt voor:

- aandacht voor " van bijstand naar meedoen"
- preventief en pro-actief arbeidsbeleid "van werk naar werk"
- bestandsontwikkeling en extra actie "van bijstand naar werk"
- vroegsignalering schuldenproblematiek

We beseffen ons dat we dit soort zaken meer expliciet kunnen maken, wat ook hoort bij de profilering van een 100.000+ gemeente.

We gaan graag met de gemeenteraad in gesprek over de bevindingen van de onderzoekers.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Oss,

De secretaris | De burgemeester,

Drs. H. Mensink | drs. W.J.L. Buijs-Glaudemans

BEA economische argumentatie

Lokale steun in crisis

Vergelijking van corona-steunmaatregelen in de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg

Deelrapport gemeente Oss

Maart 2020 werd Nederland overvallen door het coronavirus. Zowel inwoners als instellingen, bedrijven en zzp'ers werden hard geraakt in hun inkomsten, met name ook door maatregelen van de overheid om het virus te stoppen. Voor de Rekenkamers van Arnhem, Breda en Tilburg en de Rekenkamercommissie Oss bracht BEA in beeld welke maatregelen deze gemeenten namen om de schade te beperken en hoe de raden daarbij betrokken waren.

REKENKAMER BREDA

Rekenkamer Arnhem

Gemeente Oss Rekenkamercommissie

Rekenkamer | Tilburg

Versie 9 maart 2021

Eindrapport

Lokale steun in crisis
Vergelijking van corona-steunmaatregelen
in de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg

Deelrapport gemeente Oss

OPGESTELD OP VERZOEK VAN:

Rekenkamer Arnhem, Rekenkamer Breda, Rekenkamer Tilburg en Rekenkamercommissie Oss

DATUM

9 maart 2021

OPGESTELD DOOR:

Drs. H.M. (Herbert) ter Beek MPM
i.s.m. drs. M.A. (Michiel) Langman van Affect Strategie en Economie

VOOR INFORMATIE:

Bureau voor Economische Argumentatie

Adres: Stad van Cahen
Muurhuizen 104
3811 EL Amersfoort
Telefoon: 06 – 430 35 116
E-mail: info@bea.nl
Website: www.bea.nl

BEA

Inhoud

Voorwoord 1

Antwoorden op onderzoeksvragen 2

1 Aanleiding, doel en vraagstelling 6
1.1 Lokale corona-steunmaatregelen in aanvulling op aanbod van Rijk 6
1.2 Welke maatregelen treffen gemeenten en hoe is raad betrokken? 7
1.3 Leeswijzer 9

2 Reactie Oss op corona: aanpak en organisatie 11
2.1 Opzet van een crisisorganisatie 11
2.2 De eerste corona (steun-)maatregelen 14

3 Overzicht van genomen corona-steunmaatregelen 17
3.1 Tijdlijn: van crisis naar 'herpakken' naar uitwerken van een herstelagenda 17
3.2 Aantal corona-steunmaatregelen met uitsplitsing naar categorie 19

4 Informatiepositie en rol van de gemeenteraad 24
4.1 Betrokkenheid van de raad op sleutelmomenten en breder 24
4.2 Beeld van raadsleden over hun rol en betrokkenheid 24

5 Meegewogen belangen en risico's & gemaakte afwegingen 30
5.1 Omgaan met (financiële) risico's 30
5.2 Meegewogen belangen bij gemaakte beleidskeuzes 32

Bijlage I: beschrijving corona-steunmaatregelen 36

Voorwoord

In opdracht van de Rekenkamers van Arnhem, Breda en Tilburg en de Rekenkamercommissie van Oss heeft Bureau voor Economische Argumentatie (BEA) in de periode van eind oktober 2020 tot en met februari 2021 onderzoek gedaan naar door de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg genomen corona-steunmaatregelen en de wijze waarop de raden daarover zijn geïnformeerd en zijn betrokken bij besluitvorming over deze maatregelen.

Het onderzoek heeft geresulteerd in een **hoofdrapport**, met daarin antwoorden op de geformuleerde onderzoeksvragen en een inventarisatie van 'lessons learned'. Het hoofdrapport is zelfstandig leesbaar. Voor een meer diepgaande uitwerking van de onderzoeksvragen op het niveau van de afzonderlijke gemeenten verwijst BEA naar de het betreffende **deelrapport**. De beantwoording van de onderzoeksvragen gericht op 'lessons learned' en hoe de raad in voorkomende gevallen beter in positie kan komen, is te vinden in het hoofdrapport.

Het voorliggende rapport is het deelrapport gericht op de **gemeente Oss**.

Het onderzoek is uitgevoerd onder aansturing van een begeleidingscommissie onder leiding van Astrid van der Klift met daarin vertegenwoordigers vanuit de vier betrokken rekenkamer(commissie)s. BEA wil Meriam de Lange en Maaike van Elteren (namens Rekenkamer Arnhem), Hans Verdellen (namens Rekenkamer Arnhem en Rekenkamer Breda), Juliët Wiggers (Rekenkamer Breda), Margriet van Tulder en Astrid van der Klift (namens Rekenkamercommissie Oss) en Deborah van Gestel en Theo van Mullekom (namens Rekenkamer Tilburg) graag hartelijk danken voor hun inhoudelijke inbreng in het onderzoek, het meedenken over de wijze waarop de resultaten het beste konden worden weergegeven en in het algemeen het bijdragen aan het ontsluiten van informatie ten behoeve van het onderzoek.

Het onderzoek is uitgevoerd door ondergetekende namens BEA en Michiel Langman van Affect Strategie en Economie. De betrokkenheid van de vier rekenkamer(commissie)s laat onverlet dat het voorliggende onderzoek volledig voor rekening komt van BEA.

Amersfoort, 9 maart 2021

Bureau voor Economische Argumentatie
namens deze

Herbert ter Beek
herbert.ter.beek@bea.nl

Antwoorden op onderzoeksvragen

Vraagstelling voor B3A-onderzoek: centrale vraagstelling en deelvragen	
Onderzoeksvraag	Antwoord
1. Welke landelijke, regionale en lokale corona-steunmaatregelen zijn op welk moment en met welk doel genomen in de deelnemende gemeenten (ambitie is een globaal overzicht)? Welke steunmaatregelen hebben de gemeenten zelf genomen waarbij de raden actief betrokken hadden kunnen worden?	• In paragraaf 3.2 is een overzicht opgenomen van de door de gemeente Oss genomen corona-steunmaatregelen. BEA heeft in ieder geval 35 maatregelen geïnventariseerd die kunnen worden gezien als corona-steunmaatregelen. • De maatregelen vallen voornamelijk in de volgende categorieën: ➢ Uitstel van lokale belastingen en aan de gemeente te betalen facturen. ➢ In september 2020 is het besluit genomen tot kwijtschelding van huren voor amateurorganisaties sport en cultuur. Dit besluit ging over de periode half maart tot en met juni. Een vervolg wordt voorbereid. ➢ Uitstel van betaling van rente en aflossing voor maatschappelijke organisaties. ➢ Snel betalen van leveranciers. ➢ Doorbetalen van zorgaanbieders en leerlingvervoerders ➢ Compensatieregeling dorps-/wijkhuizen. ➢ Kwijtschelding van precariobelasting. ➢ Gratis parkeren in het centrum (gederfde inkomsten van circa € 1 miljoen). ➢ Faciliteren ondernemers bijvoorbeeld door toestaan uitbreiding terrassen en drive-thru's, verlenging standplaatsperiode kermisexploitanten en toestaan verkoop aan particulieren door groothandel. • Daarnaast heeft de gemeente specifieke regelingen getroffen met onder meer Stichting Cultureel Centrum De Hoeve in de vorm van een lening.
2. Op basis waarvan zijn afwegingen en beslissingen genomen inzake corona-steunmaatregelen in de deelnemende gemeenten? Zijn daarbij risico's onderkend wat betreft de invloed op toekomsti-	• De gemeente Oss heeft in een vroeg stadium van de coronacrisis uitganspunten geformuleerd op basis waarvan besluiten konden worden genomen over welke corona-steunmaatregelen wel te nemen en welke niet. De gemeente Oss heeft haar uitgangspunten verwoord in een met de raad besproken opinienota COVID-19 (4 juni opi-

ge beleidskeuzes en zijn daarvoor passende maatregelen getroffen?	niërend) en deze nota kon op veel draagvlak rekenen in de raad: • Het college geeft in het hierover genomen collegebesluit het volgende aan: “We hebben de opinienota voor het COVID-19 debat op 4 juni 2020 opgesteld. Hierin geven we aan wat de bestaande topprioriteiten, de risico’s en de dilemma’s zijn in relatie tot de COVID-19 crisis.” • De fundamentele uitgangspunten zijn: ➢ Algemeen belang voorop ➢ Richtlijnen en uitgangspunten als houvast ➢ Kwetsbaren beschermen en ondersteunen ➢ Profielversterkend steunen ➢ De samenleving heeft voorrang ➢ Stabiele partner ➢ Mentaal leiderschap • Aanvullend zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd om te kunnen beoordelen welke rol de gemeente in de corona-crisis wil en kan spelen: ➢ Inkomenssteun voor mensen die dat nodig hebben maar geen omzetsteun aan bedrijven of sectoren. ➢ Helpen verdienen is beter dan directe financiële ondersteuning. ➢ Op weg naar werk. ➢ We investeren in samenleven. ➢ We investeren in zorgcontinuïteit. ➢ We zijn en blijven een gezonde organisatie. • Wat betreft inkomenssteun verwijst Oss naar bijstand en bijzonder bijstand en daarnaast de landelijke ondersteuningsregelingen. In de opinienota is aangegeven dat “het niet onze rol is om individuele bedrijven te behoeden van de ondergang. Evenmin kunnen we hele sectoren financieel redden”. De gemeente Oss is zich in de coronacrisis steeds bewust geweest van de beperkte (financiële) middelen die zij kan inzetten om de negatieve gevolgen van de coronacrisis voor burgers en ondernemers te beperken. Ook het tweede uitgangspunt (“helpen verdienen is beter dan directe financiële ondersteuning”) zet een rem op de middelen die Oss inzet voor inkomenssteun en financiële ondersteuning van

	burgers en ondernemers.
3. Welke belangen zijn bij genomen of op dat moment te nemen corona-steunmaatregelen door wie afgewogen in de deelnemende gemeenten?	• De basisafweging betreft het afwegen van de nood van burgers en ondernemers en de financiele spankracht van de gemeente anderzijds. De hiervoor toegelichte uitgangspunten bieden voor dit spanningsveld een leidraad. • Bij de (financiële) inspanningen die Oss dan wel wil leveren, wordt gekozen voor helpen verdienen boven directe financiële steun, voor ondersteunen van kwetsbaren en voor profielversterkend steunen. • Deze belangenafweging en prioriteitstelling is in eerste instantie gemaakt door het college, in samenspraak met de ambtelijke organisatie, en in juni 2020 bevestigd in de gemeenteraad. In de prioriteitennota 2021-2024 zijn deze kaders door de gemeenteraad vastgesteld en in november 2020 in de programmabegroting 2021-2024 opnieuw bevestigd.
4. Op welke wijze kwamen de raden in de deelnemende gemeenten in positie voor de uitvoering van hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken ten aanzien van corona-steunmaatregelen?	• In de eerste weken van de coronacrisis waren fysieke raadsvergaderingen niet mogelijk en was wettelijk nog niet geregeld dat er digitaal vergaderd kon worden. In die periode is er door het college wekelijks overlegd met de fractievoorzitters. • De in deze periode door het college genomen besluiten zijn achteraf niet voorgelegd aan de gemeenteraad ter goedkeuring. De inschatting was dat de gemeenteraad zich kon vinden in de genomen besluiten. De raad heeft zelf ook niet gevraagd om alsnog over deze collegebesluiten te vergaderingen of het college hierover aangesproken. Onder andere bij de bespreking van de opinienota en de prioriteitennota zijn steeds overzichten opgenomen van corona-ondersteuningsmaatregelen. • Vanaf 16 april hebben digitale raadsvergadering plaatsgevonden. In het eerste overleg op 16 april is het onderwerp corona niet inhoudelijk besproken. De fracties in de gemeenteraad van Oss hebben in de periode daarna wel op diverse momenten raadsvragen gesteld over corona en corona-steunmaatregelen en hierover moties ingediend. Het aantal raadsvragen en moties is in

	het perspectief van de andere B3A-gemeenten beperkt. • De raad heeft, zoals toegelicht, in juni 2020 de door het college opgestelde 'opinienota' besproken, met de daarin opgenomen uitgangspunten. Het college heeft de mening van de raad opgehaald bij de bespreking van de opinienota en verwerkt in de prioriteitennota 2021-2024 (deze is behandeld in de raad van 9 juni 2020). De prioriteitennota bevat per beleidsprogramma prioriteiten, knelpunten, effecten en dilemma's vanwege COVID-19. De nota bevat verder een apart COVID-19 hoofdstuk met criteria voor ondersteuning, de ondersteuningsmaatregelen en een inventarisatie van de risico's die de gemeente loopt.

***

1 Aanleiding, doel en vraagstelling

1.1 Lokale corona-steunmaatregelen in aanvulling op aanbod van Rijk

Maatregelen rijksoverheid…

Nadat eind februari in Nederland de eerste besmettingen met COVID-19 (hierna: corona) werden geconstateerd, heeft het kabinet medio maart diverse maatregelen genomen om ondernemers en burgers te steunen die hard geraakt worden door de gevolgen van corona. Het ging om drie tijdelijke overbruggingsmaatregelen: overheidsgaranties onder voorwaarden voor bedrijven die liquiditeitssteun zoeken bij banken vanwege fors afgenomen inkomsten, uitstel van belastingen en de mogelijkheid beroep te doen op deeltijd-WW. Kort daarna zijn de volgende maatregelen afgekondigd:

- Tijdelijke noodmaatregel overbrugging voor behoud werkgelegenheid (NOW) op basis waarvan tot 90 procent van de loonkosten, afhankelijk van de omzetdaling, worden vergoed.
- Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo), op basis waarvan onder voorwaarden aanvulling van het inkomen tot het sociaal minimum mogelijk is zonder vermogens- of partnertoets.
- Beleidsregel tegemoetkoming ondernemers getroffen sectoren (TOGS), bestaande uit een eenmalige gift onder voorwaarden van € 4.000 voor ondernemingen met bepaalde SBI-codes.

Tegelijk met deze nieuwe maatregelen zijn diverse bestaande regelingen opengesteld voor ondernemers en zelfstandigen. Het gaat onder meer om regelingen als borgstelling MKB-kredieten (BMKB-C), verruiming BMKB voor lenen bij banken, mogelijkheid van belastinguitstel en verlaging van winstbelasting enzovoort.

… aangevuld met lokale maatregelen

Op het moment dat het kabinet zich beraadt over steunmaatregelen, beraden zich ook gemeenten op aanvullende maatregelen. Een eerste inventarisatie laat zien hoe breed het spectrum is van lokale maatregelen waartoe besloten is in Breda, Tilburg, Arnhem en Oss:

- De gemeente Breda besloot nog in maart tot uitstel van betalingen voor lokale belastingen, vermindering van de voorlopige aanslag toeristenbelasting, uitstel van betaling voor ophalen bedrijfsafval en huur van sportvelden, betaling van subsidie aan instellingen in acute nood, gratis adviesgesprekken voor zzp'ers en mkb-bedrijven met een business coach[1].
- In Tilburg werd onder meer besloten tot uitstel van huurbelasting voor gemeentelijke gebouwen en het voorlopig niet innen van precariobelasting voor terrassen in de hore-

[1] Omroep Brabant, *Steunpakket voor ondernemers en verenigingen in Breda: gemeentelijke belastingen uitgesteld*, 25 maart 2020.

ca[2]. Uit een inventarisatie van Omroep Brabant blijkt dat in de vroege fase van corona gemeenten in Brabant verschillend omgaan met steun aan ondernemers. “In de ene gemeente krijg je boodschappengeld om je de week door te helpen, in andere gemeenten kun je je nog niet eens aanmelden voor hulp[3].”

- Uit periodiek door de gemeente Oss uitgevoerde enquêtes onder ondernemers blijkt dat in oktober het aantal ondernemers dat zich (grote) zorgen maakt over de impact van corona weer is toegenomen, tot nog grotere hoogte dan het geval was ten tijde van de eerste coronagolf[4]. Wethouder Van Geffen van Oss geeft hierover aan dat “het met Tozo veel ondernemers lukt om door te gaan met hun bedrijf, maar dat sommigen hebben meer of andere hulp nodig. Alleen al praten over hoe je je leven, werk en inkomen anders kunt inrichten, kan helpen[5].”
- In Arnhem heeft Stichting Ondernemersfonds Arnhem (SOFA) in overleg met de gemeente een Noodfonds opgericht, met tot 1 juli 2020 een budget van € 300.000 met (maximale uitkering per ondernemer € 30.000), ter ondersteuning van initiatieven die de economische schade door het coronavirus voor Arnhemse ondernemers beperken[6]. De gemeente Arnhem besloot verder tot uitstel van gemeentelijke belastingen, een soepele behandeling van gesubsidieerde instellingen die door corona niet aan hun verplichtingen konden voldoen, donatie van laptops voor kinderen in kwetsbare gezinnen voor onderwijs op afstand, verruiming van terrasmogelijkheden, loket dat ondernemers helpt met de coronaregels als elementen in een ‘herstelagenda corona-crisis’.

1.2 Welke maatregelen treffen gemeenten en hoe is raad betrokken?

Dilemma

Omdat het coronavirus tot grote en acute (financiële) problemen leidt bij ondernemers, zzp’ers, inwoners en instellingen, is er bij gemeenten de wens getroffenen te steunen. Het acute karakter van de problemen noopt tot snelle besluitvorming. Deze omstandigheden kunnen er toe leiden dat besluiten op andere wijze plaatsvinden dan anders en dat de gemeenteraad minder in positie is gebracht om ‘er iets van te vinden’. De geschetste situatie vormde voor de Rekenkamercommissie Oss en de Rekenkamers van Arnhem, Breda en Tilburg aanleiding tot een onderzoek naar de corona-steunmaatregelen.

De door de B3A-rekenkamers geformuleerde vraagstelling richt zich zowel op inzicht ver-

---

2 Brabants Dagblad, *Tilburg werkt aan mogelijke scenario's over financiële gevolgen coronacrisis*, 4 mei 2020.

3 Omroep Brabant, *Zzp'ers die opdrachten kwijt zijn door coronacrisis snakken naar noodmaatregel van het Rijk*, 25 maart 2020.

4 Brabants Dagblad, *Osse ondernemers maken zich veel meer zorgen om corona dan afgelopen zomer*, 12 oktober 2020.

5 Algemeen Dagblad, *Oss helpt ondernemers in nieuwe pilot met coaching, schuldhulp en bijstand*, 13 oktober 2020.

6 De Gelderlander, *Arnhem lanceert noodfonds van 300.000 euro voor krachtenbundeling ondernemers*, 3 april 2020.

schaffen in welke maatregelen zijn getroffen als op de wijze waarop de besluitvorming over deze maatregelen heeft plaatsgevonden en welke belangen daarbij zijn meegenomen. Een ander belangrijk accent in het onderzoek is de rol van de gemeenteraad bij de besluitvorming over corona-steunmaatregelen en ook welke rol zij hadden kunnen of zelfs hadden moeten spelen en hoe gemeenteraden in voorkomende gevallen 'goed' of 'beter' in positie gebracht kunnen worden.

Vraagstelling voor B3A-onderzoek: centrale vraagstelling en deelvragen	
Centrale vraagstelling	• Welke regionale/lokale corona-steunmaatregelen zijn er tot op heden in de aan het onderzoek deelnemende gemeenten genomen? • Op basis van welke afwegingen en belangen en met onderkenning van welke risico's? • En wat is de informatiepositie en de rol van de gemeenteraden daarbij geweest – ook in relatie tot de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol in het verdere vervolg van de corona-crisis?
Deelvragen	1. Welke landelijke, regionale en lokale corona-steunmaatregelen zijn op welk moment en met welk doel genomen in de deelnemende gemeenten (ambitie is een globaal overzicht)? Welke steunmaatregelen hebben de gemeenten zelf genomen waarbij de raden actief betrokken hadden kunnen worden
	2. Op basis waarvan zijn afwegingen en beslissingen genomen inzake corona-steunmaatregelen in de deelnemende gemeenten? Zijn daarbij risico's onderkend wat betreft de invloed op toekomstige beleidskeuzes en zijn daarvoor passende maatregelen getroffen?
	3. Welke belangen zijn bij genomen of op dat moment te nemen corona-steunmaatregelen door wie afgewogen in de deelnemende gemeenten?
	4. Op welke wijze kwamen de raden in de deelnemende gemeenten in positie voor de uitvoering van hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken ten aanzien van corona-steunmaatregelen?
	5. Op welke wijze kunnen de raden in de deelnemende gemeenten hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken ten aanzien van verder crisisbeleid in de komende periode verstevigen?
	6. Wat kunnen de deelnemende gemeenten van elkaar leren bij het versterken van hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken?

Afbakening van corona-steun-

In samenspraak met de opdrachtgevende rekenkamers en rekenkamercommissie is een pragmatische afbakening gekozen van het begrip 'corona-steunmaatregel'. Als corona

maatregel

steunmaatregelen worden opgevat door de gemeente, alleen of in samenwerking met derden, genomen maatregelen

- ter compensatie van weggevallen of afgenomen inkomsten vanwege corona of gericht op het voorkomen dan wel beperken van inkomstendaling bij
  - inwoners
  - instellingen (al dan niet gesubsidieerd)
  - verenigingen
  - bedrijven en zzp'ers
- en maatregelen die gericht zijn op informatievoorziening over de mate waarin en de wijze waarop corona van invloed is op de inkomsten van genoemde groepen.

In het onderzoek wordt meegenomen dat corona niet alleen van invloed is op inkomsten van inwoners, instellingen, verenigingen, bedrijven en ondernemers omdat mensen ziek worden. Ook is van belang dat mensen zich anders (moeten) gedragen, bijvoorbeeld vanwege het voorschrift om minimaal anderhalve meter afstand te houden, en omdat door overheden maatregelen worden genomen die met name bedrijven, ondernemers, instellingen en verenigingen raken in hun inkomsten.

Corona-steunmaatregelen kunnen de vorm aannemen van directe financiële ondersteuning, maar het kan ook in de vorm van bijvoorbeeld kredietverschaffing, uitstel van betaling van lokale lasten of het faciliteren van bedrijven of instellingen om extra inkomsten te genereren binnen de veranderende context van een 'corona-samenleving'.

Van breed naar gericht verdiepen

In het onderzoek is 'breed' gestart met een inventarisatie van de door de gemeente genomen maatregelen, om vervolgens te focussen en te verdiepen op de specifiek als corona-steunmaatregel op te vatten maatregelen. De scheidslijn tussen beide soortenmaatregelen is niet volledig hard te trekken. bijlage I bevat een uitgebreide beschrijving van de corona-steunmaatregelen.

1.3 Leeswijzer

De opbouw van het voorliggende deelrapport voor Oss is als volgt:

- Hoofdstuk 2: toelichting op de wijze waarop de gemeente heeft gereageerd op de corona-uitbraak, toegespitst op de door de gemeente gehanteerde crisisorganisatie en op de eerste corona-steunmaatregelen in maart 2020.
- Hoofdstuk 3: toelichting op de door de gemeente genomen corona-steunmaatregelen, wat betreft tijdlijn en categorisering van deze maatregelen.
- Hoofdstuk 4: beschouwing van de wijze waarop de gemeenteraad is betrokken bij de besluitvorming over de corona-steunmaatregelen, onder andere blijkend uit ingediende raadsvragen en moties.
- Hoofdstuk 5: toelichting op de belangen en risico's die door de gemeente, met name door het college en de raad, zijn betrokken bij de besluitvorming over corona-

steunmaatregelen, met in paragraaf 5.1 aandacht voor financiële risico's en in paragraaf 5.2 aandacht voor overige aspecten en bij de te maken afwegingen gehanteerde uitgangspunten.
- Bijlage I bevat een nadere toelichting op de door de gemeente Oss genomen corona-steunmaatregelen.

2 Reactie Oss op corona: aanpak en organisatie

2.1 Opzet van een crisisorganisatie

Nederland is op 27 februari 2020 voor het eerst met het coronavirus geconfronteerd. COVID-19, de ziekte die wordt veroorzaakt door het coronavirus, was een maand eerder al aangewezen als een ziekte van de A-categorie uit de Wet publieke gezondheid. Deze wet biedt bij het voorkomen van COVID-19 de ruimte voor gedwongen opname tot isolatie of thuisisolatie, gedwongen onderzoek, gedwongen quarantaine (inclusief medisch toezicht) en verbod van beroepsuitoefening.

Sinds de uitbraak van het virus zijn er in Nederland op verschillende bestuurlijke niveaus maatregelen getroffen om de verspreiding van het virus in te dammen en om voor burgers en bedrijven de gevolgen van de pandemie en van de preventieve maatregelen te verzachten.

Opschaling naar GRIP-4

De crisisaanpak is kort na de uitbraak opgeschaald tot GRIP-4[7]. GRIP staat voor gecoördineerde regionale incidentbestrijdingsprocedure. Opschaling tot GRIP-4 vindt plaats wanneer er behoefte is aan bestuurlijke coördinatie en leiding bij een ramp van meer dan plaatselijke betekenis. In dat geval neemt het bestuur van de Veiligheidsregio de relevante bevoegdheden van de burgemeesters over.

GRIP-3	GRIP-4
• Situatie waarbij er sprake is van (dreigende) maatschappelijke onrust, komen in aanmerking voor GRIP-3. • In deze situaties komt de burgemeester in beeld. • Hij laat zich ondersteunen door een gemeentelijk beleidsteam (GBT) met vertegenwoordigers van de belangrijkste betrokken organisaties.	• Omdat niet elke ramp of crisis zich aan de gemeentegrenzen houdt, is er ook nog een GRIP-4. • Dan gaat het om situaties waarin de ramp of crisis de grenzen van een gemeente overstijgt (of als de betreffende gemeente de situatie niet alleen aankan). • In zo'n situatie, zo is in de wet bepaald, krijgt de voorzitter van de veiligheidsregio de leiding en wordt er een regionaal beleidsteam (RBT) gevormd.

De burgemeester van Oss neemt deel aan het regionaal beleidsteam (RBT) en zij blijft verantwoordelijk voor de Osse situatie. De burgemeester is in zijn of haar gemeente (politiek) verantwoordelijk voor de inzet van alle hulpverleningsdiensten die betrokken zijn bij de

[7] Zie Veiligheidsregio Brabant-Noord, *Noodverordening van de voorzitter van de Veiligheidsregio Brabant-Noord houdende voorschriften ter voorkomen van verdere verspreiding van het coronavirus/COVID-19*, 27 maart 2020.

handhaving van de openbare orde en veiligheid in het kader van de Wet veiligheidsregio's (Wvr).

De maatregelen om de verspreiding van het virus in te dammen zijn veelal genomen op initiatief van het kabinet. In regelmatige persconferenties hebben de premier en de minister van Volksgezondheid maatregelen afgekondigd die zijn opgenomen in modelverordeningen die door de Veiligheidsregio´s zijn omgezet in regionale noodverordeningen. De maatregelen om de gevolgen van de pandemie en de bestrijdingsmaatregelen te verzachten voor burgers en bedrijven zijn genomen door zowel de landelijke overheid als de gemeenten. De Rijksoverheid heeft daartoe zelf economische steunmaatregelen genomen in de vorm van drie noodpakketten. En de Rijksoverheid heeft in overleg met de VNG middelen beschikbaar gesteld voor maatregelen van de gemeenten.

De door de veiligheidsregio te treffen (nood-)verordeningen worden voor kennisgeving toegezonden aan de gemeenteraad. De door de voorzitter van de veiligheidsregio besloten maatregelen, zoals opgenomen in de noodverordening van 27 maart 2020, betreffen onder meer[8].:

- Verboden samenkomsten en evenementen.
- Niet in acht nemen veilige afstand.
- Verboden openstelling inrichtingen.
- Verbod uitoefenen contactberoepen
- Verboden gebieden en locaties.
- Beëindiging voorzieningen openbaar vervoer.
- Verboden openstelling onderwijsinstellingen.
- Verboden openstelling kinderopvang.
- Verboden toegang zorginstellingen en woonvormen voor ouderenzorg.

Lijnorganisatie houdt de lead

Om de crisis te managen heeft de gemeente Oss gebruik gemaakt van de staande (of lijn-) organisatie, met dien verstande dat het Directieteam is aangesloten bij het College van B&W om een goede communicatie en een snelle besluitvorming mogelijk te maken. Dit is ook de verklaring van de constatering dat aan alle coronamaatregelen die de gemeente Oss heeft genomen een collegebesluit ten grondslag heeft gelegen. Het past in de werkwijze van Oss, met een in de loop der jaren ontwikkeld accent op collegiaal bestuur en met transparante besluitvorming.

Werkgroepen ingesteld

Een leerplichtambtenaar, voor wie het werk tijdelijk wegviel, is aangesteld als tijdelijke secretaris van het Directieteam. Het 'Directieteam Plus' was een directieoverleg enkel voor coronacrisis-gerelateerde zaken. Bij de start van de crisis kwam dit team dagelijks bij el-

8 Zie Veiligheidsregio Brabant-Noord, *Noodverordening van de voorzitter van de Veiligheidsregio Brabant-Noord houdende voorschriften ter voorkomen van verdere verspreiding van het coronavirus/COVID-19*, 27 maart 2020 (hoofdstuk 2, artikel 2.1 t/m 2.9).

kaar. Verder zijn er in eerste instantie vier werkgroepen ingesteld, elk gericht op specifieke bij het managen van de coronacrisis relevante opgaven:

- De werkgroep 'continuïteit van dienstverlening', die zich richt op het borgen van kritische processen (belangrijke gemeentelijke taken die kwetsbaar kunnen zijn als bijvoorbeeld een groot deel van het personeel ziek uitvalt).
- De werkgroep 'Oss als werkgever', om te kijken naar de praktische doorvertaling van de crisis voor de gemeentelijke organisatie (o.a. noodzakelijke aanpassingen in personeelsinzet en bedrijfsvoering, bijvoorbeeld IT voor thuiswerken).
- De werkgroep 'verbinding samenleving', haalt op wat er gebeurt en leeft in de samenleving in Oss.
- De werkgroep 'zorg en welzijn', gericht op het monitoren en waar nodig ondersteunen van het hele veld van zorg en welzijn.

Daar zijn gedurende de crisis de volgende werkgroepen aan toegevoegd:

- De werkgroep 'economie', ook wel aangeduid als het Corona Team Economie, dat de communicatie met ondernemers coördineerde.
- Het team 'maatschappelijke instellingen', met name gericht op sport en cultuur en de impact van de crisis op deze instellingen en te nemen acties.

In het begin van de coronacrisis was het communiceren en uitvoeren van de besluiten van de Veiligheidsregio het belangrijkste punt van aandacht. Kort daarna is vervolgens het denken begonnen over de te nemen steunmaatregelen, onder meer blijkend uit de ideeën hierover in de raadsbrief van 18 maart 2020.

Coronateam Economie

In een Raadsbrief d.d. 18 maart 2020 laat het college weten dat een coronateam economie (CTE) ingesteld met de volgende taken[9]:

- Inventariseren van gevolgen coronavirus voor ondernemers.
- Inzichtelijk maken van steunmaatregelen voor ondernemers.
- Bundelen en doorzetten van inkomende informatie en ondernemersvragen binnen en buiten de gemeentelijke organisatie.
- Verkenning aanvullende gemeentelijke steunmaatregelen van de gemeente.
- Lobby en eventueel aanpassen economisch beleid.
- Afstemmen met medeoverheden en andere instanties.

Werken vanuit duidelijke uitgangspunten

In een vroeg stadium van de coronacrisis hebben het Directieteam en het college zich gebogen over de vraag wat bij de te nemen steunmaatregelen het uitgangspunt zou moeten zijn. Er zijn toen zes criteria geformuleerd die gedurende de hele corona-periode als uitgangspunt hebben gegolden bij het nemen van maatregelen:

[9] Gemeente Oss, raadsinformatiebrief met onderwerp '*Coronavirus en gevolgen voor onze ondernemers*', 18 maart 2020.

1. We geven inkomenssteun aan mensen die dat nodig hebben, geen omzetsteun aan bedrijven of sectoren.
2. Helpen verdienen is beter dan helpen besparen.
3. Op naar werk.
4. We investeren in samenleven.
5. We investeren in zorgcontinuïteit.
6. We zijn en blijven een gezonde organisatie.

Deze uitgangspunten zijn later vastgelegd in de met de raad besproken opinienota COVID-19 (zie hierna in hoofdstuk 3), die besproken is met de raad in juni 2020. Door gesprekspartners, zowel bestuurlijk als ambtelijk, is aangegeven dat het werken vanuit duidelijke uitgangspunten 'rust heeft gebracht'. Het was duidelijk waarom de gemeente bepaalde initiatieven wel zou kunnen en willen steunen en andere initiatieven of vragen zou moeten afwijzen. Het voorkwam dat bij elke afzonderlijke vraag om ondersteuning van de gemeente door de gemeente 'vanaf nul' moest worden nagedacht over de te hanteren uitgangspunten en beoordelingscriteria.

Verzoeken om steun of hulp of ruimte kwamen niet alleen van buiten de gemeentelijke organisatie, maar ook van binnen. Een voorbeeld is dat de medewerker die de gemeentelijke leningen aan maatschappelijke organisaties beheert, is gekomen met het voorstel om rente en aflossing een jaar door te schuiven.

2.2 De eerste corona (steun-)maatregelen

Op 18 maart 2020 heeft de gemeente Oss een mailing gestuurd aan alle Osse ondernemers met als doel:

- Ondernemers te verwijzen naar de beschikbare bronnen met informatie over ondersteuningsmaatregelen;
- Ondernemers te informeren over een centraal loket waar ze knelpunten en hulpvragen kunnen doorgeven.

De maatregelen die Oss in deze fase neemt, zijn vooral faciliterend van aard en/of gericht op het versterken van de liquiditeitspositie van bedrijven en instellingen.

Raads informatiebrief 18 maart

Op 18 maart wordt een raadsinformatiebrief 'Coronavirus en gevolgen voor onze ondernemers' aangeboden aan de raad. De wethouder Economie geeft aan dat er een mailing is uitgegaan per deze datum aan alle Osse ondernemersverenigingen, met twee doelen:

- Het doorsturen van ondernemers naar websites met de meest actuele informatie over ondersteuningsmaatregelen.
- Het bieden van een centraal loket via ondernemerszaken@oss.nl.

Aangegeven wordt dat er een eerste inventarisatie van door ondernemers ervaren problemen heeft plaatsgevonden in de voorgaande week. Hieruit blijkt dat veel ondernemers al geraakt worden door de coronacrisis. Met name gaat het om:

- Liquiditeitsproblemen (kosten lopen door en inkomsten zijn soms fors minder).
- Problemen met afzet en/of aanvoer van grondstoffen.
- Een lagere bezettingsgraad, onder meer voor restaurants, hotels en andere recreatieve bedrijven (vanwege de nationale lockdown zijn deze vanaf 15 maart helemaal gesloten).

In de raadsinformatiebrief wordt een overzicht gegeven van wat reeds in gang is gezet om de door bedrijven en ondernemers ervaren problemen te monitoren en welke maatregelen genomen of in gang gezet zijn om de gevolgen te beperken. Er wordt onder meer verwezen naar de campagne 'Ik koop lokaal, bij een winkelier van hier'. Het centrummanagement van Oss is verder actief bij het stimuleren van thuisbezorg-activiteiten door horeca-ondernemers die geen bezoekers meer mogen ontvangen. Verder is aangegeven dat er een concreet aanbod is van Talentencampus Oss om te bemiddelen tussen bedrijven die, mede vanwege corona, een tijdelijk overschot hebben aan medewerkers en bedrijven die nog op zoek zijn naar medewerkers.

Besluiten B&W-overleg 24 maart

De eerste maatregel van financiële aard is een parafenbesluit van 19 maart 2020 over betaaltermijnen facturen[10]. Het bestuur van de Belastingsamenwerking Oost-Brabant (die namens onder andere de gemeente Oss de inning verzorgt van de gemeentelijke belastingen en heffingen) heeft in overleg met de gemeente Oss maatregelen aangekondigd om inwoners en bedrijven financieel te ontlasten tijdens de coronacrisis. Het besluit is om voor alle openstaande bedragen uitstel van betaling te geven tot 31 mei en om gedurende twee maanden geen nieuwe aanslagbiljetten, aanmaningen en dwangbevelen uit te sturen.

Andere maatregelen waartoe het college van B&W tegelijkertijd besluit zijn:

- Bekrachtiging Corona-parafenbesluit 19 maart over betaaltermijnen van facturen
  - Voor alle facturen die op dat moment door de gemeente Oss al verzonden zijn aan bedrijven, inwoners, verenigingen, instellingen en maatschappelijke organisaties geldt een uitstel van betaling tot 31 mei 2020.
  - Voor nieuwe facturen die de komende tijd verzonden worden, geldt een betalingstermijn van 90 dagen.
  - Daarnaast zal de gemeente Oss er alles aan doen om facturen die zij van bedrijven ontvangt zo snel mogelijk te betalen.
- Bekrachtiging parafenbesluit 'Gratis parkeren en tijdelijk stoppen fiscale handhaving en handhaving fietsverbod voetgangersgebied Oss'

[10] Zie Gemeente Oss, *Besluitenlijst vergadering van burgemeester en wethouders*, 24 maart 2020.

  - Opgemerkt wordt dat vanwege het corona-virus er een sterke terugloop is van het aantal mensen dat de binnenstad bezoekt. Mensen zijn bovendien bang om parkeerautomaten aan te raken vanwege verspreiding van het virus via de beeldschermen. Het college wil daarom de ondernemers in de binnenstad een steuntje in de rug geven.
  - Besloten wordt om het parafenbesluit van 19 maart 2020 over het tijdelijk stoppen met de fiscale handhaving en handhaving van het fietsverbod in het voetgangersgebied in Oss te bekrachtigen.
- Corona-rondvraagbesluit over de weekmarkten in Oss. Met name wordt besloten dat deze wel doorgang kunnen blijven vinden, maar dan in de vorm van versmarkten. Besloten wordt dat er geen non-foodkramen zijn toegestaan en dat kramen waar ter plekke eten wordt genuttigd ook niet zijn toegestaan. Verder wordt geadviseerd om contactloos te betalen. Onder deze voorwaarden acht de gemeente het verantwoord om de markten, in aangepaste vorm dus, door te laten gaan zodat in ieder geval een deel van de marktkooplieden hun activiteiten kunnen voortzetten.
- Corona-rondvraagbesluit over de bevoorrading van supermarkten. Besloten wordt om de bevoorradingstijden van supermarkten uit te breiden tot tussen 5 en 23 uur. Door deze maatregel zijn supermarkten beter in staat om voor de doelgroep van oudere inwoners een rustig winkeluur te organiseren.

In het B&W-overleg van 24 maart wordt ook besloten om enkele binnensportaccommodaties open te stellen voor de opvang van kinderen van een ouder met een vitaal beroep. Dit besluit valt buiten de primaire focus van het voorliggende onderzoek, dat zoals is aangegeven in paragraaf 1.2 is gericht op corona-steunmaatregelen.

Het tijdelijk stoppen van fiscale handhaving, oftewel het toestaan van gratis parkeren, per 24 maart 2020 heeft betrekking op:
- Open staan van slagbomen op het parkeerterrein Jurgensplein. Daarmee kunnen gebruikers het terrein gewoon gebruiken zonder te betalen.
- Het openlucht parkeerdek Oostwal-Oost is open. Het overdekte deel is dicht.
- Parkeergarage Bergoss gaat dicht. Er kunnen nog wel auto's uit.
- Parkeergarage Bergoss gaat vanaf zaterdag helemaal dicht voor bezoekers. Alleen abonnementhouders mogen er dan nog in. Abonnementhouders hebben altijd toegang op basis van hun abonnement. Die moeten wel betalen als ze langer blijven.
- Vergunninghouders zijn in principe niet meer gebonden aan hun zone. De gemeente maaktwel een uitzondering voor het Bergkwartier, de Goudmijnstraat en Ravenstein. Dit zijn geen gebieden met betaald parkeren, daar is alleen het zogenoemde 'vergunningparkeren'. Deze terreinen vallen buiten dus buiten de regeling.

3 Overzicht van genomen corona-steunmaatregelen

3.1 Tijdlijn: van crisis naar 'herpakken' naar uitwerken van een herstelagenda

Na 19 maart worden in Oss nog een aantal besluiten genomen die wel financiële consequenties hebben voor de gemeente. Het gaat dan bijvoorbeeld om het tijdelijk stoppen van de fiscale handhaving in het centrum (waardoor gratis kon worden geparkeerd), doorbetalen van aanbieders WMO-zorg en het doorbetalen van subsidies voor evenementen die niet kunnen plaatsvinden.

Ten behoeve van het raadsdebat op 4 juni heeft het college een 'Opinienota voor COVID-19 debat' opgesteld. Deze nota is tot stand gekomen op basis van de benadering die het gemeentelijk apparaat normaal hanteert bij het opstellen van de kaderbrief. In de nota worden alle beleidsterreinen langsgelopen en worden de gevolgen van de coronacrisis geïnventariseerd. Per beleidsterrein worden de gevolgen van de crisis in kaart gebracht en worden beleidsopties geschetst, op basis van een aantal algemene beleidsuitgangspunten. In de nota benoemt het college zeven fundamentele uitgangspunten bij het bepalen hoe om te gaan met alle vragen en dilemma's als gevolg van corona:

1. Algemeen belang voorop;
2. Richtlijnen en uitgangspunten als houvast;
3. Kwetsbaren beschermen en ondersteunen;
4. Profielversterkend steunen;
5. De samenleving heeft voorrang;
6. Stabiele partner;
7. Mentaal leiderschap.

Bij het maken van keuzen om al dan niet ondersteuning te bieden zijn voor het college de volgende criteria onderscheidend:

1. We geven inkomensondersteuning aan mensen die dat nodig hebben, geen omzetsteun aan bedrijven of sectoren;
2. Helpen verdienen is beter dan helpen besparen;
3. Op naar werk;
4. We investeren in samenleven.
5. We investeren in zorgcontinuïteit;
6. We zijn en blijven een financieel gezonde organisatie.

De gemeente Oss heeft deze criteria vanaf het moment van formuleren en vastleggen in de opinienota COVID-19 tot heden gehandhaafd.

BEA

Debat over opinienota COVID-19

De Opinienota voor COVID-19 is in een debat besproken. In die bespreking heeft de raad feitelijk zijn zegen gegeven aan het gevoerde beleid. Er was debat, en er leefde de vraag of de gemeente wel genoeg had gedaan, waarbij de elke partij eigen prioriteiten stelde (kwetsbare bevolkingsgroepen, de cultuursector, het verenigingsleven, de zelfstandigen). Maar er was geen discussie over de vraag of het college in de eerste weken van de crisis de goede dingen had gedaan.

Raadsbreed leefde de overtuiging dat de gemeente zich zou moeten inzetten voor kwetsbare inwoners en ook voor (met name mkb) bedrijven en cultuur en sport, zo bleek uit onder meer de raadsvergadering van 4 juni 2020. Deze gevoelens spreken ook uit de moties die zijn ingediend en aangenomen toen de raad weer het normale vergaderpatroon oppakte. Een motie om in coronatijd niet te bezuinigen en in plaats daarvan in te teren op de algemene reserve is unaniem aangenomen.

Opstellen COVID-19 nota

Na 4 juni is de normale gang van zaken opgepakt. Het college heeft toen de COVID-19 nota gepresenteerd.

Die systematische aanpak is ook terug te vinden in de organisatorische benadering van de crisis. Er is in Oss een ondersteunende structuur opgezet om de crisis te managen. Daarbij is veel aandacht besteed aan het goed informeren van burgers en gemeenteraad. Met enige regelmaat zijn nieuwsbrieven gepubliceerd met corona-gerelateerd nieuws uit alle gemeentelijke organisatieonderdelen. Op de dag van de ondernemer hebben de burgemeester en een wethouder samen een filmpje opgenomen om de ondernemers een hart onder de riem te steken.

De gemeenteraad kwam sindsdien ook weer fysiek bijeen, waarbij aangetekend dat inmiddels vanwege de tweede lockdown van oktober 2020 tot heden weer is gekozen voor online-vergaderingen. De gemeenteraadsleden van Oss hebben in principe een uitgesproken voorkeur voor fysiek vergaderen.

Per saldo heeft de periode van ‘echt’ crisismanagement in Oss heel kort geduurd. In die periode is gedaan wat gedaan moest worden. Ook in deze periode van crisismanagement heeft de gemeente oog proberen te houden voor alle relevante invalshoeken, waarbij deze uiteindelijk zijn vastgelegd in de COVID-19 nota.

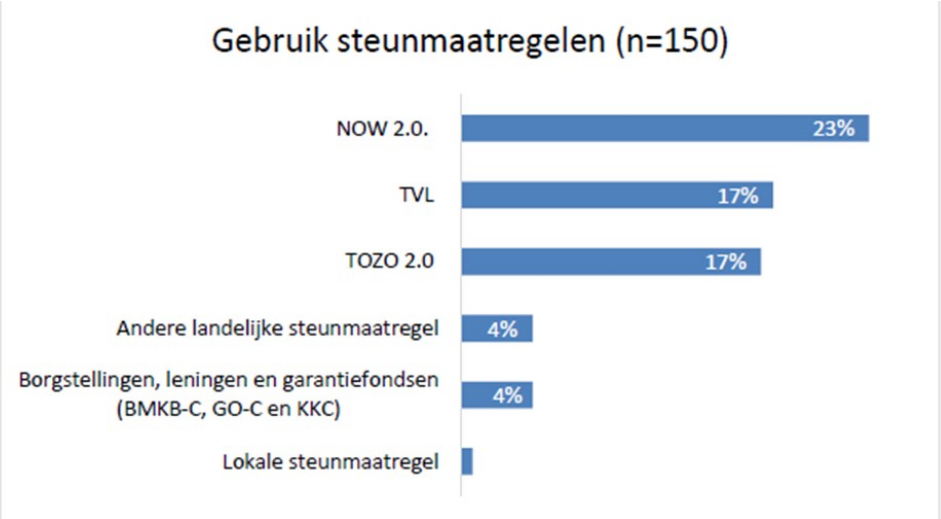
Over het algemeen is de raad tevreden over de manier waarop burgemeester en wethouders gedurende de crisis zijn opgetreden. Dat blijkt ook uit de moties die zijn ingediend. Dat zijn vooral moties waarbij met het college wordt meegedacht over de optimale invulling van het maatregelenpakket van de gemeente. Daarbij speelt vooral dat de raad, via het fractievoorzittersoverleg en via de nieuwsbrieven steeds geïnformeerd is.

Periodieke enquête onder ondernemers

De gemeente Oss heeft geïnvesteerd in de informatievoorziening aan de raad en aan inwoners en ondernemers in de gemeente. Dit heeft onder meer vorm gekregen door middel van periodiek uitgevoerde ondernemersenquêtes[11]. In mei, juni en september 2020 heeft de gemeente een enquête laten uitvoeren onder ondernemers in de gemeente, waarbij gevraagd wordt op de volgende thema's:

- Zorgen die leven bij ondernemers over de coronacrisis en de gevolgen daarvan.
- Verwachte financiële problemen voor het bedrijfsleven.
- Aanvragen steunmaatregelen.
- Invloed van Covid-19 op bedrijf en bedrijfsvoering.
- Naleving van de RIVM-richtlijnen.

Het beeld op basis van de derde meting is dat circa 45 procent van de ondernemers die deel hebben genomen aan de enquête gebruik maken van één of meer steunregelingen. Daarbij wordt het meest gebruik gemaakt van de landelijk getroffen steunmaatregelen, zoals met name NOW, Tegemoetkoming vaste lasten (TVL) en de TOZO-regeling:

Slechts één ondernemer geeft aan gebruik te maken van lokale steunmaatregelen. Dit beeld sluit aan bij het gegeven dat de gemeente Oss er voor heeft gekozen om niet het accent te leggen op financiële steunmaatregelen voor ondernemers.

3.2 Aantal corona-steunmaatregelen met uitsplitsing naar categorie

De gemeente Oss heeft in de loop van 2020 in ieder geval 36 besluiten genomen die te kenmerken zijn als steunmaatregelen in verband met de coronacrisis. Daarvan betreffen

[11] Zie bijvoorbeeld Gemeente Oss, *Ondernemersenquête Corona-3, derde meting: resultaten van peiling 28 september t/m 5 oktober 2020*, oktober 2020.

31 collegebesluiten en de overige 5 maatregelen zijn door de raad goedgekeurd via een raadsbesluit.

Bij de steun- en compensatiemaatregelen kan onderscheid worden gemaakt in:
- Faciliteiten (ruimte maken voor economische activiteiten en voor de burgers van de stad in een 1,5 m-samenleving).
- Liquiditeitssteun (leningen, uitstel van betaling voor afnemers, versnelde betaling voor leveranciers etc.).
- Financiële steun (giften, kwijtschelding e.d.).

Daarnaast kan onderscheid worden gemaakt naar de doelgroep waarop de maatregel is gericht:
- Generiek: steun voor ondernemers ongeacht de sector waarin ze werken;
- Sector: steun voor ondernemers in specifieke sectoren;
- Afnemers/leveranciers: steun voor afnemers en/of leveranciers van de gemeente;
- Burgers: steun voor inwoners of instellingen zonder winstoogmerk die burgers ondersteunen.

In navolgende tabel zijn de steunmaatregelen van de gemeente Oss weergegeven op chronologische volgorde. Als datum is genomen de datum van het collegebesluit. Als een dergelijk besluit er niet is, is de datum genomen van de raadsinformatiebrief waarin de maatregel voor de eerste keer is genoemd.

Besluit

B Burgemeestersbesluit
C Collegebesluit
RB Raadsbesluit

Steuncategorieën

F Faciliterende maatregel
L Liquiditeitsondersteuning
G Financiële maatregel
O Overige hulp

Doelgroepcategorieën

G Generiek
S Sector
L/A Leveranciers/afnemers
B Burgers

Nr.	Datum 2020	Corona-steunmaatregel van de gemeente Oss	Bron	Steun	Doel groep
1.	18-3	Instellen van een Corona Team Economie	RB	F	G
2.	18-3	Uitstel van betaling gemeentelijke belastingen (in principe besluit van regionaal samenwerkings-verband BSOBN maar bekrachtigd door college)	RB	L	G
3.	24-3	Bekrachtiging Corona parafenbesluit tijdelijk stoppen fiscale handhaving (i.c. invoeren van gratis parkeren)	C	G	G
	24-3	Bekrachtiging Corona parafenbesluit handhaving fietsverbod voetgangersgebied Oss	C	F	G
4.	24-3	Corona Rondvraagbesluit - Bevoorradingstijden supermarkten	C	F	S
5.	24-3	Invordering dwangsommen in corona-tijd	C	L	G
6.	24-3	Voor alle facturen die door de gemeente Oss al verzonden zijn aan bedrijven, inwoners, verenigingen, instellingen en maatschappelijke organisaties geldt een uitstel van betaling tot 31 mei 2020. Voor nieuwe facturen die de komende tijd verzonden worden, geldt een betalingstermijn van 90 dagen	C	L	G
7.	24-3	De weekmarkten in Oss tot nader order (vooralsnog tot 1 juni 2020) omzetten naar versmarkten	C	F	S
8.	26-3	De gemeente doet er alles aan om leveranciers zo snel mogelijk te betalen, in ieder geval binnen 15 dagen	C	L	L/A
9.	27-3	Opvang van kwetsbare kinderen en jongeren	RB		B
10.	31-3	Corona- maatregelen doorbetaling Wmo dienst-verlening voor Zorg in Natura(ZIN) en Persoons-gebonden Budget (Pgb) Wmo en Jeugd	C	G	S
11.	31-3	Bekrachtiging Corona parafenbesluit De Voed-selbank Oss	C	F	I
12.	31-3	Tijdelijke opvang COVID-19 patiënten Verdistraat 89	C	?	B
13.	1-4	Subsidies evenementen blijven staan	RB	G	S
14.	17-4	Ondersteuning maatschappelijke organisaties	RB	L-F	S
15.	21-4	Bekrachtiging Parafenbesluit - Coronamaatrege-len- Bedrijfsafval: invoeren betalen per lediging	C	G	G
16.	21-4	Rondvraagbesluit -coronamaatregelen- Verzoek	C	F	I

		drive-thru Loomansalades			
17.	21-4	Rondvraagbesluit Corona maatregelen - Drive-in mr. Long	C	F	I
18.	12-5	Betalen 4e kwartaal kringloopbedrijf in mei 2020	C	L	I
19.	12-5	Uitstel rente en aflossing voor maatschappelijke organisaties	C	L	G
20.	12-5	Verlenging betalingstermijn voor rekeningen van de gemeente Oss	C	L	G
21.	19-5	Bekrachtiging Corona parafenbesluit Precariobelasting: geen heffing gedurende de coronamaatregelen	C	G	S
22.	19-5	Verruiming terrassen 1,5 m afstand	C	F	S
23.	mei	Opinienota COVID-19 gepubliceerd			
24.	2-6	Tijdelijke verruiming van gebruiksperiode van de bestaande kermisstandplaatsen voor seizoenverkoop gedurende de periode juni t/m augustus 2020 en indien nodig met maatwerk extra tijdelijke seizoenstandplaatsen benoemen.	C	F	S
25.	14-7	Verstrekking geldlening Stichting Cultureel Centrum De Hoeve te Lith (€ 15.000 o.b.v. 15-jarige lineaire aflossing) voor oplossing liquiditeitsproblemen als gevolg van omzetdaling door corona en coronamaatregelen.	C	L	S
26.	18-8	Besluit instemming met lokale uitvoering van landelijke compensatieregeling eigen bijdrage kinderopvang. Ouders die geen gebruik konden maken van de gesubsidieerde peuteropvang en VVE in de periode dat die gesloten was door Corona (16 maart tot en met 7 juni), krijgen de eigen bijdrage terug die zij over deze periode hebben betaald. Zij ontvangen de compensatie via de eigen kinderopvangorganisatie.	C	G/F	S
27.	8-9	Kwijtschelden huurkosten amateurorganisaties sport en cultuur en mogelijkheid van kortlopend krediet bij liquiditeitsproblemen	C	G	S
28.	15-9	Bekrachtiging rondvraagbesluit verruiming gebruiksperiode voor seizoenstandplaatsen als tijdelijke coronamaatregel	C	F	S
29.	15-9	Financiering leerlingenvervoer tijdens Coronacrisis 16 maart tot 1 juni 2020	C	G	S
30.	22-9	Verlenging verruiming terrassen i.v.m. COVID-19	C	F	S

		maatregelen			
31.	13-10	Reserveren Tozo-uitvoeringsmiddelen voor gevolgen COVID-19 op bijstandspopulatie	C	O	B
32.	27-10	Corona-maatregel Opstarten invorderingen	C	O	G
33.	27-10	Rondvraagbesluit COVID-19 maatregel Tijdelijke verkoop aan particulieren bij food-groothandel gedogen	C	F	S
34.	27-10	Precariobelasting voor terrassen en uitstallingen voor het gehele jaar 2020 niet te innen	C	G	G
35.	3-11	Opstellen subsidiekader voor subsidieverstrekking vrijwilligersorganisaties 2021. Voor 2021 aangevraagde subsidies door vrijwilligersorganisaties boven € 5.000 niet direct vaststellen maar eerst te verlenen en op basis van een afrekening vast te stellen.	C	F/G	S
36.	15-12	Compensatieregeling voor wijk- en dorpshuizen als gevolg van COVID-19, gericht op compensatie van exploitatietekorten van wijk- en dorpshuizen voor de periode van 16 maart tot 31 december 2020 en deze zoveel mogelijk te dekken uit te ontvangen en nog aan te vragen compensatiegelden van het Rijk voor de geleden schade door COVID-19 op het gebied van wijk- en dorpshuizen.	C	F	S

4 Informatiepositie en rol van de gemeenteraad

4.1 Betrokkenheid van de raad op sleutelmomenten en breder

Geen politiek onderwerp

Tussen de gemeenteraadsfracties is direct bij aanvang van de coronacrisis de afspraak gemaakt dat over dit onderwerp geen politiek bedreven zou worden. Er was een breed gevoel van urgentie en de indruk heerste dat het een onderwerp was met weinig politieke tegenstellingen.

Van fysiek naar digitaal overleg

In de eerste weken waren fysieke raadsvergaderingen in verband met de RIVM-richtlijnen moeilijk te organiseren. Het college van B&W heeft toen een wekelijks overleg met de fractievoorzitters opgezet waar de eerste tijd alle spoedeisende zaken werden afgekaart. De raad is achteraf nooit teruggekomen op besluiten die in de eerste weken zijn genomen (zoals het gedurende enige tijd niet heffen van precariobelasting). In het algemeen was de mening dat het college de raad steeds goed had geïnformeerd en dat het college de juiste besluiten had genomen.

Intussen bemoeilijkt de coronacrisis het functioneren van de gemeentelijke democratie. Op 5 maart is nog een reguliere vergadering gehouden van de gemeenteraad. Daarna stonden de geldende regels het functioneren van de gemeenteraad in de weg. Fysieke vergaderingen waren een vereiste voor het nemen van rechtsgeldige besluiten, maar fysieke vergaderingen waren onmogelijk binnen de noodverordeningen van de Veiligheidsregio. Dit probleem is opgelost met de spoedwet digitale besluitvorming die op 7 april door de Eerste Kamer is aangenomen.

De gemeenteraad die voor 9 april was gepland, heeft digitaal plaatsgevonden op 16 april. Behalve bij de opening van de vergadering is het onderwerp “corona” in deze vergadering niet aan de orde gekomen.

Debat over ‘Opinienota’

Op 4 juni heeft er een raadsdebat plaatsgevonden aan de hand van een door het college van B&W opgestelde ‘Opinienota voor COVID-19 debat’. Zoals hiervoor in hoofdstuk 3 toegelicht, is er discussie gevoerd door de raad over onder meer de uitgangspunten van het Corona-(steun)beleid en de te hanteren criteria bij het door het college van B&W te maken keuzes bij al dan niet te bieden ondersteuning aan inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen.

4.2 Beeld van raadsleden over hun rol en betrokkenheid

Op 11 februari 2021 is een informele sessie gehouden met raadsleden over de wijze waarop zij gedurende de afgelopen maanden geïnformeerd zijn over en betrokken bij besluitvorming en of zij, onder meer door een adequate informatievoorziening, voldoende in

positie gebracht zijn om hun kaderstellende en controlerende rol goed te vervullen. Navolgend beeld van hoe raadsleden aankijken tegen hun betrokkenheid bij de besluitvorming over corona-steunmaatregelen is mede op deze sessie gebaseerd en op in een eerder stadium van het onderzoek aan alle raadsfracties voorgelegde vragen hierover.

Deze via e-mail voorgelegde vragen luidden als volgt:

a. Heeft u als raadslid of als raadsfractie sinds 1 maart 2020 zelf initiatieven genomen voor één of meer corona-steunmaatregelen, zo ja welke en waren deze initiatieven succesvol?
b. Bent u sinds 1 maart 2020 benaderd door instellingen, bedrijven, zzp'ers of inwoners om bepaalde corona-steunmaatregelen?
c. Kunt u aangeven waar u, terugkijkend, tevreden over bent wat betreft de inhoudelijke invulling van het pakket corona-steunmaatregelen in uw gemeente en wat betreft uw betrokkenheid bij de besluitvorming daarover? En waar bent u minder tevreden over?

Navolgend een **bloemlezing** van de ontvangen respons, met als eerste een beeld van de mate waarin fracties zelf initiatieven hebben ondernomen:

Heeft u als raadslid of als raadsfractie sinds 1 maart 2020 zelf initiatieven genomen voor één of meer corona-steunmaatregelen, zo ja welke en waren deze initiatieven succesvol?
• Onze fractie heeft op 11 oktober 2020 artikel 41-vragen gesteld over communicatie van coronarichtlijnen en de daarin volgens de fractie aanwezige onduidelijkheden. • Wij zijn regelmatig benaderd door bezorgde inwoners. In het begin van de crises ging dit om maaltijden die door Brabant Zorg niet meer bezorgd werden. De restaurants in verzorgingshuizen waren niet meer toegankelijk voor derden (denk aan ouderen in aanleunwoningen). Wij hebben hierover contact gehad met de desbetreffende wethouder. We hebben aangegeven dat er veel onduidelijkheid is voor betrokkenen en dat zij niet weten waar ze moeten zijn voor vragen en ondersteuning. Op ons verzoek is er een folder met informatie verspreid in de wijken en bij de senioren woningen waarin vermeld stond hoe op een andere manier betrokkenen maaltijden kunnen bestellen en of aanvragen. • Ook is er regelmatig contact geweest met de zorginstellingen om signalen door te geven vanuit betrokkenen. Helaas vonden wij de betrokkenheid van de zorgorganisatie minder. • Veel betrokkenen vinden dat ze slecht geïnformeerd worden en zeker niet betrokken bij de besluitvorming. • In september hebben we regelmatig contact gehad met de cliëntencommissie van de verzorgingshuizen. • De verstrekking van maaltijden voor senioren die niet direct in de zorg zitten blijft een lastig probleem. • Daarnaast zijn we benaderd door vrijwilligers over het informeren van vrijwilligers in

verzorgingshuizen over corona besmettingen en voorzorgsmaatregelen. • Vrijwilligers voelen zich niet gehoord en niet gesteund door de organisatie. • We hebben dit doorgegeven aan de wethouder en aan de cliëntenraad. • Een fractie geeft aan zelf geen initiatieven genomen. De lokale maatregelen die zijn genomen, worden geïnitieerd door het college. Wij hebben daarin onze controlerende rol gepakt als fractie. Wel hebben wij contact gehad met onze landelijke fractie, bijvoorbeeld over de SBI-code discussie (welke sectoren wel en welke niet onder bepaalde corona-steunmaatregelen vallen)

Fracties geven ook diverse voorbeelden van maatschappelijke instellingen, ondernemingen en inwoners die contact zochten vanwege corona:

Bent u sinds 1 maart 2020 benaderd door instellingen, bedrijven, zzp'ers of inwoners om bepaalde corona-steunmaatregelen?
• Ja zoals hierboven beschreven met name om de maaltijdverzorging voor senioren. We hebben als Raad gezamenlijk mondkapjes ingekocht (1500) en die hebben we bij de voedselbank en huis van de wijk bezorgd. • Daar hebben we begrepen dat er een goede ondersteuning is van de gemeente. • Er zijn op veel plekken mondkapjes beschikbaar , o.a. sociale wijkteams, buurthuizen, huisartsen. • Met name bij huisartsen zijn mantelzorgpakketten beschikbaar. • Ja, wij hebben deze mensen doorgestuurd naar de gemeente.

Tot slot is er een eerste beeld van de tevredenheid over de inhoudelijke vulling van het pakket en de betrokkenheid bij de besluitvorming over maatregelen:

Kunt u aangeven waar u, terugkijkend, tevreden over bent wat betreft de inhoudelijke invulling van het pakket corona-steunmaatregelen in uw gemeente en wat betreft uw betrokkenheid bij de besluitvorming daarover? En waar bent u minder tevreden over?
• Wij denken dat er zeker snel gehandeld is met verstrekking van beschermingsmiddelen. • We vinden dat de communicatie niet helder en duidelijk is. • Er is nog steeds een grote groep inwoners die niet digitaal vaardig zijn. Daardoor zijn zij niet op de hoogte van nieuwe afspraken en maatregelen (zie art 41 vragen). • Er zijn diverse maatregelen genomen om ondernemers te ontzien of mogelijkheden te bieden om zo goed als kan in bedrijf te blijven. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de horeca in het Osse centrum of tijdelijke lastenverlichting voor ondernemers. Daar zijn wij inhoudelijk erg tevreden over. • Wij vonden het in het begin lastig om onze controlerende rol te pakken als fractie. Het college heeft in de beginperiode van de coronacrisis veel werk moeten verzetten waarbij we volledig geen inzicht konden krijgen wat er precies gaande was. In deze periode

hadden wij een zeker gevoel van machteloosheid. Hierop hebben wij de voorzitter en vicevoorzitter gesproken over dit gevoel. Dit is later weggenomen doordat er in praktische zin overleg was met de fractievoorzitters en dat we als fractie weer echt in gesprek konden met andere fracties en het college.

Beperkt aantal moties

De gemeenteraad in Oss heeft diverse moties ingediend op het terrein van corona en coronasteunmaatregelen. Diverse daarvan zijn ook aangenomen. Het betreft onder meer de volgende moties:

Aangenomen moties op het terrein van corona en corona-steunmaatregelen	
Datum	Toelichting inhoudelijke strekking
28 mei 2020, motie Heuvel	▪ In beeld brengen belangen horeca- en marktondernemers; ▪ Compromisvoorstel doen aan horeca- en marktondernemers; ▪ Als geen compromis wordt gesloten, raad in positie brengen om een besluit te nemen.
4 juni 2020, 'Juist niet bezuinigen in coronatijd'	• Corona aanwijzen als risico waarvoor de algemene reserve kan worden aangewend. • In kaart brengen financiële gevolgen voor maatschappelijke/culturele instellingen en (sport)verenigingen. • Aangeven waar extra ondersteuning wenselijke cq noodzakelijk is. ▪ Onttrekken daarvoor benodigde middelen aan de algemene reserve. • Daarna reserve weer op orde brengen conform de afgesproken norm.
4 juni 2020, 'lobby coronalasten buiten de begroting'	• Lobby te voeren voor toestemming om de coronalasten als incidenteel nadeel te beschouwen en buiten de systematiek van de gesloten huishouding van de jaarlijkse begroting te houden; • Lobby te voeren voor een financieringsmodel gedekt door bijvoorbeeld: ➢ Rijksbijdragen die naderhand niet via trap-op-trap-af leiden tot korting. ➢ Inzet van eigen reserves. ➢ Geldleningen tegen lage rente en trage aflossing.
4 juni 2020, 'scenario's steunpakket Oss'	• Zo goed mogelijk in kaart brengen van de incidentele en structurele gevolgen van de coronacrisis

	voor de gemeente Oss, van de omvang van de problematiek voor ondernemers, maatschappelijke en culturele instellingen en inwoners en van de mogelijkheden die de gemeente heeft om steunpakketten te bieden. • In kaart brengen welke financieringsmogelijkheden de gemeente voor deze steunpakketten heeft.
12 november 2020, 'Eenmalige COVID-19 gratificatie BOA's gemeente Oss	• Om waardering uit te spreken voor de inzet van de BOA's, die "in de frontlinie hebben gestaan", wordt het college verzocht voor het einde van 2020 een eenmalige bonus van € 300 netto uit te keren voor BOA's van de gemeente Oss.
17 december 2020, 'mondkapjes voor minima'	• Stoffen mondkapjes beschikbaar testellen voor en te verstrekken aan minima

Er zijn ook voorbeelden van moties die niet zijn aangenomen. Bijvoorbeeld een motie van 4 juni 2020 gericht op het oprichten van een coronasteunpunt.

Er zijn door de verschillende fracties in de gemeenteraad ook uiteenlopende vragen gesteld aan het college over de impact van de coronacrisis, hoe deze kan worden beïnvloed en wat de gemeente Oss doet om de gevolgen van de crisis zo goed mogelijk op te vangen. Onder meer de volgende vragen zijn gesteld:

Door raadsfracties gestelde vragen aan het college van B&W op het terrein van corona en corona-steunmaatregelen
GroenLinks vragen van 1 mei , beantwoord op 7 mei, in raad van 28 mei • Is er voldoende capaciteit bij de GGD voor bon- en contactonderzoek? • Wordt er opgeschaald? • Is daar genoeg geld voor?
GroenLinks vragen van 14 mei, beantwoord op 28 mei, in raad van 4 juni: • Hoe houdt de gemeente zicht op coronapreventie in verpleeghuizen in de gemeente? • Herkent u de kritiek van militairen op de coronapreventie in verpleeghuizen?
SP vragen in raad van 4 juni i.v.m. duidingsdebat corona • Wat zijn globaal de kosten van de coronacrisis voor de gemeente? • Welke van deze kosten worden vergoed door het Rijk? • Wie betaalt de Rijksmaatregelen?
CDA vragen in raad van 4 juni over liquiditeit bedrijven • Vragen over liquiditeit en de maatregelen waarmee de gemeente aan die liquiditeit zou kunnen bijdragen.
D66 en GroenLinks vragen van 25/26 mei over terrassen en markten beantwoord op 28 mei in raad van 25 juni

• Vragen over de spanningen tussen markt en vergrote terrassen.
SP vragen of de ingang van de Sterrebosflat coronaproof is
GL vragen over bevoegdheden in COVID-19 crisis in raad van 24 september • Vragen of mondkapjes staatsrechtelijk wel kunnen worden voorgeschreven; • Vragen over bevoegdheden Veiligheidsregio en het gebrek van controle daarop van gemeenteraden.
PvdA vragen over het inclusief maken van de 1,5 m samenleving in de raad van 24 september
SP vragen over handhaving in raad van 24 september • De gemeente moet handhaven als de burgers zich niet aan de 1,5 m samenlevingsregels houden.
GL vragen over ventilatie van buurt en dorpscentra in raad van 24 september
D66 vragen over ventilatie van schoolgebouwen in raad van 24 september
SP heeft op 11 oktober 2020 vragen gesteld over de communicatie over de corona richtlijnen omdat volgens de fractie maatregelen soms onduidelijk zijn en dat op specifieke onderdelen extra informatie wenselijk is en op welke wijze door het college is gesproken met vertegenwoordigers uit de Osse gemeenschap, bijvoorbeeld vanuit de ondernemersverenigingen, over corona en de genomen corona-steunmaatregelen.
SP vragen over het organiseren van coronaproof verkiezingen in de raad van 17 december

Het college antwoord op de op 11 oktober 2020 door de SP-fractie gestelde vragen over hoe de Osse gemeenschap betrokken wordt bij de corona-aanpak in de breedste zin van het woord, als volgt: “Tot op heden hebben we over de corona-aanpak in de breedste zin niet apart gesproken in overlegsituaties met vertegenwoordigers uit de Osse gemeenschap. Wel zijn maatregelen en mogelijkheden toegelicht waar dat ter sprake kwam (bijvoorbeeld op basis van vragen of een overlegmoment dat zich hiervoor leende). En dat was op bijna alle overleggen die we hebben gevoerd. Bijvoorbeeld in onze reguliere overleggen intern en extern met vertegenwoordigers van ondernemers. Denk hierbij aan het centrummanagement, de besturen van de ondernemersverenigingen zoals TIBO, OIK en 30. Maar ook branche specifiek met vertegenwoordigers en leden van het logistiek platform Oss, de Vijfsterrenlogistiek en Pivot Park.”

Op de door de gemeente meegenomen maatschappelijke belangen in het besluitvormingsproces over corona-steunmaatregelen wordt hierna nader ingegaan in hoofdstuk 5.

5 Meegewogen belangen en risico's & gemaakte afwegingen

Onderdeel van het voorliggende onderzoek is om in beeld te brengen op basis waarvan afwegingen en beslissingen zijn genomen inzake corona-steunmaatregelen in de vier gemeenten waarop het onderzoek zich richt. Met name wordt in beeld gebracht:

- Of daarbij risico's zijn onderkend wat betreft de invloed op toekomstige beleidskeuzes.
- Of daarvoor passende maatregelen zijn getroffen.
- Welke belangen zijn bij genomen of op dat moment te nemen corona-steunmaatregelen door wie afgewogen?

Deze aspecten worden navolgend in beeld gebracht.

5.1 Omgaan met (financiële) risico's

Uitwerking van scenario's

De gemeenteraad van Oss heeft in een motie die is aangenomen tijdens het Coronadebat op 4 juni 2020 de wens uitgesproken voor scenario-analyse waarin financiële gevolgen van de coronacrisis en mogelijke maatregelen ter ondersteuning van burgers, bedrijven en instellingen in kaart worden gebracht. Het college heeft de opdracht uitgevoerd en de analyse opgenomen in de programmabegroting 2021-2024. De gemeente heeft daartoe een onderzoek dat AEF heeft uitgevoerd in opdracht van de VNG doorvertaald naar de gemeente Oss. AEF onderscheidt in dit onderzoek twee scenario's:

- Best case-scenario: er komt geen tweede golf.
- Worst case-scenario: er komt een tweede golf met nieuwe lockdown voor twee maanden.

De door AEF benoemde top-10 financiële effecten ziet er voor Oss zo uit:

Extra kosten voor gemeente Oss, bedragen x € 1.000	**Scenario**	
	'best case'	'worst case'
extra (bijzondere) bijstand	1.800	3.000
minder inkomsten parkeren	1.200	1.600
minder inkomsten toeristenbelasting	750	1.100
ondersteuning SW-bedrijf	700	1.100
extra uitgaven sport	600	1.000
derving inkomsten retributies en leges	600	800
lagere precario- en reclamebelasting	400	600
extra uitgaven cultuurpodia	400	500
extra uitgaven schuldhulpverlening	200	400
ondersteuning WMO en Jeugdhulp	200	400
overige effecten samen	1.400	2.000
Totaal	**8.250**	**12.500**

Uit dit landelijke onderzoek bleken 42 relevante gevolgen van de coronacrisis.

Daarnaast heeft de gemeente Oss berekend welke bedragen er door het Rijk aan de gemeente beschikbaar zijn gesteld bij wijze van compensatie voor de coronakosten.

De gemeente Oss raamt op dat moment dat de steun van het Rijk € 19,760 miljoen bedraagt. Omdat in de begroting rekening wordt gehouden met een bedrag aan steun van € 16,285 miljoen, kan de gemeente Oss nog extra reserveringen aangaan ten bedrage van € 3,481 miljoen. Deze reserveringen zijn nodig omdat een aantal maatregelen nog concreet uitgewerkt moesten worden. Door het langer duren van de coronacrisis kan dit beeld inmiddels, wellicht aanzienlijk, gewijzigd zijn.

Risico-beheersing

Het belang dat de gemeenteraad hecht aan inzicht in en beheersing van de financiële gevolgen van de coronacrisis, is groot. Er is vanaf het begin tot heden blijvende aandacht voor dit thema. Wel is daarbij uitgesproken dat de gemeente Oss niet in de lead is om de ondernemers financieel door de crisis te helpen, bijvoorbeeld blijkend uit de volgende opmerking in een raadsinformatiebrief van 7 april 2020: “Financieel gezien hebben op dit moment vooral het rijk en de banken een rol om de ondernemers door deze crisis te helpen. Dat neemt niet weg dat wij als college nu al willen nadenken over de vraag hoe wij na de coronacrisis onze zwaarst getroffen sectoren, onze mkb-bedrijven en zelfstandig ondernemers kunnen ondersteunen om er weer boven op te komen.”[12]

In de prioriteitennota 2021-2024 heeft de gemeente per beleidsprogramma de vraag beantwoord: “wat zijn de effecten en dilemma’s door de COVID-19 crisis?” In de prioriteitennota heeft het college vanuit beleidsmatig oogpunt gekeken wat de mogelijke effecten (en risico’s) zijn voor het betreffende beleidsveld. In de prioriteitennota is het hoofdstuk ‘COVID-19: Financiële ondersteuningsmaatregelen en risico's’ een overzicht opgenomen van 34 risico’s die de gemeente loopt vanwege corona.

Daarnaast heeft het college in de programmabegroting 2021-2024 een samenvatting opgenomen van het landelijke onderzoek van AEF waaraan hiervoor is gerefereerd. Daarbij is ook een overzicht opgenomen van de 42 relevante gevolgen van de corona-crisis, aansluitend bij het AEF-onderzoek, waarmee een koppeling is gelegd tussen dit landelijke onderzoek en de specifieke Osse situatie.

De gemeente Oss heeft het risicomanagement met betrekking tot COVID-19 vormgegeven door de risico’s in beeld te brengen, regelmatig te actualiseren en te proberen deze te beheersen. Het risicomanagement heeft ook betrekking op relevante partners van de gemeente Oss, vanuit het perspectief hoe eventuele ontwikkelingen bij relevante partners de gemeente zou kunnen raken. In de bespreking met de raad over onder meer de opinienota COVID-19 en de prioriteitennota 2021-2024 en de programmabegroting 2021-2024 is er

[12] Gemeente Oss, raadsinformatiebrief met onderwerp ‘*Update Coronavirus en economische ontwikkelingen*’, 7 april 2020.

gesproken over het inzetten van de algemene reserves van de gemeente om risico's af te dekken. Het college kreeg hiervoor steun van de raad. Het vanaf het begin van de coronacrisis werken met duidelijke uitgangspunten, heeft ook geholpen bij het beheersen van risico's en het maken van keuzes. Deze uitgangspunten zijn met de raad besproken in het COVID-19 debat aan de hand van de betreffende opinienota en daarna nog eens bekrachtigd bij de bespreking van de prioriteitennota 2021-2024 en de programmabegroting 2021-2024.

Verder is er door het college, met steun van de raad, voor gekozen om niet extra te bezuinigen vanwege corona, maar juist te investeren.

5.2 Meegewogen belangen bij gemaakte beleidskeuzes

De gemeente Oss focust, ondanks het belang dat wordt gehecht aan de financiële gevolgen van de coronacrisis en de beheersing daarvan, zeker niet eenzijdig op de financiën. Er is daarnaast vanaf het begin van de coronacrisis tot heden veel aandacht voor de economische aspecten van de crisis, met name hoe ondernemers en bedrijfsleven worden geraakt, en voor de sociale en maatschappelijke effecten.

De inzet op ondernemers en bedrijfsleven klinkt door in de corona-steunmaatregelen, die met name op deze doelgroep gericht zijn. Daarnaast onderstreept de periodieke ondernemersenquête het belang dat de gemeente hecht aan inzicht in hoe ondernemers geraakt worden, als basis voor eventueel door de gemeente te nemen maatregelen. Wel is het college van B&W van Oss duidelijk over de (on-)mogelijkheden om als gemeente ondernemers te steunen die te maken hebben met soms grote omzetverliezen. In een raadsbrief van 7 april 2020 is het door de portefeuillehouder Economie als volgt geformuleerd:

- "Financieel gezien hebben op dit moment vooral het rijk en de banken een rol om de ondernemers door deze crisis te helpen. Dat neemt niet weg dat wij als college nu al willen nadenken over de vraag hoe wij na de coronacrisis onze zwaarst getroffen sectoren, onze mkb-bedrijven en zelfstandig ondernemers kunnen ondersteunen om er weer boven op te komen."

Er is daarnaast vanaf het begin van de crisis uitgebreid aandacht voor de meer sociale en maatschappelijke gevolgen van de coronacrisis. Ter illustratie: op 27 maart 2020 wordt door het college de tweede raadsinformatiebrief[13] verzonden aan de raad met als onderwerp 'gevolgen corona-virus sociaal domein'. De initiatieven die in deze raadsinformatiebrief worden toegelicht behoren niet tot de scope van het voorliggende onderzoek, in die zin dat het geen corona-steunmaatregelen zijn om de gevolgen van inkomstendaling als gevolg van corona voor inwoners, bedrijven, ondernemers en zzp'ers of instellingen en ver-

[13] College van B&W gemeente Oss, *Tweede raadsinformatiebrief gevolgen corona-virus sociaal domein*, 27 maart 2020.

enigingen te beperken. De raadsinformatiebrief gaat onder meer in op de gevolgen van corona op de volgende terreinen, en door de gemeente in samenspraak met derden genomen of op te zetten initiatieven waarbij de toelichting zich beperkt tot de maatschappelijke aanleiding, wat de gemeente voornemens is te doen in samenwerking met derden en denklijnen daaromtrent zonder dat eventuele financiële consequenties voor de gemeente uitgewerkt zijn:

- Zorg en welzijn.
- Jeugdhulp.
- Werk en Inkomen.
- Onderwijs en opvang.

Op het terrein van 'zorg en welzijn' is er onder meer aandacht voor het stimuleren van initiatieven waarbij inwoners elkaar helpen om de (psychische en sociale) problemen van corona op te vangen. De gemeente werkt daarbij samen met ONS welzijn, die deze activiteiten coördineert en vraag en aanbod bij elkaar brengt via het onderdeel Blink. Op het terrein van jeugdhulp is er aandacht voor mogelijk toenemende spanningen thuis (waarbij Veilig Thuis spil in het web is). Op het terrein van Werk en Inkomen is er aandacht voor onder meer schuldhulpverlening, waar extra toeloop van inwoners wordt verwacht, en bij 'Onderwijs en opvang' voor het blijven bieden van kinderopvang en (speciaal) onderwijs voor kinderen uit risicogezinnen.

De raadsinformatiebrieven 'gevolgen coronavirus sociaal domein' verschijnen met een hoge frequentie. Op 17 april is de vijfde raadsinformatiebrief over dit thema verzonden aan de raad.

De gemeente heeft ook aandacht voor de lastige positie van veel culturele instellingen en 'makers'. In een informatiebrief aan de raad van 1 april 2020 wordt bijvoorbeeld ingegaan op de stand van zaken bij de organisaties die vallen onder het programma 'Sport-Cultuur-Ontmoeten'. In deze brief wordt voor enkele professionele culturele instellingen, zoals Museum Jan Cunen, Cultuurpodium Groene Engel, Muzelinck, Theater De Lievekamp en de Bibliotheek, en enkele professionele sportorganisaties (zoals het Golfbad en het Sport Expertisecentrum) geïnventariseerd:

- Welke maatregelen (door de betreffende instelling) zijn getroffen als gevolg van de corona-richtlijnen en om de gevolgen van corona te beperken.
- Welke gevolgen deze maatregelen hebben voor de korte en langere termijn.
- Welke initiatieven er nog wel (kunnen) worden ondernomen.
- Of er urgente of concrete knelpunten zijn, zo ja welke dit dan zijn.

In de raadsinformatiebrief van 1 april 2020 is ook aangegeven dat er een ambtelijke werkgroep aan de slag gaat om te bezien welke oplossingen de gemeenten voor eventuele problemen van instellingen kan bieden, dat de gemeente informatie verzamelt en analyseert en waar mogelijk de voorkeur geeft aan generieke oplossingen.

Aangegeven is verder dat de gemeenten in Noordoost-Brabant onderling afgesproken hebben om zoveel als mogelijk één lijn te trekken richting gesubsidieerde instellingen op het terrein van cultuur, sport en verenigingsleven. Hierop is mondeling door de portefeuillehouder Economie en Cultuur dat er ook voor gekozen is om regionaal zoveel als mogelijk één lijn te trekken, om te voorkomen dat gemeenten worden uitgespeeld door instellingen die in meerdere gemeenten actief zijn.

Op 12 mei wordt in een raadsinformatiebrief ingegaan op de dan door het kabinet aangekondigde versoepelingen voor onder meer musea, podia en bibliotheken. Zij mogen weer open, zij het met beperkt aantal bezoekers en 'op basis van 1,5 meter'-bepalingen. In de raadsbrief wordt geïnventariseerd hoe de lokale instellingen inspelen op de afgekondigde versoepelingen.

Uitgangspunten & afwegingskader

Om alle uiteenlopende belangen tegen elkaar te kunnen afwegen en op het niveau van afzonderlijke maatregelen tot onderbouwd keuzes te komen, zijn door de gemeente Oss de volgende fundamentele uitgangspunten geformuleerd:

- Algemeen belang voorop.
- Richtlijnen en uitgangspunten als houvast.
- Kwetsbaren beschermen en ondersteunen.
- Profielversterkend steunen.
- De samenleving heeft voorrang.
- Stabiele partner.
- Mentaal leiderschap.

Deze uitgangspunten hebben naar de mening van bestuurlijke en ambtelijke betrokkenen goed gewerkt bij het op een consistente wijze maken van keuzes over eventuele steunmaatregelen. Het duidelijke afwegingskader "gaf rust" en zorgde ervoor dat ook eventuele afwijzingen van steunverzoeken goed konden worden gemotiveerd.

Aanvullend zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd om te kunnen beoordelen welke rol de gemeente in de corona-crisis wil en kan spelen:

- Inkomenssteun voor mensen die dat nodig hebben maar geen omzetsteun aan bedrijven of sectoren.
- Helpen verdienen is beter dan directe financiële ondersteuning.
- Op weg naar werk.
- We investeren in samenleven.
- We investeren in zorgcontinuïteit.
- We zijn en blijven een gezonde organisatie.

Wat betreft inkomenssteun verwijst Oss naar bijstand en bijzonder bijstand en daarnaast de landelijke ondersteuningsregelingen. In de opinienota is aangegeven dat "het niet onze

rol is om individuele bedrijven te behoeden van de ondergang. Evenmin kunnen we hele sectoren financieel redden". De gemeente Oss is zich in de coronacrisis steeds bewust geweest van de beperkte (financiële) middelen die zij kan inzetten om de negatieve gevolgen van de coronacrisis voor burgers en ondernemers te beperken. Ook het tweede uitgangspunt ("helpen verdienen is beter dan directe financiële ondersteuning") zet een rem op de middelen die Oss inzet voor inkomenssteun en financiële ondersteuning van burgers en ondernemers.

Bijlage I: beschrijving corona-steunmaatregelen

1. Instellen van een Corona Team Economie	
Datum besluit	18-3-2020
Bronaanduiding	RIB Coronavirus en gevolgen voor onze ondernemers
Omschrijving	Het Corona Team Economie heeft de volgende taken: • Inventariseren gevolgen coronavirus voor ondernemers. • Inzichtelijk maken van steunmaatregelen en ondernemersloketten voor de ondernemers. • Doorzetten van ingekomen ondernemersvragen naar ondernemersloketten, lokale ondernemersverenigingen en/of brancheorganisaties. • Bundelen en analyseren van de ingekomen signalen en vragen bij ondernemers, die bij alle afdelingen van de gemeente binnenkomen; doorzetten van de informatie naar de Veiligheidsregio, de provincie Noord-Brabant (Brabantse impactmonitor), Rijk en werkgeversorganisaties. • Verkenning aanvullende steunmaatregelen van de gemeente, die de gevolgen van het coronavirus voor ondernemers kunnen verzachten. • Afstemming van medeoverheden, zoals regiogemeenten Meierijstad en ’s-Hertogenbosch en andere instanties.
Doelgroep	Generiek
Financiën	Geen impact op gemeentefinanciën
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	De raad is geïnformeerd via de RIB

2. Uitstel van betaling gemeentebelastingen en heffingen	
Datum besluit	18-3-2020
Bronaanduiding	RIB Coronavirus en gevolgen voor onze ondernemers
Omschrijving	Het bestuur van de Belastingsamenwerking Oost-Brabant heeft besloten tot en met 18 mei geen nieuwe aanslagbiljetten, aanmaningen en dwangbevelen te versturen. Voor alle openstaande bedragen wordt uitstel van betaling verstrekt tot 31 mei 2020. Mocht betaling ook dan nog problemen opleveren dan worden betalingsregelingen getroffen.
Doelgroep	Generiek
Financiën	Het gaat om uitstel, niet om afstel. Op langere termijn dus geen impact

	op de gemeentefinanciën indien uiteindelijk alsnog betaald wordt.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	De raad is geïnformeerd via de RIB

3. Gratis parkeren en tijdelijk stoppen fiscale handhaving en handhaving fietsverbod voetgangersgebied	
Datum besluit	24-3-2020
Bronaanduiding	Collegebesluit
Omschrijving	De maatregel komt erop neer dat fietsen in het voetgangersgebied wordt toegestaan en dat voor parkeren in de binnenstad niet meer hoeft te worden betaald. Deze maatregel verlaagt de drempel om te winkelen in de binnenstad.
Doelgroep	Generiek (voor alle ondernemers in de binnenstad)
Financiën	Het vrij parkeren in de binnenstad kost de gemeente per maand € 175.000.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	De raad is over de maatregel geïnformeerd via het collegebesluit.

4. Ruimere bevoorradingstijden supermarkten	
Datum besluit	24-3-2020
Bronaanduiding	Collegebesluit
Omschrijving	Het college verruimt tijdelijk de tijden waarop supermarkten kunnen worden bevoorraad. Deze tijden waren van 7:00 tot 23:00 uur en worden van 5:00 tot 23:00 uur. Supermarktketens hebben om deze verruiming gevraagd om de winkelvoorraden op peil te kunnen houden in een tijd waarin er veel wordt gehamsterd.
Doelgroep	Sector (detailhandel)
Financiën	Het besluit heeft geen financiële implicaties.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	De raad is geïnformeerd via het collegebesluit.

5. Invordering dwangsommen in coronatijd	
Datum besluit	24-3-2020
Bronaanduiding	Het besluit is vermeld in de besluitenlijst van het college van 27-10-

	2020
Omschrijving	Er loopt een aantal invorderingen van verbeurde dwangsommen in verband met overtredingen van wetgeving op het terrein van milieu, bouwen of ruimtelijke ordening. Gezien de maatregelen in het kader van corona, kan het betalen van dwangsommen grote gevolgen hebben voor de betrokkenen. Besloten is om uitstel te geven van betaling tot 1 augustus 2020.
Doelgroep	Inwoners of bedrijven met schulden aan gemeente.
Financiën	In principe geen impact op gemeentelijke financiën, tenzij debiteuren uiteindelijk mede vanwege uitstel alsnog niet betalen. Maatregel is gericht op liquiditeitsverbetering van betroffen inwoners of bedrijven.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	De raad is geïnformeerd via de besluitenlijst van het college van 27-10-2020

6. Betalingsregelingen/uitstel van betaling	
Datum besluit	24-3-2020
Bronaanduiding	Collegebesluit over betaaltermijnen facturen
Omschrijving	Voor alle facturen die op dit moment door de gemeente Oss al verzonden zijn naar bedrijven, inwoners, verenigingen, instellingen en maatschappelijke organisaties geldt een uitstel van betaling tot 31 mei 2020. Voor nieuwe facturen die de komende tijd verzonden worden, geldt een standaard betalingstermijn van 90 dagen. Daarnaast zal de gemeente Oss zal er alles aan doen om facturen van bedrijven zo snel mogelijk te betalen.
Doelgroep	Generiek (bedrijven en inwoners)
Financiën	Het gaat om uitstel, niet om afstel. Op lange termijn zijn er dus geen gevolgen voor de gemeente.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	De raad is geïnformeerd via het collegebesluit.

7. De weekmarkten in Oss tot nader order (vooralsnog tot 1 juni 2020) omzetten naar versmarkten	
Datum besluit	24-3-2020
Bronaanduiding	Besluitenlijst vergadering college van B&W d.d. 24 maart 2020.
Omschrijving	De weekmarkten in Oss tot nader order (vooralsnog tot 1 juni 2020) omzetten naar versmarkten. Besloten wordt dat er geen non-foodkramen zijn toegestaan en dat kramen waar ter plekke eten wordt

	genuttigd ook niet zijn toegestaan. Verder wordt geadviseerd om contactloos te betalen. Onder deze voorwaarden acht de gemeente het verantwoord om de markten, in aangepaste vorm dus, door te laten gaan zodat in ieder geval een deel van de marktkooplieden hun activiteiten kunnen voortzetten
Doelgroep	Specifiek (marktkooplieden)
Financiën	Faciliteren van specifieke doelgroep.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Collegebesluit

8. Zo snel mogelijk betalen van leveranciers door gemeente	
Datum besluit	24-3-2020.
Bronaanduiding	Besluitenlijst vergadering college van B&W d.d. 24 maart 2020.
Omschrijving	De gemeente doet er alles aan om leveranciers zo snel mogelijk te betalen, in ieder geval binnen 15 dagen
Doelgroep	Specifiek, bedrijven die goederen of diensten leveren aan de gemeente.
Financiën	In principe geen extra uitgaven, liquiditeitsbevorderende maatregel voor leveranciers. Wel is sprake van inhaalzorg die tot meerkosten leiden. Het Rijk heeft maatregelen getroffen ter compensatie van deze meerkosten voor gemeenten.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Collegebesluit 24 maart 2020, bekrachtiging van parafenbesluit van 19 maart 2020.

9. Opvang van kwetsbare kinderen en jongeren	
Datum besluit	27-3-2020
Bronaanduiding	Tweede Raadsinformatiebrief gevolgen corona-virus sociaal domein
Omschrijving	De gemeente heeft met het onderwijs en de kinderopvang afspraken gemaakt over de opvang van kwetsbare kinderen en jongeren. Er is gezorgd dat de kinderen terecht kunnen en er is afgesproken dat opvang en onderwijs zelf gezinnen benaderen die naar hun oordeel kwetsbaar of onveilig zijn om de kinderen uit te nodigen om te komen. Het CJG/BJG en Jeugdzorginstellingen regelen zo nodig noodopvang.
Doelgroep	Inwoners
Financiën	de financiële consequenties zijn niet bekend
Betrokkenheid	De raad is geïnformeerd via de Raadsinformatiebrief.

raad/wanneer/hoe	

10. Doorbetaling Wmo-dienstverlening voor ZIN en PGB Wmo en Jeugd	
Datum besluit	31-3-2020
Bronaanduiding	Collegebesluit
Omschrijving	De gemeente Oss betaalt de gecontracteerde uren voor Wmo en jeugdzorg gewoon door. Van de zorgaanbieders wordt gevraagd de zorg aan te passen aan wat mogelijk is en aan wat nodig is.
Doelgroep	leveranciers van de gemeente (zorgaanbieders)
Financiën	In principe zijn er geen financiële consequenties.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	De raad is geïnformeerd via het collegebesluit.

11. De Voedselbank Oss	
Datum besluit	31-3-2020
Bronaanduiding	Collegebesluit
Omschrijving	De voedselketen is aangemerkt als cruciale beroepsgroep, maar de Voedselbanken zijn nog niet algemeen aangewezen als cruciale beroepsgroep c.q. cruciale voorziening. Op advies van Voedselbanken Nederland vragen alle Voedselbanken nu lokaal aan de gemeenten om aangemerkt te worden als cruciale voorziening, zodat zij deze voedselvoorziening open kunnen houden. De gemeente Oss honoreert dit verzoek.
Doelgroep	Individuele organisatie
Financiën	Geen financiële consequenties
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	De raad is geïnformeerd via het collegebesluit.

12. Tijdelijke opvang COVID-19 patiënten Verdistraat 89	
Datum besluit	31-3-2020
Bronaanduiding	Het besluit is openbaar gemaakt in de besluitenlijst van het college van 27 oktober 2020.
Omschrijving	Er is geen nadere omschrijving van dit besluit beschikbaar
Doelgroep	Inwoners.

Financiën	Geen informatie beschikbaar
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	De raad is geïnformeerd via de besluitenlijst van het college van 27-10-2020

13. Subsidies evenementen blijven staan	
Datum besluit	1-4-2020
Bronaanduiding	Raadsinformatiebrief “Inventarisatie organisaties Sport-Cultuur-Ontmoeten n.a.v. corona”
Omschrijving	De gemeente zal waar nodig toegezegde subsidies voor evenementen uitkeren, ondanks dat de activiteiten geen doorgang vinden.
Doelgroep	Sector (organisatie evenementen)
Financiën	Geen financiële implicaties (subsidies waren al toegezegd)
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	De raad is geïnformeerd via de raadsinformatiebrief

14. Ondersteuning maatschappelijke organisaties	
Datum besluit	17-4-2020
Bronaanduiding	Vijfde raadsinformatiebrief gevolgen corona-virus sociaal domein
Omschrijving	De gemeente Oss schort voor maatschappelijke organisaties de huurbetaling voor accommodaties op tot 1 juni 2020. De gemeente schort rente/ en aflossingsbetalingen maatschappelijke organisaties op De gemeente laat subsidiebetalingen aan maatschappelijke organisaties doorlopen, ook als de maatschappelijke activiteiten waarvoor die subsidies waren bedoeld geen doorgang kunnen vinden De gemeente kan maatschappelijke organisaties een voorschot op de subsidies verstrekken. De gemeente kan maatschappelijke organisaties leningen verstrekken.
Doelgroep	Sector (maatschappelijke organisaties)
Financiën	Er is geen inzicht in de omvang van de financiële consequenties. De maatregel heeft geen directe financiële consequenties ten opzichte van wat door de gemeente begroot was.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	De raad is geïnformeerd via de raadsinformatiebrief

15. Invoeren van betaling per lediging bij bedrijfsafval	
Datum besluit	21-4-2020
Bronaanduiding	Collegebesluit
Omschrijving	Veel ondernemers betalen de lediging van vuilcontainers per abonnement. Door de coronacrisis hebben zij veel minder ledigingen nodig. Het college biedt hen de mogelijkheid om deze periode per lediging te betalen.
Doelgroep	Generiek
Financiën	De gemeente mist inkomsten.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	De raad is geïnfiomeerd via het collegebesluit.

16. Verzoek drive-thru Loomansalades	
Datum besluit	21-4-2020
Bronaanduiding	Collegebesluit
Omschrijving	Loomansalades heeft samen met een aantal omliggende bedrijven een verzoek ingediend om een drive-thru te mogen beginnen voor de coronavrije verkoop. Het college willigt dit verzoek in
Doelgroep	Individueel bedrijf
Financiën	Geen financiële consequenties voor de gemeente.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	De raad is geïnformeerd via het collegebesluit.

17. Drive-in Mr. Long	
Datum besluit	21-4-2020
Bronaanduiding	Collegebesluit
Omschrijving	Mr. Long heeft een verzoek ingediend om een drive-in voor snacks en maaltijden te te realiseren op eigen terrein, in samenwerking met Padifood, Willemsen en Venrooy. Het college honoreert dit verzoek.
Doelgroep	Individuele onderneming
Financiën	Het besluit heeft voor de gemeente geen financiële consequenties
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	De raad is geïnformeerd via het collegebesluit.

18. Betalen 4e kwartaal kringloopbedrijf in mei 2020	
Datum besluit	12-5-2020
Bronaanduiding	Het besluit is aanvankelijk niet openbaar gemaakt. Dit is wel gedaan in de besluitenlijst van het college van 27 oktober 2020.
Omschrijving	Het kringloopbedrijf is door de coronacrisis in liquiditeitsproblemen gekomen. Het college besluit de gemeentelijke bijdrage aan het bedrijf voor het vierde kwartaal al in de maand mei uit te keren.
Doelgroep	individueel bedrijf
Financiën	In principe gaat het om een voorschot en zijn er op lange termijn geen financiële consequenties voor de gemeente.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	de raad is via de besluitenlijst van het college van 27 -10-2020 geïnformeerd over het besluit.

19. Uitstel rente en aflossing voor maatschappelijke organisaties	
Datum besluit	12-5-2020
Bronaanduiding	Opinienota COVID-19
Omschrijving	Uitstel van rente en aflossing voor maatschappelijke organisaties
Doelgroep	Maatschappelijke organisaties
Financiën	Geen extra uitgaven in principe, maatregel is een liquiditeitsbevorderende maatregel voor maatschappelijke organisaties. Het gaat om in totaal 43 leningen. Het mogelijke maximale renteverlies voor de gemeente bedraagt in 2020 € 478.000. Uitstel van aflossing bedraagt maximaal € 594.000, maar dit kunnen we opvangen binnen onze liquide middelen.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Ter kennisgeving aan de raad.

20. Verlenging betalingstermijn voor rekeningen van de gemeente Oss	
Datum besluit	12-5-2020
Bronaanduiding	Opinienota COVID-19
Omschrijving	Verruiming termijn waarbinnen afnemers van gemeentelijke diensten moeten betalen.
Doelgroep	Generiek.
Financiën	Geen extra uitgaven in principe, maatregel is een liquiditeitsbevorde-

	rende maatregel voor inwoners, bedrijven en instellingen die facturen van de gemeente Oss moeten betalen.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Ter kennisgeving aan de raad.

21. Geen heffing precariobelasting gedurende de coronamaatregelen	
Datum besluit	19-5-2020
Bronaanduiding	Collegebesluit
Omschrijving	Om bedrijven tegemoet te komen brengt de gemeente geen precariobelasting in rekening voor terrassen en uitstallingen in de periode van de coronamaatregelen. In deze periode mochten de terrassen niet open vanwege de maatregelen. Dit geldt voor de periode 1 maart – 1 juni 2020. Ook na 1 juni 2020 zal het een grote uitdaging zijn om de 1,5 meter economie vorm te geven op de terrassen. Daarom wil de gemeente de ondernemers ook in de periode 1 juni – 1 september 2020 tegemoetkomen.
Doelgroep	Sector (horeca)
Financiën	De gemeente derft inkomsten door geen precario te heffen.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	De raad is geïnformeerd via het collegebesluit.

22. Verruiming terrassen	
Datum besluit	19-5-2020 en 22-9-2020
Bronaanduiding	Collegebesluiten
Omschrijving	Over de inhoud van het besluit van 19-5-2020 is geen informatie beschikbaar. Het besluit van 22-9 bevat een aanpassing van de richtlijnen die mogelijkheden biedt voor overkappingen die de mogelijkheid bieden de terrassen ook in de winter te blijven gebruiken.
Doelgroep	Horeca
Financiën	De verruiming van de terrassen heeft voor de gemeente geen financiele implicaties.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	De raad is geïnformeerd via de besluitenlijsten van het college van 26-5-2020 en 22-9-2020.

24. Verruiming gebruiksperiode voor seizoenstandplaatsen als tijdelijke coronamaatregel

Datum besluit	2-6-2020
Bronaanduiding	Collegebesluit
Omschrijving	• In overleg met een collectief van de Osse kermisexploitanten de mogelijkheden voor ondersteuning in corona-tijd op te pakken; • Hiervoor de gebruiksperiode van de bestaande standplaatsen voor seizoenverkoop tijdelijk te verruimen gedurende de periode juni t/m augustus 2020. • Indien nodig met maatwerk extra tijdelijke seizoenstandplaatsen te benoemen.
Doelgroep	Sector (kermisexploitanten)
Financiën	De maatregel heeft geen financiële implicaties voor de gemeente Oss.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	De raad is geïnformeerd via het collegebesluit.

25. Geldlening voor Stichting Cultureel Centrum De Hoeve te Lith	
Datum besluit	14-7-20
Bronaanduiding	Gepubliceerde collegebesluiten
Omschrijving	Besluit om Stichting Cultureel Centrum De Hoeve te Lith een geldlening te verstrekken van € 15.000 op basis van een 15-jarige lineaire aflossing tegen een rente van 0,48% (inclusief 0,2% opslagkosten) voor het oplossen van de liquiditeitsproblemen als gevolg van omzetdaling door Coronacrisis en maatregelen.
Doelgroep	Culturele instelling
Financiën	Liquiditeitsbevorderende maatregel, risico dat instelling lening uiteindelijk niet (geheel) kan terugbetalen.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Collegebesluit is

26. Instemming lokale uitvoering compensatieregeling eigen bijdrage kinderopvang	
Datum besluit	18-8-20
Bronaanduiding	Collegebesluiten
Omschrijving	Besluit instemming met lokale uitvoering van landelijke compensatieregeling eigen bijdrage kinderopvang. Ouders die geen gebruik konden maken van de gesubsidieerde peuteropvang en VVE in de periode dat die gesloten was door Corona (16 maart tot en met 7 juni), krijgen de eigen bijdrage terug die zij over deze periode hebben betaald. Zij ont-

	vangen de compensatie via de eigen kinderopvangorganisatie. Besluit om geen uitvoeringskosten te vergoeden aan de kinderopvanginstellingen
Doelgroep	Inwoners (ouders die gebruik maken van kinderopvang).
Financiën	In principe lokale uitvoering van een landelijke maatregel.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	De raad is geïnformeerd via het collegebesluit.

27. Kwijtschelden huurkosten amateurorganisaties sport en cultuur	
Datum besluit	8 september 2020
Bronaanduiding	Collegebesluit
Omschrijving	De gemeenteraad heeft opgeroepen om verenigingen en amateurorganisaties zoveel mogelijk te ontzien. Om de gebruikers van deze accommodaties te helpen heeft het college al eerder besloten om de huren over de periode van half maart tot 1 juli op te schorten. Dit besluit strekt ertoe om de huren over die periode kwijt te schelden.
Doelgroep	Amateurorganisaties sport en cultuur
Financiën	De kwijtschelding impliceert een inkomstenderving voor de gemeente.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	De raad heeft op de maatregel aangedrongen. Zij is geïnformeerd middels het collegebesluit.

28. Verruiming gebruiksperiode voor seizoenstandplaatsen als tijdelijke coronamaatregel	
Datum besluit	15-9-2020
Bronaanduiding	Collegebesluit
Omschrijving	• Verruiming gebruiksperiode voor seizoensstandplaatsen.
Doelgroep	Sector (kermisexploitanten)
Financiën	De maatregel heeft geen financiële implicaties voor de gemeente Oss.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	De raad is geïnformeerd via het collegebesluit.

29. Financiering leerlingenvervoer tijdens coronacrisis 16 maart – 1 juni 2020	
Datum besluit	15-9-2020
Bronaanduiding	Collegebesluit.

Omschrijving	Tijdens de Coronacrisis in de periode 16 maart tot 1 juni waren de scholen gesloten. De gemeente heeft vervoerders van het leerlingenvervoer doorbetaald volgens een bepaalde verdeling zodat zij niet in de knel zouden komen. En om ervoor te zorgen dat kinderen van ouders met vitale beroepen naar de noodopvang vervoerd werden alsook kinderen naar het speciaal onderwijs. Met dit besluit bekrachtigt het college deze wijze van doorbetalen.
Doelgroep	Sector (leerlingenvervoer)
Financiën	De gemeente heeft middelen uitgegeven die niet waren verschuldigd, maar die wel waren begroot. Ten opzichte van de begroting is er dus geen sprake van extra kosten.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	De raad is geïnformeerd middels het collegebesluit.

30. Verruiming terrassen	
Datum besluit	19-5-2020 en 22-9-2020
Bronaanduiding	Collegebesluiten
Omschrijving	Over de inhoud van het besluit van 19-5-2020 is geen informatie beschikbaar. Het besluit van 22-9 bevat een aanpassing van de richtlijnen die mogelijkheden biedt voor overkappingen die de mogelijkheid bieden de terrassen ook in de winter te blijven gebruiken.
Doelgroep	Horeca
Financiën	De verruiming van de terrassen heeft voor de gemeente geen financiele implicaties.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	De raad is geïnformeerd via de besluitenlijsten van het college van 26-5-2020 en 22-9-2020.

31. Reserveren Tozo-uitvoeringsmiddelen voor gevolgen COVID-19 op bijstandspopulatie	
Datum besluit	13 oktober 2020
Bronaanduiding	Besluitenlijst college van B&W 27 oktober 2020
Omschrijving	De besluitenlijst bevat geen nadere informatie over het besluit. Uit gevoerde gesprekken voor het onderzoek blijkt dat de gemeente Oss verwacht op de uitvoering van de Tozo over te houden omdat de gemeente deze met eigen medewerkers uitvoert en daarom tegen lagere kosten dan het Rijk had voorzien. Deze middelen worden gereserveerd voor de kosten van een mogelijk als gevolg van de coronacrisis stijgend beroep op de bijstand.

Doelgroep	De gemeente zelf en populatie van (potentiële) bijstandsgerechtigden.
Financiën	De reservering van deze middelen heeft geen financiële implicaties voor de gemeente.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	In de programmabegroting 2021-2024 heeft de gemeenteraad hierover besloten (posten nieuw beleid in de begroting).

32. Opstarten invorderingen	
Datum besluit	27-10-2020
Bronaanduiding	Collegebesluit
Omschrijving	Op 24 maart en 12 mei 2020 heeft het college besloten om de betalingstermijnen van de gemeente Oss aan te passen n.a.v. het coronavirus. Deze betaaltermijn van 90 dagen wil het college verlengen. De gemeente zal het herinneringen- en aanmaningstraject voor facturen en dwangsommen wel weer opstarten. Daar waar er problemen ontstaan zal de gemeente tegemoet komen met een betalingsregeling. De maatregel om na interne goedkeuring de ontvangen factuur zo snel mogelijk te betalen blijft in stand.
Doelgroep	Leveranciers/afnemers van de gemeente
Financiën	De maatregel heeft op langere termijn geen financiële impact, maar bevordert wel de gemeentelijke liquiditeit.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	De raad is geïnformeerd middels het collegebesluit.

33. Tijdelijk gedogen van verkoop aan particulieren bij food-groothandel	
Datum besluit	27-10-2020
Bronaanduiding	Collegebesluit
Omschrijving	Als landelijke maatregelen vanwege Covid-19 zijn de horeca gesloten en evenementen verboden. Deze situatie is vergelijkbaar met maatregelen in de eerste periode van Corona. Toen heeft de gemeente Oss tijdelijk de verkoop aan particulieren door food-groothandel op de bedrijventerreinen verruimd (niet handhaven). Gezien de vergelijkbaarheid van de situatie wordt dit ook nu weer gedoogd, voor de duur van de landelijke sluiting van de horeca.
Doelgroep	Sector (groothandel food)
Financiën	Geen financiële implicaties voor de gemeente
Betrokkenheid	De raad is over de maatregel geïnformeerd middels het collegebesluit.

raad/wanneer/hoe	

34. Precariobelasting	
Datum besluit	27-10-2020
Bronaanduiding	Collegebesluit
Omschrijving	Voor het gebruik van openbare ruimte brengen de gemeente Oss jaarlijks precariobelasting in rekening. Dit doet zij o.a. voor terrassen en uitstallingen. Om bedrijven tegemoet te komen, scheldt de gemeente de precariobelasting voor terrassen en uitstallingen voor het gehele jaar 2020 kwijt.
Doelgroep	Sector (horeca en detailhandel)
Financiën	Door het kwijtschelden van de precariobelasting mist de gemeente inkomsten. Het betreffende collegevoorstel gaat uit van € 21.500 aan kosten (uitgaand van zes maanden extra kwijtschelding).
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	De raad is geïnformeerd middels het collegebesluit.

35. Subsidiekader voor verstrekking subsidies aan vrijwilligersorganisaties in 2021	
Datum besluit	3-11-2020
Bronaanduiding	Openbare besluitenlijst college van B&W.
Omschrijving	Opstellen subsidiekader voor subsidieverstrekking vrijwilligersorganisaties 2021. Voor 2021 aangevraagde subsidies door vrijwilligersorganisaties boven € 5.000 niet direct vaststellen maar eerst te verlenen en op basis van een afrekening vast te stellen. Voor 2020 geldt dat subsidie niet wordt teruggehaald als activiteiten niet doorgaan in verband met de corona maatregelen. Voor 2021 kan dat mogelijk anders liggen. Voor 2021 willen we uitgaan van het gebruikelijke en reguliere voor wat betreft de aanvragen. Daarbij staan we open voor alternatief aanbod en vervangende activiteiten van de desbetreffende vereniging. Vervolgens bieden we maatwerk: “we doen wat nodig is” en subsidiëren tenzij blijkt dat activiteiten waarvoor de subsidie bedoeld is geen doorgang kunnen vinden.
Doelgroep	Specifiek (vrijwilligersorganisaties).
Financiën	Geen extra uitgaven, uitgaven blijven binnen hetgeen was begroot.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Collegebesluit is ter kennisgeving toegezonden aan de raad.

36. Compensatieregeling voor wijk- en dorpshuizen als gevolg van COVID-19	
Datum besluit	15-12-2020
Bronaanduiding	Openbare besluitenlijst college van B&W.
Omschrijving	Maatregel is gericht op compensatie van exploitatietekorten van wijk- en dorpshuizen voor de periode van 16 maart tot 31 december 2020, om deze zoveel mogelijk te dekken uit te ontvangen en nog aan te vragen compensatiegelden van het Rijk voor de geleden schade door COVID-19 op het gebied van wijk- en dorpshuizen.
Doelgroep	Specifiek (wijk- en dorpshuizen).
Financiën	Het college verwacht dat de geboden compensatie niet binnen door van het Rijk te ontvangen compensatiegelden blijft en dus tot extra uitgaven leidt. Het college besluit: • De exploitatietekorten zoveel mogelijk te dekken uit de te ontvangen en nog aan te vragen compensatiegelden van het Rijk voor de geleden schade door COVID-19 op het gebied van wijk- en dorpshuizen. • Het verschil tussen de totale financiële ondersteuning aan wijk- en dorpshuizen en de compensatiegelden van het Rijk voor €108.097,-- als nadeel op te nemen in de jaarrekening van 2020.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Collegebesluit is ter kennisgeving toegezonden aan de raad.

Bureau voor Economische Argumentatie
Stad van Cahen, Muurhuizen 104
3811 EL Amersfoort

t 06 - 43 03 51 16
e info@bea.nl
i www.bea.nl

Lokale steun in crisis

Vergelijking van corona-steunmaatregelen
in de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg

Rekenkamer Tilburg

April 2021

Inhoud

Deel 1 Bestuurlijke Nota 3

1 Inleiding 4
2 Aanleiding, doel en vraagstelling 4
3 Afbakening, onderzoeksaanpak en opzet rapport 5
4 Conclusies 6
5 Aanbevelingen 15

Deel 2 Bestuurlijke reactie college B&W 16

Deel 3a Nota van Bevindingen - *Hoofdrapport* 19

Voorwoord 22
Samenvatting 23
1 Aanleiding, doel en vraagstelling 29
2 Reactie gemeenten op corona: aanpak en organisatie 31
2.1 Arnhem, Breda, Oss en Tilburg direct in frontlinie van coronavirus 31
2.2 Eerste steunmaatregelen in maart: focus op liquiditeit bedrijven & instellingen 32
2.3 Inrichting lokale crisisorganisatie 33
3 Overzicht en categorisering van corona-steunmaatregelen 36
3.1 Inzet gemeenten aanvullend op corona-steunmaatregelen van het Rijk 36
3.2 Maatregelen grotendeels gelijkgericht met enkele lokale accenten 39
3.3 Van crisis naar 'herpakken' naar uitwerken van een herstelagenda 40
4 Gemaakte afwegingen en meegewogen belangen en risico's 42
4.1 Veel aandacht voor beheersing van financiële risico's vanwege corona 42
4.2 Uitgaven gemeenten in perspectief van compensatie door het Rijk 45
4.3 Wisselende aandacht voor formuleren uitgangspunten voor inzet gemeente 47
5 Betrokkenheid van de raad 50
5.1 Raad aanvankelijk niet actief betrokken, college verantwoordt achteraf 50
5.2 Invloed van raad door middel van raadsvragen, moties en amendementen 53
5.3 Kaders stellen en controleren: terugkijken en vooruitzien 54
6 Leereffecten 59
6.1 Door betrokkenen als positief ervaren praktijken 59
6.2 'Halen/brengen'-matrix, wat kunnen gemeenten van elkaar leren? 60
Bijlage I: corona-steunmaatregelen van het Rijk 62

Deel 3b Nota van Bevindingen - *Deelrapport gemeente Tilburg* 69

Voorwoord 72
Antwoorden op onderzoeksvragen 73
1 Aanleiding, doel en vraagstelling 77
1.1 Lokale corona-steunmaatregelen in aanvulling op aanbod van het Rijk 77

1.2 Welke maatregelen treffen gemeenten en hoe is de raad betrokken 77
1.3 Leeswijzer 79
2 Reactie Tilburg op corona: aanpak en organisatie 81
2.1 Lokale en regionale crisismaatregelen op diverse beleidsvelden 81
2.2 Opzet van een crisisorganisatie 83
3 Overzicht van genomen corona-steunmaatregelen 85
3.1 Tijdlijn: van crisis naar 'herpakken' naar uitwerken van een herstelagenda 85
3.2 Aantal corona-steunmaatregelen met uitsplitsing naar categorie 89
4 Informatiepositie en rol van de gemeenteraad 94
4.1 Betrokkenheid van de raad 94
4.2 Beeld van raadsleden over hun rol en betrokkenheid 96
5 Meegewogen belangen en risico's & gemaakte afwegingen 99
5.1 Omgaan met (financiële) risico's 99
5.2 Meegewogen belangen bij gemaakte beleidskeuzes 104
Bijlage I: andere maatregelen dan corona-steunmaatregelen 107
Bijlage II: beschrijving corona-steunmaatregelen 110

DEEL 1

BESTUURLIJKE NOTA

Lokale steun in crisis

-

Vergelijking van corona-steunmaatregelen
in de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg

1 Inleiding

Het coronavirus, dat de ziekte COVID-19 kan veroorzaken, brak in december 2019 uit in China. Na een toename van het aantal besmettingen in Europa, werd op 27 februari 2020 de eerste besmetting in de gemeente Tilburg vastgesteld. Vanaf dat moment is Nederland snel in een crisissituatie beland en de coronacrisis beheerst tot op heden inmiddels ieders leven. Zo ook van inwoners, instellingen, bedrijven en zzp'ers in de gemeente Tilburg. Gelijktijdig met de strijd om het virus in te dammen, worden getroffenen van de crisis gesteund door landelijke, regionale en lokale maatregelen vanuit het Rijk, de provincies en de gemeenten.

De Rekenkamer Tilburg (hierna RKT genoemd) heeft, samen met de Rekenkamer Arnhem, Rekenkamer Breda en Rekenkamercommissie Oss (hierna B3A-rekenkamers genoemd), en in samenwerking met Bureau voor Economische Zaken (hierna BEA genoemd), in ieder van de vier gemeenten onderzoek gedaan naar:

- welke corona-steunmaatregelen zijn genomen,
- op welke wijze deze corona-steunmaatregelen tot stand zijn gekomen,
- en de rol van de gemeenteraad (hierna raad genoemd) hierbij.

Door als B3A-rekenkamers hiernaar gezamenlijk onderzoek te doen wordt inzicht gegeven in hoe de vier gemeenten corona-steunmaatregelen hebben ingezet en wat ze daarbij van elkaar kunnen leren. Dit biedt gemeenteraden inzichten voor hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken in het verdere vervolg van de coronacrisis.

2 Aanleiding, doel en vraagstelling

Maatregelen Rijk…

Nadat eind februari 2020 in Nederland de eerste besmettingen met COVID-19 (hierna: corona) werden geconstateerd, heeft de Rijksoverheid medio maart 2020 diverse maatregelen genomen om getroffenen te steunen die hard geraakt worden door de gevolgen van de coronacrisis.

… aangevuld met regionale en lokale maatregelen

Op het moment dat het Rijk zich beraadt over steunmaatregelen, beraden ook gemeenten zich op maatregelen. Dit geldt ook voor de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg. Omdat de bestrijding van het coronavirus tot grote en acute (financiële) problemen leidt bij inwoners, instellingen, verenigingen, bedrijven en zzp'ers, is er bij gemeenten de wens getroffenen te steunen.

Aanleiding

Het acute karakter van de problemen noopt tot snelle besluitvorming. Deze omstandigheden kunnen er toe leiden dat besluiten op andere wijze plaatsvinden dan anders en dat de gemeenteraden minder in positie zijn gebracht om 'er iets van te vinden'. De geschetste situatie vormde voor de B3A-rekenkamers aanleiding tot een onderzoek naar corona-steunmaatregelen in de vier gemeenten en de rol van de gemeenteraden.

Doelstelling

Doelstelling van het onderzoek is om inzicht te geven in:

- welke corona-steunmaatregelen er genomen zijn,
- op welke wijze besluitvorming over deze maatregelen heeft plaatsgevonden, welke belangen zijn meegenomen en met onderkenning van welke risico's,

- wat de rol van gemeenteraden is geweest bij besluitvorming over deze maatregelen,
- en hoe gemeenteraden 'goed' of 'beter' in positie kunnen worden gebracht in het vervolg van de coronacrisis.

Onderzoeks-vragen

De B3A-rekenkamers hebben aan de hand van deze doelstelling de volgende centrale vraagstelling en deelvragen geformuleerd:

Centrale vraagstelling	• Welke regionale en lokale corona-steunmaatregelen zijn er tot op heden in de aan het onderzoek deelnemende gemeenten genomen? • Op basis van welke afwegingen en belangen en met onderkenning van welke risico's? • En wat is de informatiepositie en de rol van de gemeenteraden daarbij geweest – ook in relatie tot de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol in het verdere vervolg van de coronacrisis?
Deelvragen	1. Welke landelijke, regionale en lokale corona-steunmaatregelen zijn op welk moment en met welk doel genomen in de deelnemende gemeenten (ambitie is een globaal overzicht)? Welke steunmaatregelen hebben de deelnemende gemeenten zelf genomen waarbij de raden actief betrokken hadden kunnen worden?
	2. Op basis waarvan zijn afwegingen en beslissingen genomen inzake corona-steunmaatregelen in de deelnemende gemeenten? Zijn daarbij risico's onderkend wat betreft de invloed op toekomstige beleidskeuzes en zijn daarvoor passende maatregelen getroffen?
	3. Welke belangen zijn bij genomen of op dat moment te nemen corona-steunmaatregelen door wie afgewogen in de deelnemende gemeenten?
	4. Op welke wijze kwamen de raden in de deelnemende gemeenten in positie voor de uitvoering van hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken ten aanzien van corona-steunmaatregelen?
	5. Op welke wijze kunnen de raden in de deelnemende gemeenten hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken ten aanzien van verder crisisbeleid in de komende periode verstevigen?
	6. Wat kunnen de deelnemende gemeenten van elkaar leren bij het versterken van de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken van de raden?

3 Afbakening, onderzoeksaanpak en opzet rapport

Afbakening corona-steunmaatregel

Er is een pragmatische afbakening gekozen van het begrip 'corona-steunmaatregel'. Als corona-steunmaatregelen worden opgevat door de gemeente, alleen of in samenwerking met derden, genomen maatregelen ter compensatie van weggevallen of afgenomen inkomsten vanwege corona of gericht op het voorkomen dan wel beperken van inkomstendaling bij

- Inwoners
- instellingen (al dan niet gesubsidieerd)
- verenigingen
- bedrijven en zzp'ers

en maatregelen die gericht zijn op het bevorderen van de informatievoorziening met betrekking tot de mate waarin en de wijze waarop corona van invloed is op de

inkomsten van genoemde groepen.

In het onderzoek wordt meegenomen dat corona niet alleen van invloed is op inkomsten van inwoners, instellingen, verenigingen, bedrijven en zzp'ers omdat het leidt tot gezondheidsproblemen bij mensen, maar ook omdat mensen zich anders (moeten) gedragen, bijvoorbeeld vanwege het voorschrift om minimaal anderhalve meter afstand te houden, en omdat door overheden maatregelen worden genomen die inwoners, instellingen, verenigingen, bedrijven en zzp'ers raken in hun inkomsten.

Corona-steunmaatregelen kunnen de vorm aannemen van directe financiële ondersteuning, maar het kan ook in de vorm van bijvoorbeeld kredietverschaffing, uitstel van betaling van lokale lasten of het faciliteren van bedrijven of instellingen om extra inkomsten te genereren binnen de veranderende context van een 'corona-samenleving'. Enkele voorbeelden in de gemeente Tilburg zijn het besluit om geen precariobelasting te innen voor terrassen om de horeca te ontlasten, het besluit om een tijdelijke uitbreiding van terrassen toe te staan, extra financiële steun voor de vier culturele instellingen Poppodium 013, Theaters Tilburg, De Nieuwe Vorst en het Textielmuseum en de mogelijkheid voor startups in Midden- en West-Brabant om overbruggingsfinanciering aan te vragen via de Starterslift OverbruggingsLening (SOL).

Onderzoeks-aanpak

De B3A-rekenkamers hebben het onderzoek uitgevoerd in samenwerking met BEA (dhr. Ter Beek en dhr. Langman). Na afbakening van het begrip corona-steunmaatregel, hebben de B3A-rekenkamers samen met BEA over de periode maart tot november 2020 schriftelijke stukken bestudeerd om een overzicht te vormen van welke corona-steunmaatregelen zijn genomen per gemeente. Ter beantwoording van op welke wijze besluitvorming over deze maatregelen heeft plaatsgevonden, welke belangen zijn meegenomen en met onderkenning van welke risico's, evenals wat de rol van de Tilburgse gemeenteraad is geweest bij besluitvorming over deze maatregelen en hoe zij in positie zijn of kunnen worden gebracht, zijn schriftelijke stukken bestudeerd over de periode maart 2020 tot en met februari 2021 en zijn interviews gehouden met de griffier, wethouder/locoburgemeester en betrokken ambtenaren[1]. Eveneens is er contact gelegd met de raad door het stellen van schriftelijke vragen en door met de raad in gesprek te gaan (januari 2021).

Van breed naar gericht verdiepen

Het onderzoek is 'breed' gestart met een inventarisatie van alle door de gemeente genomen maatregelen inzake corona, om vervolgens te focussen en te verdiepen op de specifieke maatregelen volgens het eerder afgebakende begrip corona-steunmaatregel. De scheidslijn tussen beide soorten maatregelen is niet volledig hard te trekken. In deel 3b (nota van bevindingen), bijlage I, is een overzicht opgenomen van 'overige' corona-gerelateerde maatregelen in de gemeente Tilburg waarvan is geoordeeld dat deze niet passen binnen de hiervoor toegelichte definitie van corona-steunmaatregel. Maatregelen in de gemeente Tilburg zoals wel passen binnen de definitie, zijn opgenomen in deel 3b (nota van bevindingen), bijlage II.

Opzet rapport

De verdere opzet van het onderzoeksrapport is als volgt. Deze bestuurlijke nota (deel 1) bevat de conclusies en aanbevelingen van de RKT. In deel 2 is de bestuurlijke reactie van het college van burgemeester en wethouders (hierna college genoemd) opgenomen. In deel 3 van deze rapportage, de nota van bevindingen, wordt een uitgebreider verslag

[1] Noor Kanters (griffier), Berend de Vries (wethouder/locoburgemeester), Hanneke Kortman (adviseur bestuurlijk proces) en Aad van der Pol (concerncontroller).

gegeven van de bevindingen van het onderzoek; het hoofdrapport voor de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg (deel 3a) en het deelrapport voor de gemeente Tilburg, gevalideerd op feitelijke onjuistheden door de ambtelijk betrokkenen (deel 3b). Voor een overzicht van de belangrijkste bevindingen van het onderzoek verwijst de RKT naar de 'Samenvatting' in het hoofdrapport (deel 3a) en 'Antwoorden op onderzoeksvragen' (deel 3b). De onderzoeksrapporten van de gemeenten Arnhem, Breda en Oss zijn separaat beschikbaar via www.rekenkamertilburg.nl.

4 Conclusies

Dat het onderwerp 'de coronacrisis' op dit moment erg leeft bij raadsleden is evident; in zijn volksvertegenwoordigende rol hoort en ziet de raad dagelijks de gevolgen van de crisis voor getroffenen in de gemeente Tilburg. Ook vanuit zijn kaderstellende en controlerende rol is de raad betrokken bij de crisis en daaraan gerelateerde corona-steunmaatregelen die de gemeente wil treffen of heeft getroffen. In dit rekenkameronderzoek van de B3A-rekenkamers is dan ook onderzocht wat de rol van de raad is (geweest) bij corona-steunmaatregelen. En hoe gemeenteraden in positie komen of blijven en wat ze daarbij van elkaar kunnen leren.

Op basis van het onderzoek trekt de RKT de volgende conclusies:

Conclusies vraag 1

Vraag 1: Welke landelijke, regionale en lokale corona-steunmaatregelen zijn op welk moment en met welk doel genomen in de deelnemende gemeenten (ambitie is een globaal overzicht)? Welke steunmaatregelen hebben de deelnemende gemeenten zelf genomen waarbij de raden actief betrokken hadden kunnen worden?

Corona-steunmaatregelen en het doel daarvan

- De Rijksoverheid zet al vroeg tijdens de crisis de volgende regelingen in als voornaamste corona-steunmaatregelen voor een groot deel van bedrijven en instellingen voor het financieel overleven van de coronacrisis: 1. Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo), 2. Tijdelijke noodmaatregel overbrugging voor werkbehoud (NOW) en 3. Tegemoetkoming ondernemers getroffen sectoren (TOGS), later Tegemoetkoming vaste lasten MKB (TVL) genoemd. Ook wordt voor ondernemers de mogelijkheid gecreëerd om onder bepaalde omstandigheden voorlopige aanslagen inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting te verlagen, betalingen uit te stellen, de invorderingsrente te verlagen en een hogere borgstelling te krijgen voor af te sluiten kredieten. Ook is het garantiebudget van de regeling Garantie Ondernemersfinanciering uitgebreid, komt er de mogelijkheid voor een rentekorting op microkredieten, komt er een borgstelling voor werkkapitaal onder de regeling Borgstelling MKB Landbouwkredieten en komt er een Corona-Overbruggingslening (COL) voor startups, scale-ups en innovatieve MKB'ers.
- De eerste corona-steunmaatregelen in de vier gemeenten volgen snel op of lopen vooruit op de door het Rijk aangekondigde maatregelen (op 18 maart 2020); in Breda op 14 maart, in Arnhem op 15 maart, in Oss op 18 maart en in Tilburg op 20 maart.
- In de vier gemeenten is globaal de volgende ontwikkeling te zien in het pakket corona-steunmaatregelen; in de periode van maart en april 2020 is sprake van het lenigen van de eerste nood ('echte' crisismaatregelen), in mei en juni 2020 volgt stabilisatie en 'herpakken' in de vorm van reguliere beleidsvorming (waarbij ook de raden intensiever werden betrokken) en vanaf de zomer 2020 komt er aandacht voor het opstellen van

herstelagenda's. Deze periode van normalisatie en herstel wordt in oktober 2020 overigens onderbroken als het kabinet besluit tot een tweede lockdown. Deze globale ontwikkeling laat zien dat de door de vier gemeenten genomen corona-steunmaatregelen voor een belangrijk deel overeenkomen. Specifieke lokale accenten[2] maken maar een beperkt deel uit van het pakket aan corona-steunmaatregelen.

- Ook vanwege de wens om maatregelen te nemen die aanvullend zijn op die van het Rijk, is door de vier gemeenten met name gekozen voor corona-steunmaatregelen gericht op:
  - liquiditeitsondersteuning van bedrijven en instellingen
  - en het faciliteren van bedrijven en instellingen om het inkomstenverlies te beperken

  en vaak minder op directe financiële ondersteuning (zoals door het Rijk geboden). De inzet van gemeenten op directe financiële ondersteuning is veelal beperkt tot gevallen 'maatwerk' en 'schrijnende gevallen'.

  Verder richten de gemeenten zich eveneens tot:
  - doorbetaling van subsidies aan gesubsidieerde instellingen zonder dat deze, vanwege corona, de overeengekomen prestaties kunnen leveren.
  - inzet op informatievoorziening aan bedrijven en instellingen over mogelijke ondersteuning (door het Rijk en de gemeente), voor het brede publiek en voor de raad.
- Voor de gemeente Tilburg geldt dat er 125 corona-gerelateerde maatregelen zijn geïnventariseerd, waarvan er 56 kunnen worden gezien als corona-steunmaatregelen volgens de in dit onderzoek gehanteerde definitie van 'corona-steunmaatregel' (Arnhem: 40, Breda: 43 en Oss: 35).
- Bij de 56 corona-steunmaatregelen gaat het om:
  - Uitstel van lokale belastingen en aan de gemeente te betalen facturen.
  - Coulante houding t.o.v. huurders van gemeentelijk vastgoed (uitstel, mogelijk afstel).
  - Doorbetalen van subsidie aan instellingen ook als zij vanwege corona verwachte prestaties niet kunnen leveren.
  - Faciliteren van bedrijven of instellingen om zich aan te passen aan gewijzigde omstandigheden[3].
  - Informatievoorziening over de crisis door middel van onder meer de monitor 'Tilburg onder Corona', uitvoeren van een bedrijvenenquête over de gevolgen van corona en het coronacrisisloket voor ondernemers van Station88.
  - Matchen van bijdragen van het Rijk en de Provincie voor culturele instellingen in de landelijke Basisinfrastructuur (BIS) en het nemen van gerichte maatregelen ten behoeve van overige culturele organisaties.
  - Specifieke regelingen gericht op bijvoorbeeld leveren van laptops aan scholen ten behoeve van huishoudens op het sociaal minimum.
- Een groot deel van de 56 corona-steunmaatregelen betreft financiële maatregelen (27 maatregelen, 48%)[4], gevolgd door liquiditeitsondersteunende maatregelen (12 maatregelen, 21%), faciliterende maatregelen (10 maatregelen, 18%) en overige hulp

[2] Voor Tilburg gaat het om 'drive thru's', convenant 'ketensolidariteit horeca Tilburg', maatregel 'verantwoord verplaatsen' van verkeer, ondersteuning Tilburgse markten, Starterslift Overbruggingsleningen (SOL) voor ondernemers en laptops voor schoolkinderen uit minimahuishoudens.

[3] Bijvoorbeeld toestaan van een drive-thru voor een ijssalon, tijdelijke uitbreiding van terrassen, toestaan van terrasoverkappingen in de winter, inzet op 'verantwoord verplaatsen' in een corona-samenleving.

[4] Een financiële maatregel kan betekenen dat de gemeente extra kosten heeft gemaakt, maar vaker is dat niet het geval terwijl een maatregel wel gekarakteriseerd wordt als financiële maatregel. Een voorbeeld is de doorbetaling van subsidies.

als ondersteuning (nood)opvang kinderen, plaatsing extra afvalbakken en schoonmaak openbare toiletten (7 maatregelen, 13%).
- De doelgroepen waar de meeste corona-steunmaatregelen voor zijn genomen in de gemeente Tilburg betreffen leveranciers/afnemers (16 maatregelen, 29%), gevolgd door generiek bijv. uitstel belastingen en heffingen, coulance betalingsafspraken (14 maatregelen, 25%), sector bijv. horeca, cultuur, evenementen (14 maatregelen, 25%), inwoners (10 maatregelen, 18%) en individuele bedrijven (2 maatregelen, 3%).

Besluiten door de raad
- Er zijn weinig van de 56 corona-steunmaatregelen in raadsbesluiten vastgelegd (5 maatregelen, 9%). Het gaat dan met name over wijzigingen in verordeningen voor leges en precario, dan wel besluiten om leges of precario niet te innen of kwijt te schelden. Meer corona-steunmaatregelen zijn als collegebesluit genomen (15 maatregelen, 27%), een enkeling als burgemeesterbesluit (2 maatregelen, 3%). Daarnaast is de raad over het overige deel van de 56 corona-steunmaatregelen geïnformeerd via een raadsbrief van 1 mei en via de drie Monitors 'Tilburg onder Corona', in totaal gaat het om 34 maatregelen (61%). Het budgetrecht van de raad is dan ook bepalend geweest voor wanneer de raad om besluitvorming is gevraagd, hetgeen wat binnen het mandaat van het college viel en niet tot extra uitgaven leidde werd door het college besloten.
- De Tilburgse raad heeft het mandaat van het college om corona-steunmaatregelen te kunnen nemen, verruimd in december 2020; zie de conclusies op vraag 2.

Conclusies vraag 2

Vraag 2: Op basis waarvan zijn afwegingen en beslissingen genomen inzake corona-steunmaatregelen in de deelnemende gemeenten? Zijn daarbij risico's onderkend wat betreft de invloed op toekomstige beleidskeuzes en zijn daarvoor passende maatregelen getroffen?

Afwegingen en beslissingen
- In de gemeente Tilburg was aanvankelijk de raad terughoudend en kon het college in maart en april 2020 de ruimte nemen om snel te handelen om de crisis te bestrijden. Vanaf mei 2020 vond een verschuiving plaats van crisisaanpak door het college waarbij de raad vooral werd geïnformeerd, naar een meer systematische, integrale benadering waarbij de raad actiever werd betrokken. Gaandeweg ontstond bij de raad namelijk behoefte voor het krijgen van meer grip en zicht op met name de financiële consequenties. Dit is via de Monitors 'Tilburg onder Corona' in beeld gebracht. De Monitor werd het meetinstrument op basis waarvan het college voorstellen doet aan de raad voor incidentele intensiveringen gericht op de effecten van corona. De eerste Monitor was in juni 2020, de tweede in september 2020, de derde in oktober 2020 (en een vierde in maart 2021).
- De raad besloot in juli 2020 bovendien dat de gemeente eerst nastreeft uitgaven gecompenseerd te krijgen van het Rijk, dat een eventueel nadelig saldo op de Rijkscompensatie ten laste van de algemene reserve wordt gebracht en aanvullende (financiële) steunmaatregelen zoveel als mogelijk opgevangen worden binnen bestaande budgetten. Als dat niet voldoende soelaas biedt, wordt een raadsvoorstel voorgelegd om het benodigde budget ten laste te brengen van de algemene reserve.
- Het mandaat van het college is later in 2020 verruimd; op 6 november 2020 is in een raadsvoorstel geschetst, met behulp van een beslisboom en een stroomschema, wat het te doorlopen proces is als een aanvrager zich meldt met een steunverzoek bij de gemeente. Hierbij is besloten dat het college tot € 75.000 per steunmaatregel vrij kan

besluiten onder het voorbehoud dat de Rijksoverheid deze steunmaatregel niet ook al compenseert en dat de maatregel niet uit bestaande budgetten kan worden gedekt. Door de raad is het mandaat van het college middels een amendement in december 2020 verruimd om sneller maatregelen te kunnen treffen, geldend tot en met 2021 en tot maximaal € 500.000. Indien het college buiten dit mandaat middelen wil aanwenden voor maatregelen, dient dit expliciet te worden voorgelegd voor goedkeuring aan de raad.

- In alle vier de gemeenten hebben vooral de financiële gevolgen van de coronacrisis en het beheersen van de financiële risico's voor de gemeente als gevolg van de crisis veel aandacht gekregen. Dit heeft echter vrijwel niet vorm gekregen in het opstellen van financiële scenario's. Alleen in Oss, daar is na de zomer van 2020 expliciet door de raad gevraagd om uitwerking van financiële en/of beleidsmatige scenario's, om beter om te kunnen gaan met de grote onzekerheden. Er is een tweetal scenario's aan de raad voorgelegd.
- In aanvulling op het willen beheersen van de financiële risico's, hebben de gemeenten Arnhem, Breda en Oss ook in bredere zin uitgangspunten geformuleerd waarin beheersing van risico's doorklinken[5]. In de gemeente Tilburg lijken zulke uitgangspunten echter minder expliciet uitgewerkt en vastgelegd.

Onderkenning van risico's op beleidskeuzes en passende maatregelen

- De vier gemeenten hebben hun eigen crisisorganisatie ingericht, waarbij Breda en Oss ervoor kozen om deze 'in de lijn te organiseren' en Tilburg de crisisorganisatie naast de bestaande organisatie positioneerde. In Arnhem was sprake van een mengvorm van deze aanpakken. Specifiek bestond de crisisorganisatie in Tilburg in aanvang uit de Stuurgroep Corona en de Hoofdtaakorganisatie (HTO), wat rond de zomer vervangen is door het combi-PHO en 'corona forum'. Deze structuren boden en bieden een brede en professionele basis om risico's vooraf in te schatten.
- Specifiek in beeld via de Monitors 'Tilburg onder corona' zijn, zoals eerder genoemd, met name de financiële risico's; de (verwachte) inkomsten - met name compensatie van het Rijk - en (verwachte) uitgaven. In de eerder genoemde beslisboom en stroomschema zoals vastgesteld in november 2020, is aandacht voor het maatschappelijk belang, levensvatbaarheid, proportionaliteit en financiële analyse. Dit draagt bij aan beheersing van de (financiële) risico's van de crisis voor de gemeente Tilburg.
- Nu de Monitors 'Tilburg onder Corona' voldoende frequent blijft verschijnen (tot dusver drie keer in 2020 en één keer in 2021), kan het als een instrument gezien worden om (financiële) risico's niet alleen in kaart te brengen, maar ook te kunnen blijven monitoren.
- Kortom, de gemeente Tilburg doet wat ze nodig acht en er lijkt daarbij voldoende aandacht te zijn voor onderkenning van (financiële) risico's en het nemen van passende maatregelen om deze risico's te (blijven) beheersen.
- Ook in de andere vier gemeenten wordt gewicht toegekend aan het krijgen van inzicht in en de beheersing van met name financiële risico's van de coronacrisis, in de vorm

[5] In Arnhem is via een raadsbrief in mei 2020 toegelicht wat de effecten van de coronacrisis zijn op de beleidsmatige opgaven van de stad en op welke wijze de negatieve effecten op onder meer de economie, cultuur en het welzijn kunnen worden opgevangen. Breda heeft zowel bij het eerste als het tweede pakket corona-steunmaatregelen uitgangspunten geformuleerd voor de inzet vanuit de gemeente, onder meer hoe middelen effectief en doelmatig ingezet kunnen worden. In Oss zijn in een vroeg stadium van de coronacrisis al generieke uitgangspunten geformuleerd voor de rol die de gemeente wil innemen wat betreft corona-steunmaatregelen, vastgelegd in een opinienota Covid-19.

van scenario's, dashboards, monitors of dergelijke.

Conclusies vraag 3

Vraag 3: Welke belangen zijn bij genomen of op dat moment te nemen corona-steunmaatregelen door wie afgewogen in de deelnemende gemeenten?

Aandacht voor belangen

- Voorop staat sinds het begin van de coronacrisis steeds en onverminderd het belang van getroffenen in Tilburg. Het adagium in de beginperiode van maart en april 2020 daarbij was: 'doen wat nodig is'. Financiën waren dus niet de belangrijkste overweging en dekking was van latere zorg. Daarvoor was zowel politiek als bestuurlijk draagvlak.
- De belangen van getroffenen zijn groot en divers. Op verschillende terreinen heeft de gemeente Tilburg in beginsel veel lokale beleidsvrijheid om al dan niet extra accenten te leggen. Deze vrijheid wordt ingeperkt door maatschappelijke druk. Het is aan de gemeente om bij het inrichten van een maatregelenpakket keuzes te maken en prioriteiten te stellen. Het is in dit onderzoek niet gebleken dat de gemeente voor deze inhoudelijke afweging beschikt over een expliciet afwegingskader. Dit is anders in bijv. de gemeente Arnhem waar een 'Arnhems afwegingskader corona 2020-2021' wordt gehanteerd om corona-steunmaatregelen vorm te geven en te toetsen aan de hand van uitgangspunten. Ook in Oss wordt een 'Opinienota COVID-19' vastgesteld op basis waarvan besluiten worden genomen over welke corona-steunmaatregelen wel en niet te nemen.
- Wel wordt door raadsfracties in Tilburg (nog steeds) aandacht gevraagd voor uiteenlopende noden van getroffenen. De afweging of een steunvraag gehonoreerd moet worden of niet, en welke maatschappelijke belangen in welke mate prioriteit moesten krijgen, heeft voor een deel plaatsgevonden in de context van een raadsvergadering (afhankelijk van de vraag of het raakt aan het budgetrecht van de raad) maar voor een groter deel is de afweging gemaakt door het college.
- Kortom, bij te maken keuzes over corona-steunmaatregelen worden in Tilburg, mogelijk onbewust, belangen afgewogen, maar in het onderzoek is niet duidelijk geworden hoe dat in de praktijk precies gebeurt en hoe conflicterende belangen tegen elkaar zijn of worden afgewogen.

Conclusies vraag 4

Vraag 4: Op welke wijze kwamen de raden in de deelnemende gemeenten in positie voor de uitvoering van hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken ten aanzien van corona- steunmaatregelen?

Gemeenteraad in positie

- Bij aanvang van de coronacrisis stonden de geldende regels het functioneren van de vier raden in de weg. Fysieke vergaderingen waren immers een vereiste voor het nemen van rechtsgeldige besluiten, maar waren onmogelijk binnen de noodverordeningen van de Veiligheidsregio's. Dit probleem is opgelost met de spoedwet digitale besluitvorming die op 7 april 2020 door de Eerste Kamer is aangenomen.
- De Tilburgse raad heeft, zoals eerder genoemd, het college in de eerste fase van de coronacrisis (maart en april 2020) de ruimte gegeven. De betrokkenheid van de raad was op dat moment vooral passief, in die zin dat de raad bij genomen maatregelen achteraf werd geïnformeerd. Daarna volgde de overgang naar een systematische, integrale benadering van het gemeentelijke beleid, waarbij de reguliere vergaderorde werd hersteld en waarbij de raad actiever werd betrokken. Het verloop van een meer

passieve naar actievere betrokkenheid van de raad geldt overigens voor alle vier de gemeenten.

- In Breda en Tilburg is er wel expliciet discussie over de rolverdeling tussen college en raad, vanuit het gevoel van de raad dat hij te lang te weinig betrokken was bij relevante besluitvorming[6]. In Tilburg verandert de betrokkenheid van de raad mede als gevolg van een informatiedebat over de tot dan genomen corona-steunmaatregelen en een unaniem aanvaarde motie, beide in mei 2020. Middels de motie werd het college opgeroepen om met de raad periodiek in gesprek te gaan (mogelijk iedere 14 dagen) over de gevolgen van de coronacrisis, zodat de raad de noodzakelijke besluiten kan nemen over lokale maatregelen die nodig zijn. Eind mei 2020 is de Tilburgse raad dan ook nader in positie gebracht.
- Met de eerste en tweede Monitor 'Tilburg onder Corona' wordt de informatiepositie van de gemeenteraad verder verstevigd. De eerste Monitor (juni 2020) geeft een overzicht van de maatregelen die genomen zijn in verband met de crisis. In de tweede Monitor (september 2020) is een geactualiseerd beeld opgenomen van de belangrijkste gevolgen van corona voor de Tilburgse samenleving en hoe de gemeente Tilburg de financiële en ook maatschappelijke gevolgen daarvan beoordeelt. In de tweede Monitor wordt ook toegelicht aan welke (mogelijke) handelingsperspectieven de gemeente denkt. De derde Monitor (november 2020) laat een geactualiseerd beeld zien ten opzichte van de tweede Monitor.
- Ook in december 2020 wordt de positie van de raad verder versterkt door de, zoals eerder genoemde, verruiming en tegelijkertijd begrenzing van het mandaat van het college in relatie tot te nemen corona-steunmaatregelen tot € 75.000 en het totale budgettaire beslag beneden de € 500.000 per jaar blijft (geldend voor 2021).
- De meeste raadsleden in Tilburg met wie de RKT in het kader van dit onderzoek gesproken heeft, ervaren het samenspel tussen college, raad en ambtelijke organisatie als positief. Er is door het college geïnvesteerd in een adequate informatievoorziening richting de raad. De raad is frequent geïnformeerd met behulp van raadsbrieven en aanvullend met onder meer de Monitors 'Tilburg onder Corona'. Tevens kan vastgesteld worden dat gaandeweg 2020 er weer sprake was van een reguliere verhouding tussen raad en college.
- In de vier gemeenten is er overigens wel een verschil zichtbaar in de mate waarin raden raadsvragen stelden en moties indienden. In de ene gemeente (Oss en Tilburg) kiest de raad daarbij aanvankelijk een wat terughoudende opstelling vergeleken met de andere gemeenten (Arnhem en Breda), vanuit de gedachte het college de ruimte te geven de crisis te bestrijden. In de loop van 2020 vlakken deze verschillen af.
- Overeenkomstig tussen de vier gemeenten is dat het uitwerken van financiële (en ook beleidsmatige) scenario's een terugkerende wens is van de raden. In geen van de vier gemeenten zijn de raden zodanig bediend met behulp van scenario-uitwerkingen en beleidsmatige alternatieven dat zij op basis daarvan echte keuzes konden maken.

Conclusies vraag 5

Vraag 5: Op welke *wijze kunnen de raden in de deelnemende gemeenten hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken ten aanzien van verder crisisbeleid in de komende periode verstevigen?*

[6] In Breda is dit het geval vanaf september 2020 naar aanleiding van raadsvragen over de wens van de raad om actiever betrokken te worden.

Kaderstellende rol

- In de eerste periode van de coronacrisis was feitelijk niet of nauwelijks sprake van kaderstelling door de vier raden; het college trof maatregelen en informeerde de raad hierover achteraf. Het is als raad lastig om in de eerste periode van de crisis actieve betrokkenheid bij besluitvorming te eisen zonder dat dit ten koste gaat van de slagvaardigheid in de besluitvorming. Dat is gaandeweg het voorjaar van 2020 verbeterd; raden worden zoals regulier weer in de gelegenheid gesteld om voorstellen van het college aan te nemen of te verwerpen.
- Door middel van moties hebben de raden in alle vier de gemeenten verder bijgedragen aan kaderstelling. Bijvoorbeeld door (extra) aandacht te vragen voor bepaalde kwetsbare groepen inwoners of met name door de coronacrisis getroffen instellingen en bedrijven.
- In geen van de gemeenten heeft het college aan de raad op het coronadossier meerdere beleidsmatige alternatieven voorgelegd om over te besluiten.

Controlerende rol

- Inzake de controlerende rol van de raad zijn in Arnhem, Oss en Breda meer of minder scherpe uitgangspunten geformuleerd. Door het college in Tilburg zijn echter geen scherp geformuleerde uitgangspunten, doelen of ambities geformuleerd. De controlerende rol van de Tilburgse raad is op het coronadossier dan ook lastig. Het is voor de raad dan niet mogelijk om te toetsen of de gemeente 'nog op schema ligt met de uitvoering'. De controlerende rol van de raad komt dan in het verlengde te liggen van de kaderstellende rol door aandacht te vragen voor aspecten van de corona-aanpak waarvan de raad het vermoeden heeft dat extra aandacht of inzet gewenst is. Ook blijkt dat weinig van de vier raden hebben getoetst of het college zich hield aan geformuleerde uitgangspunten. Het blijkt dan ook belangrijk om, misschien wel juist, in tijden van crisis uitgangspunten te formuleren voor het gewenste handelen met een duidelijke focus en ook te toetsten of het college zich daar aan houdt.
- Wat betreft de financiële consequenties van corona voor de gemeente Tilburg heeft de raad zijn controlerende rol wel meer inhoud kunnen geven. De raad heeft via raadsvragen en moties aandacht gevraagd voor het toelichten op en inzichtelijk maken van de (financiële en overige) gevolgen van de coronacrisis op de gemeente, zoals ook in de andere vier gemeenten. Dat heeft eraan bijgedragen dat het Tilburgse college de raad heeft voorzien met Monitors 'Tilburg onder Corona' waarin de genomen corona-steunmaatregelen en de financiële gevolgen zichtbaar werden. Zeker in de fase van herpakken, is het aan de raad om vasthoudend te zijn inzake financiële scenario's en beleidsalternatieven. Dit vergt een dualistische opstelling van de raad, waarbij oppositie en coalitiepartijen beide onderkennen dat er voor de raad 'wat te kiezen moet zijn'.

Volksvertegenwoordigende rol

- De meeste raadsfracties in de vier gemeenten zijn gedurende de coronacrisis door instellingen, bedrijven, zzp'ers (met name vanuit sectoren horeca, cultuur, sport en zorg) en inwoners benaderd met vragen over corona en met op dat vlak ervaren problemen. Ook het lokale MKB heeft, via de lokale ondernemersverenigingen en ook op het niveau van individuele bedrijven, raadsleden benaderd. Raadsleden geven aan zelf ook actief inwoners, instellingen of bedrijven te hebben opgezocht om te kijken hoe de coronacrisis hen raakt. Het laat zien dat raadsleden ook gedurende de coronacrisis hun volksvertegenwoordigende rol zijn blijven vervullen.

- Op een ander niveau trekken raadsleden, en een enkele keer volledige raden, aan de bel over hun zorg of zij hun volksvertegenwoordigende rol nog wel goed kunnen uitoefenen. Eind mei 2020 steunt de volledige raad van Tilburg een motie waarin het college wordt opgeroepen frequent in gesprek te gaan met de raad over de gevolgen van de coronacrisis, zodat de raad besluiten kan nemen over lokale maatregelen die nodig zijn. In de overwegingen in de motie wordt er expliciet aan gerefereerd dat "raadsleden verantwoordelijkheid hebben als volksvertegenwoordigers van de samenleving". Ook in Breda is er expliciet gediscussieerd over de positie van de raad en hoe de raad ook in tijden van corona in positie kan komen en blijven.

Conclusie vraag 6

Vraag 6: Wat kunnen de deelnemende gemeenten van elkaar leren bij het versterken van de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken van de raden?

Een 'haal/breng'-matrix is opgesteld, welke samenvat wat gemeenten van elkaar kunnen leren (zie voor een verdere detaillering deel 3a, hfd 6, par. 6.2):

Halen → / Brengen ↓	Arnhem	Breda	Oss	Tilburg
Arnhem			Herstelagenda Snel hervatten reguliere vergadercyclus raad	Snel hervatten reguliere vergadercyclus raad
Breda	BroodNood-regeling Steunpakketten per fase		BroodNood-regeling Herstelagenda Steunpakketten per fase	BroodNood-regeling Steunpakketten per fase Snel hervatten reguliere vergadercyclus raad
Oss	Algemene uitgangspunten corona-steunmaatregelen Corona-debat hierover	Algemene uitgangspunten corona-steunmaatregelen Corona-debat hierover		Algemene uitgangspunten corona-steunmaatregelen Corona-debat hierover
Tilburg	Convenant ketensolidariteit horeca	Convenant ketensolidariteit horeca Mandaat geven aan college met begrenzing	Convenant ketensolidariteit horeca	

Raakvlakken met Winterschool

De Winterschool op 4 januari 2021, 'De dynamiek van een diepe crisis en de rol van de lokale overheid', georganiseerd voor raadsleden, collegeleden en directieleden van de gemeente Tilburg, heeft een aantal raakvlakken met het onderzoek:

- Tijdens een crisis zijn er 1e oorzaken en 2e oorzaken van een crisis. Zo ook inzake de coronacrisis; 1e oorzaak is de introductie van het nieuwe virus, 2e oorzaken betreffen zaken als 'zijn o.a. de psychologische, sociale, financiële gevolgen in goede banen geleid?' Wanneer terug gekeken wordt hoe de gemeente Tilburg om is gegaan met 2e oorzaken, dan zijn bijv. de financiële consequenties per corona-steunmaatregel vaak duidelijk evenals de totaalomvang (via de coronareserve in de Programmabegroting 2021). Ook lijkt het evident dat er psychologische en sociale gevolgen zijn van de crisis, echter dit blijkt niet direct uit de genomen corona-steunmaatregelen in Tilburg.
- Een crisis betekent altijd een 'buigmoment'. Welke effecten heeft de crisis nu op toekomstig beleid in de gemeente Tilburg? Denk als gemeente tijdig na over de langere termijn en werk hiervoor scenario's uit, bijvoorbeeld in de vorm van een

herstelagenda[7]. Burgemeester Weterings geeft tijdens de Winterschool aan dat Tilburg weliswaar de Monitors 'Tilburg onder Corona' heeft, maar dat deze nog geen scenario's betreffen en dat hier meer aandacht voor nodig is. Houdt hierbij ook rekening met keuzes tijdens schaarste. Immers, stelt het Rijk in de toekomst minder middelen beschikbaar, dan dienen gemeenten vooraf na te denken over welke keuzes zij maken om het overgebleven budget op in te zetten.

- Het risico op een nieuwe pandemie is relatief klein, maar indien het gebeurt heeft het grote gevolgen voor de samenleving. Het is dan ook goed om als gemeente na te denken over welke zogenoemde 'no-regret maatregelen' voor toekomstige crisissen altijd genomen zouden moeten worden. Er is door de gemeente Tilburg tot op heden nog geen aandacht voor zulke no-regret maatregelen geweest, zo lijkt. Er zou eveneens een business case ten grondslag moeten liggen aan de keuze voor deze vorm van preventieve maatregelen.

5 Aanbevelingen

Voor de raad

De RKT doet de volgende aanbevelingen aan de raad:

1. Houd als raad de kaderstellende rol vast die gaandeweg het voorjaar van 2020 is ingenomen en vraag voortaan van het college om middels een aantal scenario's uitgewerkt in een herstelagenda inzichtelijk te maken wat de lange termijn effecten van de coronacrisis kunnen zijn op toekomstige beleidskeuzes in de gemeente Tilburg, daarbij rekening houdend met eventuele schaarsere budgetten vanuit het Rijk.
2. Vraag als raad ter versteviging van de controlerende rol aan het college om met behulp van een afwegingskader explicieter te maken hoe bij de keuze over corona-steunmaatregelen prioriteiten worden gesteld en belangen van getroffenen worden afgewogen, alsook hoe tegengestelde of conflicterende belangen van getroffenen tegen elkaar worden afgewogen.
3. Zorg dat in de Monitor 'Tilburg onder Corona' inzichtelijk wordt gemaakt wat de meerjarige (financiële) risico's zijn om te kunnen anticiperen op mogelijke toekomstige tegenvallers. Overweeg om in de Monitors hiervoor een separate risicoparagraaf op te nemen.

Voor het college

De RKT doet de volgende aanbevelingen aan het college:

4. Leg als college de uitgangspunten voor de beheersing van de (ook meerjarige) risico's van de coronacrisis helder vast en communiceer deze met de raad.
5. Om de raad van adequate informatievoorziening te blijven voorzien en de (financiële) risico's en consequenties van de coronacrisis in beeld te kunnen houden, blijf geactualiseerde Monitors 'Tilburg onder Corona' frequent aanbieden aan de raad. Neem daarin ook mee, naast de financiële consequenties, de psychologische, sociale en andersoortige gevolgen zodat duidelijk wordt wat de effecten van de crisis in totaliteit zijn.

[7] De herstelagenda in Tilburg kan ook mede vorm krijgen door initiatieven vanuit regionale samenwerkingsverbanden. Een voorbeeld is dat samen met de provincie Brabant, de B5-steden (waaronder Tilburg), M7-steden en BOM is gewerkt aan een Actie- en Investeringsagenda Corona-herstel (februari 2021). Deze agenda bevat projecten die bijdragen aan het minimaliseren van de negatieve impact als gevolg van het coronavirus en tegelijkertijd een positieve impact realiseren met een (middel)lange termijn structuurversterking. De focus ligt vooral op het versnellen van bestaande projecten en het slim gebruiken van nieuwe coronafondsen van het Rijk en de EU.

DEEL 2

BESTUURLIJKE REACTIE COLLEGE B&W

Lokale steun in crisis

-

Vergelijking van corona-steunmaatregelen
in de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg

GEMEENTE TILBURG

Onderwerp	Datum
Bestuurliike reactie	6 april 2021
Ons kenmerk	**Uw kenmerk**

Doorkiesnummer
14 013

E-mail	**Fax**
college@tilburg.nl	013 542 93 96
Postadres	**Bezoekadres**
Postbus 90155 5000 LH Tilburg	Spoorlaan 181

Rekenkamer Tilburg
T.a.v. de heer H. Veldman
Rekenkamer@tilburg.nl

Geachte heer Veldman,

Met interesse hebben wij kennisgenomen van het ontwerprapport 'Lokale steun in crisis – Vergelijking van corona-steunmaatregelen in de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg'. Wij willen u om te beginnen bedanken voor het gedegen en feitelijke ontwerprapport. Dank ook aan de Rekenkamers van Arnhem en Breda, de Rekenkamercommissie van Oss en aan het Bureau voor Economische Zaken in samenwerking waarmee het onderzoek is uitgevoerd.

Uit het ontwerprapport komt het beeld naar voren dat de gemeenteraad van Tilburg redelijk tevreden is over hoe zij bij de totstandkoming van de corona-steunmaatregelen betrokken is en hierover geïnformeerd is. Wij zijn verheugd dit te lezen.
Wij willen de gemeenteraad via deze weg dan ook complimenteren met hoe zij zich heeft opgesteld vanuit hun kaderstellende en controlerende rol. Daarmee heeft zij ons de ruimte gegeven om op adequate wijze te handelen in de bestrijding van de gevolgen van deze grootste naoorlogse crisis in Nederland.

Ingaande op aanbevelingen een, drie en vijf willen wij het volgende opmerken:
Zoals in de hele wereld heeft deze crisis ook in Tilburg op vrijwel alle sectoren een grote invloed. Echter, we hebben te maken met diverse situaties per sector. Zo zijn de gevolgen voor de detailhandel anders dan die voor culturele instellingen of het onderwijs. Daarnaast zal bij de ene sector sneller duidelijk zijn wat nodig is om de negatieve gevolgen het hoofd te bieden, dan bij een andere sector. Wij willen hierop juiste wijze kunnen inspelen.
Om deze reden is – bij de bespreking van de Vierde Monitor 'Tilburg onder Corona' op 1 maart 2021– met de raad van gedachten gewisseld hoe wij in Tilburg willen omgaan met de lange termijn effecten van de crisis. Wij hebben toegezegd de raad voor de zomer te informeren over de mogelijkheden tot scenario denken. In deze scenario's worden economische en sociaal-maatschappelijke effecten en risico's voor de verschillende sectoren op middellange en lange termijn zichtbaar gemaakt. Op basis van deze scenario's kunnen wij – in overleg met de raad – bepalen wanneer en voor welke sector één of meerdere lokale herstelagenda's nodig zijn.

Tijdens de raadsbijeenkomst over de Vierde Coronamonitor is ook afgesproken dat wij de raad via de twee wekelijkse raadsbrief en het dashboard corona blijven informeren over de meest actuele trends en cijfers met betrekking tot Corona in Tilburg. In dit dashboard worden de waardevolle elementen uit de Coronamonitor gehandhaafd. Daarnaast vullen en passen we het dashboard aan met relevante informatie uit de scenario's. In de twee wekelijkse raadsbrief worden ontwikkelingen in de aanpak van COVID-19 vanuit het perspectief van de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VR MWB), aangevuld met de lokale situatie in Tilburg, beschreven.

Naast de meer specifiek op de crisis gerichte aanpak zullen wij ook via het reguliere proces - in de perspectiefnota en de verschillende kadernota's - onze beleidslijnen voor de lange termijn uitzetten. In deze nota's wordt altijd geredeneerd vanuit het hier en nu en vanuit de trends en ontwikkelingen in de stad. Hierin heeft het herstel een stevige plek en kan de raad invulling geven aan haar kaderstellende rol.

Aanbevelingen twee en vier gaan in op een afwegingskader en uitgangspunten bij de keuze voor steunmaatregelen en de beheersing van de (financiële) risico's van de crisis. Wij zijn het met u eens dat een afwegingskader bijdraagt aan het wegen van belangen en het stellen van prioriteiten bij de keuze voor corona steunmaatregelen en het op de juiste wijze verwerken van financiële consequenties. Mede om die reden hebben wij eind 2020 het raadsvoorstel 'Besluitvormingsproces en verwerking Corona maatregelen' en de bijbehorende 'Leidraad integraal behandelen verzoeken Coronasteun' opgesteld. De raad heeft hiermee ingestemd. Mocht er in de aanpak van de gevolgen van de crisis een aanleiding zijn om hierin andere afwegingen te maken, dan gaan we hierover het gesprek met raad aan.

Met deze werkwijze, toezeggingen en afspraken menen wij invulling te geven aan de aanbevelingen die u doet in het ontwerprapport.

Hoogachtend,

het college,

mr. A. van Berckel-van de Langemheen MBA
gemeentesecretaris

drs. Th.L.N. Weterings
burgemeester

DEEL 3a

NOTA VAN BEVINDINGEN

Lokale steun in crisis
-
Vergelijking van corona-steunmaatregelen
in de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg

Hoofdrapport

DEEL 3b

NOTA VAN BEVINDINGEN

Lokale steun in crisis
-
Vergelijking van corona-steunmaatregelen in de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg

Deelrapport gemeente Tilburg

BEA economische argumentatie

Lokale steun in crisis

Vergelijking van corona-steunmaatregelen in de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg

Deelrapport gemeente Tilburg

Maart 2020 werd Nederland overvallen door het coronavirus. Zowel inwoners als instellingen, bedrijven en zzp'ers werden hard geraakt in hun inkomsten, met name ook door maatregelen van de overheid om het virus te stoppen. Voor de Rekenkamers van Arnhem, Breda en Tilburg en de Rekenkamercommissie Oss bracht BEA in beeld welke maatregelen deze gemeenten namen om de schade te beperken en hoe de raden daarbij betrokken waren.

REKENKAMER BREDA

Reken kamer Arnhem

Gemeente Oss Rekenkamercommissie

T Rekenkamer | Tilburg

Versie 9 maart 2021

Eindrapport

Lokale steun in crisis
Vergelijking van corona-steunmaatregelen
in de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg

Deelrapport gemeente Tilburg

OPGESTELD OP VERZOEK VAN:

Rekenkamer Arnhem, Rekenkamer Breda, Rekenkamer Tilburg en Rekenkamercommissie Oss

DATUM

9 maart 2021

OPGESTELD DOOR:

Drs. H.M. (Herbert) ter Beek MPM
i.s.m. drs. M.A. (Michiel) Langman van Affect Strategie en Economie

VOOR INFORMATIE:

Bureau voor Economische Argumentatie

Adres:	Stad van Cahen
	Muurhuizen 104
	3811 EL Amersfoort
Telefoon:	06 – 430 35 116
E-mail:	info@bea.nl
Website:	www.bea.nl

Voorwoord

In opdracht van de Rekenkamers van Arnhem, Breda en Tilburg en de Rekenkamercommissie van Oss heeft Bureau voor Economische Argumentatie (BEA) in de periode van eind oktober 2020 tot en met februari 2021 onderzoek gedaan naar door de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg genomen corona-steunmaatregelen en de wijze waarop de raden daarover zijn geïnformeerd en zijn betrokken bij besluitvorming over deze maatregelen.

Het onderzoek heeft geresulteerd in een **hoofdrapport**, met daarin antwoorden op de geformuleerde onderzoeksvragen en een inventarisatie van 'lessons learned'. Het hoofdrapport is zelfstandig leesbaar. Voor een meer diepgaande uitwerking van de onderzoeksvragen op het niveau van de afzonderlijke gemeenten verwijst BEA naar de het betreffende **deelrapport**. De beantwoording van de onderzoeksvragen gericht op 'lessons learned' en hoe de raad in voorkomende gevallen beter in positie kan komen, is te vinden in het hoofdrapport.

Het voorliggende rapport is het deelrapport gericht op de **gemeente Tilburg**.

Het onderzoek is uitgevoerd onder aansturing van een begeleidingscommissie onder leiding van Astrid van der Klift met daarin vertegenwoordigers vanuit de vier betrokken rekenkamer(commissie)s. BEA wil Meriam de Lange en Maaike van Elteren (namens Rekenkamer Arnhem), Hans Verdellen (namens Rekenkamer Arnhem en Rekenkamer Breda), Juliët Wiggers (Rekenkamer Breda), Margriet van Tulder en Astrid van der Klift (namens Rekenkamercommissie Oss) en Deborah van Gestel en Theo van Mullekom (namens Rekenkamer Tilburg) graag hartelijk danken voor hun inhoudelijke inbreng in het onderzoek, het meedenken over de wijze waarop de resultaten het beste konden worden weergegeven en in het algemeen het bijdragen aan het ontsluiten van informatie ten behoeve van het onderzoek.

Het onderzoek is uitgevoerd door ondergetekende namens BEA en Michiel Langman van Affect Strategie en Economie. De betrokkenheid van de vier rekenkamer(commissie)s laat onverlet dat het voorliggende onderzoek volledig voor rekening komt van BEA.

Amersfoort, 9 maart 2021

Bureau voor Economische Argumentatie
namens deze

Herbert ter Beek
herbert.ter.beek@bea.nl

Antwoorden op onderzoeksvragen

Vraagstelling voor B3A-onderzoek: centrale vraagstelling en deelvragen	
Onderzoeksvraag	Antwoord
1. Welke landelijke, regionale en lokale corona-steunmaatregelen zijn op welk moment en met welk doel genomen in de deelnemende gemeenten (ambitie is een globaal overzicht)? Welke steunmaatregelen hebben de gemeenten zelf genomen waarbij de raden actief betrokken hadden kunnen worden?	• In paragraaf 3.2 is een overzicht opgenomen van de door de gemeente Tilburg genomen corona-steunmaatregelen. BEA heeft 125 corona-gerelateerde maatregelen geïnventariseerd waarvan er circa 59 kunnen worden gezien als corona-steunmaatregelen. • De maatregelen vallen voornamelijk in de volgende categorieën: ➢ Uitstel van lokale belastingen en aan de gemeente te betalen facturen. ➢ Coulante houding t.o.v. huurders van gemeentelijk vastgoed (uitstel, mogelijk afstel). ➢ Doorbetalen van subsidie aan instellingen ook als zij vanwege corona verwachte prestaties niet kunnen leveren. ➢ Faciliteren van instellingen of bedrijven om zich aan te passen aan gewijzigde omstandigheden (bijvoorbeeld toestaan van een drive-thru voor een ijssalon, tijdelijke uitbreiding van terrassen, toestaan van terrasoverkappingen in de winter, inzet op 'verantwoord verplaatsen' in een corona-samenleving). ➢ Informatievoorziening over de crisis door middel van onder meer de monitor 'Tilburg onder corona', uitvoeren van een bedrijvenenquête over gevolgen van corona en het coronacrisisloket voor ondernemers van Station88. ➢ Matchen van bijdragen van Rijk en provincie voor culturele instellingen in landelijke Basisinfrastructuur (BIS) en nemen van gerichte maatregelen ten behoeve van overige culturele organisaties. • Daarnaast heeft de gemeente specifieke regelingen getroffen gericht op bijvoorbeeld leveren van laptops aan scholen ten behoeve van huishoudens op het sociaal minimum.

2. Op basis waarvan zijn afwegingen en beslissingen genomen inzake corona-steunmaatregelen in de deelnemende gemeenten? Zijn daarbij risico's onderkend wat betreft de invloed op toekomstige beleidskeuzes en zijn daarvoor passende maatregelen getroffen?	• Het college heeft op 6 november 2020 in een raadsvoorstel met behulp van een beslisboom en een stroomschema voor het te doorlopen besluitvormingsproces geschetst hoe naar zijn mening de besluitvorming over te nemen corona-steunmaatregelen kan worden ingericht. Daarbij is sinds die datum expliciet aandacht voor: ➢ Onderbouwing van het te dienen maatschappelijk belang en of dit belang voldoende zwaarwegend is. ➢ Toets op de levensvatbaarheid van de aanvrager, om te voorkomen dat geld wordt toegekend aan een instelling of bedrijf die daarna bijvoorbeeld alsnog failliet gaan. ➢ Proportionaliteit van de vraag, gericht op de verhouding tussen gevraagd bedrag en het maatschappelijk belang dat met de aanvraag gemoeid is) • Met deze stappen in de beslisboom en het stroomschema voor aanvragen van steunverzoeken verwacht de gemeente de effectiviteit en doelmatigheid van de beschikbare middelen te vergroten. • In het raadsvoorstel van 6 juni 2020, aangenomen op 14 december 2020, is opgenomen dat het college in principe tot € 75.000 vrij kan besluiten een maatregel te nemen, ook als niet is geborgd dat de maatregel gecompenseerd zal worden door het Rijk of dat de maatregel uit bestaande budgetten kan worden gedekt. In het raadsdebat op 14 december 2020 is met een amendement de aanvullende bepaling opgenomen dat dit mandaat is beperkt tot 2021 en dat er een maximum is gesteld van € 500.000. • Per saldo is sprake van een verruiming van het mandaat van het college, omdat uitgaven in beginsel behoren tot het budgetrecht van de raad, maar het door het college gevraagde mandaat wordt door de raad wel ingeperkt. • Indien het college buiten dit mandaat middelen wil aanwenden voor maatregelen,

	dient dit expliciet te worden voorgelegd voor goedkeuring aan de raad. • De gemeente heeft in de periodiek uitgebrachte monitors 'Tilburg onder corona' steeds aandacht voor de financiën, met name toegespitst op de vraag welke bedragen de gemeente ontvangt van met name het Rijk en welke uitgaven daar tegenover staan. Het in beeld hebben van (verwachte) inkomsten, met name compensatie van het Rijk, en verwachte uitgaven en de in november opgestelde beslisboom dragen bij aan beheersing van de financiële risico's van corona voor de gemeente.
3. Welke belangen zijn bij genomen of op dat moment te nemen corona-steunmaatregelen door wie afgewogen in de deelnemende gemeenten?	• In de eerste periode van de coronacrisis was 'geld' niet de belangrijkste overweging. Door gesprekspartners is toegelicht dat de sfeer toen zowel bestuurlijk als politiek was dat 'wat nodig is, moet gebeuren' en dat de dekking dan van latere zorg is. • Zoals toegelicht kan het college per maatregel tot een bedrag van € 75.000 en voor het jaar 2021 voor maximaal € 500.000 zelf afwegen of een maatschappelijke ondersteuningsvraag en daarop te baseren maatregel voldoende relevant is. Boven deze begrenzing is de raad expliciet aan zet om die afweging te maken. • Voor november 2020 was dit afwegingskader minder expliciet. • Ook sinds november 2020 is de afweging van de diverse maatschappelijke belangen (bijvoorbeeld het belang van ondernemers versus het belang van inzetten op sociaal kwetsbare inwoners) niet expliciet uitgewerkt.
4. Op welke wijze kwamen de raden in de deelnemende gemeenten in positie voor de uitvoering van hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken ten aanzien van corona-steunmaatregelen?	• De gemeenteraad heeft in een motie van 25 mei 2020 unaniem uitgesproken dat het college periodiek met de raad in gesprek dient te gaan, waar mogelijk elke 14 dagen, over de gevolgen en effecten van de coronacrisis, zodat de raad de noodzakelijke besluiten kan nemen over lokale maatregelen die nodig zijn. • Met de motie van 25 mei 2020 spreekt de raad ook uit in te stemmen met de tot dan door het college genomen maatregelen.

	• Tot dan was de betrokkenheid van de raad vooral passief, in die zin dat de raad bij genomen maatregelen achteraf werd geïnformeerd. • Zoals hiervoor toegelicht heeft de raad op 14 december 2020 besloten het mandaat van het college te beperken tot € 75.000 per maatregel en een maximum van € 500.000 voor 2021. Daarbuiten moeten besluiten worden genomen door de raad. In de periode daarvoor zijn ook besluiten over corona-steunmaatregelen genomen door de raad, waarbij dit vooral maatregelen betreft met financiële gevolgen voor de gemeente (o.a. vrijstelling precario voor terrassen, wijziging legesverordening, regeling leges evenementen). • Specifiek voor de maatregel om extra subsidie toe te kennen aan Starterslift BV voor leningen aan startende ondernemers, heeft de raad het raadsvoorstel aangenomen om deze taak als een publieke taak te zien, waardoor het college ruimte kreeg om de extra subsidie toe te kennen. • In een informele sessie met raadsleden ten behoeve van het voorliggende onderzoek is gebleken dat de meeste raadsleden positief oordelen over de informatievoorziening door het college. Er is veel en frequent geïnformeerd met behulp van raadsbrieven en aanvullend met onder meer de monitor 'Tilburg onder corona'. • In die sessie is ook gebleken dat de raad terughoudend was met het in de crisisperiode indienen van raadsvragen, om het college ruimte te geven de crisis te kunnen managen. • Gaandeweg 2020, in de periode van mei en juni 2020, is de normale verhouding tussen raad en college weer hersteld.

***

1 Aanleiding, doel en vraagstelling

1.1 Lokale corona-steunmaatregelen in aanvulling op aanbod van het Rijk

Maatregelen Rijksoverheid…

Nadat eind februari 2020 in Nederland de eerste besmettingen met COVID-19 (hierna: corona) werden geconstateerd, heeft het kabinet medio maart 2020 diverse maatregelen genomen om ondernemers en inwoners te steunen die hard geraakt worden door de gevolgen van de coronacrisis. Het ging om drie tijdelijke overbruggingsmaatregelen: overheidsgaranties onder voorwaarden voor bedrijven die liquiditeitssteun zoeken bij banken vanwege fors afgenomen inkomsten, uitstel van belastingen en de mogelijkheid beroep te doen op deeltijd-WW. Kort daarna zijn de volgende maatregelen afgekondigd:

- Tijdelijke noodmaatregel overbrugging voor behoud werkgelegenheid (NOW) op basis waarvan tot 90 procent van de loonkosten, afhankelijk van de omzetdaling, wordt vergoed aan bedrijven.
- Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo), op basis waarvan onder voorwaarden aanvulling van het inkomen tot het sociaal minimum mogelijk is zonder vermogens- of partnertoets voor zelfstandig ondernemers.
- Beleidsregel tegemoetkoming ondernemers getroffen sectoren (TOGS), bestaande uit een eenmalige gift onder voorwaarden van € 4.000 voor ondernemingen met bepaalde SBI-codes.

Tegelijk met deze nieuwe maatregelen zijn diverse bestaande regelingen opengesteld voor ondernemers en zelfstandigen. Het gaat onder meer om regelingen als borgstelling MKB-kredieten (BMKB-C), verruiming BMKB voor lenen bij banken, mogelijkheid van belastinguitstel en verlaging van winstbelasting.

… aangevuld met lokale maatregelen

Op het moment dat het kabinet zich beraadt over steunmaatregelen, beraden zich ook gemeenten op maatregelen. Dit geldt ook voor de gemeenten Arnhem, Breda, Oss en Tilburg. Omdat de maatregelen om het coronavirus te bestrijden tot grote en acute (financiële) problemen leidt bij inwoners, instellingen, bedrijven en zzp'ers, is er bij gemeenten de wens getroffenen te steunen.

Dilemma

Het acute karakter van de problemen noopt tot snelle besluitvorming. Deze omstandigheden kunnen er toe leiden dat besluiten op andere wijze plaatsvinden dan anders en dat de gemeenteraad minder in positie is gebracht om 'er iets van te vinden'. De geschetste situatie vormde voor de Rekenkamers van Arnhem, Breda en Tilburg en de Rekenkamercommissie Oss aanleiding tot een onderzoek naar de corona-steunmaatregelen.

1.2 Welke maatregelen treffen gemeenten en hoe is de raad betrokken?

De door Rekenkamer Arnhem, Rekenkamer Breda, Rekenkamer Tilburg en Rekenkamercommissie Oss (samen: B3A- rekenkamers) geformuleerde vraagstelling richt

zich zowel op inzicht verschaffen in welke maatregelen zijn getroffen als op de wijze waarop de besluitvorming over deze maatregelen heeft plaatsgevonden en welke belangen daarbij zijn meegenomen. Een belangrijk accent in het onderzoek is de rol van de gemeenteraad bij de besluitvorming over corona-steunmaatregelen en hoe gemeenteraden in voorkomende gevallen 'goed' of 'beter' in positie gebracht kunnen worden.

Vraagstelling voor B3A-onderzoek: centrale vraagstelling en deelvragen	
Centrale vraagstelling	• Welke regionale/lokale corona-steunmaatregelen zijn er tot op heden in de aan het onderzoek deelnemende gemeenten genomen? • Op basis van welke afwegingen en belangen en met onderkenning van welke risico's? • En wat is de informatiepositie en de rol van de gemeenteraden daarbij geweest – ook in relatie tot de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol in het verdere vervolg van de corona-crisis?
Deelvragen	1. Welke landelijke, regionale en lokale corona-steunmaatregelen zijn op welk moment en met welk doel genomen in de deelnemende gemeenten (ambitie is een globaal overzicht)? Welke steunmaatregelen hebben de gemeenten zelf genomen waarbij de raden actief betrokken hadden kunnen worden?
	2. Op basis waarvan zijn afwegingen en beslissingen genomen inzake corona-steunmaatregelen in de deelnemende gemeenten? Zijn daarbij risico's onderkend wat betreft de invloed op toekomstige beleidskeuzes en zijn daarvoor passende maatregelen getroffen?
	3. Welke belangen zijn bij genomen of op dat moment te nemen corona-steunmaatregelen door wie afgewogen in de deelnemende gemeenten?
	4. Op welke wijze kwamen de raden in de deelnemende gemeenten in positie voor de uitvoering van hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken ten aanzien van corona-steunmaatregelen?
	5. Op welke wijze kunnen de raden in de deelnemende gemeenten hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende taken ten aanzien van verder crisisbeleid in de komende periode verstevigen?
	6. Wat kunnen de deelnemende gemeenten van elkaar leren bij het versterken van hun kaderstellende, controlerende en volks-vertegenwoordigende taken?

Afbakening corona-

In samenspraak met de opdrachtgevende rekenkamers en rekenkamercommissie is een pragmatische afbakening gekozen van het begrip 'corona-steunmaatregel'. Als corona

steunmaatregel

steunmaatregelen worden opgevat:

- Door de gemeente, alleen of in samenwerking met derden, genomen maatregelen, ter compensatie van weggevallen of afgenomen inkomsten vanwege corona of gericht op het voorkomen dan wel beperken van inkomstendaling bij
  - inwoners
  - instellingen (al dan niet gesubsidieerd)
  - verenigingen
  - bedrijven en zzp'ers
- en maatregelen die gericht zijn op het bevorderen van de informatievoorziening met betrekking tot de mate waarin en de wijze waarop corona van invloed is op de inkomsten van genoemde groepen.

In het onderzoek wordt meegenomen dat corona niet alleen van invloed is op inkomsten van inwoners, instellingen, verenigingen, bedrijven en zzp'ers omdat het leidt tot gezondheidsproblemen bij mensen. Ook is van belang dat mensen zich anders (moeten) gedragen, bijvoorbeeld vanwege het voorschrift om minimaal anderhalve meter afstand te houden, en omdat door overheden maatregelen worden genomen die met name bedrijven, ondernemers, instellingen en verenigingen raken in hun inkomsten.

Corona-steunmaatregelen kunnen de vorm aannemen van directe financiële ondersteuning, maar het kan ook in de vorm van bijvoorbeeld kredietverschaffing, uitstel van betaling van lokale lasten of het faciliteren van bedrijven of instellingen om extra inkomsten te genereren binnen de veranderende context van een 'corona-samenleving'.

Van breed naar gericht verdiepen

In het onderzoek is 'breed' gestart met een inventarisatie van de door de gemeente genomen maatregelen, om vervolgens te focussen en te verdiepen op de specifiek als corona-steunmaatregel op te vatten maatregelen. De scheidslijn tussen beide soortenmaatregelen is niet volledig hard te trekken. In bijlage I is een overzicht opgenomen van 'overige' maatregelen waarvan door BEA is geoordeeld dat deze niet passen binnen de hiervoor toegelichte definitie van corona-steunmaatregelen.

1.3 Leeswijzer

De opbouw van het voorliggende deelrapport voor de gemeente Tilburg is als volgt:

- Hoofdstuk 2: toelichting op de wijze waarop de gemeente heeft gereageerd op de corona-uitbraak, toegespitst op de door de gemeente gehanteerde crisisorganisatie en op de eerste corona-steunmaatregelen in maart 2020.
- Hoofdstuk 3: toelichting op de door de gemeente genomen corona-steunmaatregelen, wat betreft tijdlijn en categorisering van deze maatregelen.
- Hoofdstuk 4: beschouwing van de wijze waarop de gemeenteraad is betrokken bij de besluitvorming over de corona-steunmaatregelen, onder andere blijkend uit ingediende raadsvragen en moties.
- Hoofdstuk 5: toelichting op de belangen en risico's die door de gemeente, met name

door het college en de raad, zijn betrokken bij de besluitvorming over corona-steunmaatregelen, met in paragraaf 5.1 aandacht voor financiële risico's en in paragraaf 5.2 aandacht voor overige aspecten en bij de te maken afwegingen gehanteerde uitgangspunten.
- Bijlage I bevat een overzicht van door de gemeente genomen maatregelen die op basis van de voor het voorliggende onderzoek gehanteerde afbakening niet worden gezien als corona-steunmaatregelen.
- Bijlage II beschrijft in meer detail de maatregelen die binnen de in dit onderzoek gehanteerde afbakening wel worden gezien als corona-steunmaatregelen.

2 Reactie Tilburg op corona: aanpak en organisatie

2.1 Lokale en regionale crisismaatregelen op diverse beleidsvelden

Op 27 februari is de gemeente Tilburg met het coronavirus geconfronteerd, toen in het Elizabeth-TweeStedenziekenhuis de eerste Nederlandse coronadiagnose werd gesteld. Sinds de uitbraak van het virus zijn er in Nederland op verschillende bestuurlijke niveaus maatregelen getroffen om de verspreiding van het virus in te dammen en om voor bedrijven en inwoners de gevolgen te verzachten van de pandemie en van de preventieve maatregelen.

Snel opschaling naar GRIP-4

Op 27 februari 2020 ’s avonds komt bij de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB) het Regionaal Operationeel Team (hierna: ROT) bij elkaar. In een ROT werken regionale functionarissen, onder coördinatie van een operationeel leider, samen op het gebied van geneeskundige zorg, bevolkingszorg, brandweerzorg, politie en communicatie met als doel een (dreigende) crisis te beheersen. Op 28 februari wordt formeel opgeschaald naar GRIP-2[10]. Op maandagochtend 2 maart 2020 is door de voorzitter van de veiligheidsregio opgeschaald naar GRIP-4 en vindt de eerste vergadering van het regionaal beleidsteam (RBT) plaats[11]. GRIP staat voor gecoördineerde regionale incidentbestrijdingsprocedure. Opschaling tot GRIP-4 vindt plaats als er behoefte is aan bestuurlijke coördinatie en leiding bij een ramp van meer dan plaatselijke betekenis. In dat geval neemt het bestuur van de Veiligheidsregio de relevante bevoegdheden van de burgemeesters over[12].

[10] GRIP staat voor Gecoördineerde Regionale IncidentbestrijdingsProcedure.
[11] Bron Veiligheidsregio West- en Midden-Brabant (VRWMB), Tussentijdse verantwoording gemeenteraden COVID-19 crisis, ‘Alleen samen krijgen we corona onder controle’, juni 2020.
[12] Zie Instituut voor Fysieke Veiligheid (IFV), Nederlandse Vereniging voor Raadsleden en Nederlands Genootschap van Burgemeesters (NGB), *De veiligheidsregio en de gemeenteraad*, december 2019.

GRIP-3	GRIP-4
• Situatie waarbij er sprake is van (dreigende) maatschappelijke onrust, komen in aanmerking voor GRIP-3. • In deze situaties komt de burgemeester in beeld. • Hij laat zich ondersteunen door een gemeentelijk beleidsteam (GBT) met vertegenwoordigers van de belangrijkste betrokken organisaties.	• Omdat niet elke ramp of crisis zich aan de gemeentegrenzen houdt, is er ook nog een GRIP-4[13]. • Dan gaat het om situaties waarin de ramp of crisis de grenzen van een gemeente overstijgt (of als de betreffende gemeente de situatie niet alleen aankan). • In zo'n situatie, zo is in de wet bepaald, krijgt de voorzitter van de Veiligheidsregio de leiding en wordt er een regionaal beleidsteam (RBT) gevormd.

De trekker bij deze regionale aanpak is de voorzitter van de Veiligheidsregio. In het geval van de gemeente Tilburg is dit de voorzitter van de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (in casu de burgemeester van Tilburg).

De burgemeester van Tilburg leidt als burgemeester van de qua inwoners grootste gemeente in de Veiligheidsregio het regionaal beleidsteam (RBT). De burgemeester is in zijn gemeente (politiek) verantwoordelijk voor de inzet van alle hulpverleningsdiensten die betrokken zijn bij de handhaving van de openbare orde en veiligheid in het kader van de Wet veiligheidsregio's.

Door de Veiligheidsregio te treffen (nood-)verordeningen worden voor kennisgeving toegezonden aan de gemeenteraad. Op 18 maart 2020 gaat een noodverordening vanuit de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant in werking met de volgende bepalingen[14]:

- Het is verboden om openbare samenkomsten en vermakelijkheden als bedoeld in artikel 174 van de Gemeentewet, samenkomsten in voor het publiek toegankelijke gebouwen en bijbehorende erven en samenkomsten in besloten sfeer te laten plaatsvinden, te (laten) organiseren dan wel te laten ontstaan waar meer dan honderd personen gelijktijdig samenkomen, dan wel aan dergelijke samenkomsten deel te nemen. Dit verbod is niet van toepassing op de dagelijkse gang van zaken in het openbaar vervoer en in gebouwen en bijbehorende erven van overheidsinstellingen en zorginstellingen.
- Het is verboden om een van de volgende inrichtingen geopend te houden:
  - Inrichtingen waar ter plaatse eten of drinken wordt verkocht en genuttigd (eet- en drinkgelegenheden), met uitzondering van inrichtingen in bedrijven die niet voor het

[13] Er kan verder opgeschaald worden naar GRIP-5 (als er sprake is van veiligheidsregio-overstijgende problemen) en GRIP-6 als landelijke opschaling nodig is .
[14] http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/XHTMLoutput/Actueel/Waalwijk/CVDR638457.html .

publiek toegankelijk zijn (bedrijfskantines en bedrijfscatering) en inrichtingen in hotels ten behoeve van de hotelgasten.
  - Sport- en fitnessclubs (sportaccommodaties en sportinrichtingen), waaronder zwembaden, sporthallen en sportvelden.
  - Sauna's.
  - Inrichtingen waar bedrijfsmatig gelegenheid wordt gegeven tot het verrichten van seksuele handelingen met of voor een derde tegen betaling of bedrijfsmatig vertoningen van erotisch-pornografische aard worden aangeboden.
  - Coffeeshops, behalve voor zover uitsluitend sprake is van de verkoop, aflevering of verstrekking van softdrugs (afhaalfunctie).
- Deze verboden gelden niet voor de hulpdiensten en voor door de voorzitter van de Veiligheidsregio aangewezen (categorieën van) gevallen.

In de periode daarna volgen meerdere verordeningen, met aanvullende maatregelen. In juni en juli 2020 volgen vervolgens versoepelingen van een deel van de beperkende maatregelen. Op 25 augustus 2020 wordt een nieuwe noodverordening van kracht.

De maatregelen om de verspreiding van het virus in te dammen zijn veelal genomen op initiatief van het kabinet. In regelmatige persconferenties hebben de premier en de minister van Volksgezondheid maatregelen afgekondigd die zijn opgenomen in modelverordeningen die door de Veiligheidsregio´s zijn omgezet in regionale noodverordeningen.

De maatregelen om de gevolgen van de pandemie en de bestrijdingsmaatregelen te verzachten voor inwoners en bedrijven zijn genomen door zowel de Rijksoverheid als de gemeenten. De Rijksoverheid heeft daartoe zelf economische steunmaatregelen genomen in de vorm van drie noodpakketten. En de Rijksoverheid heeft in overleg met de VNG middelen beschikbaar gesteld voor maatregelen van de gemeenten.

2.2 Opzet van een crisisorganisatie

Inrichting lokale crisisstructuur

De gemeente Tilburg onderhoudt een – doorgaans slapende – crisisstructuur. Deze structuur is ingericht voor rampen met een duidelijk begin en einde die niet te ver uit elkaar liggen (type 'ontspoorde chloortrein'), maar was nog niet eerder getest in een langdurige crisis zoals de coronapandemie. Als onderdeel van de GRIP-structuur is de Hoofdtaakorganisatie (HTO) ingesteld met daarin de ambtelijk meest betrokkenen, die 24/7 in touw waren om de crisis feitelijk te managen in Tilburg. De HTO kende een wisselende voorzitter in de personen van Aad van de Pol (controller) en het hoofd van het team Veiligheid en Wijken.
Nu is deze structuur in de coronapandemie uitgebreid met het afdelingshoofd Sociaal en het afdelingshoofd Economie en Arbeidsmarkt. Het resulterende team coördineerde de activiteiten die in de crisisbeheersing toevallen aan de oranje kolom (bevolkingszorg), naast de witte kolom (geneeskundige zorg), de blauwe kolom (politiezorg) en de rode

kolom (brandweerzorg). Het team kwam dagelijks bijeen voor een crisisbespreking. Het team had een coördinerende rol. De uitvoering had plaats in de staande organisatie.

Wie stuurt aan?

Tilburg heeft snel een crisisorganisatie ingezet om de lijnorganisatie aan te sturen, zowel bestuurlijk als ambtelijk. Bestuurlijk was daarbij relevant dat de burgemeester als voorzitter van de Veiligheidsregio ook daar veel tijd aan moest besteden en dat ook wethouder Dols participeerde in de overleggen van de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB) als vertegenwoordiger namens Tilburg.

In Tilburg was de bestuurlijke aansturing van de crisis belegd bij de Stuurgroep Corona. In de stuurgroep waren de meest betrokken wethouders opgenomen (Berend de Vries, Rolph Dols, Esmah Lahlah en Mario Jacobs) met de burgemeester 'on standing invitation'.

Rond de zomer 2020 ging Tilburg weer terug naar de normale organisatie, toen in juni 2020 versoepelingen werden afgekondigd door het kabinet.

De crisisorganisatie met de Stuurgroep Corona en de HTO is toen vervangen door een structuur met respectievelijk een bestuurlijk combi-portefeuillehoudersoverleg (combi-PHO) op vrijdag en een ambtelijk 'corona forum'. Het corona forum is een organisatiedoorsnijdende overlegtafel waar alles aan de orde komt wat corona-gerelateerd is. Elke dinsdag werden daar alle coronagerelateerde stukken besproken. Die stukken zijn dan op vrijdag aan de orde in het combi-PHO en kunnen dan de volgende dinsdag in het college worden geagendeerd voor bespreking of besluitvorming. In het combi-PHO is men niet bevoegd om besluiten te nemen, die vinden plaats in het collegeoverleg op dinsdag. Een uitzondering op deze regel is mogelijk bij zeer spoedeisende issues (de in het combi-PHO dan genomen besluiten worden alsnog bekrachtigd in het navolgende collegeoverleg op dinsdag).

Veel besluiten voorjaar binnen mandaat DT

Veel van de besluiten die in de aanvangsfase zijn genomen, behoren tot de bedrijfsvoering en vallen dus onder het mandaat dat het bestuur van de raad heeft gekregen en kunnen daarbinnen deels ambtelijk worden afgedaan. Bedrijfsvoeringszaken zijn gemandateerd aan het directieteam (dit was al zo voor de coronacrisis). Denk aan liquiditeitssteun door uitstel van betaling, maar ook aan IT-uitgaven voor de thuiswerkplek, digitaal vergaderen en dergelijke. Pas bij afboeken van bedragen boven een bepaald bedrag komt het college in beeld wat betreft verleend uitstel van betalen.

3 Overzicht van genomen corona-steunmaatregelen

3.1 Tijdlijn: van crisis naar 'herpakken' naar uitwerken van een herstelagenda

In dit deelrapport richten we ons op de maatregelen die door de gemeente zijn genomen. De maatregelen van het Rijk en van de Veiligheidsregio's blijven hier dus buiten beschouwing.
Bij de inventarisatie van de maatregelen die door de gemeente Tilburg zijn genomen zijn we onder meer uitgegaan van de volgende bronnen:

- College- of burgemeesterbesluiten zoals die zijn gepubliceerd in het BestuursInformatieSysteem (BIS) van de gemeente.
- Raadsbesluiten zoals die zijn gepubliceerd op www.raadtilburg.nl (Notubiz).
- Aanvullend specifieke overzichten in de volgende documenten:
  - De monitor "Tilburg onder corona" van juni 2020.
  - De tweede monitor "Tilburg onder Corona" van september 2020.
  - De derde monitor "Tilburg onder Corona" van oktober 2020.

In totaal zijn in deze vier bronnen 125 maatregelen[15] van 1 maart tot 1 november 2020 te vinden die zijn genomen in verband met de coronacrisis. Van deze maatregelen zijn er 20 genomen middels een besluit van de burgemeester of van het college. Daarvan zijn er drie bekrachtigd door de gemeenteraad.

Van deze 125 maatregelen zijn er 56 te categoriseren als steun of compensatie voor inwoners, instellingen, verenigingen en bedrijven (inclusief zelfstandigen). De overige 69 zijn dat niet. Het gaat bijvoorbeeld om:

- Maatregelen die de gemeente neemt als werkgever en als aanbieder van diensten (mogelijk maken thuiswerken, plaatsen van hoestschermen bij publieksbalies).
- Maatregelen om bepaalde vormen van dienstverlening (zoals plaagdierenbestrijding) op te schorten.
- Maatregelen die betrekking hebben op door het Rijk opgedragen taken (zoals uitvoering Tozo).
- Mededelingen dat de gemeente in overleg is met bepaalde groepen in de samenleving over de invulling van de gedragsadviezen van het RIVM.
- Mededelingen dat de gemeente lobbywerk verricht of gaat verrichten om compensatie te krijgen van bepaalde kosten.

Tijdlijn

De eerste door de gemeente Tilburg getroffen corona-steunmaatregelen zijn genomen op 20 maart 2020. De situatie waarin de gemeente zich dan bevindt kan, net als in andere

[15] De aantallen zijn bij benadering omdat het tellen van maatregelen arbitraire keuzen vergt. Sommige besluiten bevatten meer dan één maatregel. Soms worden bij besluit eerder genomen maatregelen uitgebreid, aangepast, verlengd of ingetrokken. Soms komt één maatregel onder verschillende namen of omschrijvingen in de verschillende lijsten voor.

gemeenten, worden gekenschetst als een echte crisissituatie. Er moeten onder grote tijdsdruk op een groot aantal terreinen maatregelen worden getroffen en besluiten worden genomen, zowel gericht op de volksgezondheid en openbare orde als op het terrein van het sociaal domein, economie, cultuur en sport. Navolgend wordt een tijdlijn op hoofdlijnen geschetst van de door de gemeente Tilburg genomen maatregelen.

Crisis

De maanden maart en april 2020 kunnen worden gezien als de 'echte' crisismaanden, waarin het college onder grote druk een zeer groot aantal maatregelen heeft genomen, voor een deel te zien als corona-steunmaatregelen in het kader van het voorliggende onderzoek. De crisisperiode ontwikkelde zich als volgt:

- Op 27 februari wordt de eerste besmetting geconstateerd in Nederland.
- In de periode van 7 tot 12 maart is er sprake van toenemende besmettingen in het Elisabeth TweeSteden-ziekenhuis (ETZ) in Tilburg en het Amphia-ziekenhuis in Breda.
- Op 10 maart worden alle grote evenementen in Brabant verboden.
- Op 15 maart is er sprake van een 'lockdown', waarbij onder meer de horeca moet sluiten.
- Op 17 maart treft het kabinet de eerste corona-steunmaatregelen voor ondernemers en bedrijven, waaronder de NOW-maatregel op basis waarvan ondernemers tot 90 procent van de loonkosten vergoed kunnen krijgen.
- Op 20 maart neemt de gemeente Tilburg het besluit voor de eerste lokale corona-steunmaatregelen. Dit betreft onder meer
  - Uitstel van betaling op verzoek voor commerciële en maatschappelijke niet-gesubsidieerde gemeentelijke huurders van betaling van huurpenningen, optierente of erfpacht voor drie maanden.
  - Uitstel van huurbetaling voor huurders van Entrada en Zwarte Zwaan (het gaat om startende ondernemers).
  - Uitstel van huur van gemeentelijk vastgoed.
  - Doorbetaling van uren van medewerkers van de Diamant-groep ondanks beperking van de openingstijden van de fietsenstalling waar zij werkzaam zijn.
- Op 24 maart volgt een collegebesluit voor onder meer de volgende corona-steunmaatregelen:
  - Uitstel van betaling van heffingen en belastingen voor ondernemers.
  - Compensatie van ondernemersfondsen vanwege het wegvallen van de reclamebelastingen op basis waarvan zij regulier inkomsten ontvangen.
  - Uitbetaling van subsidies voor geannuleerde evenementen indien er kosten zijn gemaakt.
  - Tijdelijke huurverlaging ten aanzien van de tarieven voor Koepelhal/Wagenmakerij.
- Op 25 maart wordt het besluit genomen om zorgaanbieders op het terrein van Wmo en jeugdhulp te blijven doorbetalen, ondanks dat zij vanwege coronabeperkingen de overeengekomen diensten vaak niet kunnen leveren. Eventuele meerkosten vanwege benodigde extra inzet wordt ook vergoed.
- Op 27 maart volgende nieuwe maatregelen:

  - Verkorten van de betalingstermijnen voor leveranciers aan de gemeente.
  - Verstrekking van laptops aan schoolkinderen in minimagezinnen.
  - Doorbetaling van alfahulpen.
  - Opvang van dak- en thuislozen op de locaties Cederstraat en Willem II-kazerne.
- Op 31 maart besluit de gemeente door kermisexploitanten al betaalde pachtsommen voor kermissen die geen doorgang kunnen vinden als gevolg van corona, te restitueren.
- Op 3 april volgt het besluit tot uitstel van betaling voor de reclamebelasting.
- Op 10 april besluit het college tot 'coulance' wat betreft betalingsafspraken die getroffen zijn met inwoners en bedrijven waarbij onder meer de invorderingsrente wordt verlaagd (van 4 procent naar 0 procent) en er bijvoorbeeld geen deurwaarders worden ingezet.
- Op 14 april volgt het besluit om culturele instellingen niet te korten op de subsidie ondanks vanwege corona niet geleverde prestaties.
- Eveneens op 14 april besluit het college tot een aanbod aan marktkooplieden en de Stichting Tilburgse Markten om gebruik te maken van de diensten van een via Team Ondernemersadvies en VVV (afdeling Economie & Arbeidsmarkt) ingeschakelde adviseur.
- Op 21 april wordt besloten de eigen bijdrage voor de Wmo voor de maanden maart en april te schrappen.
- Tot slot volgt op 28 april het besluit tot vrijstelling van precario voor terrassen en uitstallingen.

Als afsluiting in zekere zin van de meest heftige crisisperiode volgt op 1 mei 2020 een raadsbrief met daarin een inventarisatie van tot dan door de gemeente genomen maatregelen[16].

'Herpakken'

In de maanden daarna verschuift de focus van de gemeente geleidelijk van maatregelen gericht op het beperken van de gevolgen van de crisis naar investeringen in informatievoorziening (door middel van onder meer een monitor 'Tilburg onder Corona') en maatregelen met het doel om ondernemers in staat te stellen goed in te kunnen spelen op de veranderende omstandigheden. In de periode van mei tot en met juli 2020 worden onder meer de volgende maatregelen genomen:

- 13 mei wordt het besluit genomen met de naam 'verantwoord verplaatsen van verkeer in 1,5 meter-samenleving'. Het richt zich op het verlagen van de maximum snelheid binnen de Ring en korter groen geven voor automobilisten, met als doel om de voetganger en fietsers beter te kunnen faciliteren en zo ook een impuls te genereren voor de ondernemers in de binnenstad.
- Op 19 mei volgt een collegebesluit 'Subsidieverlening ondersteunen ondernemerschap Regio Midden-Brabant tijdens en na corona'. De middelen hiervoor ontvangt de gemeente Tilburg van de provincie Noord-Brabant. De provincie wil hiermee de

[16] Gemeente Tilburg, raadsbrief met onderwerp 'Genomen maatregelen corona', 1 mei 2020. Voor bijlage zie: https://tilburg.raadsinformatie.nl/document/8714065/1#search=%22corona%22.

informatievoorziening aan ondernemers bevorderen, met inschakeling onder meer van de Stichting Midpoint Brabant.

- 1 juni wordt een tijdelijke uitbreiding toegestaan van terrassen, waarbij tegelijkertijd wordt besloten om voor deze uitbreiding geen leges te heffen.
- Op 9 juni volgen de volgende besluiten:
  - Uitstel van eerder voorgenomen aanpassingen aan de gemeentelijke minimaregelingen (met één jaar).
  - Vrijstelling van door verenigingen te betalen huur voor buitensportaccommodaties die gebruikt worden door jongeren.
  - Verlaging van de huur van zwembaden door zwemverenigingen.
  - Ondersteuning van de inrichting van (nood)opvang voor kwetsbare kinderen.
- Op 16 juni wordt het collegebesluit 'Ketensolidariteit Horeca Tilburg' genomen. Het doel is om tot huurverlaging te komen voor horecaondernemers op het vlak van huurverplichtingen. Voor de gemeente zelf betekent dit dat zes huurders van gemeentelijke ruimte een huurverlaging ontvangen.
- Op 23 juni besluit het college om € 1,2 miljoen ter beschikking te stellen in het kader van de door de Rijksoverheid gevraagde matching door gemeenten (en ook provincies) van extra subsidiëring vanuit de landelijke cultuurfondsen voor culturele instellingen die behoren tot de basisinfrastructuur (BIS). In Tilburg betreft dit Podium 013, Theaters Tilburg, De Nieuwe Vorst en het TextielMuseum.
- Eveneens op 23 juni besluit het college dat ondernemers die van start gegaan zijn met behulp van de Bbz langer gebruik kunnen maken van deze voorziening (48 in plaats van 36 maanden) indien zij door de coronacrisis worden geraakt.
- Op 6 juli wordt besloten dat leges voor de aanvraag van een evenementenvergunning voor de periode 1 maart tot en met 31 augustus niet wordt geheven en zo nodig wordt terugbetaald. De gemeente mist hierdoor een bedrag van € 30.000 aan inkomsten en moet bovendien € 50.000 al betaalde leges terugbetalen omdat evenementen in de betreffende periode niet door konden gaan.
- Op 7 juli 2020 wordt door het college besloten subsidie te verlenen ten behoeve van SKE Fonds Starterslift Investment BV, dat zich richt op het financieel ondersteunen van kansrijke innovatieve startups in de regio Midden- en West-Brabant. Het gaat om een extra bijdrage van € 350.000.
- Omdat de kinderopvanginstellingen en de gastouderbranche geraakt zijn door de coronacrisis en extra kosten hebben moeten maken, kan de gemeente Tilburg met van het Rijk hiervoor ontvangen middelen op 14 juli besluiten deze sector te compenseren. Compensatie richt zich verder op de extra kosten die ouders hebben gehad vanwege eigen bijdragen.

Informatie-voorziening

In de fase van 'herpakken', zoals de maanden mei tot en met juli 2020 kunnen worden gekarakteriseerd, investeert de gemeente Tilburg ook in informatievoorziening over de impact van de coronacrisis. In juni wordt de eerste Monitor 'Tilburg onder Corona' opgesteld en gepubliceerd. De raad heeft opdracht gegeven de monitor op twee

momenten te actualiseren, te weten tegelijk met de hoofdlijnenbrief en de begroting 2021 in november 2020. In de 'Tweede Monitor Tilburg onder Corona' van september 2020 is een geactualiseerd beeld opgenomen van de belangrijkste gevolgen van corona voor de Tilburgse samenleving en hoe de gemeente Tilburg de maatschappelijke en financiële impact daarvan beoordeelt. In de tweede monitor wordt ook toegelicht aan welke (mogelijke) handelingsperspectieven de gemeente denkt. De tweede monitor 'Tilburg onder Corona' van september 2020 heeft als ondertitel 'Van crisismaatregelen naar herstel en inspelen op de toekomst'. De monitor bevat verder een overzicht van de tot nu toe door Rijk, provincie en de gemeente Tilburg genomen maatregelen.

Normalisatie & herstel

Na de zomer wordt de inzet op aanpassing van ondernemers en instellingen aan de nieuwe situatie (in casu de 1,5 meter-economie) gecontinueerd. In deze periode wordt ook gewerkt aan onderdelen voor een herstelagenda. Deze periode wordt op 13 oktober 2020 onderbroken als door het kabinet wordt besloten tot een tweede 'lockdown'. Hiermee komt een einde aan een periode waarin juist geleidelijk steeds meer versoepelingen van eerder genomen beperkende coronamaatregelen zijn doorgevoerd.

3.2 Aantal corona-steunmaatregelen met uitsplitsing naar categorie

De 55 maatregelen die wel beschouwd kunnen worden als steun- of compensatiemaatregelen kunnen worden onderscheiden naar de aard van de steun:

- faciliteiten (ruimte maken voor economische activiteiten en voor de inwoners van de stad in een 1,5 m-samenleving);
- liquiditeitssteun (leningen, uitstel van betaling voor afnemers, versnelde betaling voor leveranciers etc.);
- financiële steun (giften, kwijtschelding e.d.).

Daarnaast kan onderscheid worden gemaakt naar de doelgroep waarop de maatregel is gericht:

- Generiek: steun voor ondernemers ongeacht de sector waarin ze werken.
- Sector: steun voor ondernemers in specifieke sectoren.
- Afnemers/leveranciers: steun voor afnemers en/of leveranciers van de gemeente.
- Inwoners: steun voor inwoners of instellingen zonder winstoogmerk die inwoners ondersteunen.

In tabel B1 zijn de steunmaatregelen van de gemeente Tilburg weergegeven op chronologische volgorde. Als datum is genomen de datum van het collegebesluit of het burgemeesterbesluit. Als een dergelijk besluit er niet is, is de datum genomen die is vermeld in de bijlage bij de raadsbrief van 1 mei of de datum van de monitor waarin de maatregel voor de eerste keer is genoemd.

Tabel B.1 Steunmaatregelen van de gemeente Tilburg in chronologische volgorde

Bronnen

B	Burgemeesterbesluit
C	Collegebesluit
RB	Raadsbesluit
M0	Bijlage bij de raadsbrief van 1 mei
M1	Monitor
M2	Tweede Monitor
M3	Derde Monitor

Steuncategorieën

F	Faciliterende maatregel
L	Liquiditeitsondersteuning
G	Financiële maatregel
O	Overige hulp

Doelgroepcategorieën

G	Generiek
S	Sector
L/A	Leveranciers/afnemers
I	Individuele bedrijven
B	Inwoners

Nr.	Datum 2020	Maatregel	Bron	Steun	Doel groep
1.	20-3	Beperken openingstijden fietsenstallingen, doorbetalen uren Diamant-groep	M0	G	L/A
2.	20-3	Uitstel huurbetaling voor commerciële en maatschappelijke niet-gesubsidieerde gemeentelijke huurders	M0	L	L/A
3.	20-3	Uitstel huurbetaling voor huurders Entrada en Zwarte Zwaan (startende ondernemingen)	M0	L	L/A
4.	20-3	Uitstel huur gemeentelijk vastgoed	M1	L	L/A
5.	24-3	Uitbetaling subsidies voor geannuleerde evenementen, voor zover kosten gemaakt	C	G	S
6.	24-3	Uitstel betaling toeristenbelasting	C	L	G
7.	25-3	Doorbetalen zorgaanbieders Jeugdhulp en Wmo	M0	G	L/A
8.	27-3	Gratis annuleren huurreserveringen sportaccommodaties	M0	G	L/A
9.	27-3	Verstrekking laptops aan schoolkinderen uit minimagezinnen	M0	G	B
10.	27-3	Doorbetalen alfa-hulpen voor uren die door de klant zijn afgezegd	M0	G	L/A

11.	27-3	Verstrekken voorschotten TOZO	M0	L	G
12.	27-3	Betalingsverplichting reclamebelasting en BIZ uitstellen tot 1-10-2020	M0	L	G
13.	27-3	Verkorten betalingstermijnen leveranciers	M0	L	L/A
14.	27-3	Opvang dak- en thuislozen Cederstraat en Willem II kazerne	M0	F	B
15.	31-3	Restituties pachtsommen geannuleerde kermissen	M0	G	L/A
16.	3-4	Verruiming regelgeving PGBs Wlz, Wmo, Jeugdwet en deel Zvw	M0	G	B
17.	3-4	Uitstel van betaling voor exploitanten reclame-objecten	M0	L	L/A
18.	10-4	Culturele instellingen: over 2020 niet korten op subsidies wegens niet-geleverde prestaties	M0	G	S
19.	10-4	Ondersteunen stichting Tilburgse markten met advies en vergoeding inkomstenderving	M0	F/G	S
20.	10-4	Coulance betalingsafspraken	M0	L	G
21.	14-4	Toestaan neerzetten bord voor ijssalon drive thru	C	F	I
22.	14-4	Toestaan realisatie ijssalon drive thru	C	F	I
23.	21-4	Geen eigen bijdragen Wmo in mrt en apr	M0	G	B
24.	28-4	Vrijstelling precario voor terrassen, uitstallingen e.d. (raadsbesluit 25-5-2020)	RB	G	S
25.	28-4	Uitstel betaling precario	C	L	G
26.	13-5	"Verantwoord verplaatsen" verkeer in 1,5 meter samenleving	M1	F	G
27.	19-5	Subsidie Midpoint (doorsluizen geld van de provincie)	C	G	G
28.	26-5	Tweede wijziging legesverordening: geen leges vergunningen voor terrasuitbreidingen (raadsbesluit 25-5-2020)	RB	G	S
29.	1-6	Tijdelijke uitbreiding terrassen tot 31-10-2020	B	F	S
30.	9-6	Uitstel aanpassing minimaregelingen tot na 2020	M1	G	O
31.	9-6	Vrijstelling huur buitensportaccommodaties voor jeugd tot 1-8	M1	G	L/A
32.	9-6	Verlaging huur zwemverenigingen met 50 procent tot 1 augustus	M1	G	L/A
33.	9-6	Ondersteuning inrichting (nood)opvang kwetsbare kinderen	M1	G	O
34.	9-6	Ondersteuning HBO	M1	NB	O
35.	9-6	Plaatsen van extra afvalbakken tegen zwerfafval	M1	O	B

36.	9-6	Vaker legen van wijkverzamelcontainers glas, textiel en plastic/metaal/drankverpakkingen	M1	O	B
37.	16-6	Regeling leges evenementen en kosten tapvergunning (raadsbesluit 6-7-2020)	RB	G	L/A
38.	16-6	Convenant ketensolidariteit horeca Tilburg	C	F	L/A
39.	23-6	Tijdelijke hardheidsclausule Bbz	C	G	G
40.	23-6	Verhoging bijdrage aan steunpakket cultuur BrabantStad/ Tilburg tot € 1,2 miljoen	C	G	S
41.	23-6	Verlenging uitstel betaling heffingen voor ondernemers	C	L	G
42.	23-6	Tijdelijk mogelijk maken van overkappingen op terrassen bij horeca-inrichtingen middels een tijdelijke omgevingsvergunning	C	F	S
43.	juni	Crisisplan Binnenstad i.s.m. BMT, BIZ, Citymarketing en Ondernemersfonds Tilburg	M1	F	G
44.	7-7	Starterslift Overbruggingslening beschikbaar voor ondernemers	C	L	G
45.	14-7	Compensatie gemaakte kosten kinderopvang en gastouders	C	G	S
46.	1-9	Versneld beoordelingsproces voor tijdelijke initiatieven en evenementen	M2	F	S
47.	1-9	Snel meedenken om initiatieven ondernemers mogelijk te maken	M2	F	G
48.	1-9	Tijdelijke verlaging huurtarieven Koepelhal/Wagenmakerij	C	G	L/A
49.	1-9	Gedeeltelijke compensatie ondernemersfondsen voor tegenvallende inkomsten	M2	G	G
50.	1-9	Extra steun van maximaal € 1,2 miljoen voor 013, Theaters Tilburg, De Nieuwe Vorst en het Textielmuseum	M2	G	S
51.	1-9	Bijplaatsingen hotspotlocaties ook op zaterdag en zondag opruimen	M2	O	B
52.	1-9	Soepel omgaan met prestatieafspraken dorps- en wijkaccommodaties	M2	G	S
53.	22-9	Terrasoverkappingen in winterperiode	C	F	S
54.	22-9	Terrasuitbreidingen in winterperiode	B	F	S
55.	13-10	Vaker schoonmaken openbare toiletten	M3	O	B
56.	13-10	Tijdelijk inrijdverbod autoverkeer Piushaven en fietsverkeer Korte Heuvel tbv terrassen	M3	F	S
57.	27-10	Coulance-regeling sport	C	G	L/A

58.	23-11	Wijziging verordening leges en precario in verband met winterterrassen	RB	G	G
59.	23-11	Vijfde wijziging legesverordening, waardoor leges niet geheven worden in geval een vergunning wordt aangevraagd voor de tijdelijke uitbreiding en/of overkapping van een terras (1-11-2020 t/m 31-12-2020)	RB	G	G

4 Informatiepositie en rol van de gemeenteraad

4.1 Betrokkenheid van de raad

Van fysiek naar digitaal overleg

De coronacrisis heeft het functioneren van de gemeentelijke democratie ernstig bemoeilijkt. Op 9 maart 2020 is nog een reguliere fysieke vergadering gehouden van de gemeenteraad. Daarna stonden de geldende regels het functioneren van de gemeenteraad in de weg. Fysieke vergaderingen waren een vereiste voor het nemen van rechtsgeldige besluiten, maar fysieke vergaderingen waren onmogelijk binnen de noodverordeningen van de Veiligheidsregio. Dit probleem is opgelost met de spoedwet digitale besluitvorming die op 7 april 2020 door de Eerste Kamer is aangenomen.

Kort voordat de spoedwet van kracht is geworden hebben nog wel twee raadsvergaderingen plaatsgevonden.

- Op vrijdag 3 april 2020 is een raadsvergadering uitgeschreven waarbij alleen de burgemeester en de griffier aanwezig waren.
- Nadat daar was geconstateerd dat onvoldoende raadsleden waren verschenen om de raadsvergadering te kunnen beginnen, heeft de burgemeester een nieuwe vergadering uitgeschreven voor maandag 6 april. Bij deze vergadering hoefde het quorum niet aanwezig te zijn en kon een beperkt aantal raadsleden besluiten nemen. Op deze vergadering waren alle partijen door één raadslid vertegenwoordigd.

De grootste partij van de Tilburgse raad, oppositiepartij Lijst Smolders Tilburg, heeft tegen deze werkwijze ernstig bezwaar gemaakt in een open brief met als titel: ‘ONWETTIG handelen kan grote consequenties hebben!!’. De vergadering is echter doorgegaan en er heeft besluitvorming plaatsgevonden. In de vergadering zijn geen corona-gerelateerde besluiten aan de orde geweest. Verder hebben er in de maand april geen raadsvergaderingen plaatsgevonden.

Van infomeren naar actiever betrekken

Op 1 mei 2020 heeft het college een brief aan de gemeenteraad[17] gestuurd met de tot 17 april genomen maatregelen, die op 18 mei is besproken in een informatiedebat van de gemeenteraad. Deze brief markeert voor de gemeente Tilburg de overgang van een crisisaanpak (branden blussen) naar een meer systematische, integrale benadering van het gemeentelijke beleid, waarbij de raad ook actiever wordt betrokken.

Per saldo kan worden gesteld dat de raad het college in de eerste fase van de coronacrisis (de maanden maart en april 2020) de ruimte gegeven om de crisis te bestrijden. De aandacht heeft in die maanden vooral gelegen bij de “witte kolom” van artsen en verpleegkundigen die in de frontlinie opereerden in de strijd tegen het virus. Toch zijn er ook 24 maatregelen genomen die kunnen worden gekarakteriseerd als steunmaatregelen.

[17] Gemeente Tilburg, raadsbrief met onderwerp ‘*Genomen maatregelen corona*’, 1 mei 2020. Voor bijlage zie: https://tilburg.raadsinformatie.nl/document/8714065/1#search=%22corona%22..

Vijf daarvan zijn vastgelegd als collegebesluiten, de overige besluiten zijn meegenomen in de bijlage bij de raadsbrief van 1 mei.

De 24 maatregelen zijn als volgt onder te verdelen:

- Vier maatregelen waren gericht op inwoners. Dat zijn de extra opvang voor dak- en thuislozen, het beschikbaar stellen van laptops voor minima, het kwijtschelden van de eigen bijdragen Wmo in maart en april 2020 en een verruiming van de regels voor PGB's.
- Negen maatregelen hebben betrekking op directe financiële steun, zoals het doorbetalen van leveranciers en subsidieontvangers die door de coronamaatregelen niet konden leveren, de vrijstellingen van de precariobelasting en het gratis annuleren van huurreserveringen van sportaccommodaties.
- Negen maatregelen hebben betrekking op liquiditeitssteun, zoals uitstel van huurbetaling uitstel van heffingen, uitstel van betaling voor afnemers, sneller betalen leveranciers en het verstrekken van voorschotten op de TOZO-uitkeringen.
- Twee maatregelen hebben betrekking op het faciliteren van economische activiteiten. Dat zijn collegebesluiten die ondernemers toestaan om drive thru ijsverkoop te realiseren.

Waardering én kritiek

Bij het informatiedebat over de maatregelen op 18 mei 2020 is het college door de coalitiepartijen gecomplimenteerd met het optreden gedurende de crisis. De oppositie was daarentegen van mening dat het college de coronacrisis had aangegrepen om besluiten te nemen buiten de raad om, en nu ten onrechte volhardde in beperkende maatregelen voor het bedrijfsleven terwijl de crisis al voorbij was.

De aandacht van de oppositie concentreerde zich op een besluit dat door het college genomen was op 13 mei 2020, en dat dus nog niet in de bijlage van de raadsbrief was opgenomen, namelijk het project "verantwoord verplaatsen" over het verkeer in de 1,5 meter samenleving. Belangrijke elementen van dit besluit, namelijk het instellen van een 30 km/uur-zone voor auto's binnen de Ring en het aanpassen van de regeling van de stoplichten om voetgangers en fietsers langer en auto's korter groen te geven, konden niet rekenen op steun van de oppositie. Ook het feit dat raadsleden dit besluit uit de krant hadden moeten vernemen werd niet op prijs gesteld. Er wordt een groot aantal vragen gesteld die door het college schriftelijk zijn beantwoord.

Op 25 mei 2020 is de gemeenteraad opnieuw digitaal bijeengekomen om te spreken over uitbreiding van de terrassen en over collegevoorstellen voor een vrijstelling van precario voor uitstallingen en terrassen en voor een vrijstelling van leges voor vergunningen voor terrasuitbreidingen. In die vergadering is door alle in de raad vertegenwoordigde fracties een motie ingebracht, die vervolgens unaniem aanvaard is, waarin wordt uitgesproken dat:

- het Tilburgse college/crisisteam vanaf begin maart snel en accuraat maatregelen heeft genomen om de crisis te bestrijden;

- de raadsleden, die verantwoordelijkheid dragen als volksvertegenwoordigers (…), tijdens de eerste periode van de crisis noodgedwongen in de schaduw zijn komen te staan.
- en waarin het college wordt opgeroepen om met de raad periodiek, waar mogelijk elke 14 dagen, in gesprek te gaan over de gevolgen en effecten van de coronacrisis, zodat de raad de noodzakelijke besluiten kan nemen over lokale maatregelen die nodig zijn.

Tussenbalans

Op 9 juni 2020 stuurt het college de Tussenbalans van het bestuursakkoord 2018-2022 naar de gemeenteraad, tezamen met de Monitor “Tilburg onder corona”. Deze monitor geeft een overzicht van de maatregelen die genomen zijn in verband met de coronacrisis. Het college stelt de raad voor om te besluiten:

- De Monitor Tilburg onder Corona vast te stellen als meetinstrument op basis waarvan het college voorstellen aan de raad doet voor incidentele intensiveringen gericht op effecten van corona.
- Het college de opdracht te geven tegelijk met de hoofdlijnenbrief én begroting 2021 en medio november 2020 een geactualiseerde monitor Tilburg onder corona aan te bieden en indien nodig daarbij aanvullende (financiële) maatregelen ter besluitvorming voor te leggen.
- De volgende stappen te doorlopen waar het gaat om corona maatregelen:
  a) Lobby richting Rijk en provincie dat zij de kosten zoveel als mogelijk compenseren.
  b) Een eventueel nadelig saldo op de Rijkscompensatie van corona ten laste van de algemene Reserve te brengen.
  c) Aanvullende (financiële) lokale steunmaatregelen corona zoveel als mogelijk op te vangen binnen de bestaande budgetten en waar dat niet mogelijk is, een raadsvoorstel aan te bieden waarbij het benodigde budget ten laste van de Algemene Reserve wordt gebracht.
  d) Indien de algemene reserve onder de onderbandbreedte komt, deze aan te vullen vanuit de bestemmingsreserve verkoop Essent.

Het raadsvoorstel is op 29 juni besproken in een raadsinformatiesessie met op de agenda ‘Tussenbalans en Tilburg onder corona’ en ingebracht voor besluitvorming in het overleg van 6 juli 2020.

4.2 Beeld van raadsleden over hun rol en betrokkenheid

Om inzicht te krijgen in hoe de raadsleden aankijken tegen de wijze waarop zij geïnformeerd zijn over corona en in het bijzonder de corona-steunmaatregelen en hoe zij daarbij betrokken zijn geweest, is in januari 2021 een informele sessie georganiseerd waaraan door de meeste fracties in de raad is deelgenomen. Deze sessie heeft onder meer de volgende beelden opgeleverd:

- De ontvangen informatie en betrokkenheid bij de besluitvorming van de raad wordt uiteenlopend gewaardeerd.
- Het samenspel tussen college, raad en ambtelijke organisatie is door de meeste

fracties als positief ervaren.

- Er is door het college geïnvesteerd in adequate informatievoorziening ten behoeve van de raad. Er is veel en frequent gecommuniceerd met behulp van raads(informatie)brieven.
- De raadsfracties in Tilburg hebben zich relatief bescheiden opgesteld wat betreft het indienen van vragen bij het college. Het algehele gevoel was dat het college ook ruimte moest krijgen om zijn rol te kunnen vervullen, zeker in de eerste maanden van crisis.
- Wat de betrokkenheid bij de besluitvorming betreft, is het beeld dat de raad in de eerste maanden vooral achteraf geïnformeerd werd. Richting zomer 2020 veranderde dit geleidelijk en werd de reguliere vergaderorde hersteld.
- Op 25 mei 2020 is over de betrokkenheid van de raad een motie met unanieme stemmen aangenomen (zie paragraaf 4.1 voor inhoudelijke toelichting).

In de periode van maart 2020 tot heden zijn er door de verschillende fracties in de Tilburgse gemeenteraad vragen gesteld aan het college op het terrein van corona en met name corona-steunmaatregelen. Een niet uitputtende inventarisatie heeft onder meer vragen over de volgende onderwerpen opgeleverd:

Datum	Toelichting op onderwerp van raadsvragen
10 april	Doorbetalen van terrasvergunning
17 april	Precario
28 april	Groothandels- en spoorpark
	Verband luchtkwaliteit en coronadoden
30 april	Voucherregeling financiële analyses
	Culturele ondernemers
4 mei	Crisistegoed
	Milieustraat
	Corona, kunst en cultuur
	Geef horeca de ruimte
	Zomerscholen voor Tilburgse leerlingen
20 mei	Afstemming tussen onderwijs en kinderopvang
	Gevolgen TOP-week
	Eeuwige grafrust (islamitisch begraven)
25 mei	Mondkapjes
	Afval
	Vertraging TOZO-uitkering
	Noodfonds
26 mei	Verkeersmaatregelen
	Mobiliteitsagenda
28 mei	Bijstand
	Uitstallingen

	Arbeidsmigranten
2 juni	Kwetsbare jeugd en gezinnen
8 juni	Arbeidsmigranten en corona
22 september	57 vragen naar aanleiding van de Hoofdlijnenbrief en de Monitor Tilburg onder corona.

De raadsfracties hebben daarnaast gebruik gemaakt van de mogelijkheid om vragen ex artikel 40 te stellen (schriftelijke vragen die door het college afgehandeld worden en schriftelijk worden beantwoord). De Tilburgse raad heeft zich op dit vlak terughoudend opgesteld, gelet op het aantal ex artikel 40 raadsvragen. Bovendien zijn deze ex artikel 40-vragen ook niet gesteld vanaf het begin van de coronacrisis maar vanaf eind juni 2020. Het navolgende overzicht bevat een mogelijk niet compleet overzicht van gestelde raadsvragen:

Datum	Toelichting op onderwerp van raadsvragen
30 juni	Ondersteun ondernemers bij het indienen van aanvragen voor coronasteun
15 september	Tweede steunpakket corona
15 oktober	Openstelling stadswinkels
9 december	Coronasteun voor musea
10 december	Vervolgvragen over tweede steunpakket
16 december	Schuldhulpverlening aan ondernemers
21 december 2020	Tweede lockdown en het onderwijs
13 januari 2021	Besmettingsgevaar en maatregelen in en rondom supermarkten
24 januari	Rellen en vernielingen in de stad n.a.v. corona-lockdown en avondklok

5 Meegewogen belangen en risico's & gemaakte afwegingen

Onderdeel van het voorliggende onderzoek is om in beeld te brengen op basis waarvan afwegingen en beslissingen zijn genomen inzake corona-steunmaatregelen in de gemeente waarop het onderzoek zich richt. Met name wordt in beeld gebracht:

- Of daarbij risico's zijn onderkend wat betreft de invloed op toekomstige beleidskeuzes.
- Of daarvoor passende maatregelen zijn getroffen.
- Welke belangen genomen zijn bij genomen of op dat moment te nemen corona-steunmaatregelen en door wie deze zijn afgewogen?

Deze aspecten worden navolgend in beeld gebracht.

5.1 Omgaan met (financiële) risico's

Handelwijze dekking kosten

De gemeenteraad heeft op 6 juli 2020 besloten dat de monitor 'Tilburg onder Corona' het meetinstrument is op basis waarvan het college voorstellen doet aan de raad voor incidentele intensiveringen gericht op de effecten van corona. Het is daarom van belang dat de monitor periodiek en voldoende frequent verschijnt.

De raad besluit verder, zoals toegelicht in paragraaf 4.1, dat de gemeente eerst nastreeft uitgaven gecompenseerd te krijgen van het Rijk en de provincie, dat een eventueel nadelig saldo op de Rijkscompensatie ten laste van de Algemene Reserve van de gemeente wordt gebracht en aanvullende (financiële) steunmaatregelen zoveel als mogelijk op te vangen binnen bestaande budgetten. Als dat niet voldoende soelaas biedt, wordt een raadsvoorstel voorgelegd om het benodigde budget ten laste te brengen van de Algemene Reserves.

Beslisboom

In een raadsvoorstel d.d. 6 november 2020 wordt gerefereerd aan deze handelwijze bij het vinden van dekking voor coronamaatregelen, aansluitend bij het raadsbesluit 'Tussenbalans en monitor Tilburg onder corona' en raadsbesluit 'Tussenrapportage 2020'. Het college merkt in het raadsvoorstel[18] op dat "uit signalen blijkt dat het proces en de bijbehorende financiële verwerkingswijze niet voor iedereen voldoende helder zijn". Het college heeft daarom een beslisboom en stroomschema opgesteld. Daarnaast wordt voorgesteld de financiële bevoegdheden van het college te verruimen om zo sneller maatregelen te kunnen treffen.

Het voorstel dat wordt voorgelegd aan de raad luidt als volgt:

- "De beslisboom voor het bestuurlijk besluitvormingsproces en de financiële verwerkingswijze bij besluitvorming over Corona maatregelen vast te stellen en daarmee tevens het college de beslissingsbevoegd te geven tot een bedrag van €

[18] Gemeente Tilburg, Raadsvoorstel '*Besluitvormingsproces en verwerking Corona maatregelen*', raad 2020_1060 definitief A, ingebracht voor raadsoverleg van 14 december 2020.

75.000,-per maatregel ingeval de dekking ontbreekt en de maatregel geen onderdeel is van een Rijkscompensatiepakket.
- Het mandaat aan het college geldt voor 2021.
- Het maximaal bedrag van het mandaat aan het college is € 500.000."

De beslisboom waaraan het college refereert, is op hoofdlijnen als volgt opgebouwd:

1. Is de voorgenomen maatregel onderwerp van gesprek geweest tussen VNG en Rijk en vanuit die hoedanigheid betrokken bij het opstellen van het Rijkscompensatiepakket
   ➔ Zo ja: De beslissingsbevoegdheid ligt bij het college[19].
   ➔ Zo nee: Ga naar 2.
2. Kunnen de lasten in verband met de lokale voorgenomen maatregel volledig worden gedekt uit bestaande budgetten?
   ➔ Zo ja: De beslissingsbevoegdheid ligt bij het college[20].
   ➔ Zo nee: Ga naar 3.
3. Bedragen de lasten in verband met de maatregel waarvoor de dekking ontbreekt minder dan € 75.000?
   ➔ Zo ja: De beslissingsbevoegdheid ligt bij het college[21].
   ➔ Zo nee: Ga naar 4.
4. De beslissingsbevoegdheid ligt bij de Raad. De lasten in verband met de maatregel waarvoor de dekking ontbreekt komen ten laste van de algemene reserve. Er wordt een raadsvoorstel opgesteld en voorgelegd aan het Corona Forum. Voorafgaand hieraan vindt afstemming met de portefeuillehouder plaats. Na verwerking van eventuele opmerkingen van het Corona Forum, wordt het voorstel geagendeerd voor het Combi PHO Corona. Na akkoord en verwerking van eventuele opmerkingen wordt het voorstel geagendeerd voor de eerstvolgende collegevergadering. Na vaststelling in het college wordt het voorstel in de raad gebracht. Het nadeel wordt opgenomen in het eerstvolgende Planning & Control product. In de jaarrekening wordt de finale balans opgemaakt tussen enerzijds de gemelde nadelen en anderzijds de verkregen Rijkscompensatie. Het saldo komt ten laste/gunste van de reserve corona, die bij

[19] Er wordt een collegevoorstel opgesteld en voorgelegd aan het Corona Forum. Voorafgaand hieraan vindt afstemming met de portefeuillehouder plaats. Na verwerking van eventuele opmerkingen van het Corona Forum, wordt het voorstel geagendeerd voor het combi PHO. Na akkoord en verwerking van eventuele opmerkingen wordt het voorstel geagendeerd voor de eerstvolgende collegevergadering. De raad wordt geïnformeerd per voorstel. Het nadeel wordt opgenomen als melding in het eerstvolgende Planning & Control product. In de jaarrekening wordt de finale balans opgemaakt tussen enerzijds de gemelde nadelen en anderzijds de verkregen Rijkscompensatie. Het saldo komt ten laste/gunste van de corona reserve, die bij onvoldoende saldo wordt aangevuld vanuit de algemene reserve.

[20] Er wordt een collegevoorstel opgesteld en voorgelegd aan het Corona Forum. Voorafgaand hieraan vindt afstemming met de portefeuillehouder plaats. Na verwerking van eventuele opmerkingen van het Corona Forum, wordt het voorstel geagendeerd voor het combi PHO. Na akkoord en verwerking van eventuele opmerkingen wordt het voorstel geagendeerd voor de eerstvolgende collegevergadering. De raad wordt geïnformeerd per voorstel.

[21] Er wordt een collegevoorstel opgesteld en voorgelegd aan het Corona Forum. Voorafgaand hieraan vindt afstemming met de portefeuillehouder plaats. Na verwerking van eventuele opmerkingen van het Corona Forum, wordt het voorstel geagendeerd voor het combi PHO. Na akkoord en verwerking van eventuele opmerkingen wordt het voorstel geagendeerd voor de eerstvolgende collegevergadering. De raad wordt geïnformeerd per voorstel.

onvoldoende saldo wordt aangevuld vanuit de algemene reserve

Bij het raadsvoorstel is een bijlage bijgevoegd met een overzicht van met het Rijk gemaakte afspraken wat betreft dekking van coronamaatregelen. De bijlage bevat ook een overzicht van negatieve financiële effecten voor de gemeente Tilburg waarover in het overleg tussen VNG en het Rijk nog geen afspraken zijn gemaakt ter compensatie.

Stroomschema steunverzoek

In het met het raadsvoorstel meegezonden collegeadvies[22] is een stroomschema opgenomen waarin de stappen worden toegelicht die doorlopen moeten worden als een aanvrager zich meldt met een steunverzoek bij de gemeente:

- Op verschillende plekken in de organisatie kunnen momenteel deze verzoeken binnenkomen. Een en ander is afhankelijk van het soort organisatie en de reeds bestaande contacten die de aanvrager heeft binnen de gemeente. Veelal is een eerste contact over steun telefonisch of per mail. Van belang is dat wordt aangegeven dat een verzoek om steun schriftelijk of per mail moet worden ingediend.
- De schriftelijke aanvraag wordt doorgestuurd naar de secretaris van het loket. Het loket neemt de aanvraag in behandeling en start de eerste fase van intake door de steunaanvraag uit te zetten in de betreffende afdeling waar het primaire contact met de aanvrager ligt. Doel van de intake is om in beeld te brengen wat het maatschappelijk belang is van de activiteiten van de aanvrager voor de stad en of dit voldoende zwaarwegend is om het verzoek om coronasteun in behandeling te nemen. De intake leidt tot een advies dat voorgelegd wordt aan de directeur Bedrijfsvoering. De directeur stemt in met het advies of stemt, indien gewenst, dit af tijdens het combi PHO op vrijdagochtend. Indien een aanvraag niet door de intake komt volgt een afwijzende reactie op het verzoek.
- Zodra een aanvraag in behandeling wordt genomen wordt er een check uitgevoerd of de voorliggende voorzieningen zijn benut. Mochten deze volledig benut zijn en er resteert nog steeds een steunbehoefte dan wordt een financiële analyse gestart. Indien voorliggende voorzieningen niet (volledig) zijn benut zal de aanvrager hierop geattendeerd worden en wordt de aanvraag buiten behandeling gesteld.
- Om de aard en omvang van de steunaanvraag te kunnen beoordelen wordt een financiële analyse gestart. In geval van partners waar al langer een (subsidie)relatie mee bestaat zal voldoende kennis bij de Planning en Control aanwezig zijn om de financiële analyse te maken. In de situatie van een aanvraag van een ondernemer kan het loket Ondernemersadvies hierin voorzien of, indien noodzakelijk, dit extern laten doen. De financiële analyse richt zich op de levensvatbaarheid van de organisatie, de oorzaak van het probleem (is het probleem veroorzaakt door corona?) en de mate en omvang waarin een eenmalige financiële impuls hieraan een bijdrage kan leveren.
- Als gevolg van de casus wordt een collegeadvies voorbereid met een advies over de steun. Daarbij wordt de proportionaliteit van de vraag meegenomen in het advies

[22] Gemeente Tilburg, Collegeadvies '*Leidraad integraal behandelen verzoeken coronasteun*', kenmerk 081220, 8 december 2020.

(bedrag versus belang). Tevens beschrijft het collegeadvies de instrumenten die ingezet worden voor de steun. Hierbij valt te denken aan huurvermindering/-kwijtschelding (in het geval het een gemeentelijke eigendom betreft), een lening of een financiële impuls via subsidie. Per casus kan de inzet van instrumenten verschillen

Raad begrenst mandaat van college…

In het raadsdebat van 14 december 2020 is naar aanleiding van het raadsvoorstel en de bijgevoegde beslisboom en stroomschema voor het bestuurlijk besluitvormingsproces en het procedure-voorstel voor de financiële verwerkingswijze bij besluitvorming over corona maatregelen een amendement ingediend door de CDA-fractie dat is aangenomen. De strekking van het amendement is dat het raadsvoorstel wordt overgenomen maar dat het mandaat van het college wordt beperkt tot 2021 en dat het maximaal bedrag van het mandaat wordt begrensd tot € 500.000.

… maar kiest wel voor een verruiming

In dezelfde raadsvergadering wordt een motie verworpen van de grootste oppositiepartij om het mandaat niet zover te verruimen en de raad of minimaal de fractievoorzitters vooraf te informeren en bij een akkoord van de meerderheid toe te staan. Gesteld wordt dat er geen enkele casus te verzinnen valt waar zo snel geld op tafel moet komen zonder dat de raad of het presidium erover kan beslissen. Gewaarschuwd wordt voor vriendjespolitiek en willekeur als gevolg van een handelwijze met te weinig checks. Geconstateerd wordt dat de raad “op oneigenlijke gronden buitenspel wordt gezet om zijn taken naar behoren te kunnen uitvoeren.

Compensatie van Rijk

In VNG-verband is een lijst gemaakt met de extra kosten c.q. inkomstenderving die buiten de invloedssfeer van de gemeenten heeft gelegen. Deze lijst vormde de basis voor de compensatiebedragen die het Rijk aan de gemeenten heeft uitgekeerd. De gemeente Tilburg heeft volgens de voor het onderzoek geïnterviewde gesprekspartners ruime compensatie ontvangen. De gemeente heeft het volledige compensatiebedrag in de zogeheten coronareserve gestopt. Deze reserve is bij de Tussenbalans met terugwerkende kracht aan de begroting toegevoegd, waardoor het gemeentebestuur extra ruimte kreeg om coronasteunmaatregelen te nemen.
Uit de Najaarsbijstelling blijkt dat de gemeente per saldo redelijk uitkomt met de naar verwachting van het Rijk te ontvangen compensatiebedragen[23]. Uit de voor de Najaarsbijstelling opgestelde overzichten blijkt, dat de belangrijkste kostenpost de uitvoering van de Tozo-regeling is, gevolgd door extra uitkeringslasten (negatieve invloed op BUIG), meerkosten voor het sociale werkvoorzieningsbedrijf Diamant en gederfde parkeerinkomsten. In de Tussenrapportage, die betrekking heeft op de periode van januari tot en met mei 2020, werden de gederfde parkeerinkomsten en de kosten vanwege noodopvang het hoogst ingeschat:

[23] Gemeente Tilburg, Najaarsbijstelling 2020, september 2020. In de Najaarsbijstelling wordt op hoofdlijnen informatie verstrekt over de financiële ontwikkelingen voor de periode juni t/m augustus 2020.

Tilburg coronabijstellingen bedragen x 1000 euro	Tussenrapportage Meer-kosten	Claim op Rijk	Najaarsbijstelling Meer-kosten	Claim op Rijk	
Inclusieve stad					
Kinderparticipatie	55				
Exploitatie sportbedrijf	675	546	546	546	
Meedoenregeling	-200	-200	-200	-200	
Compensatie extra kosten kinderopvang			135	135	
Uitvoering TOZO			7.293	7.293	
Coronacompensatie Diamantgroep			1.441	1.441	
BUIG			2.950	2.950	
Bijstelling BBZ			400	400	
Eigen bijdrage Wmo			413	413	
Totaal inclusieve stad	**475**	**346**	**12.978**	**12.978**	**0**
Duurzame stad					
Hogere baten begraafplaats	-30	-30			
Lagere kosten verkeersmaatregelen evenementen	-130	-130			
Inrichting 1,5m-samenleving	450	450			
lagere opbrengst textiel	300	300	300		
Gederfde inkomsten kort parkeren	2.830	2.830			
inzet verkeersregelaars milieustraat	70	70	80	80	
Uitgifte biozakjes			-100	-100	
Meer afval te verwerken door corona			421	421	
Gederfde inkomsten kort parkeren			1.200	1.200	
Extra schoonmaak parkeergarages			25	25	
Totaal duurzame stad	**3.490**	**3.490**	**1.926**	**1.626**	**300**
Vitale stad					
coronamaatregelen veiligheid en wijken	200	200	60	60	
Noodopvang Willem II kazerne	1.250	1.250	-238	-238	
Leges vergunningen evenementen	80	80			
haven	12	12			
markten	23	23			
Ondernemerschap Midden-Brabant	500				
Geld van de Provincie	-500				
Tilburgse kermis en dorpskermissen	265	265	300		
Deelname Brabant Stad	750				
Onttrekking co-financieringsfonds	-750				
Kennisintensieve en innovatieve startups			250		
Evenementenbeleid			300		
Totaal vitale stad	**1.830**	**1.830**	**672**	**-178**	**850**
Samen en dichtbij					
Toeristenbelasting	100	100			
Minder afgifte rijbewijzen			127		
Minder huwelijken			50		
Totaal samen en dichtbij	**100**	**100**	**177**	**0**	
Totaal	**5.895**	**5.766**	**15.753**	**14.426**	**1.327**

In de Tweede Monitor ‘Tilburg onder Corona’ van september 2020 was het totale aanvullende compensatiepakket vanuit het Rijk voor de gemeente Tilburg ingeschat op € 4 tot € 5 miljoen voor het jaar 2020.

In de Najaarsbijstelling licht de gemeente de financiële impact van corona op de gemeente

Tilburg als volgt toe:

- In lijn met de Tussenrapportage is er voor gekozen om de meerkosten, die momenteel voor mogelijke compensatie onderwerp van gesprek zijn met het Rijk, vooralsnog neutraal te houden met daar tegenover een claim op het Rijk. De verdeling van de ontvangen compensatie betrekt de gemeente bij de Jaarrekening 2020.
- Dit betekent echter ook dat de meldingen van lokale maatregelen die niet voor compensatie in aanmerking komen wel direct ten laste van het resultaat zijn gebracht.
- Tot op heden is in de tussenrapportage en de Najaarsbijstelling een totale claim op het Rijk vanwege corona opgenomen van € 12,8 miljoen.
- De verwachting is dat de compensatie voldoende is om de kosten te dekken, maar de compensatie is nog niet voor alle onderdelen zeker.
  - Hiervan heeft € 3,0 miljoen betrekking op de BUIG, die via een specifieke uitkering loopt.
  - Voor meerdere onderdelen die op dit moment nog onvoldoende duidelijk zijn verwachten we de meldingen pas bij de Jaarrekening.
- Aan voorschot heeft de gemeente vanuit het Rijk inmiddels € 13,6 miljoen ontvangen.

Aangegeven wordt dat de TOZO-regeling buiten deze bedragen is gehouden en een separaat traject volgt. Tilburg heeft voor uitvoering van de TOZO-regeling inmiddels € 26,7 miljoen aan voorschot ontvangen van het Rijk.

Scenario's & risicobeheersing

De gemeente Tilburg heeft geen scenario's opgesteld om inzicht te ontwikkelen in de (financiële) risico's van corona en de coronamaatregelen. Door de ambtelijke gesprekspartners voor het onderzoek is aangegeven dat "er is gehandeld en gemonitord". De risico's vanwege corona en de coronamaatregelen zijn gemonitord met behulp van de monitors 'Tilburg onder corona'. Eventuele corona-gerelateerde risico's zijn verder ook opgenomen in de reguliere P&C-rapportages, zoals de Tussenrapportage over de periode van januari tot en met mei en de Najaarsbijstelling gericht op de periode juni tot en met augustus. Er zijn verder geen expliciete risicobeheersmaatregelen getroffen. Er is wel gekozen voor een centrale afwikkeling van de corona-compensatie waardoor voorkomen wordt dat er vanuit de verschillende beleidsdomeinen naar mogelijke steunmaatregelen wordt gezocht omdat er compensatie beschikbaar is.

5.2 Meegewogen belangen bij gemaakte beleidskeuzes

Het grote gewicht van de financiën laat onverlet dat in discussies in de gemeenteraad ook andere aspecten voluit meewegen. De door raadsleden gegeven antwoorden op in het kader van het onderzoek voorgelegde vragen (zie paragraaf 4.2) illustreren dit. Er wordt onder meer aandacht gevraagd voor:

- Kwetsbare jeugd en gezinnen.
- Jeugd en jongeren en onderwijs, bijvoorbeeld gericht op zomerscholen.
- Afstemming tussen onderwijs en kinderopvang.

- Kunst en cultuur.
- Culturele ondernemers.
- Arbeidsmigranten en corona.
- Milieustraat.
- Verband tussen luchtkwaliteit en coronadoden.

Verder is er een groot aantal corona-gerelateerde maatregelen genomen door de gemeente Tilburg die buiten de scope vallen van de voor het voorliggende onderzoek gehanteerde afbakening van 'corona-steunmaatregel'[24].

Expliciete toets op belang

De afweging van maatschappelijke belangen en het meewegen van het gewicht dat door de gemeente daar aan toegekend wordt, heeft een expliciete plek gekregen in het stroomschema dat is bijgevoegd bij het raadsvoorstel van 6 november 2020, zoals hiervoor in paragraaf 4.2 toegelicht. Concreet wordt sindsdien getoetst of het maatschappelijk belang van de activiteiten van de aanvrager voor de stad voldoende zwaarwegend is om het verzoek om coronasteun in behandeling te nemen.

Afweging van belangen?

De middelen van gemeenten zijn niet onbeperkt. Gemeenten zijn niet in staat de volledige schade van een crisis als de coronapandemie voor de eigen organisatie, voor de eigen inwoners en voor alle ondernemingen, instellingen en verenigingen te compenseren. Dit betekent dat de gemeenten keuzen moeten maken en belangen tegen elkaar moeten afwegen.

Het onderzoek laat zien dat de coronasteunmaatregelen globaal ingedeeld kunnen worden naar de volgende belangen:

1. Het belang van de gemeentelijke financiële huishouding.
2. Het belang van het functioneren van vitale voorzieningen.
3. Het belang van het bedrijfsleven in de gemeente en daarbinnen van de bedrijven die zich richten op de lokale markt (met name detailhandel en horeca en in Tilburg is er ook veel aandacht voor de kermisexploitanten).
4. Het belang van de inwoners van de gemeente en daarbinnen van de kwetsbare inwoners.
5. Het belang van het voortbestaan van de sociale infrastructuur (clubs en verenigingen, sociale en culturele instellingen).

Het belang van de eigen financiële huishouding is rekbaar in die zin dat een gemeente ten behoeve van corona-steunmaatregelen een beroep kan doen op de algemene reserve en eventuele overige reserves van de gemeente. Het belang van de vitale voorzieningen is niet rekbaar. Deze voorzieningen moeten blijven doordraaien, omdat anders de leefbaarheid van de gemeente in het geding komt. De gemeente heeft feitelijk geen keuze

[24] Zie hiervoor bijlage I.

ten aanzien van deze voorzieningen. Dit betreft bijvoorbeeld het continueren van uitkeringen en het draaiend houden van de gemeentelijke organisatie.

Geen expliciet inhoudelijk afwegingskader

De belangen van inwoners, instellingen, bedrijven en zzp'ers zijn groot en divers. Op deze terreinen heeft de gemeente in beginsel veel lokale beleidsvrijheid om al dan niet extra accenten te leggen. Deze vrijheid wordt ingeperkt door maatschappelijke druk. Het is aan de gemeente om bij het inrichten van een maatregelenpakket gericht op het steunen van inwoners, instellingen, bedrijven en zzp'ers keuzes te maken en prioriteiten te stellen. In het onderzoek is niet gebleken dat de gemeente Tilburg voor deze inhoudelijke afweging beschikt over een expliciet afwegingskader. Wel is gebleken dat onder meer door raadsfracties aandacht is gevraagd voor uiteenlopende 'noden' van getroffenen. De afweging of een vraag gehonoreerd moet worden of niet, en welke maatschappelijke belangen in welke mate prioriteit krijgen, heeft voor een deel plaatsgevonden in de context van een raadsvergadering (afhankelijk van de vraag of het raakt aan het budgetrecht van de raad, waarbij sinds 14 december 2020 sprake is van expliciet mandaat voor het college tot een bepaald maximum per maatregel en voor het totaal op jaarbasis) maar voor een groter deel is de afweging gemaakt door het college.

De ambtelijke gesprekspartners voor het onderzoek geven aan dat bij ieder besluit is nagedacht over aspecten van precedentwerking, concurrentieverstoring (vanuit het perspectief van een 'level playing field') en staatssteun maar dat hiervoor geen gestructureerd afwegingskader is gehanteerd tot het moment van opstellen van de Leidraad integraal behandelen verzoeken coronasteun.

Bijlage I: andere maatregelen dan corona-steunmaatregelen

BEA gaat ervan uit dat navolgende meetregelen buiten de primaire scope van het voorliggende onderzoek vallen, omdat zij conform de in paragraaf 1.2 opgenomen afbakening van het begrip 'corona-steunmaatregel' geen corona-steunmaatregel zijn.

Bronnen

M0 Bijlage bij de raadsbrief van 1 mei
M1 Monitor
M2 Tweede Monitor
M3 Derde Monitor

nr	datum		**Bron**
1	13-3-2020	Sluiting fysieke winkel VVV, later tijdelijke pop-up in de binnenstad	M0
2	16-3-2020	Verschillende maatregelen voor ondersteuning thuiswerkplek	M0
3	20-3-2020	Opschorten deelname re-integratietrajecten	M0
4	20-3-2020	Sportvelden en parken die open zijn niet te beveiligen of bewaken	M0
5	20-3-2020	Schermen plaatsen bij publieksbalies	M0
6	24-3-2020	Huisartsenposten Stappegoor en Drieburcht, op- en inrichten coronaposten	M0
7	24-3-2020	Organisatorische maatregelen uitgifte gehandicaptenparkeerkaart	M0
8	27-3-2020	Afspraken voor ondersteuning in logistiek en handhaving milieustraat	M0
9	27-3-2020	Afschalen cameratoezicht	M0
10	27-3-2020	Stoppen met plaagdierbestrijding aan huis	M0
11	31-3-2020	Vragen aan bestuur van Spoorpark om het park te heropenen	M0
12	3-4-2020	Parkeervergunning hulpverleners	M0
13	3-4-2020	Beperken openingstijden fiets afhandelcentrale AFAC	M0
14	3-4-2020	Omgevingsdialoog ruimtelijke plannen schriftelijk laten plaatsvinden	M0
15	3-4-2020	Laten verrichten van een impactmeting corona	M0
16	7-4-2020	Zomeropening passantenhaven een week uitstellen	M0
17	14-4-2020	Communiceren met aanbieders dat er een regeling vergoeding meerkosten komt	M0
18	14-4-2020	Extra ruimte beschikbaar stellen voor islamitische begrafenissen	M0
19	14-4-2020	Afnemen extra pagina's Stadsnieuws zolang de coronacrisis duurt	M0
20	16-4-2020	Inrichten teststraat zorgmedewerkers	M0
21	17-4-2020	Afhandelen TOZO op basis van AMvB	M0
22	17-4-2020	Informeren De Boemel dat er geen subsidiemogelijkheden zijn	M0
23	24-4-2020	Aankoop 40.000 mondkapjes voor voedselbanken, thuiszorg etc	M0
24	1-5-2020	Inventariseren behoefte nachtopvang kinderen vitale beroepen	M0
25	9-6-2020	Regionale coöperatie huisartsen monitort of sprake is van stuwmeer hulpvragen en welke	M1

26	9-6-2020	Inzet leerplicht met andere ketenpartners om kwetsbare leerlingen in beeld te houden	M1
27	9-6-2020	Overleg over zomerscholen	M1
28	9-6-2020	Realisatie platform BrabantLeert voor gratis online scholing aan inwoners	M1
29	9-6-2020	Subsidieaanvraag provincie extra capaciteit Loket Leren en Werken en Jongerenpunt	M1
30	9-6-2020	Realiseren inhaalslag door flexibele inzet medewerkers (Toegang)	M1
31	9-6-2020	Continue monitoring en flexibele inzet personeel op Veilig thuis	M1
32	9-6-2020	Aanpassing uitvoering arbeidsmarktmodel Tilburg investeert in Perspectief	M1
33	9-6-2020	Organisatie distributie mondkapjes Diamant Groep	M1
34	9-6-2020	Extra inzet BOA's op handhaven noodverordening	M1
35	9-6-2020	Vervroegen saneren gasleidingen	M1
36	9-6-2020	Versnelling asfalteringsprojecten	M1
37	9-6-2020	Meer inzet personeel, verkeersregelaars, dranghekken op bordes	M1
38	9-6-2020	Vaker legen van afvalbakken door aannemers	M1
39	9-6-2020	Extra informatie over wandelen in de natuur	M1
40	9-6-2020	Noodverordening coronamaatregelen	M1
41	9-6-2020	Extra afzettingen op plekken waar veel overlast is van oudere jeugd	M1
42	9-6-2020	Toezicht en handhaving op naleving noodverordening	M1
43	9-6-2020	Actieve lobby richting ministeries	M1
44	9-6-2020	Handhaven op venstertijden in het voetgangersgebied	M1
45	9-6-2020	Actieve berichtgeving naar ondernemers en culturele instellingen generieke steunmaatregelen Rijk	M1
46	9-6-2020	Extra voorzieningen veilig houden stadskantoren, inclusief ventilatie/recirculatie	M1
47	9-6-2020	Coronaklussenbank	M1
48	1-9-2020	Soepel omgaan met prestatieafspraken dorps- en wijkaccommodaties	M2
49	1-9-2020	Prioritering inzet positieve gezondheid 2021	M2
50	1-9-2020	Inzet zomeractiviteiten R-Newt en Augeo Foundation	M2
51	1-9-2020	Afstemming en communicatie over inrichting scholen	M2
52	1-9-2020	Afstemming en communicatie met GGD	M2
53	1-9-2020	Overleg met studentenverenigingen over intreeweken	M2
54	1-9-2020	Uitgebreidere en meer specifieke aanpak jongeren en (om)scholing	M2
55	1-9-2020	Efficiënt combineren van beschikbare middelen rond concept leren en werken	M2
56	1-9-2020	Digitale ondersteuning via Tilburg Actief en gemeentelijke klantregisseurs	M2
57	1-9-2020	Voorzichtige herstart met face to face contacten half juli	M2
58	1-9-2020	Plaatsing van werkzoekenden waar nu veel vraag is naar arbeid	M2
59	1-9-2020	Aangepast tarief parkeergarages	M2

60	1-9-2020	Geplande pilot verlengen openingstijden fietsenstallingen versneld opgestart	M2
61	1-9-2020	Digitale vormen van overheidscommunicatie en burgerparticipatie	M2
62	1-9-2020	Reguleren aantallen bezoekers in publieke ruimtes	M2
63	1-9-2020	Veel extra inspanningen bij toetsen en verlenen vergunningen	M2
64	15-9-2020	Mandatering coronacompensatie WMO (ivm nr. 23?)	C
65	13-10-2020	Voorbereiding tweede subsidieaanvraag bij Provincie voor talentontwikkeling breed	M3
66	13-10-2020	Handreiking COVID-19-scenario's voor VO en MBO	M3
67	13-10-2020	Overleg met gemeente, GGD, onderwijs en met kinderopvang	M3

Bijlage II: beschrijving corona-steunmaatregelen

Categorie: Faciliteiten

21 Toestaan neerzetten bord ijssalon Intermezzo drive thru	
Datum besluit	14 apr 2020
Bronaanduiding	'Besluitenlijst openbaar Stuurgroep Corona 10 april 2020'. Op de besluitenlijst staat "Ter bekrachtiging in collegevergadering van 14 april", maar uit het BIS valt niet op te maken dat die bekrachtiging heeft plaatsgevonden. Het besluit is wel te vinden in de bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020.
Omschrijving	Het college gaat akkoord met plaatsing van een doorverwijsbord (verkeersbord) en gedeeltelijke afzetting van de Waalstraat tijdens openingstijden.
Doelgroep	Individueel bedrijf
Financiën	Geen financiële consequenties voor de gemeente
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de besluitenlijst openbaar Stuurgroep Corona via (www.raadtilburg.nl) op 17 april 2020.

22 Tijdelijke drive thru De IJskeuken	
Datum besluit	14 apr 2020
Bronaanduiding	'Besluitenlijst openbaar Stuurgroep Corona 10 april 2020'. Op de besluitenlijst staat "Ter bekrachtiging in collegevergadering van 14 april", maar uit het BIS valt niet op te maken dat die bekrachtiging heeft plaatsgevonden. Het besluit is wel te vinden in de bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020.
Omschrijving	Het college gaat akkoord met tijdelijke realisatie van een ijs drive thru aan de Energieweg 20 in Udenhout met aantal voorwaarden. De IJskeuken is normaliter een groothandel in dessert- en ijsproducten die levert aan horecabedrijven.
Doelgroep	Individueel bedrijf
Financiën	Geen financiële consequenties voor de gemeente
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de besluitenlijst openbaar Stuurgroep Corona via (www.raadtilburg.nl) op 17 april 2020.

26 "Verantwoord verplaatsen" verkeer in 1,5 m samenleving	
Datum besluit	13 mei 2020
Bronaanduiding	Nieuwsbericht (https://www.tilburg.nl/actueel/nieuws/item/ruimte-voor-voetgangers-en-fietsers/).
Omschrijving	Maximum snelheid binnen de ring omlaag tot 30 km/uur en korter groen voor automobilisten.
Doelgroep	Inwoners (voetgangers)
Financiën	Geen financiële consequenties voor de gemeente
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via een nieuwsbericht (zie bronaanduiding)

28 en 54 Tijdelijke vergunning terrasuitbreidingen van 1 juni t/m 31 oktober 2020, later verlengd tot 1 april 2021	
Datum besluit	1 juni 2020, 18 september 2020
Bronaanduiding	Burgemeesterbesluiten (besluitenlijsten college)
Omschrijving	Tijdelijke vergunning terrasuitbreiding voor horecaondernemers t/m 31 oktober 2020, later verlengd tot 1 april 2021 en algemene voorwaarden voor terrasuitbreidingen.
Doelgroep	Sector (horeca)
Financiën	Bij afzonderlijk collegebesluit van 26 mei 2020 en raadsbesluit van 25 mei2020 zijn de terrasuitbreidingen vrijgesteld van leges. Het verlenen van vergunningen heeft voor de gemeente geen financiële consequenties.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	1 juni: De raad was op de hoogte van het burgemeesterbesluit bij het nemen van het raadsbesluit over de vrijstelling van leges voor deze terrasuitbreidingen. 18 september: Geïnformeerd via een raadsbrief via nieuwsberichten (www.raadtilburg.nl) op 25 september 2020.

42 en 53 Tijdelijk toestaan overkappingen terrassen van 1 juni t/m 31 oktober 2020, later verlengd tot 1 april 2021	
Datum besluit	23 juni 2020, 22 sept 2020
Bronaanduiding	23 juni: Collegebesluit 'Overkappingen op terrassen in coronatijd' 22 sept: Collegebesluit 'Terrasoverkappingen in winterperiode'
Omschrijving	Tijdelijke overkappingen toegestaan voor horeca-inrichtingen t/m 31 oktober 2020, later verlengd tot 1 april 2021 en algemene voorwaarden waaraan overkappingen moeten voldoen.
Doelgroep	Sector (horeca)
Financiën	23 juni: Door de vrijstelling van onderdelen van de verordening precario zal de gemeente in 2020 naar schatting € 10.000 minder inkomsten ontvangen. 22 september: Voor het aanvragen van vergunningen moeten de ondernemers leges betalen, deze zijn kostendekkend. De precario is voor 2020 buiten werking gesteld, waardoor de gemeente minder inkomsten zal ontvangen. Voor 2021 is nog geen uitspraak gedaan over eventuele aanvullende lokale steunmaatregelen. Mochten die er komen, dan zullen die zoveel mogelijk worden opgevangen binnen de bestaande budgetten en waar dit niet mogelijk is, zal een raadsvoorstel worden gedaan om het benodigde budget ten laste van de algemene reserve te brengen.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	23 juni: Geïnformeerd via de openbare besluitenlijst college van 23 juni via nieuwsberichten (www.raadtilburg.nl) op 26 juni 2020. 22 september: Geïnformeerd via een raadsbrief via nieuwsberichten (www.raadtilburg.nl) op 25 september 2020.

46 Versneld beoordelingsproces voor tijdelijke initiatieven en evenementen	
Datum besluit	Onbekend
Bronaanduiding	De maatregel is genoemd in de tweede Monitor 'Tilburg onder corona'
Omschrijving	Er is geen nadere omschrijving

Doelgroep	Generiek
Financiën	Geen financiële consequenties voor de gemeente bekend
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Raad is geïnformeerd via de tweede Monitor 'Tilburg onder corona'

56 Tijdelijke inrijverboden autoverkeer Piushaven en omrijdroute fietsers bij Korte Heuvel om terrassen horeca meer ruimte te geven	
Datum besluit	13 oktober 2020
Bronaanduiding	De maatregel is genoemd in de derde monitor 'Tilburg onder corona'
Omschrijving	Er is geen nadere omschrijving
Doelgroep	Sector (horeca)
Financiën	Geen financiële consequenties voor de gemeente bekend
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Raad is geïnformeerd via de derde Monitor 'Tilburg onder corona'

Categorie: Liquiditeitssteun

2 Uitstel van betaling op verzoek voor commerciële en maatschappelijke niet-gesubsidieerde gemeentelijke huurders van betaling huurpenningen, optierente of erfpacht voor 3 mnd	
Datum besluit	20 maart 2020
Bronaanduiding	• 'Besluitenlijst openbaar Stuurgroep Corona 10 april 2020' • Raadsinformatiebrief 'Coronavirus Tilburg' 14 april 2020 • Bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020
Omschrijving	Op verzoek kunnen huurders uitstel krijgen voor een periode van 3 maanden. Het is uitstel, geen kwijtschelding.
Doelgroep	Leveranciers/afnemers van de gemeente
Financiën	In principe op langere termijn geen financiële consequenties voor de gemeente.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020

3 Uitstel huurbetaling voor huurders Entrada en Zwarte Zwaan (startende ondernemingen)	
Datum besluit	20 maart 2020
Bronaanduiding	• 'Besluitenlijst openbaar Stuurgroep Corona 10 april 2020' • Raadsinformatiebrief 'Coronavirus Tilburg' 14 april • bijlage bij de raadsbrief van 1 mei
Omschrijving	Huurders van bedrijfsverzamelgebouwen Entrada en Zwarte Zwaan krijgen desgevraagd uitstel van huurbetaling vooralsnog voor de maanden maart, april en mei 2020. Binnen 12 maanden vanaf 1 juni 2020 alsnog te voldoen.
Doelgroep	Leveranciers/afnemers van de gemeente
Financiën	Geen financiële consequenties voor de gemeente bekend
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020

4 Uitstel huur gemeentelijk vastgoed	
Datum besluit	20 maart 2020
Bronaanduiding	• ‘Besluitenlijst openbaar Stuurgroep Corona 10 april 2020’ • Raadsinformatiebrief ‘Coronavirus Tilburg’ 14 april 2020 • Bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020
Omschrijving	Op verzoek kunnen huurders uitstel krijgen voor een periode van 3 maanden. Het is uitstel, geen kwijtschelding.
Doelgroep	Leveranciers/afnemers van de gemeente
Financiën	Geen financiële consequenties voor de gemeente bekend
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020

6, 12, 41 Uitstel betaling heffingen en belastingen voor ondernemers, compensatie ondernemersfondsen ten laste van de algemene reserve	
Datum besluit	24 maart 2020, 27 maart 2020, 31 maart, 23 juni 2020
Bronaanduiding	24 maart 2020: Openbare besluitenlijst college 27 maart 2020: Bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020 31 maart 2020: Besluit wordt genoemd in collegebesluit van 23 juni 2020 23 juni: Collegebesluit ‘Verlenging maatregelen voor ondernemers’
Omschrijving	24/27/31 maart: Op verzoek verleent de gemeente uitstel van betaling van reeds opgelegde belastingen in 2019 tot 1 juli 2020 en uitstel van betaling van heffingen reclamebelasting, BIZ en precario 2020 tot 1 oktober 2020. 23 juni: Verlenging van de maatregelen betekent dat de betalingsverplichting toeristenbelasting, reclamebelasting en BIZ wordt uitgesteld tot 1 okt 2020 en dat de mogelijkheid wordt geboden een passende regeling te treffen voor betaling in 2021. De ondernemersfondsen van Binnenstad en Linten en Bedrijventerreinen en BIZ-stichtingen worden tot max € 100.000 gecompenseerd voor mogelijke mindere opbrengst als gevolg van faillissementen.
Doelgroep	Generiek
Financiën	Er bestaat een reëel risico dat door uitstel én corona de opbrengsten van gemeentelijke heffingen lager zullen zijn dan begroot. Dit risico is wat betreft de BIZ-heffing in principe voor rekening van de ondernemersfondsen. De gemeente staat garant voor maximaal 15% van de geraamde opbrengsten. Het college houdt rekening met een bedrag van in totaal maximaal € 100.000 dat het ten laste wil brengen van de algemene reserve. Het college zal voor tegenvallers proberen Rijkscompensatie te krijgen.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	24 maart: geïnformeerd via openbare besluitenlijst college via www.raadtilburg.nl 27 maart: geïnformeerd middels via bij raadsbrief van 1 mei 2020 31 maart: geïnformeerd via openbare besluitenlijst college 23 juni: geïnformeerd via openbare besluitenlijst college

11 Verstrekken voorschotten TOZO	
Datum besluit	31 maart 2020
Bronaanduiding	Onbekend
Omschrijving	TOZO is een landelijke maatregel die wordt uitgevoerd door de gemeenten. De gemeente Tilburg biedt ondernemers die de TOZO aanvragen in afwachting van definitieve landelijke besluitvorming en implementatie een voorschot ter hoogte van 90% van de van toepassing zijnde norm. Dit voorschot wordt verrekend met de toekenning van de overbruggingsregeling.
Doelgroep	Generiek
Financiën	De maatregel heeft alleen financiële consequenties voor de gemeente voor zover voorschotten niet terug te vorderen blijken, de hoogte van het bedrag is niet bekend.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd door de burgemeester via de bijlage bij de raasdsbrief van 1 mei 2020. Daarin staat dat het college op 31 maart 2020 tot de voorschotregeling heeft besloten. Dat besluit is echter in het BIS niet terug te vinden.

13 Verkorten betalingstermijnen leveranciers	
Datum besluit	27 maart 2020
Bronaanduiding	• 'Besluitenlijst openbaar Stuurgroep Corona 10 april 2020' • Raadsinformatiebrief 'Coronavirus Tilburg' 14 april 2020 • Bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020
Omschrijving	Het zo kort mogelijk houden van betalingstermijnen en het borgen van de uitbetaling van facturen van toeleveranciers die goederen en/of diensten leveren aan de gemeente.
Doelgroep	Leveranciers/afnemers van de gemeente
Financiën	Geen financiële consequenties voor de gemeente
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020

17 Uitstel van betaling voor exploitanten reclameobjecten	
Datum besluit	3 april 2020
Bronaanduiding	• 'Besluitenlijst openbaar Stuurgroep Corona 10 april 2020' • Raadsinformatiebrief 'Coronavirus Tilburg' 14 april • Bijlage bij de raadsbrief van 1 mei
Omschrijving	De reclamecontractanten hebben om uitstel van afdrachten gevraagd omdat hun omzet als gevolg van de coronacrisis sterk is gedaald. Het college heeft dit verzoek gehonoreerd.
Doelgroep	Leveranciers/afnemers van de gemeente
Financiën	Geen financiële consequenties voor de gemeente bekend
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd middels de bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020

20 Coulance betalingsafspraken	
Datum besluit	10 april 2020
Bronaanduiding	'Besluitenlijst openbaar Stuurgroep Corona 10 april 2020'. Op de besluitenlijst staat "Ter bekrachtiging in collegevergadering van 14 april", maar uit het BIS valt niet op te maken dat die bekrachtiging heeft plaatsgevonden. Het besluit is wel te vinden in de bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020.
Omschrijving	De invorderingsrente die normaal gesproken ingaat na het verstrijken van de betalingstermijn, wordt tijdelijk verlaagd van 4% naar bijna 0%. Dit geldt voor alle belastingschulden. Geen deurwaarders op straat. Maatwerk voor het invorderen van overige vorderingen op debiteuren die getroffen worden door de coronacrisis.
Doelgroep	Generiek
Financiën	Minder inkomsten invorderingsrente, wellicht minder inkomsten door meer wanbetaling, minder invorderingskosten. Exacte bedragen niet bekend.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd door de burgemeester via de bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020.

44 Starterslift Overbruggingslening (SOL) voor kansrijke startups	
Datum besluit	7 juli 2020
Bronaanduiding	Collegebesluit Subsidieverlening voor Noodfonds en SKE Fonds Starterslift Investments BV + notitie SOL voor startups in Midden- en West-Brabant.
Omschrijving	Het college verleent een eenmalige subsidie van € 350.000,- aan Starterslift Investments BV voor het financieel ondersteunen van kansrijke innovatieve startups uit de regio Midden- en West-Brabant via (revolverende) leningen uit het Noodfonds en het SKE Fonds, in de periode juni 2020 t/m december 2024 gedekt uit het cofinancieringsfonds en stelt daarbij subsidievoorwaarden vast die afwijken van artikel 26 lid 3 van de Algemene Subsidieverordening gemeente Tilburg.
Doelgroep	Generiek
Financiën	De subsidie aan Starterslift BV van € 350.000 wordt gedekt uit de reserve cofinancieringsfonds. De reserve cofinanciering kent na deze onttrekking een geprognotiseerde eindstand van -/- € 144.000. De verwachting is dat binnen een aantal posten van het bestedingsplan niet de volledig geclaimde middelen benodigd zijn. De onderbesteding binnen deze posten biedt de ruimte om de negatiefstand van het co-financieringsfonds op te vangen. De bijdrage vanuit de gemeente Tilburg in de kosten voor de exploitatie van de fondsen bedraagt € 6.000 per jaar in de periode 2020 t/m 2024 en dekt de gemeente jaarlijks vanuit het structurele werkbudget Vestigingsklimaat.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Op 22 juni heeft de raad via het raadsvoorstel 'Publieke taak leningen startende ondernemers' besloten dat de activiteiten van SKE Fonds en het Noodfonds van Starterslift Investment BV aan te merken zijn als publieke taak. Dat besluit heeft de ruimte gecreëerd voor het college om te besluiten over het verstrekken van leningen aan Starterslift.

Categorie: Financiën

1 Doorbetalen uren Diamant-groep bij beperking openingstijden fietsenstalling	
Datum besluit	20 maart 2020
Bronaanduiding	• 'Besluitenlijst openbaar Stuurgroep Corona 10 april 2020' • Raadsinformatiebrief 'Coronavirus Tilburg' 14 april 2020 • Bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020
Omschrijving	De fietsenstallingen Heuvel en Pieter Vreedeplein sluiten dagelijks vanaf 22.00u vanaf 21 maart 2020 en de Kattenrug en concertzaal sluiten helemaal. De medewerkers van de Diamant-groep krijgen de uren volgens contract betaald.
Doelgroep	Leveranciers/afnemers van de gemeente
Financiën	Geen verdere financiële consequenties voor de gemeente, de kosten waren al begroot.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020

5 Uitbetaling subsidies voor geannuleerde evenementen indien kosten zijn gemaakt incl. tijdelijke huurverlaging tarieven Koepelhal/Wagenmakerij	
Datum besluit	24 maart 2020
Bronaanduiding	Collegebesluit ´Ondersteuning evenementenorganisatoren'
Omschrijving	Het college besluit: 1. Voegt aan alle verleende evenementensubsidies 2020 de volgende aanvullende subsidievoorwaarden toe: a. Als een evenement in 2020 niet door kan gaan door maatregelen vanwege het coronavirus, maar er door de organisator al wel aantoonbaar kosten zijn gemaakt, zijn de gemaakte kosten subsidiabel met het toegekende subsidiebedrag als bovengrens. b. Als een evenement wordt uitgesteld of niet doorgaat door maatregelen vanwege het coronavirus gaan we voor de bevoorschotting uit van de oorspronkelijke datum van het evenement. De overige subsidieverplichtingen zoals eerder opgenomen in de subsidiebeschikking blijven van toepassing op de evenementen die worden uitgesteld. 2. Voert voor organisaties die een huurovereenkomst hebben gesloten voor de Koepelhal of Wagenmakerij in 2020 de volgende aanpassingen in de overeenkomst door: a. Als het evenement in 2020 niet door kan gaan vanwege het Coronavirus brengen we geen huurtarief in rekening; b. Als het evenement verplaatst kan worden in 2020 stellen we het innen van de huur uit tot de betreffende datum. 3. Vermindert de leges naar 0 euro voor aanvragen van evenementenvergunningen die reeds getoetst zijn, waar ook leges in rekening zijn gebracht én die verder geen wijzigingen doorvoeren die opnieuw getoetst moeten worden, maar enkel een

	verschuiving van de datum naar een latere datum in 2020 betreffen. Hierdoor brengen wij maar één keer leges in rekening.
Doelgroep	Sector (evenementen)
Financiën	De maatregel inzake de subsidievoorwaarden leidt niet tot extra kosten. De opbrengsten en de kosten van de Koepelhal en de Wagenmakerij worden verwerkt in de grondexploitatie Spoorzone Tijdelijk beheer. Het niet in rekening brengen van leges evenementvergunning voor een nieuwe aanvraag later in 2020 brengt geen kosten met zich mee omdat werkzaamheden i.v.m. toetsing en verlening van de vergunning reeds bij de oorspronkelijke aanvraag zijn verricht. Het annuleren van evenementen bespaart de gemeente ook kosten.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020

7 Doorbetalen zorgaanbieders Jeugdhulp en Wmo	
Datum besluit	25 maart 2020
Bronaanduiding	Bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020
Omschrijving	Er zijn afspraken gemaakt voor de doorbetaling van hulp die niet/anders is geleverd. Voor arrangementsfinanciering betekent dit dat de doelstelling niet wordt gehaald en dus een verlenging van het zorgtraject. Daarnaast wordt er een boeggolf aan aanvragen (en daarbij horende werkzaamheden) verwacht na de crisis. Meerkosten worden vergoed. Ook gesprek over compensatiemogelijkheden voor uitgestelde zorg achteraf. Werkgroepen zijn bezig met de uitwerking van de principeafspraken.
Doelgroep	Leveranciers/afnemers van de gemeente
Financiën	Het Rijk compenseert gemeenten voor het doorbetalen van deze hulp
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020

8 Gratis annuleren huurreserveringen sportaccommodaties (Sportbedrijf)	
Datum besluit	27 maart 2020
Bronaanduiding	Bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020
Omschrijving	Het gratis annuleren van huurreserveringen van de accommodaties binnen- en buitensport t/m 6 april of een datum daarna die gekoppeld is aan de sluiting van accommodaties van de gemeente.
Doelgroep	Sector (sport)
Financiën	Geen financiële consequenties voor de gemeente
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020

9. Verstrekking laptop aan schoolkinderen minimagezinnen	
Datum besluit	27 maart 2020
Bronaanduiding	Bijlage bij de raadsbrief van 1 mei

Omschrijving	Stichting Leergeld verstrekt laptops aan leerlingen die hier eerder niet voor in aanmerking kwamen. Dat betreft leerlingen op scholen die nooit een laptop eisten van hun leerlingen, maar nu met thuisonderwijs wel nodig hebben.
Doelgroep	Inwoners
Financiën	Gemeentelijke bijdrage is onbekend
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020

10 Doorbetalen alfahulpen	
Datum besluit	27 maart 2020
Bronaanduiding	Bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020
Omschrijving	Alfahulpen worden van 1 maart tot en met in ieder geval 1 juni 2020 doorbetaald voor de uren die door de klant in verband met de coronacrisis zijn afgezegd. Leidt niet tot extra kosten.
Doelgroep	Leveranciers/afnemers van de gemeente
Financiën	Geen verdere financiële consequenties voor de gemeente
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020

15 Restituties pachtsommen geannuleerde kermissen	
Datum besluit	31 maart 2020
Bronaanduiding	Bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020
Omschrijving	De gemeente restitueert pachtsommen die zijn betaald in verband met kermissen die zijn geannuleerd.
Doelgroep	Leveranciers/afnemers van de gemeente
Financiën	Het annuleren van de kermissen betekent voor de gemeente een aanzienlijke financiële tegenvaller, de hoogte van het bedrag is onbekend.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020

16 Verruiming regelgeving voor pgb Wlz, Wmo, Jeugdwet en deel Zvw	
Datum besluit	3 april 2020
Bronaanduiding	Bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020
Omschrijving	Tijdelijk verruimen van de regels voor budgethouders pgb Wlz, Wmo, Jeugdwet en deel Zvw tot 1 juli 2020.
Doelgroep	Inwoners
Financiën	De financiële consequenties voor de gemeente zijn onbekend
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020

18 Culturele instellingen over 2020 niet korten op subsidies wegens niet-geleverde prestaties	
Datum besluit	14 april 2020

Bronaanduiding	• ‘Besluitenlijst openbaar Stuurgroep Corona 10 april 2020’ • Raadsinformatiebrief ‘Coronavirus Tilburg’ 14 april 2020 • Bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020
Omschrijving	Culturele instellingen waaraan subsidie is verleend worden tegemoetgekomen met een pakket van drie steunmaatregelen: • Aan het eind van het jaar worden de - vanwege de coronacrisis- niet gerealiseerde prestaties bij de basisvoorzieningen cultuur en de Kunstenaarsinitiatieven niet verrekend met de gemeentelijke subsidies. • De subsidiebevoorschotting van culturele instellingen blijft doorlopen tijdens de corona-crisis conform de wijze waarop dat tot op dit moment reeds gebeurt. • De subsidies in het programma cultuureducatie met Kwaliteit mogen worden aangewend om de voorstellings- en activiteitenkosten door te betalen, ook al kunnen deze activiteiten niet plaatsvinden.
Doelgroep	Sector (cultuur)
Financiën	Het uitbetalen van reeds toegezegde subsidies is niet van invloed op de gemeentelijke financiën.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020

19 Ondersteunen Stichting Tilburgse Markten met advies en vergoeding inkomstenderving	
Datum besluit	14 april 2020
Bronaanduiding	‘Besluitenlijst openbaar Stuurgroep Corona 10 april 2020’. Op de besluitenlijst staat “Ter bekrachtiging in collegevergadering van 14 april”, maar uit het BIS valt niet op te maken dat die bekrachtiging heeft plaatsgevonden.
Omschrijving	Advies aan de marktkooplieden om gebruik te maken van de landelijke voorzieningen, en ter ondersteuning van Stichting Tilburgse Markten door een via Team Ondernemersadvies (afdeling Economie & Arbeidsmarkt) ingeschakelde adviseur. Deze adviseur gaat samen met de Stichting de financiële situatie als gevolg van de coronacrisis beoordelen en de Stichting en gemeente Tilburg van een objectief advies voorzien. De Stichting kan zelf de marktgelden aanpassen.
Doelgroep	Leveranciers/afnemers van de gemeente
Financiën	De vergoeding inkomstenderving brengt voor de gemeente uitgaven met zich mee, de hoogte van het bedrag is onbekend.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de besluitenlijst openbaar Stuurgroep Corona via nieuwsberichten (www.raadtilburg.nl) op 17 april 2020 en via de bijlage bij de raadsbrief op 1 mei 2020.

23. Geen eigen bijdrage Wmo over maart, april en mei 2020	
Datum besluit	21 april 2020, 9 juni 2020
Bronaanduiding	9 juni 2020: Monitor ‘Tilburg onder corona’
Omschrijving	Geen eigen bijdrage Wmo heffen over maart, april 2020 (besluit 21 april) en mei 2020 (besluit 9 juni).

Doelgroep	Inwoners
Financiën	Het Rijk biedt gemeenten compensatie voor kwijtschelden eigen bijdragen
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020 en via de monitor 'Tilburg onder corona'.

24. Verordening tot eerste wijziging van de Verordening Precariobelasting 2020	
Datum besluit	28 april 2020
Bronaanduiding	Openbare besluitenlijst college
Omschrijving	Vrijstelling van precario voor aankondigingsborden, reclame, uitstallingen, terrassen, kermissen, staanplaatsen, kramen, tenten e.d. en zonnescherm/markies.
Doelgroep	Sector (horeca en detailhandel)
Financiën	Door de vrijstelling van de genoemde voorwerpen derft de gemeente € 452.500 aan inkomsten. Aangezien het voorstel gezien de crisis niet kan wachten tot een formeel afwegingsmoment wordt dit voorstel als individueel raadsbesluit voorgelegd. Er wordt gekozen voor dekking ten laste van de algemene reserve gebeurt in afwachting van het resultaat van het eerstvolgende formele afwegingsmoment.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via openbare besluitenlijst college via nieuwsberichten (www.raadtilburg.nl) op 1 mei 2020. Raadsbesluit op 25 mei 2020.

27 Subsidie Midpoint Brabant ter ondersteuning regionaal ondernemerschap	
Datum besluit	19 mei 2020
Bronaanduiding	Collegebesluit 'Subsidieverlening Ondersteunen ondernemerschap Regio Midden Brabant tijdens en na Corona'.
Omschrijving	Door corona worden ondernemers getroffen in hun bedrijfsvoering. De Provincie Noord-Brabant heeft middelen vrijgemaakt voor een actieve informatievoorziening aan ondernemers in de Brabantse regio's. Zij heeft Tilburg verzocht om met partners in de regio een plan van aanpak te maken voor optimalisering van de ondernemerschapsondersteuning in de regio tijdens en na de crisis. De Provincie heeft dit plan goedgekeurd op 17 april 2020 met toekenning van een subsidie van € 500.000 exclusief btw. Dit collegebesluit voorziet in de besluitvorming over de beoogde subsidieverlening aan Stichting Midpoint Brabant, die de coördinatie en sturing op de uitvoering ter hand neemt en ten behoeve van de realisatie van het projectplan. Het besluit stelt ook bijbehorende subsidievoorwaarden vast en neemt zitting in de stuurgroep.
Doelgroep	Generiek
Financiën	De subsidie van € 500.000 wordt gedekt vanuit de subsidiemiddelen die Tilburg van de provincie NB ontvangt.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de openbare besluitenlijst college via nieuwsberichten (www.raadtilburg.nl) op 22 mei 2020.

28 Tweede wijziging legesverordening	
Datum besluit	25 mei 2020
Bronaanduiding	'Verordening tot eerste wijziging van de Verordening Precariobelasting 2020'.
Omschrijving	De raad besluit op voorstel van het college om geen leges te heffen op aanvragen voor vergunningen voor terrasuitbreidingen.
Doelgroep	Sector (horeca)
Financiën	De gemeente maakt extra kosten voor het verstrekken van vergunningen die niet door lege-inkomsten worden gecompenseerd.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Raadsbesluit op 25 mei 2020

30 Uitstel aanpassing minimaregelingen tot na 2020	
Datum besluit	9 juni 2020
Bronaanduiding	Monitor 'Tilburg onder corona'
Omschrijving	De aanpassing van minimaregelingen wordt met 1 jaar uitgesteld
Doelgroep	Inwoners
Financiën	De financiële consequenties voor de gemeente zijn onbekend
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de Monitor 'Tilburg onder corona'

31 Vrijstelling huur buitensportaccommodaties voor jeugd tot 1 aug	
Datum besluit	9 juni 2020
Bronaanduiding	Monitor 'Tilburg onder corona'
Omschrijving	Het beperkt gebruik van gemeentelijke buitensportaccommodaties door jeugd en jongeren tot 1 augustus 2020 niet in rekening brengen bij verenigingen.
Doelgroep	Leveranciers/afnemers van de gemeente
Financiën	De gemeente derft hierdoor inkomsten, de hoogte van het bedrag is onbekend.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de Monitor 'Tilburg onder corona'

32 Verlaging huur zwemverenigingen met 50% tot 1 aug	
Datum besluit	9 juni 2020
Bronaanduiding	Monitor 'Tilburg onder corona'
Omschrijving	Tot 1 augustus 2020 wordt de huur van zwemverenigingen met 50% verlaagd.
Doelgroep	Leveranciers/afnemers van de gemeente
Financiën	De gemeente derft hierdoor inkomsten, de hoogte van het bedrag is onbekend.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de Monitor 'Tilburg onder corona'

33 Ondersteuning inrichting (nood)opvang kwetsbare kinderen	
Datum besluit	9 juni 2020
Bronaanduiding	Monitor 'Tilburg onder corona'

Omschrijving	De monitor geeft over deze maatregel geen informatie
Doelgroep	Generiek
Financiën	Onbekend
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de Monitor 'Tilburg onder corona'

34 Ondersteuning HBO	
Datum besluit	9 juni 2020
Bronaanduiding	Monitor 'Tilburg onder corona'
Omschrijving	De monitor geeft over deze maatregel geen informatie
Doelgroep	Sector (onderwijs)
Financiën	Onbekend
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de Monitor 'Tilburg onder corona'

37 Regeling leges evenementen en kosten tapvergunning	
Datum besluit	6 juli 2020
Bronaanduiding	Raadsbesluit 'Vierde wijziging Legesverordening 2020'
Omschrijving	Leges voor de aanvraag van een evenementenvergunning en eventuele kosten van een tapontheffing van 1 maart/m 31 augustus 2020 worden niet geheven of worden terugbetaald.
Doelgroep	Leveranciers/afnemers van de gemeente
Financiën	Het gaat hierbij om een bedrag van ca. € 50.000,- dat terugbetaald moet worden (de evenementen waarvoor al vergunningen zijn aangevraagd) en een bedrag van ca. € 30.000,- dat de gemeente mist aan inkomsten van evenementen die wel op de kalender staan maar die door de coronamaatregelen niet door kunnen gaan.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Raadsbesluit op 6 juli 2020

38 Huurverlaging voor zes huurders van ruimte in gemeentelijke panden in verband met convenant ketensolidariteit horeca Tilburg	
Datum besluit	16-6-2020
Bronaanduiding	Collegebesluit 'Ketensolidariteit Horeca Tilburg'
Omschrijving	De gemeente sluit zich aan bij een convenant tussen huurders en verhuurders van ruimten die in gebruik zijn bij horecaondernemingen om de huren gedeeltelijk kwijt te schelden voor de periode waarin de horeca gesloten moest blijven. In het kader van dit convenant scheldt de gemeente een deel van de huurverplichtingen kwijt van zes huurders.
Doelgroep	Leveranciers/afnemers van de gemeente
Financiën	Het besluit brengt derving met zich mee van huurkosten
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via het openbare besluitenlijst college via nieuwsberichten (www.raadtilburg.nl) op 26 juni 2020.

39 Tijdelijke hardheidsclausule Bbz	
Datum besluit	23 juni 2020
Bronaanduiding	Collegebesluit 'Tijdelijke hardheidsclausule Bbz (Corona)'
Omschrijving	Ondernemers die van start zijn gegaan met behulp van de Bbz en die zijn getroffen door de coronacrisis worden gesteund door een verlengde looptijd van de Bbz (48 in plaats van 36 maanden). Oudere zelfstandigen worden ondersteund door het hanteren van een fictief inkomen voor de maanden waarin als gevolg van de coronacrisis geen of onvoldoende inkomsten konden worden gerealiseerd.
Doelgroep	Generiek
Financiën	De kosten voor de gemeente zijn laag. Ondernemers die door omstandigheden geen beroep meer zouden kunnen doen op de Bbz, zouden in de meeste gevallen terugvallen op de bijstand, die ook voor rekening van de gemeente komt.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via het openbare besluitenlijst college via nieuwsberichten (www.raadtilburg.nl) op 26 juni 2020.

40 Bijdrage aan steunpakket cultuur Brabantstad/Tilburg.	
Datum besluit	23 juni 2020
Bronaanduiding	Collegebesluit 'Bijdrage aan steunpakket cultuur Brabantstad/Tilburg'
Omschrijving	In het besluit wordt vermeld dat eerder is besloten een bedrag van € 750.000 beschikbaar te stellen. Het besluit van 23 juni 2020 betreft een verhoging van het bedrag met € 1,2 miljoen. Het eerdere besluit is niet terug te vinden. De minister van OCW investeert € 48,5 miljoen in de vitale regionale infrastructuur via de Rijkscultuurfondsen voor een beperkt aantal cruciale regionale musea, podia en filmtheaters. Voor Tilburg gaat het om: 013, Theaters Tilburg, De Nieuwe Vorst en het TextielMuseum. Zij voldoen aan de criteria die in de regeling zijn opgenomen. Voorwaarde voor bijdragen vanuit het Rijk is dat medeoverheden co-financieren. Het college besluit om € 1,2 miljoen extra beschikbaar te stellen voor het steunpakket cultuur in BrabantStad-verband voor de vier Tilburgse culturele instellingen.
Doelgroep	Sector (cultuur) / individuele bedrijven
Financiën	De dekking komt uit de algemene reserve voor een bedrag van maximaal € 1,2 miljoen in aanvulling op de reeds eerder toegezegde bijdrage van € 750.000,- waarvoor de dekking komt uit het Cofinancieringsfonds. De precieze onttrekking uit de Algemene Reserve wordt bepaald bij de jaarrekening 2020. Dan zal ook helder zijn in welke mate het Rijk daadwerkelijk alle meerkosten en minderinkomsten inzake corona heeft gecompenseerd en of er nog een restant te dekken blijft. Indien nodig kan op een later moment worden bepaald of de bijdrage uit het budget komt dat via de meicirculaire beschikbaar komt, maar vanwege de noodzaak tot aantoonbaar co-financieren vanuit de gemeente voor de matching met het bedrag van het ministerie van OCW, wordt de Algemene Reserve hiervoor ingezet.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Sporen van betrokkenheid van de raad bij het eerste bedrag van € 750.000 zijn niet gevonden. Over het tweede bedrag (€ 1,2 miljoen) is de raad geïnformeerd via de

	openbare besluitenlijst college via nieuwsberichten (www.raadtilburg.nl) op 26 juni 2020.

45 Compensatie gemaakte kosten door kinderopvang en gastouders	
Datum besluit	14 juli 2020
Bronaanduiding	Collegebesluit Compensatie gemaakte kosten door kinderopvang en gastouders
Omschrijving	Vanwege de coronacrisis hebben de kinderopvangsector, de gastouderbranche en ouders die er gebruik van maken in de periode van medio maart t/m 30 juni 2020 extra kosten gemaakt. Het Rijk heeft middelen voor gemeenten gereserveerd voor de compensatie van de extra gemaakte kosten door kinderopvang, gastouders en ouders voor de opvang tijdens de corona-crisis. gemeente is verantwoordelijk om de kinderopvangsector, gastouderbranche en ouders te compenseren voor de gemaakte kosten. Het college: • Vergoedt de extra gemaakte kosten kinderopvangorganisaties en gastouders hebben gemaakt voor noodopvang en extra kosten die ouders hebben gehad vanwege eigen bijdragen.
Doelgroep	Sector (kinderopvang) en inwoners (ouders)
Financiën	Naar verwachting kunnen alle kosten gedekt worden vanuit de compensatiemaatregelen vanuit het Rijk.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020

57 Coulanceregeling Sport	
Datum besluit	27 oktober 2020
Bronaanduiding	Collegebesluit ‘Coulance regeling Sport’
Omschrijving	In afwijking van de gebruiksvoorwaarden geen kosten rekenen voor geannuleerde huurovereenkomsten voor gemeentelijke sportaccommodaties.
Doelgroep	Leveranciers/afnemers van de gemeente
Financiën	De maatregel leidt tot derving van huurinkomsten voor de gemeente. De verwachting bestaat dat de gemeente hiervoor geheel of gedeeltelijk door het Rijk wordt gecompenseerd.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de openbare besluitenlijst college via nieuwsberichten (www.raadtilburg.nl) op 30 oktober 2020.

58 Wijziging verordening precariobelasting 2021	
Datum besluit	23 november 2020
Bronaanduiding	Collegebesluit ‘Raadsvoorstellen wijziging verordening leges en precario in verband met winterterrassen (corona)’
Omschrijving	Vrijstelling van precario voor aankondigingsborden, reclame, uitstallingen, terrassen, kermissen, staanplaatsen, kramen, tenten e.d. en zonnescherm/markies.
Doelgroep	Sector (horeca en detailhandel)

Financiën	Het tekort wegens het niet opleggen van precario, totaal € 100.000 wordt ten laste gebracht van de algemene reserve.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Raadsbesluit op 23 november 2020

59. Vijfde wijziging legesverordening	
Datum besluit	27 oktober 2020
Bronaanduiding	28 april 2020: Collegebesluit 'Raadsvoorstellen wijziging verordening leges en precario in verband met winterterrassen (corona).
Omschrijving	Vrijstelling van leges voor vergunningen die worden aangevraagd voor de uitbreiding en/of overkapping van een terras in de periode van 1 november tot 31 december 2020.
Doelgroep	Sector (horeca)
Financiën	De kosten van het verstrekken van vergunningen bedragen circa € 10.000 worden ten laste gebracht van de Algemene Reserve.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Raadsbesluit 23 november 2020

Categorie: overige maatregelen

14 Opvang dak- en thuislozen Cederstraat en Willem II kazerne	
Datum besluit	27 maart 2020
Bronaanduiding	• 'Besluitenlijst openbaar Stuurgroep Corona 10 april 2020' • Raadsinformatiebrief 'Coronavirus Tilburg' 14 april 2020 • Bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020
Omschrijving	Openen van een opvanglocatie met 30 bedden op de Cederstraat, Willem II kazerne gebouw T 24/7 in gebruik nemen ter vervanging van de Cederstraat en beschikbaar te stellen voor (niet zieke) daklozen. De gehuisveste daklozen, conform de landelijke richtlijn dak- en thuislozen tijdens de Corona crisis, dagelijks maaltijden en verzorgingsmiddelen aanbieden. De 24/7 opvang ook in te zetten voor de mensen waarvoor nu geen bed is bij Traverse.
Doelgroep	Inwoners
Financiën	Kosten 65.000-80.000 per 4 weken (gem. 21 personen). Op 1 mei 2020 maken 70-75 personen gebruik van de opvang.
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de bijlage bij de raadsbrief van 1 mei 2020

34 Plaatsing van extra afvalbakken tegen zwerfafval	
Datum besluit	9 juni 2020
Bronaanduiding	Monitor 'Tilburg onder corona'
Omschrijving	Onbekend
Doelgroep	Inwoners
Financiën	Onbekend

Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de Monitor ‘Tilburg onder corona’

35 Vaker legen wijkverzamelcontainers glas, textiel en PMD	
Datum besluit	9 juni 2020
Bronaanduiding	Monitor ‘Tilburg onder corona’
Omschrijving	Onbekend
Doelgroep	Inwoners
Financiën	Onbekend
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de monitor ‘Tilburg onder corona’

45 Bijplaatsingen op hotspotlocaties ook op zaterdag en zondag opruimen	
Datum besluit	1 september 2020
Bronaanduiding	Tweede monitor ‘Tilburg onder corona’
Omschrijving	Onbekend
Doelgroep	Inwoners
Financiën	Onbekend
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de tweede monitor ‘Tilburg onder corona’

48 Vaker schoonmaken openbare toiletten	
Datum besluit	13 oktober 2020
Bronaanduiding	Derde monitor ‘Tilburg onder corona’
Omschrijving	Onbekend
Doelgroep	Inwoners
Financiën	Onbekend
Betrokkenheid raad/wanneer/hoe	Geïnformeerd via de derde monitor ‘Tilburg onder corona’